הארץ

אג' שנה נ"ד / יום ו', י"ז באב תשל"ב / 28 ביולי 1972 / VOL. 54 / 16,122 / JULY 28, 1972

מצפים לתגובה אמריקאית חיובית לנאום גולדה מאיר

יארינג מגיע לניו־יורק בשבוע הבא * סנגהור רוצה מישראל מיסמך חדש

מאת דן מרגלית, סופר "הארץ"

ישראל סבורה, כי ארה"ב קודם לה להשקפתה, שלמרות המאורעות האחרונים במצרים, יש עדיין במממשלת קהיר כוחות ברוכיים המתנגדים להתידברות כלשהי עם ישראל ומונעים כל תזוזה בעמדת הנשיא סאדאת.

מכל מקום, ירושלים ציפתה אתמול, כי בפגישת ג'וזף סיסקו עם השגריר יצחק רבין אמש, תגלה ואשינגטון את דעתה החיובית על נאום ראש הממשלה, גולדה מאיר.

(הסוף בעמוד 2, טור 1)

לדווידג' — השגריר הבריטי החדש בישראל

לונדון, 27 (ע"ר וע"צ). מר ברנארד לדווידג', המכהן עתה כסגן ריר בריטניה בהלסינקי, יהיה השגריר הבריטי החדש בישראל, — נמסר כאן היום רשמית.

מר לדווידג', בן ה־56, יבוא במקום השגריר הנוכחי ג'ון בארנס. מר בארנס נתמנה לשגריר בהולנד במקום סר אדוארד טומקינס, שיבוא כנראה בקרוב במקום סר כריסטופר סואמס כשגריר בריטניה בפאריס.

בחוגי הקונגרס האמריקאי אומרים:

איגלטון עתיד לפרוש ממועמדותו כסגן נשיא

"היה חייב לדווח למקגאוורן על מצב בריאותו * ואשינגטון מרננת על הרגלי השתייה שלו"

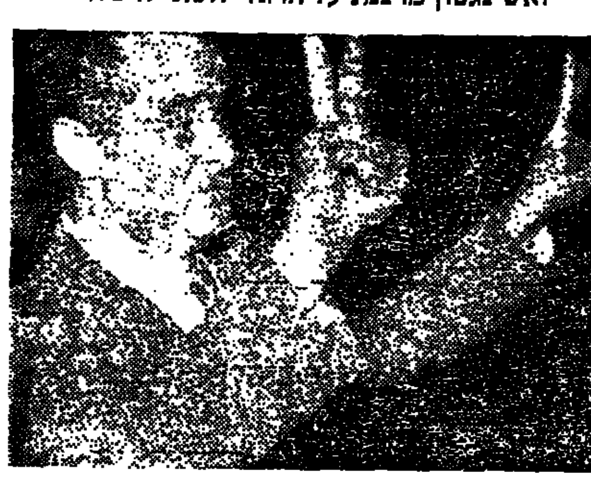

מאת ב"אליהו סלפטר", סופר "הארץ" בוואשינגטון

וואשינגטון, 27 (מיוחד ל"הארץ"). הסנאטור תומאס איגלטון, המועמד לסגן הנשיא מטעם הדמוקרטים, עתיד לפרוש ממועמדותו — אומרים חוגי הקונגרס האמריקאי המודים בחרהם כי יהיה המועד החדש בבקומו.

הכל מסכימים שאיגלטון "יאלץ להתפטר, כי היה חייב לדווח למקגאוורן על בעיות בריאותו הנפשית, ולא עשה זאת, ובמיוחד שבמצבו עם היסטוריה בריאותית כזו עלול להרתיע בוחרים רבים. סיבה נוספת להתפטרותו — בחוגי הכהיה על איגלטון שעליהם מרננת ואשינגטון כולה.

אשר למועמד שיחליף את איגלטון, קיימות שתי הנחות: האחת אומרת שתהיה זו אישיות בולטת שתסייע לאחד את המפלגה הדמוקרטית ולהחזק את מערכת הבחירות המתרופפת שלה — ובין היתר את אדוארד קנדי ואדמונד מאסקי, אף כי ספק רב אם הם יסכימו לכך. הדעה השניה — המועמד יהיה איש שלא היה אליו פניה קודמת כגון עדלי סטיבנסון מאילינוי, בנו של המועמד הדמוקרטי בבחירות 1952 ו־1956, או מהל כבוד אך לא במפורסם.

פרישה מכירוץ לבחירות כסגן נשיא, היא מצבה חסר־תקדים בארה"ב במאה הנוכחית. המועמד החדש יצטרך להתבנות ע"י הוועדה הכלל־ארצית של המפלגה הדמוקרטית.

משקיפים סבורים שפרישת איגלטון העלה למקגאוורן בהפסד קולות מסויים בבחירות ה־7 בנובמבר.

הונולולו, 27 (י. פ.). הסנאטור איגלטון הכחיש היום בהריפות את הידיעה של העיתונאי ג'ק אנדרסון, כי הוא נעצר בעברו על נהיגה בעת שכרות. איגלטון הודיע, כי הוא "נשאר מיועד לסגן הנשיא". אנדרסון כתב בטור שלו, שגילה הצלומי כיסבכים של ביטרת התנועה במיסורי, הכוכיחים, כי איגלטון נעצר כמה פעמים על עבירות תנועה, לרבות נהיגה בעת שכרות ונהיגה לא־זהירה.

מקורות דיפלומטיים לכתב יו.פי. בלונדון:

הקרמלין שוקל מחדש מדיניותו במזה"ת

אך יוסיף לספק נשק למצרים — "בהסתר" * "נ. י. טיימס": מוסקבה מפנה רוב מטוסיה המאויישים ברוסים

לונדון, 27 (יופ"ע). מנהיגי בריה"מ שוקלים עתה מחדש מדיניותם במזה"ת, במטרה להמשיך בשיתוף הפעולה ההדוק עם ארצות ערב, אך תוך הימנעות מהתערבות צבאית, — אמרו היום מקורות דיפלומטיים לכתב יו.פי. בלונדון, ק.ס. האלר.

סבורים שהקו החדש יגובש בשיחות הבאות עם מצרים, עליהן דיבר הנשיא סאדאת בשבוע שעבר.

המקורות אמרו, כי מדיניות בריה"מ המועצות במזה"ת נסקרת מזה זמן מה. עוד לפני הפיסגה במוסקבה עם הנשיא ניכסון, החל הקרמלין מצמצם את מעורבותו במצרים, לאחר שהחליט, כי אין הוא רוצה במלחמה באיזור. ההבנה שהושגה בפיסגה הרוסית־אמריקאית חיזקה החלטה סובייטית זו, — אמרו המקורות.

הם הוסיפו, כי ידם של מצדדי הקו הנוקשה בקרמלין — אשר בשלב מסויים רצו בהמיכה כלליה בקאהיר, כולל הסיכון של מעורבות צבאית ישירה — היתה על התחתונה.

בין מצדדי הקו הנוקשה היו מספר פוליטיקאים וחלק מראשי הצבא. ביחוד כל אותו זמן שהאמינו, כי ניתן לגבש את הכוחות הערביים לכח מחץ רב־עוצמה. הם נתאכזבו בנקודה זו, וכתוצאה מכך נדחתה עמדתם מפני עמדה הפוליטיקאים הזהירים יותר, לרבות השלישיה השלטת — ברז'נייב, קוסיגין ופודגורני.

נמסר, כי בעיית המזה"ת ירדה למקום השלישי או הרביעי בסדר העדיפויות הפוליטיות של מוסקבה, לאחר ההתקרבות לארה"ב, האיום הסיני וחיזוק העמדה הסובייטית באירופה.

אצפי"ב, — אמרו המקורות, — אין ספק כי המהות ייסאר גורם מרכזי במדיניות הסובייטית בעתיד.

כמעט וודאי, כי מוסקבה תנסה להוסיף ולקיים קשרים הדוקים עם מצרים. אולם בו־בזמן תנסה להרחיב את השפעתה לארצות ערביות אחרות, כדי לחזק את בסיסה המיבצעי ולפזר את הסיכונים של אכזבות תקופתיות אפשריות בין מספר ארצות.

משערים, כי בריה"מ תאשר כתדיר את המשך תמיכתה הכלכלית והפוליטית למצרים, ותוסיף לספק לה נשק, אך "בהסתר". מעל לכל רוצה מוסקבה להימנע מהישנות של המצב שהיה קיים בעבר, כאשר מעורבותה הצבאית העמוקה טמנה בחובה סכנה של התנגשות מזויינת.

בריה"מ מפנה רוב מטוסיה המאויישים ברוסים

ניו־יורק, 27 (עסט"א). בהסתמכו על מקורות־ביון אמריקאים, כותב היום "ניו־יורק טיימס", כי בריה"מ המועצות מפנה ממצרים את רוב מטוסיה המאויישים בצוותים סובייטים, אשר נשלחו למצרים כדי לסייע לה בהגנה אווירית.

במקורות־ביון אלה אמרו, כי בין המטוסים המפונים, כלולים מטוסי מיג סור־16, שתפקידם העיקרי היה לעקוב אחר תנועות אניות הצי ה־6.

(הסוף בעמוד 2, טור 7)

* מזג האוויר

ירושלים 18 עד 24 מעלות, ת"א 22 עד 28, חיפה 24 עד 28, אילת 26 עד 36, רמת הגולן 17 עד 23, באר־שבע 20 עד 30, מפרץ שלמה 26 עד 36 מעלות.

הלחות היחסית: ללא שינוי. גובה הגלים ממטר ועד מטר וחצי.

מצרים, לוב וסוריה יילחמו בזיהום הים

קאהיר, 27 (יופ"ע). מצרים, לוב וסוריה, היהה הבכירות להילחם בזיהום הים, — מוסר היום "אל־אהראם".

שלוש אירצות אלה שותפות במדרציה ויש להן ביחד חופים המשתרעים על פני 3 אלפים ק"מ.

בכל אחת משלוש הארצות נתמנה מומחה שיעמוד בראש מטע נגד הזיהום באיזורו.

אמין: הישראלים עמדו להפיל את ממשלתי

קמבאלה, 27 (ע"ר). נשיא אוגנדה, איד אמין, טען היום, כי ציוותו של גירוש כל האזרחים הישראלים מאוגנדה במארס, כאשר אלה עמדו לגשת "תוך שעתיים עד שלוש" להפיל את ממשלתו.

קמפלה, 27 (ע"ר). משרד־החוץ של אוגנדה הודיע אמש, כי משלחת כלכלית מאוגנדה השלימה בהצלחה שורה של הסכמים עם לוב.

בגליון זה 26 עמודים בצרוף המוסף השבועי בן 56 עמודים

ה"ר מוכנה להסכם שלום מושתת על הסדר נאות

מר סאדאת בתגובה לנאום ג. מאיר * "מי שתומך בקיפאון הוא בוגד" * רוג'רס אמר שלא יהיה מנוס ממו"מ ישיר על גבול ביטחון לישראל, סמוך לתעלה"

ראש ממשלת ישראל "חזרת בנאומה אור ליום אתמול בכנסת על הנעימה הישנה". הוא ציין, כי "אנו מוכנים להסכם שלום המושתת על הסדר ופיתרון נאות".

בתחילת דבריו נגע סאדאת בעקרבין בבקשה ארצו לנסק מבריה"מ וציין, כי מצרים אינה שואפת לפימות בין שתי מעצמות־העל בצלות הנשק הקטלני, "משום שאין אנו רוצים להחריב את העולם". הוא אמר, כי על ידידנו (בריה"מ) להבין ולהצריך את חשיבות בציות הדאיזור לגבי מצרים והביע את התקוה, כי בשלב הבא ישתתו יחסי מצרים—בריה"מ על יסודות חדשים, "כפי שהיה היום בהשקת האניה 'פורט סעיד'" במספנות אלכסנדריה בה פעלים יועצים סובייטיים.

סאדאת חזר וגולל את עבדות ארה"ב. בציינו, כי איגרתו מפברואר שעבר לנשיא ניכסון היתה לגבי דיה מצין בחינת הנכונות לשלום, אך לא הדגיש, כי המגעים עם ארה"ב הוכיחו שוואשינגטון נכונה להגיע עד לגבול מסויים. לאחריו היא נצרת והתהילה "התקופה" ושוב אירגה מכירה בהבטחותיה ובהכרזותיה מתמול שלשום. סאדאת סתר את ההנחה (הרווחת במצרים), כי עמדת ארה"ב התומכת בישראל נקבעה בשל הנוכחות הסובייטית במצרים, בציינו, כי עמדה עוינת זו מצד ארה"ב החלה עוד בספטמבר 1955, כאשר סירבה מצרים לקבל את תכתיבי ואשינגטון ולהגיע להסדר עם ישראל בתנאי לקבלת נשק אמריקאי. "אינני מקבלים פקודות ממישהו" — אמר סאדאת, והוסיף, כי הצם המצרי ישאר חופשי ואדון לעצמו במולדתו.

להלן אמר סאדאת, כי שר־החוץ האמריקאי רוג'רס סיפר לו בעת

(הסוף בעמוד 2, טור 5)

מאת סופר "הארץ" לעניינים ערביים

...יא מצרים אמר אמש בנאום ...יברסיטת אלכסנדריה, כי

נאום פשרני נטול איומים

מאת עודד זראי

...יא סאדאת שב והשמיע אמש ...פשרני נטול איומים, התנגדתו ...ובישומים הריפים נגד ארה"ב או ...ישראל כהרגליו בנאומים הרבים.

...לבחון את נאומו אמש באלכסנדריה בנקודת ראות מצרית, הרי ...סאדאת לבה בהודיעו כבה ...ים בהקשרים שונים, כי מצרים ...להגיע להסכם שלום עם ישראל ...להסדר צודק ודיפלומטי לא ...הקרב. אף אם דבריו אלה ...מטעים פנימיים או אחרים, ...ספק, כי חשיבותם עולה בהרבה ...ות הקרובה. סאדאת התייחס ...באקראי לנאומה של ראש ...ישראל אור ליום אתמול. ...אם ברצוננו לדקדק בנוסח ה...ים, הוא לא דחה את קריאתה ...ורק קבע עובדה, כי ראש ...הגיה הרה על "הנעימה הישנה".

...את ועוד. סאדאת לא טרק בפניה את הדלת. נהפוך הוא. ...חזר שוב על יוזמתו הידועה ...הצלה, וקבע, כי פני מצרים ...בעתיד לבניה מחדש ולהמשך ...היומונים והשלמת יכולתו של ה...הצבאי בזה. בניגוד להרגליו ...קודמים בנוסח "בשנה הבאה ניפגש ...". — הבטיח סאדאת הפעם, כי ...השנה הבאה באלכסנדריה ...בתנאי מצרים המערכה (בלי ...איזה). אכן תכניות כאשר ...פעולת בניית המדינה על ...של מדע ואמונה.

פעילים של האיגודים המקצועיים בבריטניה צהלים כששמעו ליד בית המשפט לסכסוכי עבודה בלונדון, בעת שנודע להם כיום ה', כי חמשת שובתיהם העצורים שוחררו.

(צילום ראדיו של אי.פי.)

בוטלה השביתה הכללית בבריטניה * הסוורים ישבתו

כל הנמלים בבריטניה ישותקו החל מהיום

לונדון, 27 (יופ"ע וע"ר). בני הציגים של 41 אלף הסוורים בבריטניה החליטו היום על שביתה בכל נמלי המדינה החל ביום ו' (היום), אך קונגרס האיגודים המקצועיים ביטל את השביתה הכלל־ארצית בת 24 השעות שעמדה להיערך ביום ב' בהשתתפות 10 מיליון עובדים.

השביתה של יום ב' נקראה לאות מחאה על מאסרם של חמישה מפעילי הסוורים. אולם, בית המשפט לסכסוכי העבודה שיחרר את החמישה אתמול, ארבעה ימים לאחר שהורה לכלוא אותם באשמת בזיון בית המשפט.

שביתה הסוורים עלולה להנחית מהלומה כבדה על הכלכלה הבריטית של בריטניה.

עתוני בריטניה הדימו הופעתם

כל עתוני הבוקר של לונדון הדפיסו היום בשעה מאוחרת, לאחר שהשביתה הבלתי צפויה שיתקה את העיתונות ביממה.

הוגד כל איגוד הפועלים ציין, כי המתנגנים בפלוגה הכלל־ארצית יופיעו ביום ו' (הבוקר), הן בלונדון והן במנצ'סטר.

העתונים הפסיקו להופיע בעיקבות שביתה של חלק מפועלי הדפוס בהתלכדותם, בעיקבו להביע את אהדתם להשבת בנהגי ההוראים.

סיסקו נועד בנפרד עם שגרירי ישראל וירדן

ואשינגטון, 27 (אי.פי.). שגרירי ישראל וירדן בואשינגטון נפגשו היום עם עוזר מזכיר־החוץ האמריקאי, מר ג'וזף סיסקו. דובר מחלקת המדינה, מר צ'ארלס ברי, אמר, כי הפגישות אינן קשורות ביוזמה אמריקאית חדשה במזה"ת או בחידוש שליחות יארינג.

השיחות נערכו בנפרד על טשיים זו מזו.

אליפות העולם

פישר ניצח במשחק ה־8; המצב 3:5 לטובתו

מאת משה צ'רניאק

בובי פישר מארה"ב ניצח את בוריס ספאסקי בקרב ה־8 ביניהם באליפות השחמט העולמית והגדיל את יתרונו ל־2 נקודות.

הפעם היתה זו פתיחה אנגלית. המשחק התנהל בצורה סקולה עד המסע ה־15. אז הקריב ספאסקי בדיה המורת רק ורגלי. עדיין נשמרה על הלוח עמדה באותנות פחות או יותר, אולם אי דיוק נוסף של ספאסקי במסע ה־19 איפשר לפישר לזכות ברגלי ובכך להבטיח עדיפות חומרית ברורה (צריח מול פרש). הוא כימש את עדיפותו בבטחון ר' ספאסקי נכנע במסע ה־37.

(יו.פי. אי.פי. וע"ר). פישר הגיע גם היום באיחור של 7 דקות למשחק הוא בא כמעט בריצה אל לוח השחמט. ספאסקי קם ממקומו הוקיש לפיקר את ידו. האלוף האמריקאי אחז בה ובידו שבה הנסיע רגלי.

כבר בהתקדם הפלוגה את עשרת המסעים הראשונים בהם בת־20 דקות. במסע ה־11 הפגיע פישר את יריבו כאשר הסיט את המלכה ל־4a.

ספאסקי חשב 63 דקות כיצד להגיב. היה זה פרק הזמן הארוך ביותר שלו היה זקוק אחד בבין השחקנים עד כה במשחקי אליפות העולם.

פישר לא נשאר במקומו, ירד ועלה לבמה כמה פעמים, שעה שספאסקי שקל את מסעו הבא. כאשר לבסוף החליט אלוף העולם כיצד להגיב, אמר האלוף האיסלאנדי ידגנסון: כן, זו התשובה הטובה היחידה, עד כמה שאני יכול לראות.

אולם, במסע ה־19 עשה ספאסקי שגיאה חמורה. רבי האצבים שעקבו אחר המהלך הודעזעו, כאשר הבחינו במסע.

"היתה זו שגיאה נוראה" — אמר אלוף ארגנטינה ניידורף. התקבל הרושם, כי הוא רוגז על ספאסקי של טעשה מישגה כה ילדותי.

ניידורף הוסיף שספאסקי "משחק בצורה איומה". ייתכן שפישר הוציא אותו בשווי המישקל. "בובי אינו הוגן. הוא מופיע באיחור של חמש דקות, רב על הטלוויזיה וכל זה כערער את שיווי משקלו של ספאסקי. אני חושב שספאסקי אבוד".

הרוסי גלר, יועצו של ספאסקי, שאל בהפתעה: "מה זה ?" והוסיף: "איני יכול להבין זאת".

רעיתו של ספאסקי, לאריסה, שהגיעה היום מלנינגרד לבירת איסלנד, כדי לצפות במשחקיו, נאלצה לחזות בתבוסה נוספת של בעלה, אלוף העולם הרוסי.

רוסיה תנסה להקים מעבדת חלל מאויישת

"תוך הימים הקרובים"

מוסקבה, 27 (יופ"ע). בריה"מ תחדש תוך הימים הקרובים את מאמציה להקים פלטפורמה קבועה רמאויישת בחלל — אמרו מקורות קוסמונאוטיים מורח אירופיים מוסמכים היום.

התוכנית להצבת מעבדת חלל מאויישת נגנזה ונבית ב־30 ביוני 1971 כאשר שלושת הקוסמונאוטים של סויוז 11 מצאו את מותם בדרכם לכדור הארץ לאחר ששהו 24 ימים בחלל.

הרוסים מתכוננים לשגר תחילה תחנת מעבדה מדגם סאליוט שמשקלה יהיה 18 טונות. אל תחנה לא־מאויישת זו יתחבר רכב חללי מדגם סויוז ובו 2—3 קוסמונאוטים.

הייכל: סאדאת החליט לתת לרוסים הלם חשמלי

קהיר, 27 (י. פ.). קהיר זקוקה לידידות בריה"מ הן במלחמה והן בשלום — כותב מוחמד חסנין הייכל בטורו השבועי ב"אל־אהרם".

הייכל מדגיש, כי על אף סילוק היועצים הסובייטיים, בשארה מוסקבה בעלת בריתה של קהיר, כמשקל שכנגד לתמיכת ארה"ב בישראל.

הייכל מגלה, כי בשיחה שניהל סאדאת במוסקבה עם שר ההגנה הסובייטי המרשאל גרצ'קו, רצה סאדאת לדעת "מה עושים הרוסים בשבילנו". תשובת הקרמלין לא השביעה את רצונו ולכן החליט סאדאת לתת לסובייטים "הלם חשמלי".

נציגי לבנון וסוריה פנו שוב בענין הקצינים

מרכז האו"ם, 27 (ע"ר). שגריר סוריה באו"ם, ג'ורג' תומה, ומיופה הכוח של לבנון, יוזף מקססאני, נפגשו היום עם הנשיא התורן של מועצת הבטחון ודנו עמו בפרשת הקצינים הסוריים והלבנוניים, שנשבו ע"י סיור ישראלי.

הדיפלומט הלבנוני אמר, כי ישנם סימנים המעידים על תזוזה כלשהי אך סירב למסור פרטים.

(ר' ידיעה קודמת — בעמ' 2)

גודי סילבר־שפירא מוכנה להשתקע בבריה"מ

ניו־יורק, 27 (עסט"א). ג'ודי סילבר־שפירא אמרה, כי היא מוכנה להשתקע בבריה"מ, אם לא יימצא מוצא אחר לבעייה ניתוקה מבעלה.

(ראה מאמר ראשי בעמוד 11)

סקר סודי שהושלם באחרונה קובע:

הבנק לפיתוח התעשיה אין ביטחונות על הלוואות של 10.4 מיליון ל"י מסריגי ססיל

החברה ביקשה הלוואה נוספת של 2.89 מיליון ל"י * לדעת עורכי הסקר, המפעל צפוי לפשיטת רגל

מאת איתן ליפשיץ, סופר "הארץ"

...סקר סודי שהושלם לפני מספר ...ם קובע, כי לבנק לפיתוח התעשייה אין ביטחונות לכיסוי ...ת החוב של חברת סריגי ...ל, שיגיע ל־10.4 מיליון ל"י ...מרס 1973.

...הסקר נערך בעיקבות בקשה חדשה של סריגי ססיל להלוואה נוספת בסך 2.89 מיליון ל"י. עד כה אושרו לחברה הלוואות של 13 מיליון ל"י. יתרת החוב, כולל פיגורי ריבית, מגיעה ב־1.7.72 ל־13.02 מיליון ל"י.

כן הסקר שהוגש לבנק לפיתוח התעשייה לפני שבוע מתברר, כי הפסדי החברה בשנה האחרונה הסתכמו ביותר מ־11 מיליון ל"י ולדעת עורכיו החברה עומדת על סף פשיטה רגל. 75 אחוז מן ההפסדים, נאמר בסקר, נגרמו מהתביעות לקרנות שנבעו מחוסר אירגון וחוסר פיקוח על הייצור והאיכות בארץ. חלק נכבד מהפסדים אלה נגרם מליקויי שיווק וחוסר אירגון שגבלו ברשלנות שקשה לתארה במשרד החברה בארה"ב.

כתוצאה כן התיאום הלקוי בין המשרד בארה"ב למרכז החברה בארץ, גדלו ההפסדים בארה"ב מבלי שההנהלה יהיה מושג מה נעשה שם. עורכי הסקר קובעים עוד, שמצרך הציוד הוא לא־כאחון, שנוצל באופן לא־יעיל רק ב־50 אחוז מכושר התפוקה האפקטיבי שלו.

המצב הגיע לידי כך, — נאמר בסקר, — שלחברת גלנבשטרף, שהיא אחד מספקי חומרי־הגלם, יש כיום אחיזה של 90 אחוז (!) במניות ססיל תמורת חוב של 1.1 מיליון דולר.

(הסוף בעמוד 2, טור 3)

בדגע האחרון

ניכסון: אין אלטרנטיבה למדיניות של הגנת ישראל

...אשינגטון, 27 (יו.פי. וע"ר). ...יא ארה"ב אמר היום במסיבת ...נאים, כי המצב במצרים בעקבות ...בת היועצים הסובייטיים עדיין לא ...ור. הוא הדגיש, כי אין אלטרנטיבה למדיניות הכוונת להגנת ...ישראל והמשתתת על נוכחות אמריקאית חזקה בים התיכון.

...נסרבו להגיב על גירוש היועצים ...הסובייטיים במצרים אמר הנשיא: ...מרותו — השגת הסדר צודק במזה"ת. המצב שם עדיין לא ברור. ...פירוש עלול להיות מוטעה ולגרום ...חרפת הבעיה".

הנשיא מתח ביקורת על כך ...ם מוכרי אריזים רבים אחרים ...כבים ובלי כוונות טובות", ה...ציבים את האשמה האגדי שארה"ב ...קפה כבדים בבמבוק־דיאם. ...הוא התאונן על כך, שאיש מבין ...הם שמבהיר ביקורת על ארה"ב לא ...גד הפליטה הגרבריה לדרום־ויאטנאם ע"י הצפון.

...ניכסון הביע את הדעה, כי הסי...יים להפסקת הוצאות במרים לשוב הסיכסוך הם טובים עתה יותר מבעבר, בזכות הפגישה כלקומוניסטים נגרמות אבידות כבדות.

הנשיא בהם ביקורת על אלה הדמוכים בתיקונים לחוקים, הקוראים לסיום המלחמה, באמרו שצדדי קונגרס הנוהגים כך, כמדהדים את אבוי להבהין והצפה לתוצאות הבחירות לנביאות, בנובמבר.

עם זאת הודה הנשיא, שכמה סכ...יב נפגעו בפבמבוק־דיאם ע"י מפציצים אמריקאיים. אך הוסיף שהיו אלה הפגיעות שבטעות ורישיה דכל ...די למנוע הישנות מקרים כאלה.

דו"ח קייזר על קרנות הפנסיה:

המבוטחים מקבלים תנאים שיגרמו לקשיים כספיים

מציע להפחית ב־20% את שיעור השכר עליו ניתנת כיום הפנסיה ולהעביר כל המבוטחים לפנסיה מקיפה

מאת אמנון ברזילי, סופר "הארץ"

על קשיים כספיים גדולים יעמדו בפני קרנות הפנסיה ההסתדרותיות בגלל מתן תנאים סוציאליים "דה־לוקס" למבוטחים, מתריע האקטואר השוויצרי ד"ר ארנסט קייזר, בדו"ח מיוחד שהגיש למרכז לבטחון סוציאלי של ההסתדרות.

הדו"ח מוהיר גם מפני שיעור הצבירה הנמוך של הקרנות וממליץ להפחית את השכר המבוטח של חברי קרנות הפנסיה ב־20% מן השכר בפועל, אך להשאיר את דמי הביטוח הפנסיוני באותו שיעור כפי שהוא כיום.

דו"ח קייזר עוסק בהשלכות שיהיו לחוק הפנסיה על הקרנות, על מצב הביטוח הלאומי בארץ ועל הבניה הפנסיה ההסתדרותית. הדו"ח משתרע על 31 עמודים והוא כתוב אנגלית. הדו"ח נשלח למרכז לביטחון סוציאלי כבר לפני מספר חודשים, לאחר ביקור של ד"ר קייזר בארץ. עד היום שומר הדו"ח בסוד. אפילו מנהלי קרנות הפנסיה ההסתדרותיות לא קיבלו אותו עדיין לעיון, כנראה בגלל חששות ראשי המרכז לביטחון סוציאלי בפני התנגדות להמלצותיו של ד"ר קייזר.

בהתייחסו לניתוק השילוב בין קרנות הפנסיה ההסתדרותיות לבין הביטוח הלאומי, קובע ד"ר קייזר, כי נוצר עתה מצב לפיו כשלושה רבעים עד ארבע חמישיות מכלל הנשואים חברי קרנות הפנסיה, יקבלו כאשר יגיעו למכסימום הוק בקרנות, פנסיה גבוהה מדי בהשוואה לשכרם עד מהעבודה. זאת הוא מגדיר "דה לוקס" שיש להימנע

(הסוף בעמוד 2, טור 3)

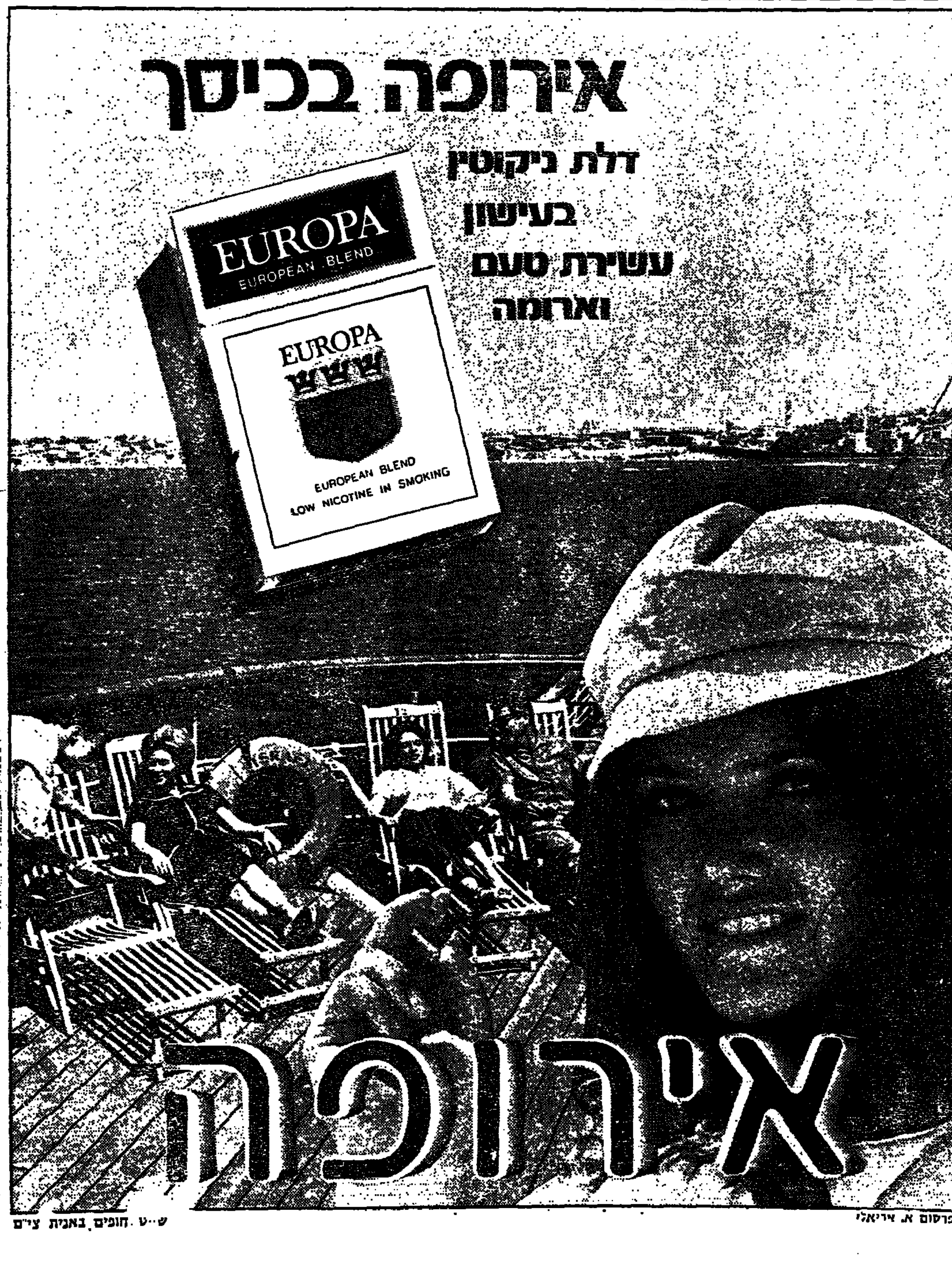

ש.ט. חופים באנית צים

פרסום א. אריאלי

هكذا من الأصل

טעות של טייס תוקנה ברגע האחרון ומנעה אסון

המטוס הבריטי עמד לנחות בלוד במסלול לא-נכון, כי השמש סינוורה את הטייס

(ע). טעותו של טייס, שעמד לנחות בלוד במסלול שלא אושר לו ושאינו מתאים לנחיתת מטוס בואינג — תוקנה ממש ברגע האחרון, כאשר הטייס, שהיה מעל המסלול, מנע אסון והצליח לנסוק בצורה חדה, לערוך הקפה נוספת סביב נמל לוד ולאחר מכן לנחות במסלול הנכון.

המקרה אירע אתמול סמוך ל-5 אחה"צ. מטוס של בריטיש מידלנד החכור ע"י אל-על ובו יותר מכאה נוסעים, הגיע מלונדון והתכונן לנחות מכיוון מזרח לצד מערב. הוראות שניתנו לטייס ממגדל-הפיקוח היו לנחות במסלול הראשי 30, אך מאחר שהשמש היתה ממש בפניו של הטייס, נראה היה לו המסלול המקביל למסלול הראשי כאילו זה המסלול בו עליו לנחות.

אותה שעה בדיוק חנה במסלול הצדדי המתקשר למסלול הראשי, מטוס של לופטהנזה, שהיה מוכן להיכנס אליו לצרכי המראה. בקצה המסלול הראשי, בצד זה, המתין מטוס אל-על על הקרקע וחנה ברחבת המסלול, לפני שעבר לשוב ולחזור מזרחה לבית-הנתיבות.

לא ברור אם הטייס שעמד לנחות הבחין לפתע בטעותו, אם מגדל הפיקוח הזהיר אותו, אך לפני שנכנס לגובה המתאים לנחיתה היה נוכח להוא קצר ואינו מתאים לנחיתת מטוסי בואינג. נסק הטייס בזווית תלולה חדה, חלף מעל הלופטהנזה ומעל מטוס אל-על על הקרקע וערך הקפה נוספת, לאחר מכן, כשאיתר את המסלול המתאים, נחת המטוס ללא כל [illegible]

לוקה, איטליה, 27 (עו"ר ופ). נשיא צרפת, ז'ורז' פומפידו, היום לשיחות עם מנהיגי איטליה בבעיות אירופה, לאחר שהגיע לביקור שיימשך 72 שעות.

הצעה למנוע שיתוף ישראל במשחקי אסיה

קואלה לומפור, 27 (עו"ר). הצעה שישראל לא תורשה להשתתף במשחקים שייערכו בעתיד במסגרת פדראציית הכדורגל האסיאנית, תידון כאן ביום ו' (היום) בועידת הפדראציה.

ההצעה הועלתה ע"י כוויית ובחריין. שתי מדינות אלה מציינות, שבגלל הסכסוך הערבי-ישראלי, נאלצות הקבוצות הערביות לפרוש, כאשר מוצע להן לשחק נגד ישראל וכתוצאה מכך עליהן לשלם קנסות כבדים בהתאם לתקנות הפדראציה.

הועה"פ של הפדראציה קיבל היום החלטה על מענק 5,000 דולרים מנא[?]

הכדורגלן רוזנטל — לקבוצה גרמנית

מינשנגלדבאך, (גרמניה), 27 (סי.פי.). הכדורגלן שמואל רוזנטל (בתצלום — מימין) מי שהיה שחקן הנבחרת הלאומית של ישראל ושל קבוצת הפועל פ"ת, צורף כאן היום רשמית לקבוצת הצמרת הגרמנית מינשנגלדבאך.

רוזנטל, בתצלום עם הכוכב הגרמני גינטר נצר (משמאל) סיים בהצלחה את סידרת אימוני האיקלום שלו בקבוצה הגרמנית וראשי הקבוצה הגרמנית רמזו, כי ייתכן שישותף בהרכב הראשון של קבוצתם, הנחשבת לאחת הטובות באירופה.

נראה, כי רוזנטל יהיה הישראלי הראשון שהבטיח לעצמו הופעה ככדורגלן מקצועני בקבוצת צמרת אירופית, לאחר שיסיים בתחילת השבוע הבא דיוני הסגר בין-לאומי שיאפשר לו להצטרף כמקצועני לקבוצה הגרמנית המהוללה.

נשיא מועצת הבטחון הבטיח לתקוע:

נמשכים המאמצים להסדר כולל של שבויי ישראל-ערב

מאת רפאל רוטשטיין, סופר „הארץ" בניו-יורק

ניו-יורק, 27 (מיוחד ל„הארץ"). שגריר ישראל באו"ם, יוסף תקוע, נפגש עם נשיא מועצת-הביטחון, אורטיז דארוסאס מארגנטינה, וקיבל הבטחה, כי נמשכים המאמצים לפתור בכללותה את בעיית חילופי השבויים בין ישראל למדינות-ערב.

מר דארוסאס כבר טיפל בעניין זה לפני שמועה"ב קיבלה בשבוע שעבר את ההחלטה החד-צדדית הקוראת לישראל להחזיר את הקצינים הסוריים והקצין הלבנוני.

בעניין אחר מסרו מקורות במרכז או"ם, כי אין הם מצפים להתפתחויות דרמטיות חדשות כלשהן כאשר יחזור ד"ר יארינג לניו-יורק ביום ב' כדי לחדש את שליחות השלום שלו.

ד"ר יארינג ייפגש עם נציג ישראל ועם נציגי מדינות-ערב באו"ם וכן עם מזכיר או"ם ד"ר ולדהיים. שיחותיו בניו-יורק יימשכו כשבועיים, ובעיקבותיהן יחליט אם כדאי לבקר במזה"ת או אם להמתין לבואם של שרי-החוץ מן האזור למרכז או"ם בספטמבר, לרגל העצרת. ד"ר יארינג יגיש למועה"ב דו"ח על מצבו.

המקורות כאן אומרים, כי בעיקבות הבחירות בארה"ב בנובמבר, יגבר הלחץ על ישראל לרכך את תנאיה לשיחות קירבה לפתיחת תעלת סואץ. סבורים, כי הנקודות העיקריות שלגביהן תתבקש ישראל להסכים לתנאים נוחים יותר למצרים, יהיו הסכמה לנוכחות אנשי צבא מצריים בגדה המזרחית של התעלה ונסיגה למרחק של עד 40 ק"מ מקו בר-לב.

משקיפים במרכז או"ם מציינים, כי נאום הגב' גולדה מאיר בכנסת אתמול היה התשובה הנכונה למצרים, מכיוון שהודגשה בו נכונות ישראל למו"מ ונמנעה בו היגררות אחר ביתצות החרבות של קהיר.

הקרמלין שוקל

(סוף מעמוד 1)

לבריה"מ היו 18 מטוסים כאלה במצרים.

כן מפנים הסובייטים כ-70 מטוסי מיג 21 ו-6 מטוסים משוכללים מדגם מיג 23, שכולם הופעלו ע"י טייסים סובייטים.

המקורות אמרו, כי בידי מצרים יישארו יותר מ-200 מטוסי מיג-19, מיג-21 וסוחוי 7, שנשלחו למצרים ב-5 השנים האחרונות והמופעלים ע"י מצרים.

כן יישארו במצרים טילי קרקע אוויר ונשק אחר שסיפקו הרוסים לאחר מלחמת יוני 1967.

מקורות-הביון האמריקאים סבורים, כי מוסקבה הוציאה כ-10,000 יועצים וצוותים סובייטים ממצרים.

לא מחזירים אנשי ביון תקשורת, או פעולה ימית

(אי.פי.). מקורות אמריקאיים בוואשינגטון והמוסמכים לענייני מודיעין אמרו היום, כי יש סימנים שחלק מן הטייסים הסובייטים במצרים, שמספרם מוערך ב-150 עד 200, חוזרים לבריה"מ, אך המספר המדוייק של הנוסעים לא ידוע. מקורות אלה ציינו, כי מטוסי-קרב סובייטים המריאו לטיסות סיור משדות-התעופה במצרים עד יום ד'.

לדברי המוסמכים, לא החזירו הרוסים עד כה אנשי צבא העוסקים בתקשורת, בביון, או קשורים בפעילות הימית הסובייטית באלכסנדריה ובנמל מטרוח.

המצרים כבר לקחו לידיהם את הסוללות של טילי ס.א. 2 וס.א. 3, אך לא ברור אם הרוסים מפנים את אנשי המפעילים סוללות של ס.א. 6. פרשנים אמריקאים הביעו ספק אם הרוסים יוותרו על זכויותיהם במיתקני הצי באלכסנדריה ובמרסה מטרוח, מקום שהם חיוניים להפעלת הצי הסובייטי בים-התיכון. לדברי כמה מהם עשויים המצרים להדגיש את ריבונותם על בסיסים ימיים אלה ע"י הצבת שוטרים צבאיים מצריים בשעריהם.

זכו בפיס

בסך 150,000.— ל"י זכו המספרים: 151930; 720381. בסך 50,000.— ל"י זכה המספר: 239066.

בסך 12,500.— ל"י זכו המספרים: 496268; 752965.

בסך 6,250.— ל"י זכו המספרים: 253569; 293491; 523544; 571815.

בסך 600.— ל"י זכו כל הכרטיסים המסתיימים בספרות ב-22457; 27653; 28086; 35200; 36273; 59853; 74842; 75301; 90219; 98357.

בסך 250.— ל"י זכו הכרטיסים המסתיימים בספרות ב-07110; 09523; 12280; 15577; 20641; 23678; 29702; 30176; 36562; 40695; 48357; 56276; 57489; 59934; 67858; 69752; 69847; 71914; 82133; 85218; 89430; 90929; 92095; 93815; 96121.

בסך 100.— ל"י זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב-1880; 3703; 3914; 6202; 6496; 8181; 8722.

בסך 50.— ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-0651; 0887; 0951; 1141; 1268; 1315; 1526; 1580; 1960; 2173; 2291; 2316; 2551; 2634; 2737; 2764; 2964; 3376; 3691; 4185; 4649; 4945; 5054; 5527; 5596; 5606; 5641; 5908; 5935; 5975; 6109; 6182; 6960; 7393; 8520; 9090; 9434; 9486; 9735.

בסך 4.— ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה: 1.

בסך 1,250.— ל"י זכו הכרטיסים הבאים: 013035; 018637; 026327; 060444; 074804; 145138; 240258; 302464; 305708; 307759; 352832; 380200; 433178; 439981; 557615; 580937; 611976; 634791; 660726; 682443; 760613.

תקלות בקווי האוויר במזה"ת בעקבות הפינוי ממצרים

תנועה מוגברת של מטוסים מצריים צפונה

(ע). עיכובים ושינויים בתנועה האווירית שהיו בימים האחרונים באיזור מזרח הים התיכון, מקורם בתקלות טכניות הקשורות בקילקול מכשיר מכ"ם בניקוסיה וברכבת האווירית קאהיר-מוסקבה.

המחזור הראשון של העיכובים הודיעו בשעות הבוקר של יום ד', כאשר הודיעו ממרכז הפיקוח האווירי בקפריסין, כי מכשיר המכ"ם שם שרוי במחות תקלה. ניתנו הוראות לעכב המראת מטוסים העוברים במרחב מזרח הים-התיכון והוראות למטוסים שהיו באוויר לשנות את נתיביהם ולעבור מעל מרכז פיקוח אווירי סמוך.

בשעות מאוחרות יותר הורגשה תנועה מוגברת של מטוסים ממצרים צפונה, וכנראה היתה זו רכבת האוויר של היועצים הסובייטים השבים לארצם.

צוותי הטייס שהגיעו ללוד, אמרו, כי לפחות 60 טיסות נתעכבו ביממה האחרונה, בנתיבי האוויר אל המזרח וממנו. ללוד עצמה הגיעו ביום ד' לפנות ערב 8 מטוסים בהפרש דקות אחדות זה מזה, לאחר שצוותיהם „נהגו" בהן לא היתה תנועה אווירית.

קהיר מוכנה להסדר נאות

(סוף מעמוד 1)

[illegible] באו: „ראש ממשלת ישראל ביקשה מן השגריר האמריקאי להביא לידיעת הנשיא ניכסון, כי ישראל השיגה את כל קלפיה על השולחן אם המנהיגים הערביים, ובמיוחד הנשיא סאדאת, יקבל את הסכם השלום. עתה — אמר רוג'רס לסאדאת — לאחר שהבעת את נכונתך להגיע להסכם שלום, להסדר ולפיתרון נאות, אני אלך אל גולדה מאיר ואמסור לה זאת ואבקש שתשים את קלפיה על השולחן".

מה אמר רוג'רס?

סאדאת גילה, כי רק אייר ליום אתמול קיבל הודעה על שיחות רוג'רס ביוגוסלאביה עם [illegible] אמר שר-החוץ האמריקאי, כי לא יהיה מנוס משיחות ישירות בין ישראל והערבים וכי גבולות בטוחים לישראל, כ-10 ק"מ מזרחית מן התעלה או קו ההגנה צבאי.

„אם זו עמדת ארה"ב, הרי שהתביעה לשיחות ישירות היא רק מלכודת שנועדה להכניע את הצדדים", — אמר סאדאת.

סאדאת אמר, כי כבר כעבור 5 שנים לאחר המלחמה הוא סוב מכל [illegible] וכי המדינה עוברת עתה בפני שתי מערכות כריזות ומקבילה, האחת — מערכת השיחרור והבנייה כמערכת הבנייה.

הוא הוסיף שמצרים משרבת לקבל את המשך המצב הקיים וקרא לכל אלה בעולם הערבי המתנים — בוגדים במקום קבלת המצב הקיים — „בוגדים".

את סוף נאומו יחד סאדאת לאחדות הלאומית ואמר, כי מצרים עוברת שעה שלב מסוכן, בקראו לעם המצרי להתגבר על אחדות ולשוב אל הבורסה המצרית העתיקה הימית. הוא אמר, כי לא יהיה קרב בחזית הפנימית, יצירת מוקדי כוח ופולחן האישיות [illegible], כי במציאה של השנה הבאה „יכתבו הבאי מצרים והמערכה [illegible] בדינה הכבושה על [illegible]".

„מצרים ממשיכה בהכנות למלחמה"

קאהיר, 27 (יופ"ע). מצרים ממשיכה בהכנות למלחמה נוספת עם ישראל, — על כך הודיע הערב סאדאת.

„לעולם לא ניכנע לסבסוטיקה. אנו ממשיכים בהכנות לשחרור האדמות הכבושות".

נציג אמריקאי לעירק — בספטמבר

ואשינגטון, 27 (יופ"ע). ארה"ב מינתה נציג דיפלומאטי קבוע לבגדאד — זה לראשונה מאז ניתקה עירק את היחסים עם ואשינגטון לאחר מלחמת ששת הימים.

דובר הסטייט דיפארטמנט הודיע על כך אמש ואמר, כי הדיפלומאט ארתור לאורי יצא לבגדאד בספטמבר ויטפל באינטרסים האמריקאים בעיראק.

ארה"ב הבטיחה למצרים להפעיל לחץ על ישראל לאחר הבחירות

מוסרים מקורות שוויצריים בקהיר

מאת איתור כהן, סופר „הארץ" בשוויץ

באזל, 27 (מיוחד ל„הארץ"). הסטייט-דיפרטמנט הבטיח למצרים, באמצעות סעודיה, כי יפעיל לחץ על ישראל, שתגלה גמישות מדינית, אולם זאת רק לאחר הבחירות לבית הלבן.

הסטייט-דיפרטמנט הוסיף, כי יעדיף לנקוט צעד זה בצורת תמיכה אמריקאית בלחץ מצד מדינות מערב-אירופה על ישראל.

מקורות שוויצריים בקאהיר, המדווחים על כך, מציינים כי הנשיא סאדאת, שאינו מתעניין לפעול בדרך צבאית נגד ישראל, מתכונן לנצל את הישגיו בסילוק הרוסים והוקרה שצעדו הניע לעולם המערבי, להפעלת לחץ על ישראל שתסכים להסדר ביניים בתעלה, שייקבע בפירוש כצעד לקראת הסדר כולל.

פקידי ממשלה מצריים נוהים — לדברי כתבים שוויצריים — אם ישראל תתעקש באמת על קיום שיחות ישירות. מצרים לא תוכל להיענות לתביעה זו ללא אישור הועד המרכזי (המונה 230 חברים) של מפלגת האיחוד. הפקידים שואלים, אם בסופו-של-דבר לא תסכים ישראל לקיים שיחות עקיפות תחת חסות ד"ר יארינג.

עם זאת תמהו הפקידים על כך, שהגב' מאיר בנאומה, שבו קראה לשיחות ישירות, לא הזכירה את הדוגמא של נשיא פקיסטאן, בהוטו, שנסע לבירתה של הודו ובשיחות ישירות הצליח להבטיח את נסיגת כוחות הודו.

הפקידים טענו, שהרחקת היועצים הסובייטיים הזיקה לבעיה הן את מצרים והן את בריה"מ והחלישה את עמדת ישראל ואלה הטעמים שהם נתנו:

* כעת אפשר לצפות ללחץ על ישראל מן המערב, כולל ארה"ב.
* הצעד חיזק את הסובייטים היכולים להצביע על יציאתם ממצרים כתרומה להפסקת המתיחות במזה"ת ויתבעו [illegible] הורים אמריקאים ברוח ההתאפקות שעליה דיבר הנשיא ניכסון בשיחות עם ברז'נייב.
* צומצמה [illegible] של בריה"מ עם מצרים על הדרכים לפיתרון משבר המזה"ת.
* בריה"מ לא תואשם במפלה מצרית באפשרית ואינה צריכה להסתבך בעימות עם ארה"ב באיזור.
* הצעד המצרי החליש את תביעות ישראל לאספקת נשק בכלל.
* הוא חיזק את מעמדו של סאדאת בארצו ובלוב. כן חיזק את לוב — באמצעיה להתקרבות למצרים.
* הצעד מאפשר לבריה"מ לצמצם את הסיוע הכלכלי למצרים, והשאיר את התפקיד להמשיכת אירופה המערבית. עם זאת תוסיף ברית המועצות לקיים את המאמץ הצבאי והאסטרטגי במצרים.
* הצעד חיזק את צרפת בעולם הערבי, שתציע כבראת, לאחר שזיקת במזה"ת ישותפו לזוק הי אירופי.
* הוא החליש את [illegible] בארצות מערב-אירופה — לא רק בצרפת, אלא גם באיטליה [illegible] ספרד. ארצות אלו מחייבות את [illegible] ארצות-ערב בהדיה למבחן אירופה.

עתוני צרפת הבליטו הצעת ג. מאיר

אליהו מאיר, סופר „הארץ" בצרפת, מוסר: עתוני צרפת הבליטו את הצעת הגב' מאיר לפגוש את נשיא מצרים סאדאת. העתון הגאוליסטי „לה נסיון", אומר: הגב' מאיר מסכימה קודם כל להתאות, כי [illegible] להבנת הבצרי של הרחקת היועצים הסובייטים, איבה מכוונת לנצל את [illegible] המצבתי של מצרים [illegible] לנצל את ההזדמנות כדי לבנות ולקשור קשרים [illegible].

עיתון „לואורור", [illegible] כתב: כי את [illegible] ארה"ב [illegible] להביע את [illegible] ההסכם [illegible] חלקי.

כתב „פיגארו" בבירתה מזכיר את הפגישות [illegible] ליססיה המצרית איפה [illegible] לקמה [illegible] פיסקים נגד [illegible] קצת, פחד [illegible] מיזה בקרב [illegible].

„לה קומבאט" [illegible] בכוונה [illegible] גב' מאיר: גולדה מאיר [illegible] הצבאיים [illegible].

„לה מונד" מזכיר בקהיר, כי [illegible] בעיורין [illegible] הכביה את [illegible].

מישאל מראה על תמיכה גוברת בניכסון בין היהודים

„יזכה ב-87% מקולות היהודים בערי-מפתח"

מאת רפאל רוטשטיין, סופר „הארץ" בניו-יורק

ניו-יורק, 27 (מיוחד ל„הארץ"). התמיכה בניכסון בקרב הציבור היהודי בארה"ב עלתה בשיעור מהיר בשבועות האחרונים ומישאל שנערך העלה, שהנשיא רשאי לצפות ל-37% מן הקולות היהודיים בערי-מפתח.

בימים הקרובים יוכרז על הקמת ועדה לתמיכה בבחירתו מחדש של הנשיא ניכסון לבית-הלבן ובראשה יעמדו אישים יהודיים, לרבות כמה תורמים חשובים לישראל: מאקס פישר בדטרויט, סאם רותברג, לו ביזאר וכן ויליאם וקסלר, נשיא ועידת הארגונים היהודיים.

הזדהות אישים יהודיים אלה עם ניכסון מבליטה עוד יותר את הצלחת מערכת הבחירות של הריפובליקאים בגיוס כספי יהודים ואת הקשיים הגוברים-והולכים של הסינאטור הדמוקרטי מקגאוורן בגיוס תמיכה יהודית.

קשיים אלה נוצרים על רקע פרישת הממונה הראשי של מסע-הבחירות של מקגאוורן, מאקס פאבאלסקי מקליפורניה, וסירוב האיגודים המקצועיים לתמוך במקגאוורן.

הצפוניים הבקיעו מערך ההגנה על העיר הואה

נציגי האנוי בפריס דחו הצעות האמריקאים

סייגון, 27 (עו"ר ויופ"ע). צבא צפון-וייטנאם הבקיע היום את מערך ההגנה של הבירה הקיסרית הואה, באלצו את כוחות הממשלה לנטוש את בסיס הררי החשוב בבסטוניה, הנמצא במרחק 20 ק"מ מדרום-מערב להואה.

דובר צבאי דרום-וייטנאמי אמר היום, כי בסיס בסטוניה ניטש אמש זו בשנית במיתקפה הצפון-וייטנאמית בת 4 החדשים. הוא אמר, כי כ-300 חיילים פינו את הבסיס בשל הפגזה אינטנסיבית. קרוב ל-4 אלפים פגזים ורקטות נורו לתוך הבסיס ביממה האחרונה.

מקורות צבאיים אמרו, כי יש לצפות עתה לקרבות קרקע קשים, שכן הצפון-וייטנאמים מנסים להגיב על אובדן העיר קואנג-טרי בהתקפה מן האגף לעבר הואה.

מפאריס נמסר, כי משלחת ארה"ב בשיחות השלום לא הצליחה היום לשים קץ למבוי הסתום בדיונים. משלחות האנוי והוייטקונג דחו את ההצעות החדשות של ארה"ב להפסקת-אש. הנציגים הקומוניסטים טענו, כי מליוני וייטנאמים יסבלו בעונת הגשמים הקרובה בגלל ההפצצות האמריקאיות על הסכרים בצפון-וייטנאם.

ראמזי קלארק, לשעבר התובע הכללי של ארה"ב, יצא ביום ו' (היום) להאנוי, בראש צוות בינלאומי, כדי לחקור את הידיעות שהאמריקאים פגעו בסכרים בצפון וייטנאם.

עתוני מצרים דוחים את קריאת ג. מאיר

„חזרה על הצעות ישנות שכבר פסלנו"

מאת הנרי טאנר, שירות „ניו-יורק טיימס"

קאהיר, 27 (טלגרפית, מיוחד ל„הארץ"). עתוני מצרים, שבפיקוח הממשלה, דחו היום את קריאת ראש הממשלה, הגב' גולדה מאיר, לשיחות בין מצרים וישראל, והגדירום כחזרה על הצעות ישנות שכבר נפסלו בידי מצרים.

העתונים דיווחו בקצרה בעמוד הראשון על נאום הגב' מאיר בכנסת, אך לא שיוו לדברים נימה רצינית ולא הזכירו את דבריה על מצרים כעל אומה גדולה. פקידי ממשלת מצרים נמנעו מלהגיב על דבריה.

„אל-אהרם" כתב, שהגב' מאיר הציעה שיחות ישירות ושסאדאת דחה רעיון זה בנאומו ביום ב'. „אל-אהרם" ציין, שהגב' מאיר הביעה עניין בהסכם על תעלת סואץ, והסביר, כי מצרים כבר מסרה הודעה שהסכם כזה אי-אפשר להפריד מהסדר כולל, לרבות נסיגת כוחות צה"ל.

גם העתונים האחרים הבליטו שתי נקודות אלו. הם ציטטו את דברי התודה של הגב' מאיר לנשיא ניכסון על תמיכתו בישראל.

אבן לשמלצר:

ישראל תכבד התחייבותה לק.ל.מ.

מאת סופרו המדיני של „הארץ"

שר-החוץ, אבא אבן, הודיע לעמיתו ההולנדי נורברט שמלצר, כי ישראל תוסיף לקיים את העקרונות שהינחו אותה בקביעת טיסות מיוחדות לק.ל.מ. — וזאת בהתאם לסיכומו עם שר-התחבורה, שמעון פרס, ואל-על.

משרד-החוץ סבור, כי הובטחה להולנדים טיסה רביעית מדי שבוע, ללא תנאי. ההולנדים טוענים, כי טיסה זו אינה באה במקום הטיסות המיוחדות שהיו להם בשנה שעברה ונפסקו כמעט לחלוטין השנה בגלל הירידה בתיירות.

מר אבן, אשר נועץ בעניין זה עם ראש הממשלה, מדגיש, כי ישראל תעמוד בהתחייבויותיה לפיהן יהיו לק.ל.מ. 4 טיסות שבועיות רגילות ועוד טיסות מיוחדות שייקבעו בהתאם לעקרונות של השנה שעברה, בה היתה תנועת התיירות גדולה מאשר השנה, אך תוך התחשבות בהפחתה הנוכחית.

ר"מ מאלטה — ללונדון

ואלטה, 27 (עו"ר). ראש ממשלת מאלטה, דום מינטוף, יצא היום לביקור של יומיים ללונדון. בתקופת שהותו בבירת בריטניה יקיים שיחות עם ראש הממשלה ושרים אחרים.

המבוטחים מקבלים

(סוף מעמוד 1)

מהם ע"י הורדת אחוז קבוע או סכום קבוע מהשכר המבוטח. כלומר, קרנות הפנסיה יוסיפו לתת 70% פנסיה, אך לא על מכסימום השכר, אלא ב-20% פחות „מהשכר-בפועל".

ד"ר קייזר מציע, כי ביצוע ההפחתה ייעשה בהדרגה, כאשר תוספות השכר שיינתנו בעתיד לעובדים במשק, לא ייכללו במסגרת הביטוח הפנסיוני, עד אשר השכר המבוטח יהיה שווה להצעות שהועלו. ד"ר קייזר מדגיש, כי מבחינה פיננסית וסוציאלית, ההצמדה של הפנסיות לאחר הפרישה, לעליות השכר של העובדים הפעילים, מכבידה על הקרנות ומזיקה להן ויש לבחון מצב זה מחדש.

הדו"ח מזהיר עוד מפני עלייה תלולה בהוצאות לתשלום פנסיות. מ-3.2% שהם 100 מיליון ל"י לשנה, עד 10% שהם יותר מ-300 מיליון ל"י לשנה כבר בעתיד הקרוב. התפתחות זו מחייבת שיעור צבירה גדול יותר של קרנות הפנסיה.

לשם כך יש להעביר את כל המבוטחים בפנסיית יסוד, עליה משלמים לקרנות רק 7.5% מן השכר החודשי של המבוטח, לפנסיה מקיפה שבה התשלום החודשי הוא 13.5% משכרו המלא של המבוטח, שיהיו 16.5% מן השכר המבוטח שיופחת. מזה יילכו להוצאה השוטפת של הקרנות 6.7% והיתר לצבירה בקרנות.

בהתאם לשינויים אלה, יגדל הון קרנות הפנסיה מ-7.4 מיליארד ל"י ב-1975 עד 38.6 מיליארד ל"י ב-1984. אז תהיה כמות הצבירה כפולה מכמות השכר המבוטח בקרנות. (כיום הצבירה בקרנות שווה פחות או יותר לשכר המבוטח).

במקביל להמלצה להפחית את שיעור הפנסיה למבוטחי הקרנות, מציע ד"ר קייזר להגדיל את שיעור קיצבת הזיקנה של הביטוח הלאומי. יחיד יקבל 20% מן השכר הממוצע במשק לשנה ונשוי יקבל 30% וזאת במקום קיצבת זיקנה של 14% מן השכר השנתי הממוצע במשק כפי שניתן היום.

לבנק לפיתוח התעשייה

(סוף מעמוד 1)

שהם נהגו לבעלים לכיסוי חלקם בהשקעה. זאת בנוסף לחוב של 800 אלף דולר שסטיל חבה להם על אספקת חומרי-גלם.

גורם נוסף שהשפיע על גובה ההפסדים הוא הוצאות ייצור גבוהות שנבעו מהעסקת 150 עובדים מיותרים והוצאות מינהלה ומכירה גבוהות. כן מציינים עורכי הסקר, כי „המריבות בין הבעלים הביאו עד עברי פי פחת".

בקשת חברת סטיל מתייחסת להגדלה של ההשקעה המקורית ב-4.97 מיליון ל"י לפי תכנית החברה ו-3.6 מיליון ל"י לפי כלכלני הבנק. הגדלה זו מוסברת בצורך בהשקעות נוספות „בהחזקים מועטים", כי לא יכלו לחזות מראש, והנובעות בעיקרון מדרישות של רשויות ממשלתיות ועירוניות וכן בתוספות חיוניות של כמה פריטי ציוד.

במידה והשינויים והתוספות יאושרו על ידי הבנק, תהיה החברה זכאית להלוואה נוספת של 1.46 מיליון ל"י ובסה"כ תסתכם ההלוואה ב-12.06 מיליון ל"י, לעומת ההלוואה המקורית בסך 10.6 מיליון ל"י. במידה והבנק ייענה לכל בקשות החברה, תסתכם יתרת החוב של סטיל ביום 31.3.73 ב-15.6 מיליון ל"י.

עורכי הסקר ממליצים, שאם יוחלט להיענות בחיוב לבקשות, כי החברה שהבעלים או הממשלה יתנו לבנק ביטחונות וערבויות מתאימים להבטחת מלוא החוב המוגדל לבנק, והיינו לכל סכום שהוא למעלה מ-10.4 מיליון ל"י.

השבועון הביירותי „אל-חוואדת":

הטייסים המצריים לעגו לרוסים כשמטוסיהם הופלו ע"י צה"ל

„הרוסים אינם יודעים להטיס את מטוסיהם" — אמרו

מאת סופר „הארץ" לענינים ערביים

הטייסים המצריים לעגו בזמנו את הפלת 4 מטוסי המיג שהוטסו ע"י טייסים סובייטים, בקרב אויר עם מטוסי חיל האויר הישראלי. המתיחות בין הטייסים המצריים והסובייטים במצרים שררה כאז (לפני כשנתיים), ובכל הזדמנות לעגו הטייסים המצריים לעמיתיהם הסובייטים „שאינם יודעים להטיס את מטוסיהם" — זאת גילה השבועון הביירותי המהימן „אל-חוואדת".

השבועון מגלה עוד, כי הסובייטים בנו בסיס ימי גדול באלכסנדריה במירמה וניצלו את בקשת נאצר לבניית רציף למספנה. הבסיס שבנו הסובייטים אינו מתאים לצרכי הצי המצרי ולכן לא היתה ברירה אלא למסרו לשימוש לידי הסובייטים.

משלחת פרלמנטרית מצרית תצא בראשית אוגוסט לרוסיה

השגריר הרוסי במצרים לא בא לטקס חנוכת בית זיקוק לנפט באלכסנדריה

מאת סופר „הארץ" לענינים ערביים

יו"ר מועצת העם המצרית, חאפז' בדווי, עומד לצאת בראשית אוגוסט בראש משלחת פרלמנטרית מצרית לביקור רשמי במוסקבה שתוכנן בחודש שעבר.

הנשיא סאדאת השיק אתמול את אניית המשא „פורט סעיד" באלכסנדריה וחנך שם בית-זיקוק לנפט. בטקס לא השתתף השגריר הסובייטי, כפי שהודיעו על כך קודם לכן, אך היועצים הסובייטיים העובדים במספנה נכחו בטקס.

עיתונאי לוב הגבירו אתמול את מסע-התעמולה בעד איחוד עם מצרים, לקראת בואו של סאדאת בשבת ללוב לביקור רשמי שיימשך כמה ימים.

„אל-מחרר" הביירותי כתב, כי צרפת סיפקה בינתיים למצרים אמצעים מתוחכמים בתחום הצבאי על בסיס של מידגמים לניסוי וכי דבר זה בוצע בתיווכה של לוב.

מזכיר הליגה הערבית, מחמוד ריאד, הכריז אתמול בתום ביקור שערך בכמה ארצות ערביות, כי לפי שעה אין סיכוי לכינוס פיסגה ערבית, אך ציין, כי ועידת שרי-החוץ הערביים שתתכנס בראשית ספטמבר תדון בעניינים חשובים הנוגעים לזירה הבין-ערבית.

רדיו המחבלים מדמשק הודיע, כי ארגון של צעירים מוסלמים בטנזניה הודיע, כי „אנשיו יסכלו את הרכוש הישראלי בטנזניה ובקניה לאות סולידאריות עם המאבק הפלשתינאי".

העתונות הרוסית על יום השנה להפיכה המצרית

מוסקבה, 27 (עי"צ). עתוני ברית המועצות הקדישו היום מקום נרחב להודעות ששלחו מנהיגי מצרים בתשובה לאיגרות-ברכה ששיגרו אליהם ב-23 בח.ז. אישי הצמרת הסובייטים ליאוניד ברז'נייב, ניקולאי פודגורני ואלכסיי קוסיגין, לרגל יום-השנה ה-20 למהפיכה המצרית.

„פראבדה", „טרוד" ו„הכוכב האדום" פירסמו בצורה נרחבת בעמודיהם הראשונים, לא רק את הודעת הנשיא סאדאת, אלא גם את דברי עזיז סידקי.

עם זאת מציינים משקיפים, כי נושא המושב המיוחד של הקונגרס הארצי של האיגוד הסוציאליסטי המצרי לא זכה ב„פראבדה" אלא לידיעה בת כמה שורות, שנמסרה ע"י סוכנות טא"ס.

מצפים לתגובה אמריקאית

(סוף מעמוד 1)

בכנסת, שהדגיש את רצונה של ישראל בהסדר חלקי לפתיחת התעלה, או הסכם כולל, והתעלם מכמה דברים חמורים שאמר סאדאת.

במגעים הדיפלומטיים באחרונה בין ארה"ב למצרים שמעו האמריקנים דברי ביקורת רבים בקשר לעמדתם בסיכסוך במזה"ת. הדברים ששמע הסטייט-דיפרטמנט נותנים יסוד לחשוב, כי המרירות המתגלה בדברי המצביעים של הנשיא סאדאת כלפי ארה"ב משתקפת גם בפעילות הדיפלומטית הרגילה של ממשלתו.

אם כי המאורעות האחרונים במצרים — ובמדינות-ערב אחרות — נתנו יסוד לתקווה, כי תחול הזזה ביחס המצרי כלפי ארה"ב, עדיין מדגישה קהיר בכל הזדמנות את דמה על הצבעות ארה"ב באו"ם, על כישלון „שיחות הקירבה" ובהצבעה על ההצעות לפתיחת התעלה כבסיס שירצת את אירופה המערבית בלבד.

לקראת שיחות יארינג

בירושלים נמסר אתמול, כי ד"ר יארינג יגיע לניו-יורק ב-1 באוגוסט ויחל מייד במגעיו עם הצדדים. טרם נקבעו ההנחיות לשגריר יוסף תקוע, אולם סבורים, כי הוא יבהיר לד"ר יארינג, כי שליחותו חדשה ללא תיאום עם ישראל ועל"פ לחץ בריטי ומצרי בלבד.

בירושלים הובעה התקווה, כי לחידוש שליחות יארינג, הנראית לישראל כשיכה מיותרת לבריה"מ, אין קשר עם הדברים שיוחסו למזכיר האו"ם, כאילו הוא מצדד בפינוי כל השטחים המוחזקים.

אתמול ביקשה ישראל את הנוסח המדוייק של דברי ואלדהיים, אך הוא טרם נתקבל. בירושלים אין מעלים על הדעת שמזכיר האו"ם התייצב בצורה כה תקיפה וחד-צדדית לצד הערבים. מניחים, שהיתה טעות בציטוט דבריו. עם זאת, מזכירים משקיפים, כי מר ולאדהיים פועל תוך שיתוף-הדוק עם הסובייטים בכל הנושאים באו"ם, כמו היפגשות בכל כינוס של מועצת-הביטחון ע"פ יוזמתו מפני שמוסקבה מתנגדת לכך.

בעיית סנגהור

מקורות רשמיים בירושלים נמנעו אתמול מלהגיב על הידיעה ב„הארץ", כי נשיא סנגאל, ליאופולד סנגהור, מבקש לזמן יחד את שר-החוץ אבא אבן ואת שר-החוץ המצרי. נזכר, כי הממשלה ישראל כמה פעמים בין השאר גם בנאום השר אבן בעצרת ב-1971, כי היא מוכנה לשגר נציג בכיר מטעמה לשיחות עם נציג מצרי, בכל מקום שהוא. היא הציעה, כי מנכ"ל משרד החוץ יפגש מייד עם הכר אבן בניו-יורק. בירושלים מטילים ספק אם שר-החוץ המצרי באלב ייאות עתה להיענות ליוזמה כלשהי להיפגש עם השר אבן, אך ברור, כי ישראל תיענה לכל יוזמה כזאת.

אתמול נפוצו שמועות — שהוכחשו בהחלטיות — כי סנגהור שיגר גם שדר אישי לראש הממשלה, גולדה מאיר.

לעומת זאת ידוע, כי בשיחתו האחרונה עם השגריר משה ליבא, הוא הזר הביע את דעתו, כי ישראל תיטיב לעשות אם תגבה [illegible] הבורזי, כי אין לה כוונה לספח לשטחים מצריים כלשהם.

סיכויי ההסדר החלקי

בהגיבם על ידיעה ב„הארץ" אתמול, אמרו מקורות יודעי-דבר, כי יש אכבם גורמים במערב-אירופה הסבורים שהפחתת הנוכחות הסובייטית גם בבסיסים שבשליטתה הבלעדית של בריה"מ במצרים, אך עדיין ייכארו לה שם כאהוים איסטראטגיים. ישראל מביאה בחשבון, כי הדבר עלול לגרום למצב חדש ולפיו ארה"ב תציע לישראל להוזרו בגירות מדיניה, משום שהסורים נוטשים את הבבא המצרי. אולם, ספק אם הלחץ יופעל לפני הבחירות בנובמבר.

מקורות בירושלים סבורים, כי ארה"ב, ככה כשר דיין, סבורה שהסדר חלקי לפתיחת התעלה יכול להיות הפיתרון המעשי ביותר בהמהאה לפיתרונות אחרים. יציאת חלק מן הרוסים — סבורים במקורות מערביים — מאפשרת לשני הצדדים להעריך מחדש את כוונותיהם והצאיהם ולנסות לייצור הידברות בנושא זה. מנפסקה כאן הסכימה ירושלים לשיחות על הסדר חלקי ומצרים נמנעה מהתשובה רשמית.

אין מוציאים מכלל אפשרות שארה"ב תתמוך בהסדר לפתיחת התעלה, אם כי מניחים שמוסקבה טרם לא ערכה הערכת מצב ועדיין לא קבעה את עמדתה. נוח לה להמשיך בשלב זה בחידוש שליחות יארינג.

„מיבצע איסוף ידיעות"

צ'ארלס פאניוואקסי, סופר „הארץ" בוואשינגטון, מטלגרף: הצעת הגב' מאיר למצרים להיפגש כשווים עם שווים, נתקבלה כאן בדרך כלל באהדה, אולם פקידי ממשלת ארה"ב עדיין מקפידים להימנע מכל הערכה גבוהה, מכל הערות על המשבר בקהיר לא חלף. ארה"ב מרבה במבצע איגמנטיבי של איסוף ידיעות מהודין על יותר מצרים ברייה.

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של
בעלי, אבינו, וסבנו היקר

עו"ד ד"ר שמואל ויינבל ז"ל

בר' דוד

ההלויה תצא היום, יום ששי, י"ז אב תשל"ב, 28.7.1972, בשעה 12.30 בצהרים מבית ההלויות העירוני רח' דפנה 5 תל-אביב לבית העלמין בחולון

אוטובוס מיוחד יעמוד לרשות המלווים

המשפחה המתאבלת

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתה
של אמנו, אהובתנו וסבתנו היקרה

שיינדל דינה שטיינבך ז"ל

בת ר' חיים ורבקה זאורברג ז"ל

הלויה תתקיים היום, יום שישי, י"ז אב תשל"ב, 28.7.72, בשעה 12.00 בצהרים בבית העלמין בחולון
נפגשים ליד שער בית העלמין

המתאבלים:
משפחות: אבנון, סגינר, וסרמן

בצער רב אנו מודיעים על מותו של חברנו היקר

רפאל בראון ז"ל

קרן הגמלאות של חברי „אגד"
א.ג.א.
„אגד" ההנהלה והחברים

ההלויה תצא היום, 28.7.72, בשעה 11.00 מבית החולים רוטשילד חיפה, לבית הקברות החדש על יד כפר סמיר

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתו הפתאומית
של ראש משפחתנו בעלי, אבינו, סבנו, אחינו ודודנו היקר

רפאל ברון (רפאלי) ז"ל

ההלויה תצא היום, יום ששי, י"ז באב תשל"ב (28.7.72) בשעה 11.00 בבוקר מבית החולים רוטשילד בחיפה לבית העלמין החדש (בכפר סמיר)

אבלים: אשתו: אסתר
בנו וכלתו: אמנון ובת-שבע
בתו: מיקי
נכדיו
וכל בני המשפחה

אוטובוסים מיוחדים יצאו מרח' כרמל 7 בחיפה ומכפר [illegible] בשעה 10.40 בבוקר

ארונו של

פרופ. זכריה וואהל ז"ל

CHARLES WAHL

מברוקלין, ניו-יורק

מגיע היום, יום ששי, י"ז באב תשל"ב (28.7.72) בטיסה „אל-על" מס' 200 בשעה 11.45 לפנה"צ

ההלויה תצא משדה תעופה לוד לבית העלמין „ארץ-החיים" צומת שכבן

המשפחה

לרותי, יעקב
דפנה ומיכל רובנר

[illegible]

עודד ז"ל

הנהלת „כספית"
חברה למחקר, תכנון
ופתוח ציוד בע"מ
חיפה

המומים מצער ויגון אנו מודיעים על מותו [illegible] של בננו

אבי אלקיים

ההלויה תצא היום, יום ו', י"ז באב תשל"ב (28.7.1972) בשעה 2.00 אחה"צ מבית החולים רמב"ם בחיפה

המתאבלים: בוני ורבקה אלקיים
והמשפחה

ועידת המפלגה הליברלית
פעולות
ראה עמ' 26

מעוניין לרכוש
מגרש
באיזור מגורים
בירושלים
לבניית כ-30 חדרים
טלפון 02-63263 ת.ד. 7347

אנו מקבלים עבודות
נקיון בבנקים,
משרדים גדולים
ומוסדות
ראובן דיר בע"מ
קבלן לנקיון משרדים
תל-אביב, רחוב עבודה 22
טלפונים: 250867, 241149, 724126

למכירה
מכונית ביואיק
מודל 1969 — יד ראשונה
במצב מיכני וחיצוני מצוין
לפנות: תנורי שביט, 775111, ליעקב

הארץ

יום שישי, י"ז באב הל"ב
28 ביולי 1972

בתל־אביב: המערכת וההנהלה מזא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 623311. מח' המודעות רח' מזא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 611576, 623311. מח' הפצה ומנויים מזא"ה 75, טל' 623311 ת. ד. 233. מס' מיקוד: 61000.

ירושלים: רח' החבצלת 2 טל' 224245־6, ת. ד. 273
חיפה: רחוב נורדוי 20 טלפון 8—661166, ת. ד. 5259

תמו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ. דפוס הארץ מזא"ה 56 ת"א
העורך: גרשום שוקן. האחראי: גדעון סאמט.
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי־יד.
HAARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel - P.O.B. 233, Tel. 623311

מוסקבה מתחשבת בדעת הקהל

כשפטו במוסקבה של הכימאי היהודי גבריאל שפירא שנאשם באי־התייצבות לשרות מילואים, היה בבחינת חידוש ביחסים בין השלטונות לתובעי זכות ההגירה לישראל.

לשפירא הוענקו, לפי בקשתו, אזרחות ישראלית ואף הצליחו להעביר אליו התעודות המאשרות את הדבר. בפעם הראשונה הסתמכה הסניגוריה בבית משפט סובייטי על אזרחות ישראלית כנימוק לטובת נאשם יהודי. ואם כי השופטים סרבו לקבל את המסמכים הנוגעים לכך, אפשר שפירא כי לטיעון היתה השפעה על פסק הדין הקל יחסית — שנת "עבודה קורקטיבית" כלומר עבודה במקום מגוריו, אך לפי הוראה השלטונות.

חידוש נוסף היה בהופעה הנמרצת של סניגורתו של שפירא, הצעיר הלא־יהודיה גב' קאליסטראטובה. סניגורים במשפטים בעלי אופי פוליטי בבריה"מ אינם נוהגים לחלוק על התביעה ורק מבקשים הקלה בעונש. לא כן הגב' קאליסטראטובה שטענה כי שפירא הוא בעל נתינות כפולה — סובייטית וישראלית — ואין בחוקי בריה"מ סעיף האוסר על בעלי נתינות כפולה שלא להתייצב לשרות צבאי.

בעובדה זאת אינה פורמאלית בלבד. שפירא, כיהודים אחרים, נקרא למילואים ערב בקורו של הנשיא ניכסון במוסקבה, כדי להרחיק מהבירה אנשים שעלולים היו לערוך הפגנות בעניני עליה. הגיוס במילואים גם משמש אח"כ אמתלה לסרב לתת אשרת יציאה: השלטונות מנמקים כי לאיש שהיה בשרות צבאי נודעו סודות בטחוניים ולכן אי־אפשר להרשות לו לעזוב את גבולות בריה"מ...

הבקורת של שפירא נתפרסם בגלל הנסיבות המיוחדות המחזקות את דרישתו לצאת מרוסיה: בעוד הוא מסתתר בגלל אי־התייצבות, הופיע בלשכת מכב ומרבת נישואים ונשא לאשה תיירת אמריקאית יהודיה. השלטונות הסובייטיים לא הרשו לאשה להשאר בבריה"מ כאשר פגה אשרת הביקור ואסרו את שפירא מיד לאחר שהיא עזבה.

נראה שצירוף הדברים הרגיז לא כמעט את השלטונות הסובייטיים. אך העובדה שמזקרי העתונים האמריקאיים הופנו אליו הניעה את מוסקבה לנהוג ביתר מתינות מאשר כלפי יהודים רבים אחרים שהובאו לדין בקשר לבאמצעיהם לעלות לישראל. הרצון של השלטונות שלא להחמיר את פניהם יותר מדי בעיני דעת הקהל המערבי, היה ונשאר גורם הכוב המגן על יהודי בריה"מ.

ויכוח עקר

ההתנגדות בין ראש עיריית ירושלים מר טדי קולק ליו"ר מפלגת העבודה בבירה, מר גיבה ברעם, הפורצת חדשות לבקרים מאז נבחר מר קולק לראשות עיריית הבירה מטעם "העבודה", מגלמת ויכוח עקר. מצד אחד, הסכין הציבור לשמוע את מר קולק מכנה את עסקני ונבחרי העבודה בבית העיריה פוראדיסטים, מצד שני, התרגלה האוזן לקלוט את מר ברעם תוקף בחריפות את קולק וקורא אותו לסדר. ההתנצחויות ההדדיות אינן מבנות מאומה במצב האובייקטיבי: מר קולק נבחר לראשות העיריה כנציג המערך. עם זאת, היה להבהירו מיבד של הצבעה ישירה בו כראש עיר, שכן זכה בעירה אלפים קולות יותר מאשר צברה מפלגתו בירושלים בבחירות לכנסת.

כבר לאחור על קורותיו של מר קולק כראש עירית ירושלים בשבע השנים האחרונות כלכד כי הצהרותיו בזכות עצמאות נבחרי הציבור לכוצצה העירונית ובזירות אנשי מקצוע מעולים לתפקידים אלה — לא עמדו במבחן המציאות. גם כשנבחר לראש העיריה מטעם סיעת רפ"י לא הכביל למלא את הבטחותיו באשר לאיושה בבעלי מקצוע מעולים. הוא נכשל בכך גם בבחירתו במסגרת המערך. לאורך כל דרכו כראש העיריה לא הצליח להעביר החלטות ללא הסכמת מוסדות מפלגתו. לפיכך אין כרוניזתיו כלפי דכת נבחרי הציבור הנוכחיים, אלא קריאות סרק.

מן הצד השני כגלה מר ברעם גישה מפלגתית קנאית שאינה לוקחת בחשבון את צרכי העיר הבודדית ומה שיותר מזה — אינה מתחשבת כספיק באישיותו של מר קולק וברווח הציבורי שיש ל"עבודה" בגין היותו ראש עיר מטעמה. מר ברעם תובע מקולק ציות להוראות המפלגה והתאמת עמדותיו לגישתה גם בנושאים ספציפיים כמו כידת הצורך בהעברת מוסדות ההסתדרות לבירה, כינוס ועידה בינלאומית של מתכנני ערים, וכדומה. מכשל תביעותיו של מר ברעם כמר קולק כמשקל טרוניותיו של זה כלפי מפלגתו. שני גורמים אלה תלויים זה בזה. מר קולק נבחר כנציג מפלגה ואין הוא יכול להתנהר מכך. המפלגה מפיקה רווח ציבורי מהעובדה שאיש כמותו נבחר מטעמה. אין רואים בין שורותיה תחליף בשיעור קומתו. תלות זו עושה את הויכוח לנגינה של תקליט שחוק.

בדיקות רפואיות למעורבים בתאונות

החלטת המטה הציבורי למלחמה בתאונות דרכים לערוך בדיקות רפואיות לנהגים המעורבים בתאונות ולעבריני תנועה מסויימים, היא למעשה פשרה נוספת בנושא זה, אף כי פשרה טובה. לפני כחצי שנה חוייבו כל הנהגים המקצועיים בבדיקות רפואיות תקופתיות החל בגיל 55. אולם כל הניסיונות הידועים שנעשו בעבר כדי להניע את הרופאים להודיע על מחלות העלולות להוות סכנה בנהיגה, נכשלו מסיבות מובנות של שמירה על האתיקה הרפואית, הסכמת הוכה כזאת על ביקור החולים אצל רופאים, אכיפות הצהרת מחלות וכד'. ההחלטה הנוכחית היא פשרה המתרכזת רק במקרים של מעורבות בעבירות תנועה.

ההחלטה נפלה לפרות הירידה הניכרת של כ־10% בחלה במספר הרוגי התאונות בשנה הנוכחית. עדיין אין הסבר להופעה זאת ואין יודעים אם זהו הופעה מקרית חולפת, או תחילתה של מגמה חיובית. בכל מקום יש לעודד נקיטה בכל האמצעים למלחמה נמרצת בתאונות. והבדיקות הרפואיות הן אחד מהם.

אולם הנסיון לאיתור מחלות העלולות לסכן את הנהיגה הוא כמובן רק אמצעי חלקי לטיפול בבעיה הסבוכה והקשה של תאונות דרכים. הפתרון העיקרי עליו מצביעים לאחרונה כל המומחים, הוא פיתוח התשתית התחבורתית, כלומר סלילת כבישים חדשים, שיפור והרחבת כבישים קיימים, התקנת תאורה מתאימה וכד'. הוכח כי אמצעים אלה עשויים להוריד את שיעור התאונות בכ־50%, אלא שהם כרוכים בהשקעות עצומות של מאות מיליוני ל"י כל שנה. בהקצאת סכומים אלה אנו מפגרים יותר ויותר. גם אם מספר ההרוגים השנה ירד ב־10% בגיע בספרם לכ־600 איש. זהו מחיר כבד ביותר להתפתחותה המוטורית המואצה של ישראל.

אקטיביזם פוליטי

בוועידה שקיימה לאחרונה בבריסל רשת הסטודנטים היהודית — ארגון־גג המייצג את כל קבוצות הנוער היהודיות בארצות־הברית, קנדה וארצות אחרות — יצאו הנציגים של הליגה היהודית להגנה ושל בית"ר מן האולם. נראה שרצו להפגין בכך על מה שהוא לדעתם היעדר אקטיביזם פוליטי בצד שאר קבוצות הסטודנטים היהודיות.

אף על פי כן נתקיימה הוועידה בשלום, היא אומרת להמשיך בהכנת של ועידות אזוריות לעתים מזומנות, של שרות עתונות בין־לאומי של הסטודנטים היהודיים, ושל שרות מתאם לכל פעילות הסטודנטים היהודיים, לכל אורך העולם הפוליטי משמאל עד ימין.

יושב־ראש הרשת דויד טברסקי אומר ש־3,500 סטודנטים מקבלים עתה את ה"כליסיך", שהוא קובץ של ידיעות על פעולות ציוניות וקהילתיות של הנוער היהודי. הרשת מקבלת כ־15,000 דולר לשנה מהמחלקה הנוער של הסוכנות, 12,000 דולר ממכון הנוער היהודי, ותרומות מכמה ארגונים יהודיים של הממסד.

שעת כושר ליוזמה פוליטית

הרפיית התלות המצרית במוסקבה תקל על מציאת הסדר

מאת פולס

נניח כי חסן אל־זיאת לא היה מצרים, כי במצרים התקבל בברכה כל יוזמה לשלום, ולא היתה עילה לדון בעיניה בחם סייג את הכיבוש; כלומר, היה עלינו לדון אך ורק בשילוחם של היועצים הצבאיים הרוסים ובהעברה מלווה הטילים נגד מטוסים לשליטתו של הצבא המצרי: כלום אין די בהתפתחות זו כדי שנשאל את עצמנו אם לא הגענו לפריצה דרכים ביחסים עם מצרים?

ההפוכה גדולה בכאמור יהיה לתאות כנגולה משמעות להלוכיך. אך הורגש היטב עד כמה פוליטיקאים ותתבאים אצלנו התקבעו — ועדיין מתקיפים — להודות, כי נפל דבר במצרים שאין לדבר עליו בגלופות־זבנון ובמלים של שגרה. הגורם הראשון של אלה היתה להטיל ספק בעיצור ההחזקית של קחד במוסקבה. לאחר מכן הצביעו על העובדה, כי המאחז האסטרטגי של בריה"מ במצרים (נבחרת המייצגת לצי הסובייטי במצרים, ולזרוע האוירית של הצי בהחוה הזיכה) לפי כל הסימנים לא נפגע. שליכית מקובנים, כי בכילא חליף סאדאת, וכה שעשה מצד על תמשוו ולא על כוחו. ומכיוון שכך, אין צורך לשנות את הקו.

★

ברור, כי היקפו של מבצע הסילוק הוא נתון חשוב, אך אין לבדוד אותו לפי מספרים בלבד. ברגע בו עוזבים "היועצים" הרוסים שהיו מוצבים ליד כל מפקדה גבוהה וליד כל יחידה־כלה, לא רק יצהלו מפקדי הפלוגות המצרים אשר נצוו כשנפגשו בכל יכולה אצל מפקד הגדוד שלהם עם יועץ סובייטי: חשוב לא פחות מזה הוא, כי סילוק היועצים האלה מחזיר למפקדים המצריים את השליטה על צבאם; ולו הצטמצם הסילוק ביועצים בלבד, די היה בכך לשנות את דמות האויב.

ברם, שלטום הדבר לנו בכקיר מוסמך, כי "היחידות הרוסיות הלוקחות חלק בהגנה האוירית על מצרים, נמצאות גם הן בהליך של יציאה, נוסף על היועצים הרוסיים" (סופרו הצבאי של "הארץ", 26.7). מזה נובע, קודם כל, כי היקף היציאה הוא ניכר גם בבחינה אירופית. שנית, הכחות הרוסיים מוצאים, בעקבות הפברון של סוללות הטילים לידי הצבא המצרי, הרחק מטווח הפגיעה של צה"ל. עדיין לא ברור אם טייסים רוסים יגנו גם להבא על המרחב האוירי של מצרים נגד הפצצות־עומק של חיל־האויר הישראלי: אפשר כי הסובייטים יוסיפו לקיים עירות זה, אם ירצו, ובכל מקום: כל עוד סיירות סובייטיות נמצאות על אדמת מצרים, אפשר להפעילן גם נגדנו ולא רק נגד הצי השש של ארה"ב בים התיכון. אך צירוף יציאתם־הוצאתם של הרוסים מהסוללות לאורך תעלת סואץ, אל פינוי היועצים שליד מפקדות ויחידות, מצדיק לסמן, כי בריה"מ הובטבת, ברצון או באונס, מרחיקה את צבאה מהסכסוך הערבי־ישראלי הישיר.

אין זאת אומרת, כי הצבא המצרי יהיה כבר בעתיד הקרוב מנותק כליל ממכונת המלחמה הסובייטית. נוכח התלות הגמורה באספקת חלפים לא יתואר כדבר זה עוד זמן רב, ולמעשה הוכל התקנה כזו להתבטא רק באחד משני תנאים: או שהמצרים יחל להתכונן לקראת מלחמה בה, או שהצליחו להחליף את כל מערכת הזיוכוב והציוד שלה ולקבל הנדרה כל כמוס, כל כאגב, כל תיחזה הכרי, כלי נשק ממקור אחר. אך גם אם נביא בחשבון את הכחש הכיר לבן צבא מצרים למקורות אספקה בברית המעצמה, אין לבטל את המשמעות הצבאיות המבקבי כטבגוע האחרון על־ידי סאדאת לגבי הכחות הסובייטיים. הפיכת הרוסים־המצרית בתחום הצבא — זו התוצה מולכו בחיות ההצלה זה הכינבכן לתמונה בבעון הרהות, הילכה והתבטלה.

★

מהר הבאחד האסטרטגי של כתוח, ידיים הכבטיבים, בחוף ובאוויר, מבצבים יציבי הרוסים, עובדה זו צריכה להניע לא רק את חיל הים שלנו, אלא גם ובעיקר את ארצות הברית יותר הבריות כאסיה. אך מה הסבב בהחבכת התזיה ושמנית אבלגו, כי לבנצפה שוב דבר לא נשתנה, היה התאקדות הסובייטית ההאיל להתבכן להנות בסוס מצרי, ובמצרים הנשק לשבת בבצין נויבאת כבוסים עבור הסובייטיים? הכיתה השבישה העתבודתי ההה שלנו היא, כמובן, להשפיע על האמריקאים שיוסיפו להתיד במצרים.

נניח שגם את השאלה אם "האוקקרה" כאלה בכבבנה את הצי הרוסי או כוראגה את האמריקאים האכינתאים: שמכבר בסיגה ואת הכינה סיכהה — פעם שההעצמה הכוח הזה של בריה"מ באיזרה על כהווה נאבדי, אך בבדיה לכפר התת הסכנה של התעברבה סובייטית ישירה במלחמה על מצרים נחדגו, כן בהזה פוזה זקוקים להרתעה הכיחוה היחיים האמריקאיים נגד הגרצות אפשריות מצד בריה"מ. אין גורמים מכלקלין של הנעיה צי אמריקאיה בפעילות בים הכבלבי כיבין ירדן לסוריה, בסתיו 1970. אם אומרים כי הנגיעה הכריין של צה"ל הוי הגורם הראשון בפעלה שהכבבנ את הסרים, כי כזיבם להם להחויד את כהההיהם לסובייטים. ואם כצהה לא יכהבו הרוסים את הצבא המצרי ויחידות הסיוה לא התהיה עוד בהתבבבות בכצרף הנהדה המצרי, לא נגלה כפיפה טובה כלפי האמריקאים את נשאיר להם את הדאגה כיצד יאבבחו את הצי הסשי כפני האסקדרה הכבסטים היושים התוכים בכבריים.

ואין אף להוציא מכלל האפשרות, כי גם המאחז האסטרטגי הזה ליך ויקום, או אף יתעלם — בין על־פי הידברות שבין ואשינגטון למוסקבה לסכבר היתה או עוד תהיה, בין כי הצאה כבעד נוקף של ההנהגה המצרית.

★

יוצא מכל אלה, כי ניטיב לעשות אם נטיק כבכלבני את הפסקנה כי השינוי שחל בקהיר הוא שיפור כשביצתי. לכן אין לקבל את הטענה כאילו סאדאת הוא חלש ומחר הוא עשוי להיות מוחלף בשליט אחר. כל התסריטים בהם משתעשעים מתקיפים כאן וגם בארה"ב, אינם בהכרח משכנעים. מי שהכניס את עלי סברי וחבריו לכלא ומי שהוציא מרבית הכוחות הרוסים ממצרים, איננו איש חלש.

המהלך האחרון של סאדאת אינו מאבד מערכו בכך שהוא החליט עליו כדי להתאים את עצמו לרצון הצמרת המצרית. נשיא מצרים התנגד לנגבות אלה זמן ממושך, אך כזה שהכריע הוך שיקול במה מרסב לו להסתכן: בהתנגדות הצבא, או בהחלשת הזיקה אל בריה"מ — הוא נטל עליו את הסיכון השני. אפשר להסיק כי השכיל ברגע הנכון לגבל זרמים חזקים שבצבא ובדעת הקהל המצרי ובכך לפתוח גם אשנב כלפי המערב.

ליטורגו על ארה"ב שבאומו ביום ב' יתכן שהיה נחוץ בשנה זו כדי להקדים רפואה למכת התלונה כאילו לך להחליף תלות בסובייטים בתלות מסוג אחר. אין בו בדאת סממנים של מנהיג הירואי: אך עלינו לזכור, כהוך אוצר הנסיון הישראלי, כי גם מנהיג חלש מסוגל להחיל שינויים מרחיקי לכת. כלום לוי אשכול המנוח לא הביא לידי סילוקם של כל אנשי בן־גוריון מצמרת המדינה? גם כאשר נקרא דיין בחזרה, לא היה פירוש הדבר כי ההליך הדא־בנגוריוניזציה נתבטל.

מצרים אינטליגנטים יכלו בודאי להסיק דוקא מהשיטון האנטי־אמריקאי שבנאומו של סאדאת ביום ב', כי לכפסקה אין סיכוי להכריע את ישראל במלחמה. בהכרה זו עד לשלום, או אף להסדר מדיני, רחוקה הדרך. אך הגיעה העת בה עלינו להחליט, כי כדאי לנו שלא נגביל את עצמנו בשמירה על קווי הפסקת האש. אפשר לגרוס, כי קו מדיני זה הוכיח את עצמו עד עתה, אך ספק אם הוא לבדו יענה על כל צרכינו גם להבא.

בחלק השני של מלחמת ההתשה גברה המעורבות הסובייטית והיא נבאה בעינה גם במרוצה כמעט שנתיים שחלפו מאז הוסכם על הפסקת האש. אמרנו לאמריקאים, כי למפסקה עלינו להתגונן לא רק מפני המצרים אלא גם מפני הרוסים ובשל כך עלינו לרכז את כל המאמצים שלנו בתחזוק החזית הצבאית. אם מתרחקת הסכנה הסובייטית יהוב יהיה לנו עניין עם מצרים לבדה — תאת מצרים אשר כוחה הצבאי והגי שלא צפוי להתחזקות עקב הניתוק מבריה"מ — לא נוחייב בנפשנו אם נתחיל להחליב כיצד נוכל להגיע עם מצרים למודוס ויוונדי. וההי פשרה יצדיה. גם אם לא יוסף על שים להן אבריקאי עלינו בעיון זה.

★

כיצד נעשה זאת? כלום לא מוטלת עלינו כסאדאת לפלוה על דרך זה? הדבר שאינו מקיל עלינו, אך עלינו גם להבין עד כמה מצבו סבוך. לא נוכל לצפות כמנו. כי יבה על הטא ויסובב את ההגה בתנועה הדה אחת. בבאה והכבונים מצלוה. הסיבנה: כי אין להאמין לו כשאומר כי הוא מוכן להיכנס להסכם שלום אתנו, מכיוון שלא אמר כי ברצונו "לחסל את הסכסוך", היא בחזקת פילפול והו לא. אם כעונתה כבשלת ישראל לחקור אפשרויות להסדר מדיני עם מצרים, המצא דרכים כדי לתהות על קנקנו של סאדאת. האמונה, כי וואשינגטון העבוד לצידנו בכל הנסיבות כפי שעשתה זאת עד עתה ובכיוחד בשנתיים האחרונות, עשויה פעם להתבדות.

גרמניה המערבית האמינה משך עשרים שנה באמונה שלמה, כי מעצמות המערב תומכות בדרישתה לאיחוד גרמניה מחדש: עד שנגלה לה, כי זאת אמונה שוא והתפכחות זו היא המונחת ביסודה של ה"אוסטפוליטיק". מדיניותנו צריכה להיות מכוונת ליצור מצב בו תוכל ישראל לחיות בשכנות עם שכנותיה, גם אם יתרחקו המעצמות הגדולות מן האיזור. ואם רק בריה"מ תתרחק ממנו או לפחות ממצרים בעוד ארה"ב תישאר — בודאי שמצב כזה צריך להקל עלינו להקדים יוזמה לחיפושים אחרי הסדר מדיני.

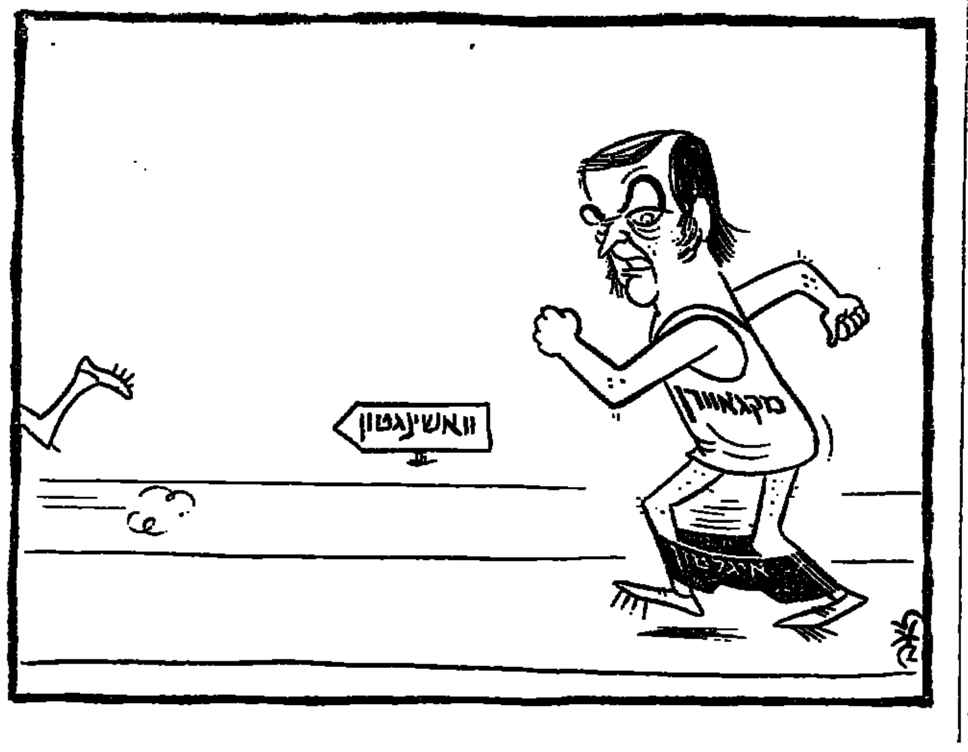

שאלות של אתיקה עתונאית

אין להסתפק בהחלטה בעניין יגאל לביב

מאת גרשום שוקן

כוב עשה ועד אגודת העתונאים שעסק בכובד ראש בשאלה באיזו מידה הפר יגאל לביב את כללי ההתנהגות החייבים לשמש נר לרגלי העתונאים בעבודתם. הועד עסק בנושא זה בעקבות הדין־וחשבון של ועדה פלד שהתמנתה כדי לבדוק את התנהגות המשטרה בפרשת מסמכי לנסקי. שעו"ד חיים בסוק רצה לקנות אותם מיגאל לביב. ובעקבות כתב־האישום של פרקליט המחוז בו הואר יגאל לביב כמודיע בשכר של מס ההכנסה. כידוע החליט ועד אגודת העתונאים להשעות את יגאל לביב מחברותו באגודה, והנהלת האיגוד הארצי התבקשה להפסיק את חברותו.

העתונות היא אחד הענפים של פעילות בחברה בה נודעת חשיבות מיוחדת להתנהגותם של העוסקים בה במילוי תפקידם, כלומר לאתיקה המקצועית של העתונאי. העתונות פועלת בתוך הציבור ולמען הציבור. העתונאי שאוסף אינפורמציה לפירסום ברבים, עושה את עבודתו מתוך כונות של הציבור. הציבור אשר מקבל את המידע שלו על המתרחש בעולמנו מן העתון, משמש גם יום־יום בבאות ואולי אלפי מקרים כמקור האינפורמציה של העתונות. בשום נסיבות מיוחדות אלה זקוק העתון לאמון הציבור במקור של מידע, וגם העתונאי יכול למלא את תפקידו רק אם האנשים שאתם הוא בא במגע בעבודתו, מתייחסים אליו מתוך אמון.

אמון זה אינו קיים תמיד ללא ערעור. כל עתון וכל עתונאי חייבים לפעול יום־יום כדי לטפח את אמונות, ובאשר מתגלות פירצות, יש לנקוט בצעדים כדי לסגור בחזרה את האמון שנפרץ.

★

לאכזר זאת אין פירושו לחתום על כל מילה ועל כל מסקנה של החלטת ועד האגודה בעניין לביב. למשל אין זה נכון לטעון שדרישתו של לביב לקבלת תשלום בדולרים היה בה כדי להפליל את עו"ד חיים בסוק. לא היה צורך בנסיון להפליל את עו"ד בסוק, מאחר שבסוק הפליל את עצמו בנסיונו לקנות מיגאל לביב מסמכים על לנסקי שלביב אסף אותם והשתמש בהם בתוקף תפקידו ככתב של "הארץ". אם עו"ד בסוק חשב שיש לו צורך לניסיונו לעיין במסמכים שהיו ברשותו של "הארץ", היה עליו לפנות אלי או אל מזכירות המערכת, ולא להציע תמורתם כסף לעובד העתון. בסוק הפליל איפוא את עצמו ותצורת התשלום — בדולרים או בלירות — לא היתה משנה בעניין זה ולא כלום. ברור שהיתה זאת שגיאה מצד לביב לעמוד על התשלום בדולרים תוך כדי רדיפה פרפקציוניסטית משונה אחרי "עבירה מושלמת". על התנהגותו זאת הוא ראוי לנזיפה. אך אין זאת סיבה מספקת להוציא אותו מן האיגוד המקצועי.

ענין הרבה יותר חמור הם קשריו של לביב עם מס ההכנסה (גם עצם הקשרים וגם נסיונו להכחיש את קיומם בעדותו בפני הועדה ובמקומות אחרים). עבודה של עתונאי בכלל ושל כתב כלכלי בפרט אינה עולה בקנה אחד עם תפקיד של מודיע למס הכנסה. איש עסקים העונה על שאלות של עתונאי, צריך להיות בטוח לגמרי שהמידע שהוא מוסר לו בעל פה או על־ידי העברת מסמכים לרשותו, ישמש את העתונאי אך ורק לעבודתו למען עתונו, ולא לשום מטרה אחרת, ובודאי לא למסירה למס ההכנסה. מבחינת אנשי עסקים אין זה משנה אם אינפורמציה שמסרו לעתונאי מועברת על ידו למס הכנסה נגד תשלום בכסף או בתמורה לאינפורמציה שהעתונאי מקבל מאיש מס הכנסה. בשני המקרים המעשה הוא פסול באותה המידה, מאחר שהוא משמיט את בסיס האמון ההכרחי בין המרואיין לבין העתונאי.

אך לגבי הערכת אישיותו של יגאל לביב יש בכל זאת הבדל. אם הוא מסר מידע לאיש מס ההכנסה למען בצע כסף או מתוך להיטות כופרות להשיג חומר לעבודתו העתונאית. לפי עדותו של איש מס ההכנסה התקיימו הקשרים בינו לבין לביב במשך שלוש וחצי שנים, מבלי שלביב קיבל תשלום כלשהו. פעם אחת אף דחה תשלום שהוצע לו. רק בסוף קיבל שני תשלומים שהסתכמו ב־3,500 ל"י, וזה היה כמובן מעשה חמור מאד. לפי מה שהתברר במשפט, שיתוף סגן נציב מס הכנסה א. שילוני ברצון פעולה עם לביב במשך שנים, ושיתוף פעולה זה היה נמשך בודאי ללא הפרעה אילולי היותה מתקבלת הוראה ממקומות הרבה יותר גבוהים, שלהם לביב היה למטרד בגלל כתיבתו על נושאים כלכליים, לחשוף את הקשרים אותו בבית המשפט.

אשר לסכום הכסף ששולם ללביב ב־1971, אין להתעלם מכך שהשופט בנימין כהן מוכן לקבל את גירסתו של לביב שקיבל את הכסף כדי להחזיר הלוואה שניתנה לרשימה השלום שלביב היה קשור בה בבחירות האחרונות לכנסת. הסבר זה אינו מצדיק בשום פנים את קבלת התשלום מצד לביב, אך אי קבלת כסף במשך יותר משלוש שנים, והשימוש בכל הסכום שקיבל למטרה ציבורית, אינם מתיישבים עם הדמות האופיינית של מלשין העוסק במלאכה זאת לצורכי פרנסה והמשתמש בשכרו לצרכיו האישיים.

גם התנהגותו של לביב במקרים אחרים מעוררת ספקות. אם כל הדעות הנפוצות עליו היום באמת מבוססות בהגותו בעיסקה המוצעת על־ידי עו"ד חיים בסוק. בסוק הציע לו כסף בעד מסמכי לנסקי שהיו בידיו של לביב. היתה זאת אפשרות נוחה לקבל סכום הגון ללא כל סיכון. רודף בצע חסר מצפון היה בודאי נענה לפיתוי של בסוק. לביב לא נהג כך, כי־אם בא אלי וסיפר לי על ההצעה המגונה שהוצעה לו. כידוע נמסר העניין למשטרה, והתוצאות של הפעולה המשטרתית ידועות.

נדמה לי שגם מקרה זה אומר מדהו על אופיו של לביב, לא פחות בעניין צ'ק הסבה שהשופט כהן הדביר אותו כמפתח לפענוח אישיותו.

★

עד כאן על המקרה של לביב. בגרים להחלטה של ועד אגודת העתונאים. נדמה לי שאין לסיים את הדיון בנקודה זאת, ונראה שועד אגודת העתונאים גם איננו מתכוון לעשות זאת. הרי גם המקרה של לביב לא היה מתגלה אלמלא המעשה חסר התקדים ששלטונות מס ההכנסה הסכימו לחשוף בפומבי חלק מפעולתם הנעשית בדרך כלל בצנעה מירבית.

יתכן שהחקירה של לביב זורה אור על בעיה שהיא הרבה יותר רחבה. אין כוונתי דווקא לקשרים של עתונאים עם מס ההכנסה, כי־אם לשאלה הרחבה של עיסוקים צדדיים של עתונאים ושל הקלות המכבות הנוגעות לעתונאים, אשר לפעמים יכולים לעבור את המבחן של האתיקה העתונאית, אך לפעמים גם אינם יכולים לעבור אותו.

יש לנו כאן עסק עם תופעה שהיא בחלקה פרי של עידן השפע היחסי שהתפתח בישראל בשנים האחרונות, עידן שאיננו רק כשפע את השפע, כי־אם גם מדרבן ביותר את היצר להגיע אליו. הכנסה נוספת מעסוקים צדדיים היא אחת הדרכים לכך. התופעה זאת איננה מיוחדת לעתונאים.

אך יש גם תופעה שהיא מיוחדת לעתונאים, וגם היא קשורה בשינויים שחלו בפני החברה הישראלית בשנים 15—20 האחרונות. החברה הישראלית נעשתה מודעת במידה שאי־אפשר היה לשער אותה לפני 15 שנה לחשיבותו של מידע בכל הנוגע להתהוותה של התמונה הנוצרת בציבור על־ידי מידע על נושא זה או אחר, כלומר של מה שנקרא היום תדמית ציבורית. מאחר שנוצר ביקוש רעבתני למידע ולהפיכתו תדמית, נוצרו גם הכלים לספק ביקוש זה. קמו משרדים וחברות העוסקים ביחסי ציבור, בפרסום (לא דווקא פרסומי בר־אם כלכלי ופרטי), ביצור והתפתחו בקצב מהיר מחלקות במאות חברות כלכליות, מוסדות צבוריים וארגונים פוליטיים או אינטרסנטיים העוסקים ביחסי ציבור ובטיפוח התדמית הצב־יקים שלהם. כל העיסוקים החברתיים האלה הם צרכנים פוטנציאליים של שרותים שעתונאים יכולים לספק אותם הודות להכשרתם המקצועית.

יש בודאי עיסוקים רבים בשטח זה, שבמקרה קונקרטי בהחלט אינם סותרים את מצוות האתיקה המקצועית של עתונאי. אך יתכן שיש מקרים רבים שבהם קיימת סתירה כזאת. ואפילו אם מקרים אלה אינם מרובים כל כך, הרי כרובות המשמעות הנבפהנה את מכדי התופעה. קיימת גם הבעייה של הכבות והקלות הניתנות לעתונאים בצורת כרטיסי טיסה, מזכרות הנידונים או בצורות אחרות. הרושם הנוצר על־ידי הופעות אלה לעתים קרובות אינם הדבר, ומבקרים לא במקרים יש כבר ביקום העיתרה הגות אמינותם של עתונים יותר עתונאים.

★

בעבר נעשו צעדים מסוימים גם על־ידי העתונים עצמם וגם על־ידי מוסדות כגון אגודת העתונאים ומועצת העתונות להילחם בתופעות הנ"ל. אך נראה שפעולות אלה לא הוכתרו בהצלחה, ובכל מקום האמצעים שננקטו אינם מספיקים עד לאור המימדים שהתפתחו בשנים האחרונות. כאן יש צורך במחשבה ובפעולה בכל עתון, באגודת העתונאים ובמועצת העתונות בנפרד וביחד שיתוף, כדי להילחם בתופעות הפוגעות בדמותם של העתונות ושל העתונאים.

יש לעבד כללים הרבה יותר מפורטים על המותר והאסור, אך לא די בכללים, יהיו מפורטים בכל שיהיו. יש גם צורך בהנהגה ביקורת מעקית בעיסוקים צדדיים של עתונאים ולבלה נובית הנאה נחוץ לסקימתה העבודה שלהם. עד כה היה נהוג שעתונאי אינו יכול לקבל עבודה נוספת בלי הסכמת העתון בו הוא עובד. אך הסכמה זאת היתה דרושה רק לגבי עיסוקים קבועים ולא לגבי עבודות ארעיות או חד־פעמיות שהן מרובות מאד. ובכל מקרה לא הוקפד על קיום הכלל הזה. כה כבריאה כדורים הוא בין השאר, שכל העיסוקים הצדדיים של עתונאים, בין שהם קבועים או ארעיים, צריכים להיות גלויים. גם העתון בו עובד העתונאי, וגם איזה מוסד או ועדה של הענף צריכים לאשר שהעיסוק הצדדי איננו סותר את תפקידו המקצועי של העתונאי המסוים ולרשום את העיסוק. ואת סוג העבודה הנוספת שהעתונאי קיבל על עצמו באישור.

אין זאת מלאכה קלה, אך אי־כוס כעצונה. אין לסמוך על כך שיושבנו מקרים כמו מקרהו של לביב. כי החליט המוסד אותו הוא היה קשור לזרוק אותו לכלבים לאחר שהשתף פעולה אתו במשך שנים. המקרה של לביב מצביע על בעייה כללית. ואם לא נתמודד עם הבעייה הכללית, הרי החלטה בעניין לביב כעשה נדקני גרידא.

הבלתי נאכפים

חוקים שאי־אפשר לבצע אותם פוגעים בסדר הציבורי

מאת יואל מרקוס

אילו חילקו אצלנו פרסים על אימרות קולעות, היה זוכה המפכ"ל המיוחד של המשטרה ניצב אהרון סלע ללא ספק בפרס השנה. וזה על הצעתו המקורית איך לאכוף חוקים על הציבור על ידי ביטולם. "במקרים רבים", אמר ניצב סלע לפי דיווחו של כתב עתי"ם, "קובע המחוקק חוקים מבלי שיברר קודם לכן, אם חוקים אלה ניתנים לביצוע. על כן יש לבטל חוקים שלא ניתן לאכוף אותם ושהציבור אינו יכול לעמוד בהם". תגובתי הראשונה למקרא אימרה זו היתה לתאר בהומורסקה איך תהיה לנו המשטרה המוצלחת ביותר בעולם כשיבוטלו החוקים נגד בריונות, גניבות ומעשי שוד שציבור הגנבים והשודדים ממש מתקשה לעמוד בהם.

אך בהרהור שני הגעתי למסקנה שאימרתו רחוקה מלהיות מבדיחה. שכן היא מצביעה על אחת מנקודות התורפה החמורות ביותר של חברתנו: העובדה שרבים מאתנו, לעתים מאות אלפים מבינינו, עוברים יום יום ביודעין על חוקים. הסיבה לכך נובעת קודם כל מן העובדה שהישראלי הממוצע הוא בלתי ממושמע, או עצמאי מדי, או חסר תודעה ציבורית ואולי שלושה הדברים גם יחד. והתוצאה היא שלעתים קרובות הוא הש עצמו לפסק אחרון אם החוק הוא טוב או רע ואם יש לבצעו.

על הערבבים נהגו להתלוצץ שלא עשו מעולם מהפכה בגלל השלטים הרבים האוסרים לעלות על הדשא. אצלנו (תשאלו את טדי קולק!) לא רק שדורכים על הדשא אלא גם סותבים את השלט האוסר לעלות על הדשא. לא זו בלבד, היה צורך להתקין ספסלי בטון קבועים עמוק ביסודות איתנים בתוך הקרקע כדי להפסיק גניבת ספסלים מגנים ציבוריים. אין גן ציבורי שלא פורק, ערוגות פרחים שלא נרמסו, למרות שיש נגד כל אחד ממעשים אלה סעיפי עונש מתאימים. אסור, למשל, לעשן ברכב ציבורי או בקולנוע — מי לא מעשן? אסור לפגוע בתאי טלפונים ציבוריים! הרי הנזק בהם נאמד במאות אלפי ל"י. אסור, למשל, על פי חוקים עירוניים לסגור מרפסות. אני מאחל לעצמי לירות כמספר המרפסות שנסגרו במדינה.

אפשר בהחלט לומר שעם ישראל הוא עם קשה ביותר לאכוף עליו חוקים. על משקל שמה של סידרת הטלוויזיה האמריקאית הנודעת "הבלתי נגועים" הייתי מכנה את עצמנו כ"בלתי נאכפים".

★

אלא שחוסר המשמעת של האזרח הישראלי הוא חלק קטן מהבעיה שעורר ניצב סלע. הבעיה האמיתית היא בכך שהממסד עצמו, החייב להדריך את הציבור ולהוביל אותו בדרך הנכונה, הוא המהווה לעתים קרובות קטליזטור לחוסר המשמעת הציבורית. זו מקבלת דחיפה על ידי שני מעשים או מחדלים של הממסד: מצד אחד על ידי חקיקת חובבנית של חוקים בלתי מושלמים שהציבור הרחב אינו יכול לעמוד בהם או מגלה בבהרה את פירצותיהם הרבות. ומצד שני ולזול מצד הרשויות המבצעות באכיפת חוקים, או כה סיוהור בדע — אכיפה סלקטיבית של חוקים אשר יוצאים מכנה בשברים אלה הנבנים על קבוצות לחץ ואילו הבודדים "הסוי הגב" יוצאים בקופתים. אפשר לומר איפא שהישראלי הבלתי־נאכף פלוס חקיקה פגומה פלוס אי־הקפדה על האכיפה מהווים יחדיו את שלוש הצלעות של המשולש ההרסני שמר סלע עמד עליו.

סלו טוב את עניין "סגירת המרפסות". זהו חלק מחוק הבניה והתכנון שמבויות בו כה הרבה פירצות שגם הרשויות המקומיות עצמן מוצאות דרכים להגדיל אחוזי בניה כעבר למותר גם לקבלנים בעלי יכולת פוטנציאלית של תרומות למפלגות. אך השאלה היא אחרת. אחת משתיים: או שהעיריות הגיעו סופית למסקנה שאינן יכולות למנוע סגירת מרפסות ומבטלות את האיסור או שהדבר אסור ומסוכן והן אוכפות את החוק. אך כיצד אפשר לסבול במדינה מסודרת מצב כדלאיים לפיו יש דבר שאסור לפי החוק ומותר בפועל? אם מצב זה אפשרי מדוע שלא יתעלמו גם מבריונות האסורה לפי החוק? הנה פועלים בתי עסק במשך שנים בלי רשיונות. אחת משתיים — או שזה לא חוקי וסוגרים את העסק או שהחוק לא ניתן לאכיפה ונותנים רשיון. הוא הדין לגבי עישון בכלי רכב: או שזה איסור שאי אפשר לעמוד בו או שמסירים את השלטים. אך למה לעשות צחוק מהחוק? לפי חוקי המדינה אסור, למשל, להטיל תשלומי חובה על הציבור בלי חוקים מתאימים. נשאלת השאלה איך הרשויות המקומיות גובות מכל אזרח דמי בול קקיל על כרטיס קולנוע? יש חוקים מפורשים נגד השלכת פסולת — אך האין זו עובדה שכל זרועות הביצוע הרימו את הידיים מפני משליכי הפסולת? אפשר להביא דוגמאות אין סוף: הרוכלים שהפכו לעובדה, קירות הבתים המכוסים כתובות — והכל זה כמעט ללא אכיפת החוק וללא עונש.

★

תרומתו של המימסד באי מילוי חוקים היא כפליגה ומתבטאה בכמה צורות:

★ על ידי חקיקה בלתי שלמה: דוגמאות לכך הם, למשל, חוקים למניעת הזנות ומה שנוגע לאורחים רבים יותר, חוק כגובין שהמשטרה טוענת בעקשנות כי איננה יכולה לבצע אותו. אחת משתיים: או שהממשלה והכנסת לא בדקו את כל אפשרויות הביצוע עד הסוף בטרם החקיקה או שמחוקק חוק בלהץ הציבור בידיעה מראש שלא יבצעו אותו כל־כך.

★ על ידי חקיקה שאינה מקיפה את כל האוכלוסיה; למשל העובדה שיש אלפי אזרחים במדינה שאין להם אפשרות להינשא מחייבת אותם לעבור על החוק, האישות במדינה.

★ על ידי חקיקה שאינה מציעה אלטרנטיבה: זהו סוג החקיקה הגרוע והגרוע מכולם. לא די לאסור חניה ליד בתי קולנוע או ליד ריכוזי ציבור אחרים אלא גם צריך להציע לאורח מקום חניה. צריך להציע דרך לא לעבור על החוק. לא די שמציבים תמרורי "אין עצירה" בכביש מוצא מן העיר. כשאותה עיריה עצמה שהציבה את התמרורים נתנה רשיונות להקים באותו צוואר־בקבוק צד חצי הריסר סטיקיות, הרי היא מזמינה נהגים לעבור על החוק.

★ על ידי חקיקה כפלה: כלומר חקיקה הקובעת דין אחד לבעלי יכולת או לקבוצות לחץ ודין אחר לבודדים. הקצבה של 250 דולאר ליוצאים לחו"ל יוצרת למעשה שתי קבוצות אזרחים: אלה העוסקים "הנדרשים", אנשי העסקים, הפקידים הממשלתיים, השליחים בתפקיד המקבלים מן האוצר הקצבות מטבע נוספות. ואלה הקונים מטבע בשוק החופשי (הבורסה, כך אומרים, על ידי גורמים רשמיים) והופכים למבריחים ועבריינים. מבחינה זו, חוקי מס הכנסה הם דוגמה קלאסית לאפליה. פטור הניתן לציבור שלם (למשל למורים על שכר לימוד לילדיהם או לעובדי חברת החשמל על דמי השימוש בחשמל שהם מקבלים) אינו ניתן לציבור אחר. נסו שמותר לקבוצה אחת, אסור לקבוצה שניה. אם ייכתב פעם ספר חוכר השחיון של החוק בישראל יהיה בו האוצר, כבפר חוקים בישראל, גיבור ראשי.

★ על ידי החקיקה שאינה מבוצעת בטעמי תקציב: אין צורך להרבות בדוגמאות בסעיף זה. אך ברור שאין טעם בחוקים שהמשטרה או העיריות אינן יכולות לעמוד בהן כי אין להן מספיק כסף וכוח אדם.

★ על ידי חקיקה שהציבור לא יכול לעמוד בה: לא יכול לעמוד בה, משום שהיא נוגדת את הנורמות ההברתיות הכלכליות שנקבעו על ידי אותם אנשים שחוקקו את החוקים. בקטיגוריה זו אפשר לכלול למשל את ענין ההוצאות. הכל יודעים שאלו הפכו אצל שכבות רחבות (בכלל זה גם בחברות הממשלתיות) תחליף להטבה נטו. זהו חלק מהמבנה הכלכלי במדינה שאיפשר לאוצר לרסן את דרישות השכר. נסיון לבטל את ההסדר על ידי הגבלות חדשות מבלי לעשות רוויזיה בשיטת המיסוי רק יוסיף שכבה חדשה של רבבות עבריינים חדשים שיעסקו במסחר בין־עירוני של קבלות־כיבודים.

★

דומה שבעית החוקים שהציבור אינו עומד בהם ראויה ליהור תשומת לב מצד גורמי השלטון. קל להאשים את הציבור, אך לפי דעתי את מקור הרע יש לחפש אצל ראש הדג, אצל אלה שתפקידם לחוקק ולאכוף חוקים — הכנסת והממשלה. הללו חייבים לדעת שכדי לגבור על העם הבלתי־נאכף הזה, דרושים חוקים שניתן לאכוף אותם, ורצון ויכולת לאכפם. חוקים שנשארים על הנייר בלבד, מובילים לזלזול ולבאנטינים ועושים חוכא ואיטלולא מהסדר הציבורי הסוב.

הכנסת מחוקקת והעם לא מבצע

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הדרך לעקרבה

נסיון לשכתב ולסלף את עקרונות הציונות

מאת אמנון רובינשטיין

בתחילת קייץ, 1972, השמדנו — לא בפעם הראשונה — את יבול הבר־אה של כפר ערבי בשליטתנו ומב־חינה מסויימת היה בכך ציון דרך. היה זה מקרה נוסף במשטר של „חריגות" שבו הממשלה מתנערת מ־סממן מפל של מדיניותה. כרגיל במקרים אלה באה נזיפה־לא־נזי־פה לקצין אלמוני־לא־אלמוני שע־שה־לא־עשה המעשה, בלי שיבוא כל שינוי בתוצאותיו של המעשה ה־חריג.

אך בשל כך יש בריסוס עקרבה משום ציון דרך. הריסוס עצמו עו־רר מטען רגשי ושר הבטחון — הרואה עצמו גם כאחראי למשרדו ו־גם כמבקרו הראשי — אף השתמש ב־מילים חריפות לגינוי המעשה. אך צורת השמדת היבול של עקרבה היא משנית לחלוטין והתגובה הנזו נג־דה מצויה בתחום הרגשנות. מה ש־קובע הוא שהיבול נלקח ואין זה משנה כלל לאדם החושב אם ה־דבר נעשה באמצעות „גידור" ו„הז־זה" או בשיטות יעילות יותר של רי־סוס ברעלים. המעשה, ולא דרך בי־צועו, הוא הקובע.

✱

עקרבה היא ציון דרך — לא רא־שון וגם לא אחרון — בתהליך של ביסוס התיישבות יהודית על חשבון כפריים ערביים. „הגידור" ו„ההזזה" — שתי המילים הנפוצות כל כך ב־קייץ 1972 — באו בעקרבה, כמו במקרים אחרים, כדי להכין קרקע לישובים יהודיים. ישובים אלה היו אמורים לקום בתחום רצועת ההג־נה של בקעת הירדן — זו אשר, כך חזרנו וטענו — כמעט ואינה מיו־שבת על־ידי כפריים ערביים. אך ה־מושג בקעת הירדן הוא גמיש ויש הסוברים, כי הכוונה היא להביא, ב־סופו של דבר, את בקעת הירדן עד לים התיכון.

✱

בעקרבה, כמו בפיתחת רפיח, פונו ערבים כדי לפנות מקום לישובים יהודיים. אפשר לטעון, כי במושגים של משטר כיבוש אין זה המעשה ה־נורא ביותר. בשני המקומות הוצעו פיצויים ושיקום ובשניהם היו סי־בות בטחוניות המצדיקות שליטה יהודית בשטח. אך העובדה כי שלי־טה זו נעשית על־ידי הקמת ישובי קבע על חשבון רכוש ערבי וכי ני־תן צידוק אידיאולוגי־היסטורי לדרך זו, היא המעניקה משמעות מיוחדת לפרשת עקרבה. ראשי התנועה למ־ען ארץ ישראל השלמה, האגף ה־דתי־לאומי ואנשי חרות אינם מס־תירים צידוק זה. לדעתם כל תולדו־תיה של הציונות כרוכות בנישול ערבים ומשום כך, מכורח חוקיות היסטורית, אין מנוס מהמשך הני־שול. לדעתו של עזר וייצמן, למשל, יש משום צביעות רבה בכך שיש־ראלים, הנהנים במישרין ובעקיפין, מרכוש ערבי נטוש ירימו קולם נגד התנחלות יהודית בשטחים. אוניבר־סיטת תל־אביב, בין השאר, קמה על רכוש נטוש כזה ומשום כך אין לאנשיה זכות מוסרית לומר מלה ב־גנות המשכו של אותו תהליך שה־ביא לסילוק הערבים ולהשתלטות יהודית על רכושם.

השקפה זו הובאה לידי ביטוי קי־צוני על־ידי ישעיהו בן־פורת, ב־מאמרו מיום 14.7 ב„ידיעות אחרו־נות" בו הוא נוזף בצדקנות בשר ה־בטחון על שאינו הולך „עד הסוף" ואינו משנן באוזני הציבור, בגלוי ובאומץ לב את אמיתות שטיחיו ומוס־שסו „בהמרעת הזמן". אחת כאמיתות מטושטשות אלה היא, כי „אין ציו־נות ואין התיישבות, ואין מדינה יהו־דית בלי פינוי ערבים ובלי הפקעת אדמות וגידורין". הוא מוסיף וקובע, כי אין שום הבדל בין מה שהת־רחש אצלנו באחרונה באמצעות גי־דור ופינוי לבין מה שקרה „מיום שהחלה הציונות להתגשם".

טעון זה אינו חדש. דברים דומים שמענו מדוברי החזית העממית ל־שחרור פלשתין, מארגון השחרור הפלשתינאי, כדוברי השמאל החדש האנטי־ציוני ומסיתי ישראל במדי־נות רבות. לפי הטעון, הציונות כו־לה פירושה הכרחי, והבלתי נמנע הוא נישולו וקיפוחו של עם אחר. אם נכון הטיעון, יגרום הוא לא רק נזק חיצוני לישראל. מי שקובע, כי ציו־נות פירושה נישול כפריים ערבים צריך גם לחשוב על תגובתם של יש־ראלים צעירים שאינם יכולים להשו־לים עם נישול כזה. מי שמעמיד את

תושבי איקרית נושאי דגל לבן הוזהרו לכפרם ב־1948

הציונות כולה על בסיס של פגיעה בעם אחר, מערערה ומחלישה.

✱

האמת היא, כמובן, כי לטיעון ה־היסטוריוזופי של מר בן־פורת אין יסוד. משחר ימיה טענו כל אבות הציונות, כי ההתישבות היהודית לא באה לנשל ערבים ולא תפגע בעם הערבי היושב בארץ־ישראל. תמיד טענו — והדגמנו טענותינו בכבשים ובמופת אישי — כי באנו ליישב את השטחים הבלתי מעובדים של ארץ שוממת למחצה. אלה שגאלו את מרשי הגליל, חולות החוף וביצות עמק יזרעאל ועמק חפר המחישו סי־פור זה ושילמו עבורו בבריאותם ואף בחייהם.

מי שטוען, כי אין התיישבות יהו־דית „בלי פינוי ערבים ובלי הפקעת אדמות וגידורין" כופר בעובדות. ה־מתיישבים בארץ ישראל „גידרו" רק אדמות שרכשו בכסף מלא ועיבדו חלקות שלרוב לא עובדו מאות שנים. הסיפור אודות הנישול הטבוע בעצם קיומה של הציונות מצוץ מן ה־אצבע. סיפור זה הוא המטשטש ו־מסייח וכותב מחדש אמת היסטורית.

מי שמפקפק בכך הייתי מייעץ לו לעיין בכתבי ראשונים. אני נוטל, לדוגמה, את הספר „אנו ושכנינו" של דוד בן גוריון — שיש לו ידע כלשהו בתולדות ההתיישבות הציונית בארץ ישראל. הספר יצא לאור ב־1930, לאחר מאורעות הדמים של תרפ"ט. כמה אלפי שנות אור מפרי־דות בין דבריו של בן גוריון ובין הניסוח מחדש של מסורת הציונות הנעשה על־ידי אנשי הגידור וההז־זה!

קראו נא, למשל, את הקטע הבא (בעמודים ה—ס):

„אין מטרתנו עומדת בניגוד לישוב הערבי בארץ. אין כוונתנו לדחוק את רגלי הערבים, לנשלם כדי אד־מתם ולרשת את מקומם. ההתיישבות העברית הציגה לה מטרה יותר נעלה, יותר אנושית... התיישבות העברית לא להרוס את מצב הישוב הערבי היא באה" — להיפך: הציונות באה ... „בה"כ הערביים היושבים בה" (ההד־גשה של בן גוריון)".

ולאורך כל הספר מדגיש המחבר, כי ההתיישבות היהודית באה לשט־חים שאינם מעובדים על־ידי ער־בים: „טשי ביצה, חול ומרשים ו־הוא חוזר ומזהיר, בעמוד כ"ט: „לא נפגע באוכלוסייה האינטרסי התר־

גם לו חלק כלשהו בהתיישבות הי־הודית בארצנו, כי המתיישבים ה־יהודים „קנו את האדמות הגרועות ביותר, הבלתי ניתנות לעיבוד, ולא משום שרצו בהן אלא מפני שהערבים מכרו, על פי רוב, רק אדמה מסוג זה" (בע' 73) וכי הציונים הראשונים האמינו „כי בארץ הזאת יימצא מקום למיליוני אנשים אשר יישבו יחד — יהודים וערבים — איש תחת גפ־נו ותחת תאנתו" (ע' 78).

✱

דבריו של דוד בן גוריון נכתבו כאשר היינו חלשים, מיעוט יהודי תחת שלטון זר וכאשר מעבר לים ארב המוות לאחינו. אם היתה תקופה כל־שהיא בה היתה מוצדקת אידיאולוגי־יה של כוח ושל דחיקת הזכות ה־ערבית, היה זה באותם ימים. והנה דווקא אז, כאשר נלחמנו על חיינו, שמרו ראשי הציונות על טהרתה, על הכרתה בזכויות הערבים, על אי־פגיעה ביישוב הערבי. לעומת זאת היום, כאשר הפכנו מעצמה צבאית, כאשר שלטוננו בארץ ישראל אינו עומד עוד בסימן שאלה, כאשר יש בנו הכוח למחוץ את כל מדינות ערב, דווקא היום, נתפתינו למלים ומעשים שתכליתם לפגוע באוכלוסיה הער־בית כדי לקדם התיישבות יהודית. ואילו לא די בכך, יש בינינו גם כאלה המנסים לשכתב את היסטו־ריה הציונית, לגדרה, להזיזה, ל־נשלה מבסיסה האנושי, להפקיע את ערכיה וליישב בה ערכים זרים לה.

✱

אמת הדבר: בשל עיוותם של עמי ערב, בשל פשעיהם של שליטי ערב, נכפתה עלינו מלחמה ומלחמה זו הולידה מנוסה של ערבים משטחינו. אך מנוסה זו לא באה בשל אידי־אולוגיה ציונית, אלא בשל חטאי ה־ערבים. מעולם לא ראינו בנישול ער־בים תכלית מלחמתנו. רכוש הפלי־טים לא נלקח, אלא נמסר בפקדון לממשלה, כשמדיניותה המוצהרת היא לפצות את הבעלים כדין וב־התאם למשפט העמים, לכשיסדרו סופית יחסי השלום בינינו לבין שכ־נינו.

אך בין מנוסת הפליטים בתש"ח ובין משטר הגידור וההזזה של עק־רבה אין שום דמיון ואין שום קשר. משטר הגידור וההזזה החל לאחר שזכינו בעצמאות ולא משחר ימיה של הציונות. צר לראות איזו דרך ארוכה עשינו מאז עד שהגענו ל־עקרבה.

דיוקן של מדיניות השלום

איך נולד הנאום המתון של ראש הממשלה ✱ דיין יחתור להסדר־חלקי ✱ יש המעדיפים הסדר כולל

מאת דן מרגלית

ההמתנה הממושכת לנאום ראש ה־ממשלה גולדה מאיר בכנסת לא הר־סיפה חידושים מפתיעים. ב־10 ימי ההמתנה לנאומה, בהם ניכפה אלם על השרים, היה ברור, כי אל ראש הממשלה זורמים דברי־שבח רבים על הצלחת מדיניותה בשנתיים האחרו־נות, וכי היא תאזכר זאת בנאומה הפומבי בכנסת.

מוואשינגטון הגיעו הדים שאישרו, כי נוקשות ישראל לא היתה הסיבה לחדירה הסובייטית למזרח־התיכון. ח"כ יעקב חזן ממפ"ם מצד אחד ו־ח"כ זבולון המר מהמפד"ל מהחלק האחר של הקואליציה, מצאו לנכון לומר כמה דברי שבח לממשלה, אם כי ודאי מתוך השקפות מנוגדות. ו־היה מי שראה באי־השתתפותו של ח"כ מנחם בגין בוויכוח בכנסת משום הוכחה, שלאופוזיציה אין עתה בי־קורת יסודית כלפי מדיניות הממשלה.

מן הרגע הראשון היה ברור שגול־דה מאיר תחפש ניסוחים שיאפשרו לה ללכת „בין הטיפות" בקואליציה ובדעת הקהל, אך באווירה „יונית". דברי דובר ממשלת מצרים הכבידו עליה, בעיקר מפני שלדעתה לא סר־דרך כרוחם ומדויקים ברדיו הישרא־לי. אך בא נאום סאדאת והעמיד את הדברים על דיוקם. דבר אחד לא היה שלשום בנאומה של ראש המ־משלה: מה המסקנות העולות מהפי־רוש שנוהגת ישראל ל„יציאת מצרים" הסובייטית?

„גולדה סבורה שסאדאת מדבר ב־שתי לשונות", העיר משקיף בכיר. „בלשון הערבית השואפת־מלחמה ב־אזני עמו ולשון האנגלית באזני דיפ־לומטים מערביים".

מדיניות סובייטית, לא מצרית

ברור שישראל רואה בחיוב את ה־התפתחות במצרים. אין היא מתייחסת ליציאת אלפי המומחים, והאלפים ש־עשויים עוד להתווסף אליהם, כאל מדיניות מצרית יזומה. המאורעות ה־מתרחשים אינם פרי־החלטה של קהיר אלא מדיניות־מסגרת סובייטית. גי־רוש המומחים הרוסים ממצרים הוא צעד תגמול טקטי של קהיר שנועד להביע אי שביעות רצון ממדיניות יזומה של ברז'נייב. הכוונה הסוב־ייטית להימנע מעימות עם המערב מבוססת בין השאר, על רצונה של ברז'נייב להתכונן למאבק קשה נגד ניקסון. על כן אין ברית־המועצות מוכ־נה להבטיח לסאדאת מעורבות ישירה בחידוש האש נגד ישראל.

ירושלים סבורה כי היתה הידברות ממשית רוסית־אמריקאית לרסן את משלוחי הנשק החדיש למזרח־התיכון. מוסקבה אינה מקבלת את הגירסה המצרית שהיא מקפחת את קהיר ב־רמת אספקה הנוכחית של הנשק ואי־נה מוכנה להעניק לה ציוד חדיש יותר. אין זה, איפוא, מקרה שלזירת המזרח־התיכון נזרקה באחרונה מי־לה שלא נשמעה בו זמן רב, כאשר העתון המצרי „אל־אכבאר" נגע ב־זהירות במונחים של „הגבלת מירוץ הזיון", ואפילו „צמצום הנשק". ה־אמריקאים העלו רעיונות אלה וברית־המועצות נטתה לדחותם. אך מצרים סבורה, כי למעשה קיבלה מוסקבה על עצמה הגבלה חלקית כזאת, ורוג־זה על כך גלוי.

הסכם אמריקאי־רוסי?

הסכם אמריקאי־רוסי במזרח־התי־כון, עשוי להיות רב־שלבים. בשלבו הראשון עלולות וואשינגטון ומוסקבה לבוא לכלל הידברות בשאלת הגבו־לות בלי, שיצטרכו לתיווך או"ם, יא־רינג, ולדחיים ונציגי ארבע המעצ־מות. אך בשלב הנוכחי שעשוי ל־היות ממושך ובמהלכו תבוצע ההת־אמה הרוסית־מצרית שתאפשר להם „לחיות ביחד" בתנאי נוכחות חדשים — נוח לישראל לראות חלק ניכר מן המומחים הסובייטים מתרחקים לארצם.

אין זאת אומרת שמוסקבה מאבדת כליל את השפעתה בקהיר. נשיא יו־גוסלאוויה טיטו שמע בפגישתו עם ליאוניד ברז'נייב, כי בבוא שעת ה־הסדר המדיני למזרח־התיכון תוציא ברית־המועצות את מומחיה ותסתפק בכמה מאות מומחים בבסיסיה במצ־רים. הוא דיבר על 300 או 400 רו־סים. מוסקבה תוכל להמשיך להיות בעלת השפעה רבה במצרים, אך ה־שאלה היא באיזו מידה יש בעצם הפחתת הנוכחות הסובייטית במצרים כדי להצדיק שינוי טאקטי ואסטרא־טגי בעמדת ישראל, ולכמה יכולה ירו־שלים לחזור בלי לשגות באשליות.

מצדדים ומפקפקים להסדר חלקי

למרות האלם שהוטל על השרים ידוע, כי מוואשינגטון הגיע דיווח לפיו נשמטה אחת מטענות ישראל, שהנוכחות הסובייטית במצרים מב־טיחה לירושלים מדיניות „תקיפה". (נאומה ה„יוני" של ראש הממשלה הושמע במידה רבה, כתשובה לטע־נה אפשרית זו). שר החוץ אבא אבן העיר באחרונה, שאינו יודע מה יהיה המצב המדיני בתחילת 1973, ולא הוציא בכלל אפשרות לחץ מדי־ני על ישראל, גם תוך נוכחות סוב־ייטית מאסיבית במצרים, על אחת כמה וכמה אם המטוסים והאניות ה־סובייטים מובילים את המומחים ה־רוסיים בחזרה הביתה.

לא מכבר נשאל גם סגן ראש ה־ממשלה יגאל אלון מה הערכותיו המדיניות לתקופה שלאחר הבחירות. נראה כי לא במקרה הוא שותק ב־ענין זה, ולא במקרה הוא מזכיר את סיכויי ההסדר־החלקי כשווים לסי־כויי ההסכם הכולל. „אם יסכימו ה־מצרים להסדר־חלקי", העיר אלון, „מדוע לא ירצו לדלג על פני שלב זה ולהגיע להסכם כולל?".

גולדה מאיר וישראל גלילי נח־שבו תמיד ספקנים לגבי סיכויי ההס־דר החלקי. אבן נחשב לאחד מסניגו־ריו, כמי שטען, כי השלום לא יוכל לבוא בחטף אלא בשלבים.

דיין העלה בשעתו את הרעיון ב־וואשינגטון ונתקל בתשובה שלילית. רק לפני זמן קצר טען מקור מערבי, כי התשובה השלילית של וואשינגטון לדיין היתה משנה של מי ש„לא הכין את שיעורי הבית" שלו. ורק יותר מאוחר אימצו האמריקאים את רעיון ההסדר־החלקי. הם הפכו למאמינים בסיכוייו, כאשר התברר שנושא ה־הסדר החלקי, שעתיד היה לעמוד ב־מרכז „שיחות הקירבה", הוא הענין היחיד אשר סביבו ניתן היה לגייס הסכמה מצרית למנות נציג למשא ומתן. (המועמד היה שר החוץ גא־לב, לפני שנתמנה לתפקידו).

אולם השיחות לא יצאו לפועל. דיפלומט מערבי טען לא מכבר, כי „בכל פעם שהמצרים מסרבים — דיין בעד הסדר־חלקי, ובכל פעם שהם מסכימים — הוא נעלם".

העליה והירידה לגבי סיכויי ההס־דר החלקי פגעו באמינות האמריקאית בעיני המצרים. לא רק בנאומים ה־פומביים של סאדאת, אלא גם בשי־חות הדיפלומטיות של ג'וסף גרין ב־קהיר, הם שומעים דברים קשים על צביעותה של וואשינגטון. לפי מצרים תומכת ארצות־הברית בישראל לא רק בנשק, אלא גם מסייעת לה בזירה המדינית עד כדי הינתקות מעמדת שאר מדינות המערב כהצבעתה ב־דצמבר 1971 באו"ם. קהיר גם רוג־זת על יחס הזילזול שמפגין מימשל ניכסון כלפי שליחות יארינג.

האמריקאים — וגם הישראלים — יודעים כי למרות שהדבר לא פורסם בצורה בוטה (מפני שהדברים לא נכתבו בלשון חד־משמעית) דחו ל־מעשה המצרים את רעיון ההסדר־החלקי לפתיחת התעלה. הם דחו את רעיון התיווך האמריקאי ואת עצם פתיחת התעלה, מפני שלדברי מדי־נאיהם פתיחת התעלה תסייע בטווח קצר למערב־אירופה, בטווח ארוך לישראל ובשום צורה לא למצרים.

אך האמריקאים לא נואשו. הם חד־לו להעלות יזמות חדשות. ההסדר החלקי נשאר „במקרר". באורח רשמי המתינה ישראל — ועמה ארצות־ה־ברית — לתשובת מצרים. השאלה עתה היא אם נפתחת בפני מדיניות המזרח־התיכון הזדמנות נוספת לבירור את סיכויי הפסקת־האש.

מגמה להסדר מציאותי

מה הגישה הישראלית? דברי ראש הממשלה בכנסת התפרשו כביטוי של רצון לבוא לכלל הידברות עם המצ־רים. אפשר להניח, כי לא במקרה צימצם שר הבטחון בהערכת משמעות ירי הטילים על מטוסים ישראליים. בשעתו הוא נטה להתפלמס עם עזר וייצמן בקשר למשמעות הפלת ה־סטראטוקרוזר הישראלי באש טילים. דיין סבר, בניגוד לוייצמן, כי זו פעולה בודדה, שאינה מחייבת תקי־פה טוטאלית של מערך הטילים ב־מצרים. ההגיון נותן, איפוא, כי שר הבטחון ירצה, ככל האפשר לקיים את המצב באיזור הסואץ תוך מאמץ ישראלי לא להיגרר להסלמה הנו־בעת מתגובות הכרחיות.

בממשלה קיימת מגמה להבליט דיו־קן מדיני ישראלי המצדד בהסדר מציאותי. מגמה זו עשויה להתחזק אם מביאים בחשבון שנאום ראש הממשלה בכנסת מצביע על „קונסנ־זוס" ישראלי לחפש דרכים להסדר עם מצרים, למרות התגובה הלגלגנית שהגיעה מקהיר לירושלים עוד לפני שגולדה מאיר ירדה מדוכן הנואמים בכנסת. ירושלים לא סגרה את ה־אופציות להסדר.

נאום הגב' מאיר לא נולד במקרה. היה לירושלים פיתוי רב להגיב ב־תקיפות על ההתקפה הגסה של סא־דאת. אולם ראש הממשלה שמעה בעצת אוהדים ממקורביה שיעצו ל־התעלם מביקורתו של סאדאת. הם ביקשו להשיב במתינות נאה על ה־מאורעות האחרונים במצרים, בלי ל־הפריז בחשיבותם. כך נולד הרעיון לוותר על הפולמוס עם סאדאת, ול־החליפו בהתעלמות.

לגישה זו היו שותפים כל השרים הבכירים, המבקשים לייצב מחדש את דיוקן מדיניות הממשלה ברוח של עידוד היוזמה המדינית ואווירת המשא־ומתן.

תמורות בדעת הקהל

חוזים שחורות בבית

שני שליש מהציבור משוכנע כי קיים בארץ פשע מאורגן

מאת אליהו סלפטר

בשנת 1972 חל שינוי בנושאים המדאיגים את הישראלי המצוי. פח־תה דאגתו לעניני חוץ ובטחון ואף נעצרה תחושת ההידרדרות ביחסים בין אשכנזים לבני עדות־המזרח ובין דתיים וחילוניים. בכל התחומים האלה השתררה הרגשת הפוגה ורגיעה.

לעומת זאת חלה עליה רצינית ב־דאגה מפני האלימות הפושטת בחב־רה הישראלית והציבור פסימי למדי לגבי המצב בעתיד. הפרשיות של „נתיבי נפט", „אוטוקרס", „ורד־„עמידר" הגבירו, כמובן, את ההרג־שה „שמשהו לא בסדר במדינה". אך אפשר שלהעברת תשומת הלב ל־תחום הפנימי גרמה לא פחות הרגי־עה בתחום הבטחוני.

הקשר השלילי בין דאגה לעניני חוץ לדאגה לעניני פנים אופייני ל־דעת הקהל הישראלי. מה שחדש הוא שהנושא הפנימי הפעם, בניגוד לתקו־פות רגיעה קודמות, מתמקד בעניני אלימות, שחיתות ופשע יותר מאשר בעניני כלכלה ורמת חיים וביציבות היחסים הבין־עדתיים.

בימים אלה פורסם הסקר השוטף על דעת הקהל של המכון למחקר חברתי שימושי והמכון לקומוניקציה של האוניברסיטה העברית. עבודת השדה של הסקר שנערך ע"י ציונה פלד וחביבה שימרלינג, בוצעה בחו־דשים ינואר—מארס 1972, כאשר רושם הפרשיות היה חזק במיוחד. אך ביחס לאלימות ופשע לא היו באותה תקופה אירועים מרעישים ומספר מעשי שוד ופשיעה אלימה אף נתרבו מאז.

שלושת רבעי הנשאלים במד־גם יציג של כלל האוכלוסיה סבור, כי מצב האלימות במדי־נה — מבחינת כמות ואופי — רע עד רע מאד. 90% בדעה שחלה הרעה ניכרת במצב בחמש השנים האחרונות — ויותר ממחצית ה־אנשים בדעה שהמצב יתדרדר עוד יותר בעתיד.

בראש סוגי הפשע המדאיגים את הישראלי עומד השוד (31%), אחריו רצח (27%), וגנבה (13%), פשעי הצווארון הלבן (4%) ואונס (3%).

להערכה משני שליש מהציבור מא־מינים — בניגוד למפקדי משטרת ישראל — שאכן קיים פשע מאורגן במדינה. אך רק שני אחוזים רואים בכך את סוג הפשיעה המדאיגה ב־יותר.

יותר ישראלים בדעה שהמשטרה לא מצליחה לטפל כראוי בפשיעה (54%) מאשר שהיא כן מצליחה (45%).

נקודת שיא

היחסים בין קבוצות חברתיות שונות — דתיים ולא דתיים, אש־כנזים ועדות המזרח וכו' כתופעה של כוח חברתי — עדיין בראש רשימת התחומים בהם רואה הישראלי המצוי את השינוי העיקרי לרעה. אך במקום השני מופיע הפעם תחום „הסטיות מנורמות חברתיות" — אלימות, פשע, סמים וכו'. הפער החברתי־כלכלי, בעיית עוני וכו' נמצא עתה במקום השלישי.

הדאגה למצבה הבטחוני של המדינה ולכושר הלחימה של צה"ל עתה הנמוכה ביותר מאז מלחמת ההתשה. והדאגה למצבה המדיני של ישראל קטנה מכפי שהיתה אי־פעם מאז מלחמת ששת־הימים. מאידך, נוסף ל־עליה בדאגה למצב החברתי של ישראל הגיעה לנקודת שיא, מ־אז יוני 1967, הדאגה למצבם הכלכלי האישי.

ככל שעולה רמת ההשכלה, עולה הדאגה למצב החברתי הכלכלי.

כמחצית הציבור חושב שהמצב ה־חברתי כיום יותר גרוע מכפי שהיה לפני חמש שנים והיתר מתחלק כמעט שווה בשווה בין אלה שאומרים, כי לא חל שינוי לבין אלה שרואים שי־פור במצב. מאידך, כמחצית האנשים לא מצפים לשום שינוי מהותי בעתיד. בעוד יש אחוז כמעט שווה של אלה המאמינים שיהיה יותר טוב ושל אלה המאמינים שיהיה יותר רע.

רגישות השלטון לדעת הבוחר

הישראלי אינו מאמין גדול ברגישות השלטון לדעת הבוחר. כאשר נשאלה השאלה „האם אתה ואנשים כמוך יכולים להשפיע על החלטות הממשלה" — רק 28% השיבו בחיוב.

ביקורת

דאגתו של רוב הציבור לגבי מצבה של המדינה גבוהה מאשר הדאגה למצבו הכלכלי האישי. זה מתחקף כנראה בעובדה ששיעור בעלי הדעה הברורה („בהחלט") נגד השובתים למען העלאת שכר יותר גדול פי חמשה ויותר (42%) כשיעור הסבו־רים שכדאי להמשיך בשביתות (8%).

לראשונה מזה שנים חלה עליה קלילה בהערכה החיובית מצד הציבור לגבי טיפול הממשלה בבעיות הכלכליות והחברתיות, אם כי הדעה על הממשלה בענין זה עדיין הרבה יותר גרועה מכפי שהיתה בתקופת מלחמת ששת הימים. בתחום הכל־כלי, למשל, שבעי רצון מטיפול הממ־שלה 29% — שני אחוזים יותר מאשר בסקר הקודם — בהשוואה ל־36% לפני שנה.

אין שינוי, לעומת זאת, בהערכה הגבוהה שיש בציבור לטיפול הממ־שלה בשאלות הבטחוניות. 94%(!) סבורים שהממשלה מטפלת בעניינים אלה „טוב" עד „טוב מאד".

הישראלי המצוי מייחס חשיבות רבה להשמעת ביקורת על הממשלה כש־מעשיה לא מוצאים חן בעיניו. כמעט שלישים בדעה שצריך למתוח ביקו־רת. אך 45% בדעה שמצבנו המיוחד מחייב הזדהות יותר גבוהה של הצי־בור עם הממשלה מזה הנדרש בארצות אחרות.

חשוב: ככל שגבוהה יותר ההשכלה עולה גם חשיבות הביקורת על ה־ממשלה ויורדת ההרגשה שחייבים ל־הזדהות עם הממשלה.

מי אשם

בעקבות פרשיות אי־הסדרים ב„נתיבי־נפט", „אוטוקרס", „ורד" ו„עמידר" התערער מאד אימון הציבור בניהול המפעלים שמשלם המסים מסייע להם, במישרין או בעקיפין. קרוב ל־70% אמרו, כי התרשמו „שלא הכל בסדר במדינה", יש קשר ישיר בין מידת רושם זה לבין רמת ההשכלה. האנשים נוטים יותר לה־טיל את האחריות הבלעדית לאי־הסדרים על עובדי ציבור (24%) מ־אשר על בעלי ההון (19%), אך ה־רוב המכריע בדעה ששניהם אשמים.

כאשר מנתחים את הערכת האחריות בעיני הציבור לפי הגורמים השונים עולה התמונה הבאה: גורם ממסדי (חוסר פיקוח, חוסר אחריות, מצד השלטון וכו') הוא האחראי לדעת 38%. גורם אישי (רדיפות בצע, רדי־פה אחר מותרות) אחראי, לדעת 31%; דברים מופשטים („ירידה ב־מוסר הציבורי", למשל) אשמים, ל־דעת 13%. חלוקה זאת מצביעה על כך שהישראלי חושב במושגים קונ־קרטיים של „מי אשם" ואינו מוכן לקבל הגדרות כלליות של אשמה.

(ראשון משני מאמרים)

גם בעלי
שמיעה מצויינת...

לא יופרעו מהמזגן SILENTAIR

כשהמזגן השקט סיילנטאייר פועל —
אפשר לחבר סימפוניה,
או לעבור על חשבונות מס הכנסה,
או סתם לישון במנוחה.
כי ה„סיילנטאייר"
הוא מזגן המתחשב בסביבה.
נוסף לפעולתו השקטה,
מצטיין סיילנטאייר
בעוד יתרונות בלעדיים:
* ניצב על הריצפה כרהיט בעיצוב נאה.
* התקנתו יכולה להיעשות
גם ללא פריצת קיר.

מיזוג אויר אלקטרה — בכל שיטה לכל מידה

אלקטרה

שרות נאמן שעמד במבחן

שיפרין־נעמן

איסורים שאבד עליהם הכלח

גם יהודים מוקירי מסורת תומכים בליבראליזציה

מאת ח"כ גדעון האוזנר

סידרת מאמריו של ח"כ י. גולד־שמידט נגד הצעת החוק שלי נישואין אזרחיים למנועי חיתון („הארץ", 10 עד 13 ביולי) מחייבת עיון ותשובה.

במאמר הראשון, „מצב מביש ואב־סורדי", קובע המחבר, כי ביחד עם הביקורת על הצעתי אסיר תודה הוא על כך שהעלאת ההצעה הביאה גם לתוצאה חיובית, בכך שכפתה על הציבור הדתי לבדוק את עיקרי הש־קפתה בענין זה. אף אני אסיר תודה לח"כ גולדשמידט שדבריו מאפשרים לציבור הלא אורתודוכסי לבחון מ־חדש את מכלול גישתו לבעיית הדת, הלאום והמדינה.

מי שמאמין כי הרבנים, פוסקי ההלכה בכל דור ודור, הם ממשיכי המעמד הגדול של מתן־תורה, אין לו בעיות כלל. דרכו סלולה בפניו. הוא יחיה באמונתו, על־פי פסיקה רבני זמנו ומקומו. אך לרוב העם בארץ ובתפוצות כבסיסיים כיום הדברים אחרת. רוב העם היהודי רואה לעצ־מו את ערכי היהדות כעקרונות מו־סריים וחברתיים, צווים לקיום יחסי־אמת ולעשיית צדק בין אדם לחברו, מושגים של אהבת ישראל וני־קרון בסיסי שהיהדות היא תורה של מצוות מעשיות, ההובעה לא רק אהבה שבלב, אלא גם הגשמת עקרונותיה בפועל.

הציבור הזה קרוי „חילוני". אף כי לחלקים רבים בהם יש גם זיקה נפ־שית עמוקה לערכים יהודיים ולמסור־ת ישראל בכלל. רבים מהם מבקרים לפרקים בבית הכנסת ומקפידים על שמירת כשרות בבתיהם, כדי שכל יהודי יוכל לסעוד על שולחנם. הללו יגדירו עצמם כ„מסורתיים". זכרונות בית־אבא מלווים אותם והם משתד־לים להעניק גם בבתיהם צביון מסורתי לשבת ולחג. מבחינה רוח־נית מחפשים הם הפראה באוצר המחשבה וההגות היהודית, שבצד הגיגי דעות גדולים אחרים, מעשירה את עולם מושגיהם. יתכן שהללו מקיימים, אף בלי שיתכוונו לכך, את מה שבעל המדרש שם בפיו של ה־קדוש ברוך הוא: „הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו". הם דבקים בהב־גם של ערכים יהודיים, אף כי אינם מקפידים על קיום מצוות מעשיות, ובפרט בענינים שבין אדם למקום.

ציבור זה רוצה בהבנה עם היה־דות הדתית, אך לא במחיר של כפיה הדתית. אין הוא מוכן לקבל גזי־רות ודינים מכבידים שאין להם הס־בר סביר בעיניו. כמה דינים שמקורם בשבר האומה, אשר לתפארת בית־גיה נהגו בספק הכהן גם בצוות — שאין להן תוקף סביר בעינינו — אינם מקובלים עליו. כך, למשל, המוסד של הכהנים המצויע בתורה „בין בתחום הכרכובאלי", ובין ב־תחום החברתי או הפוליטי". כלכך ח"כ גולדשמידט, איני אומר כאותה ליהודי הלא־אורתודוכסי. היא אינו מבין מדוע אסור לאדם [illegible]

ביק או קפלן, רפפורט, זקהיים, וקס, קוהן, קאגנוביל או אפילו כהן להת־חתן היום עם אשה גרושה. יתכן שפעם היה הסבר לדבר, כשהיה קיים בית המקדש והכהן (לא בכמו בלבד) היה חייב לשמש דוגמה בהתנהגותו ובחייו הפרטיים; ואילו האשה ה־גרושה היתה פסולה כי נמצאה בה, כדבר התורה „ערוות דבר" ובעלה הראשון „שילחה מביתו". אך היום, כשאין לנו בית מקדש ואין לנו כה־נים בתפקידים פולחניים והאשה הגרו־שה אף אינה נושאת עוד כתם קלון של נחותה דרגה — מדוע ייאסר להם להנשא, אם רצונם בכך?

למרבה הפלא רבים „הכהנים" ש־נפשם חשקה בגרושה דווקא.

מדוע ייאסרו נישואין לאדם שה־נאצים עינו במחנה־ריכוז בניסויים אכזריים באברי המין שלו, והוא נע־שה „פצוע דכה או כרות שפכה", האסור לפי דין־תורה להתחתן?

מי הוא ממזר?

מדוע הופיעו לפתע „ממזרים" ב־חיי חיינו — כלומר אנשים הנושאים עמהם סטיגמה אכזרית שהתפתחה ב־הלכה דווקא, בעקבות הרחבת מושג „חייבי כרת" מהתורה, כלומר הר־חבת חוג האנשים שיחסי האישות ביניהם מחייבים לפי התורה הסלה עונש כרת?

כבר הוכיחו מלומדים, כי המלה „ממזר" נזכרת בתנ"ך רק פעמיים וההוראה שונה כנראה לחלוטין מזו שבהלכה. יש סוברים, כי בתורה הכוונה לאנשים בעלי מום או בעלי מוצא מפוקפק. מכל מקום התורה גוזרה עונש רק על ההורים „החייבים כרת" (ראה ישראל דוריון „ממזר מהתורה — מיהו?") ואילו חז"ל הרחיבו את הסטילה על הוולד ה־אומלל. הכולל היום גם בן של אשה שנפרדה מבעלה הראשון בגט אזרחי והתחתנה בנישואין לבעל שני. כל ילדיה מהנישואין השניים, הם „ממ־זרים".

לפי ההלכה האשה נחשבת עדיין „אשת איש", דהיינו אשתו של ה־בעל הראשון, בטרם נפרדה ממנו בהתאם לכל החומרות והסייגים של הגט הדתי. יחסי האישות שלה עם הבעל השני — מחייבים בעיני ההל־כה עונש מוות, וילדיה בנישואין השניים אלה, כל עוד הבעל הראשון בחיים, ממזרים הם ופסולים לבוא בקהל עד עולם.

כלום? מה פשעו ומה הקנתם של ילדים אלה? אין לכך תשובה בהלכה, פרט להשתתפות עמוקה ב־צערם. כי עליהם אומרים חז"ל: „דמעת העשוקים ואין להם מנחם". השאלה איננה אקדמית. רבים מבין העולים מאירופה ומברית־המועצות נמצאים במצב זה.

אין היהודי הלא־אורתודוכסי בין המאה העשרים מוכן לקבל זאת ב־שום פנים ואופן.

האמת ניתנה להאמר, כי הרבנים בגולה היו מתרחקים אפילו מן האפ־שרות התיאורטית להכריז על ילד כממזר. הם היו מסרבים לקבל עדו־יות שמהן היה משתמע, כי הילד נולד בהיות אמו „אשת־איש". למר־בה הצער נוהגים רבני ישראל בדרך הפוכה. כאן לא זו בלבד שלא נרתעו מהכריז על אח ואחות כממזרים, אלא אפילו סרבו לעיין באפ־שרות להסיר מהם את הכתם ה־נורא ולא הרכיבו בית־דין לדון ב־חוות־דעתו של הרב שלמה גורן, אשר הו־כיח שניתן להכשירם. הסירוב בא עקב לחצם של חוגים קיצוניים, אול־טרא־אורתודוכסים, והפחדים שהללו הטילו על רבני ישראל, שלא קמה בהם הרוח למלא חובתם: „לא תכירו פנים במשפט... לא תגורו מפני איש".

היהודי הלא־אורתודוכסי אינו משו־לים עם הסבל הנגרם לאשה החייבת חליצה, המצווה להמתין לעתים ב־משך שנים עד שיגדל אחיו של בע־לה, יגיע לגיל בר־מצווה ויוכל לתת לה חליצה.

דין החליצה על כל הכרוך בו, זר הוא למושגי דורנו.

היהודי הלא־אורתודוכסי אינו מבין כיצד יכול לקרות שאלמנתו של טייס שנפל בקרב ואין לה ילדים ממנו, לאחר שקבלה כבר חליצה מאחי בעלה המנוח, אינה יכולה להתחתן עם אדם שבא לנחמה ביגונה, מפני שהוא „כהן" ואסור לו לשאת „חלו־צה". אשה זו היתה צריכה לעבור טכס של נישואין פרטיים, להתבזות במשך שנה תמימה בפרוזדורי הרב־נות ובית המשפט העליון, בבקשו־תיה להכיר בתוקף הנישואין הפר־טיים שלה. בית המשפט העליון קבע, כי מצד הרבנות היה כאן „רצון של הכשלה מראש... האחזות בעניינים צדדיים... דרך ייסורים ארוכה..." (ב.ג.צ. 29/71, בתיה קידר ושמואל כהן. פד"י כו' ע' 608).

היהודי הלא־אורתודוכסי אינו מבין איך יכולים רבנים בישראל לתת פסק דין כמו שניתן במשפט שטרייט, שם נתקבלה טענתו של אדם, אחרי 30 שנות נישואין, כי מאחר והוא התחתן בשעתו באופן אזרחי בלבד ברומניה, הרי שאין תוקף של ממש לנישואיו ואם אשתו מסרבת לקבל ממנו גט — הדרוש בתור „גט חומ־ראי" — הרי שהוא רשאי לשאת לו אשה שניה! בביקורתו אומר בית המשפט העליון, כי באותו פסק־דין רבני נאמר שבני הזוג אינם נשואים זה לזה, „זאת אומרת על פי דיני ישראל לא קיים כל קשר אישות בי־ניהם; ועמכן של דבר הוא כי ה־רבנים ראו את הבעל בוודאות כפנוי ומשום כך התירו לו לישא אשה (שניה — ג.ה.) כדת משה וישראל כרצונו" (ב.ג.צ. 301/63, שטרייט — שטריים, פד"י יח', 1 ע' 598).

ידוע לכל מי שעסק, ולו במקצת, בעניינים הקשורים בדין תורה, כיצד נהגו גדולי ישראל בדורות הקודמים במצוות ובאיסורים שחדלו להלום את צרכי הזמן. ידוע כי בעלי המש־נה רוקנו מתוכנו את הדין האמור של בן סורר ומורה, על־ידי ערימת מיגבלות לרוב על דין תורה, עד שאין עוד כל אפשרות מעשית לבצ־עו. ידוע כי עקפו את האיסור של „לא יבואו עמוני ומואבי בקהל ד'... עד עולם" (דברים כ"ג 4) בקבעם בפסקות שהאיסור חדל להיות מעשי, באשר כבר „עלה סנחריב ובלבל את כל האומות". ידוע כי הצוו המוחלט של „עין תחת עין" — הוחלף בתשלום נזקי כסף ואין עוד חובה לעקור עינו של מי שפגע בעין חברו. ידוע כיצד עקף הלל את איסור הריבית ע"י הפרוזבול המפור־סם.

„כשהמדינה היתה משובשת"

עקרונות פרשנות אלה חלים לא רק על דיני ממונות, שבהם ניתן, כי ידוע, להקל, אלא גם בתחום דיני האישות. בזמן שהרומאים היו בארץ, בסוף מלכות בית חשמונאי ועד ל־אחר מרד בר־כוכבא, דהיינו במשך כמה דורות, פסקו חכמים שאפשר לראות אשה כאלמנה ולאפשר לה להינשא מחדש, גם אם אדם אחד בלבד מעיד שבעלה מת. זה נעשה כשהיה הרג רב בישראל, „והמדינה היתה משובשת בגייסות" (יבמות פרק ט"ז משנה ד'). כך פסקו רבי עקיבא, רבן גמליאל הזקן ורבי יהו־דה בן בבא, בניגוד מפורש לדין תורה, כי רק „על פי שניים עדים יקום דבר". הנה כך מצאו חכמים דרך, משום צרכי זמן דוחקים, ל־התיר לאשה שבעלה נעדר להתחתן עם גבר אחר, על־פי עדותו של עד יחיד. והרי לפי הפירוש המקובל כל האמור בתורה אין עד אחד מספיק לשום דבר בשום פנים, והאשה היא עדיין אשת־איש, על כל החומרות המשתמעות מכך.

קיימות איפוא אפשרויות פר־שנות בתוך ההלכה עצמה לפרש לקולא, להתאים את הדין לצרכי הזמן, לעזור לסובל.

מה קרה להלכה שנתאבנה בדו־רנו, דווקא כשנפתחו אופקים ונפרצו אפשרויות לחידוש המחשבה והיצי־רה ההלכתית בישראל? לכן שואל בן דורנו את רבני הדור: איככם? מדוע לנוכח המהפכה בתולדות יש־ראל, עם קום המדינה, במקום להקל הנכם מחמירים, במקום לקרב הנכם מרחיקים, במקום דרכי נועם הנכם אוחזים במקל חובלים?

תשובה אין. לכן נואש הציבור, ה־חילוני מקבל פתרון לבעיות הביר־רות מידי הרבנות לבדה.

לבעיות מנועי החיתון על פי ההל־כה הוצעו פתרונות שונים.

פרופ' משה זילברג, לשעבר ממלא־מקום נשיא בית המשפט העליון, שהוא גם בר־סמכא גדול בהלכה, הוכיח בפרסומיו ב„הארץ" ובמקו־מות אחרים כי אם הרבנים רק יאמ־צו לעצמם דעה הלכית של רוב גדולי הפוסקים הראשונים, אפשר יהיה לסדר נישואין אזרחיים, על פי החוק החילוני, לאמור דוקא ללא קידושין, לנשים „אסורות" שאינן בגדר „חייבי כריתות". ניתוחיו ושי־קוליו של פרופ' זילברג בהלכה בענין זה היו לנגד עיני בניסוח הצעת החוק שלי, כי מגמתי הינה גם לפתור את הקשיים האנושיים המתעוררים עקב יחסה המחמיר של הרבנות בעניינים המובאים בפניה וגם להימנע מהצו־רך לקבוע בספר החוקים של המדי־נה, כי מה שנאסר לפי דין תורה יהיה מותר לפי משפט המדינה — אם רק קיימת דרך למנוע זאת.

וכך כתב פרופ' זילברג: „הנה כי כן נראה לי שהצעת ח"כ גדעון האוזנר להתיר נישואין אזרחיים לפ־סולי חיתון... היא דבר נכון ובעי־תו" („הארץ" 14.7.72) ובמקום אחר כתב: „הצעת נישואין אזרחיים לפ־סולי חיתון, כפי שהוצעה על־ידי ח"כ גדעון האוזנר היא לדעתי בהת־אמה גמורה עם הדין והרבנים יכו־לים לקבלה כהצעה שאינה סותרת אף דין אחד של התורה או התלמוד" („מעריב" 7.7.72).

פרופ' מנחם אילון הצביע על ה־עיקרון, כי „כל המקדש על דעת דרבנן מקדש", כלומר שרבני הדור הם שקובעים את כללי הקידושין ופירושיהם. העיקרון הזה הופעל עד גמר תקופת הגאונים והופסק בגלל הפירוד והאטומיזציה של חיי ישראל בגולה, כשלא היתה עוד סמכות הלכ־תית עליונה ומוכרת, שעל פיה יתי־קבלו בכל מקום אותן קביעות בדיני אישות. כל רב הפך אז לבעל סמכות במקומו ונוצרה לכן אפשרות תיאו־רטית, כי במקום אחד תחשב אשה מסויימת כפנויה ובמקום אחר, עקב פסיקת רב אחר, היא תחשב כאשת־איש. לכן הפסיקו את השימוש בעי־קרון זה.

בהבאי התקשורת המודרנית ניתן למנוע כיום תקלות כאלה. אך בעי־קר, עקב מרכזיותה של מדינת ישראל מבחינה דתית ולאומית, הרי זכאים רבנינו ליטול לעצמם את הסמכות המכריעה הקובעת לכתן פירושים חדשים לעניני נישואין ולעיקוף אי־סורים ישנים, לפי צרכי המקום והז־מן.

אפשרויות הפתרון ישנן; הרצון והאומץ להשתמש בהן נעדר. זהו האבסורד שבמציאות הקיימת. הוא שהוביל להצעת החוק לנישואין אז־רחיים למנועי חיתון.

(מאמר ראשון בסידרה)

תל־אביב: כרך עובר על גדותיו (י"ח)

אויבי כיכר לוינסקי

מאת יאיר קוטלר

גורמים חזקים, כמו כלכלני משרד התחבורה, נאבקים נגד כיכר לוינסקי, או בשמה הפופולרי — התחנה המרכזית בתל־אביב. פרקליטי התחנה, בעיקר העיריה, הסרי־אונים.

היום אריה פילץ ושותפיו משקיעים כ־150 מליון ל"י בפרוייקט, שייגמר (כך מבטיח מר פילץ) בסוף 1973. תהיה זאת תחנת האוטובוסים היותר גדולה בעולם.

במשרד התחבורה, שירש התכנית שאישר השר הקודם משה כרמל, אינו מאושר מן הפרוייקט.

על המדינה להשקיע 35 מליון ל"י רק בגישות לתחנה. סגן שר התחבורה גד יעקובי מדגיש בראיון, כי הטיעון כאילו התחנה אינה פתוחה בגלל על הקציב המדינה בהיותה פרוייקט המבוכן על־ידי גורמים פרטיים וציבוריים (פילץ, אגד) ולא ממשלתיים היא „טענה קלושה".

מר יעקובי מאשר, כי יש מתנגדים במשרדו (בעיקר אורי בר־אפרים, סמנכ"ל המשרד והכלכלן הראשי — י.ק.) הטוענים, כי אין צורך בתחנה אחת אלא בשתיים, או אפילו בשלוש, שתפרושנה במספר פונקציות. אחת צריכה להיות במוקבה (דברי מר יעקובי), בנקודת הכרכי הבקשר בין מערכת הרכבת הארצית, כצרכה המסעה ההמוגית (ההתחתית) של ה־גוש, ובמערכה ההסעה של האוטובוסים. מר יעקובי, לוא יכול לבצע זאת היום, היה מבקש את התחנה המרכזית סמוך לתחנה הרכבת הצפונית. התחנה הבנויה צריכה — על פי הפר־כת מר יעקובי — לשרת את בעורכת האוטובוסים של ישובי גוש דן.

שאלה: האם אתה בעד או נגד התחנה המרכזית, כיכר לוינסקי?

יעקובי: שר התחבורה ואנכי מצאנו את התחנה המרכזית בבקובה כשובה גבורה. לא יכולנו לשנות דבר.

— מה עמדתך לגבי פרוייקטים ענקיים אחרים המוקמים בעיר?

יעקובי: פרוייקטים כמו דיזנגוף־סנטר, מגדלור, כיכר המדינה והאחרים, נבדקים כבחינת משמעותם התחבורתית. אם יהיו לנו תביעות לשינויים כדי להבטיח תנועה זורמת, נבוא בדברים עם העיריה.

במלים אחרות: קודם בונים ו־אחר כך בודקים.

*

מנהל מחלקת התנועה העירונית, מר שמחה קליוסקי אומר כי הוא „ידיד" פרוייקטים ענקיים דוגמת התחנה המרכזית החדשה דיזנגוף־סנטר. למה? מסביר קליוסקי, כי הפרוייקטים הגדולים יוצרים עיר לרגלים במיפלסים. התחנה המרכזית (לדבריו) תשרת את האוטובוסים עד שתהיה רכת טרנספארס כל רכבות תחתיות שיגיעו אליה. כעבור דקה בודה קליוסקי שמרכזים כמו מגדלור יוכלו לפעול כרצוי רק אם תגיע אליהם התחתית. אז יוכלו לשרת את הציבור כ„עיר־תחת־עיר" — פעילות תת־קרקעית במיפלסים במקום על רחובות עמוסים.

עמיתו של מר קליוסקי, הגרמני ריכרד מאייר, מהנדס התנועה מקלן שתכנן את רשת הרמזורים בעיר (ראה מאמרי הקודם), מזהיר כי תחנת האוטובוסים החדשה תהיה יעילה רק אם דרכי הגישה יתאימו לדרישות התנועה. לדבריו, התנאים ה־נפסיים לכך קיימים. ושוב: צריך להבטיח שהתחנה המרכזית על ג־שמעון יהיה מחוברת בתאום מלא עם רשת הרמזורים העירונית.

המהנדס שמואל זוליצקי, מצייד, שהיה שש שנים סגנו של שמחה קליוסקי, יצא לא אחת נגד הבוס שלו על תמיכתו בכיכר לוינסקי. הוא מדגיש, כי אינו מכיר עוד עיר אחת בגודל דומה לת"א ובתחיסות כזאת, שיש בה תחנת אוטובוסים מרכזית בה ענקית. לדעתו, עדיף לפזר תחנות טרנספאר בכל ישובי גוש דן מאשר לרכז את כל התנועה „במפ־צת ענקית" בדרום העיר. הוא מד־גיש, כי הרכבת התחתית — אם וכ־אשר תקום — תנטרל את הצורך בתחנה. באמצעות התחנה החדשה — מזהיר המהנדס זוליצקי — מבקשים הפוך את האוטובוס לטראם, לרכבת — וזה נגד העיקרון של תנועת או־טובוסים זורמת ללא שהייה.

אומר מר זוליצקי: קליוסקי נמשך לתחנה בגלל היותה מפעל ראווה.

*

גם מנהלי קואופרטיב דן יוצאים נגד התחנה המרכזית. הם מזהירים מפני ביצוע תכנית הרכבת התחתית שעיבד משרד התחבורה. להצעת פתרון אלטרנטיבי: פיתוח מס־לול חדש במרכז העיר — מהים דרך דרקיימת, גן החיות, שדרות חן, ליד הבימה, שדרות רוטשילד על חשבון השדרות. חניונים אפ־שר להכשיר מתחת לשדרות. מסלול זה ניתן להכשרה מהירה והשקעה פעוטה לעומת התחתית, שלא פתור את בעיות מרכז הכרך.

— מה יהיה על השדרות?

יוסי הורוביץ, יו"ר מכירות דן, קובע עובדות ידועות: גנים אפשר לפתח באתרים אחרים... שדרות רוטשילד כבר מהונחות מזמן. רובע מגו־רים זה, שהיה בעבר הלא רחוק הנאים בתל־אביב, נהפך למשרדים. מר הורוביץ פוסק החלטית, כי התחנה המרכזית „לא תשפר את מצב התנועה בעיר." הוא ממחיש דבריו בדוגמא: מגדל שלום סותם עור־קים... אי־אפשר לנוע ברובע זה בשעות השיא. כך יהיה גם — הוא טוען — בדיזנגוף־סנטר ובתחנה המרכזית.

דן מזהיר, כי לא יעבור לתחנה החדשה. מנהלי הקואופרטיב חוש־שים, כי יתבעו מהם דמי־שכירות גבוהים בכיכר לוינסקי. כך ייאלצו לייקר את השירות ויוספו קימ/נסי־עה. דן לא יוכל לעמוד בהתפתחות חדשה. לדעת מר הורוביץ, התחנה החדשה היא „סלאי על סלאי... מבוך ואין יודעים איך להלך ממנו."

עוד קובע מר הורוביץ, כי הכבי־שים העיליים הנסללים כדרכי־גישה לתחנה אינם טובים בשביל שירות עירוני ומיועדים לאגד.

אומר מר הורוביץ: הודענו שלא נפנה את התחנה הקיימת. התחנה החדשה אינה מתאימה לנו. אין לנו צורך בתחנות כזאת. אין כל הצדקה לתחנה כזאת בתל־אביב. זאת פנט־זיה.

שאלה: מדוע אתם נאבקים גם נגד דיזנגוף־סנטר?

הורוביץ: דיזנגוף־סנטר יהיה גם מרכז משרדים, גם בידור, גם מלונות, גם מסחר, גם מגורים. הכל ככל כל. הפרוייקט נבנה באחד הצמתים היו־תר מרכזיים של הכרך. כבר היום סתום מרכז זה. מה יהיה מחר? אני מפחד לחשוב. אולי יגידו לנו מהיכן יכנסו האוטובוסים ומהיכן ייצאו? אין

גד יעקובי

לאן. קטסטרופה בעיר. לא יצליחו להבקיר כניסות ויציאות, כפי שלא הצליחו עד היום להסדיר את התנו־עה במגלפת מגדל שלום.

שאלה: האם הרצתם לעיריה על התנגדותכם?

הורוביץ: העיריה אינה לוחמת את מלחמת הנוסעים. לא איכפת לה, אך לדן איכפת. לנו יש מוטיבציה: לעשות יותר כסף ולשרת יותר טוב. אין עם מי לדבר בעיריה. כך זה כת־חיל וכך זה נגמר. חייקל רמות, ה־אחראי על התנועה בתל־אביב, אינו מבין. כל מבוקשו מצטמצם בתביעה להבטיח התחבורה סדירה לעמיתיו ב־קיכוני מפ"ם, כמו זה הקיים ליד הסינרמה. רמות טוען, כי אין לו שליטה על התחבורה הציבורית ומכאן הבאלאגאן, אך כשמבקש דן לקבוע תעריפים ריאליים, מתייצב רמות כ־אריה בשער, טוען נגד.

*

כמנהל אגף התחבורה בדן משה ספקטור משלים את דברי עמיתו יוסי הורוביץ. הוא מתאר את מתנק התנו־עה בעיר. פתחו נתיבים חדשים כמו גשר בר־יהודה, אך לא נתנו תשובה לחדירת התנועה והתפרסותה בכרך — באבן־גבירול, פינקס, כיכר מילנו, דיזנגוף, בר־יהודה. 1400 כלי־רכב חודרים בכל שעה בשעות השיא דרך גשר בר־יהודה ומתפזרים בעיר. לפני פתיחת הגשר התפזרה אותה כמות דרך כמה כניסות והיה חיסות טבעי דרך יהודה המכבי, פינקס, ז'בוטינ־סקי, ארלוזורוב. היום חודרת תנועה רבה דרך צומת תל־ברוך (הקאנטרי קלוב) ושדרות רוקח. הרכב הבא ל־עיר מצפון ומכוון סותם את גשר בר־יהודה. הפקקים נמשכים עד אר־לוזורוב וז'בוטינסקי.

מר ספקטור טוען, כי אין תשובה להורכת התנועה בשעות השיא מצפון לדרום, בעיקר בבוקר ואחה"צ. הגשר החדש כבר סתום, שלא לדבר על שתיפה ברזוית הבשכבה שנים בבנו־סות וביציאות המזרחיות.

מר ספקטור מתאר בצבעים קודרים את התנועה בעיר בגלל חוסר האונים של העיריה, שאינה מודעת לנעשה בכרך בתחום התחבורה: תחנות האוטובוסים תמיד תפוסות ברכב חונה. נאלצים לקלוט ולפלוט נוסעים כשהאוטובוס חונה באמצע הכביש, מפריע לתנועה זורמת, מסכן את הנוסעים היורדים מן המדרגות הגבוהות. כבישים סתומים במשאיות כבדות הפורקות וטוענות סחורה בכל שעות היום. בתחנה המרכזית משב־שות המוניות את מהלך האוטובוסים הסדיר. הרגלים מטיילים על הכבי־שים כי המדרכות הסוסומות ברוכלים הפורשים מרכולתם ברשות הרבים. מכוניות ליכוד מודבנות בעורקים עמוסים. רכב איטי, עגלות סוסים, אופניים ותלת־אופניים, סבלים — אלה ומיטרדים אחרים מפריעים ל־תנועה לזרום.

מנהל אגף התנועה בדן מתריע — כבעלי רכב רבים — על רשת הכבי־שים הפגומה ומלאת המהמורות, פרי־צת כבישים, חומרי בנין ברשות הרבים, קבלנים המשתלטים על קטעי כביש.

— מה הפתרון?

ספקטור (ביאוש): אין עם מי לדבר. איפה שאתה נוגע צצות בעיות. אני חושב כי העיר נמצאת בפשיטת־רגל.

*

גם קואופרטיב אגד מלא טענות. ראשי הקואופרטיב יוצאים נגד תכ־נית משרד התחבורה והעיריה לשי־נויים בתחבורה הציבורית בעיר וב־ישובי הסביבה. מנהל אגף התנועה באגד יעקב מלי ודובר הקואופרטיב מרדכי שיפמן מזהירים, כי תכנית השינויים שעיבד משרד התחבורה „תרוקן את התחנה המרכזית מאוטו־בוסים ותנטרל את הצורך בה". מר מלי הוסיף, כי הוא הזהיר את שר התחבורה מהתפתחות זאת. (אגד שו־תף בתחנה המרכזית ב־35%).

אגד מפעיל היום 605 נהגים ו־246 אוטובוסים בקווים של בת־ים, חולון ותל־אביב. הצעת משרד התחבורה (לדברי אגד) תצריך העסקת 175 נה־גים בלבד ו־92 אוטובוסים. החלל שיווצר — אומר מר מלי — יתמלא על־ידי דן, שאין לו די אוטובוסים וכוח אדם. תכנית השינויים — הוא מדגיש בהתרגשות — נועדה ללחוץ על אגד כדי שיתמזג עם דן.

מזהירים היו מלי ושיפמן: התכ־נית המקצועית של משרד התחבורה לוקה בהרבה חסר. אם היא תמומש תהיה מפולת בתחבורה הציבורית. לעיריות חולון ובת־ים הצעות ל־ראאירגון קווי אגד הדן ברוח תכנית אגד.

הצעת אגד: לשלב חלק מקווי אגד מבת־ים ומחולון, המגיעים ל־תחנה המרכזית, עם קווי אגד היוצ־אים מן התחנה המרכזית לשכונות הצפוניות של ת"א. דן — לדברי אגד — מאמץ את תכנית משרד התחבורה לגבי בת־ים וחולון על חשבון אגד, אך מתנגד לשלב את קויו הוא בת"א (כמו קווים 4, 31) בתכנית המוצעת.

אגד מסיע היום כ־115 אלף נוסעים הלוך ושוב בכל יום מחולון ובת־ים לת"א וחזרה ולשכונות הצפוניות. כ־50% מהנוסעים יורדים לפני התחנה המרכזית. יתרם יורד בתחנה ורק 15 אלף מוסעים לשכונות חזרה. דן מסיע בקו אחד מבת־ים לת"א וחזרה 10,000 נוסעים ביום. עוד 3000 הוא מוביל בקו מתל־אביב למשרד הרי־שוי בחולון חזרה.

קואופרטיב אגד אינו מוכן לוותר לדן. דובריו מדגישים כי משרד ה־תחבורה מבקש לגזול כ־8% מסך כל עבודות הקואופרטיב — הפעלת קווים מבת־ים וחולון לת"א. כ־75% מקוי־

דן מזהיר שלא יעבור לתחנה המרכזית

אגד כבר נעשה מוכן עירוניים.

אומרים היה כלי ושיפמן: הכביה בין אפרים לריארגון הקווים נוקטת בתחנה המרכזית החדשה. הנוסעים לא יגיעו ליעד זה כי האוטובוסים יח־לפו רחוק מן התחנה. עיבדנו תכניה שאפשר להפעילה כן היום לבתר בלי זעזועים ולטובת הציבור.

*

יו"ר מכירות דן יוסי הורוביץ משיב, כי בגלל סטטוס־קוו מקודש הקיים בתחבורה הציבורית לא מאפ־שרים לקואופרטיב שלו לפתוח קווים ארוכים, שהם הרבה יותר כלכליים וכדאיים לדן מאשר הקצרים. דן תו־מך בתכנית משרד התחבורה לשי־נויים. יוסי הורוביץ אף מבליץ לבטל גבולות קיימים לרחוב ולאחד בין דן לאגד, כמו בת"א, בת־ים, חולון ופתח־תקוה.

*

שאלתי את מר אריה פילץ — בר־ראיון השתתף גם מר יצחק כץ, נציג אגד בפרוייקט כיכר לוינסקי — למה מתנבל משרד התחבורה לתחנה ה־מרכזית החדשה.

פילץ וכץ: שר התחבורה הקודם משה כרמל אישר את התחנה. אורי בר־אפרים עובד כל הזמן על גד יע־קובי כדי לשכנעו שהתחנה אינה מבוקצת באתר הנכון. בר־אפרים הביא מארה"ב את מומחה הכבישים ג'אק ליש (הפועל גם בנתיבי איילון — י.ק.) כדי שיסכים לדעותיו, אך האמריקאי דחה את בר־אפרים, הביע דעה חיובית בעד כיכר לוינסקי. דאגו שלא נראה את ג'אק ליש.

—אך יש עוד מוכחים היוצאים נגד התחנה שלכם.

פילץ וכץ: המקום שלנו פחות רע מכל מקום אחר. לפני שהתחלנו בבניית הפרוייקט בא אלינו סגן ראש העיריה האחראי על התנועה חייקל רמות ואמר לנו: בנו התחנה... הצי־לו אותי— 230 יהודים מחו"ל קנו שטחים לעסקים, נזהרו לבפירה, רק 12% עד 15% מכסה התחנה.

— משרד התחבורה עיבד תכניה לתחתית העלולה לבטל את הצורך בתחנה המרכזית.

פילץ וכץ: תכנית התחתית של משרד התחבורה, היא בינבה כספי ציבור. התחנה שלנו היא למעשה התחנה המרכזית של ישראל. אין צורך בבנוי תחנה בת"א. ההשקעה בדרכי גישה אליה כינימלית. בכל מקום אחר היה עולה יותר. התחתית לשלב לא הוזה כדאית לישראל. ב־תנאים שלנו יותר כדאים לבנות מר־בהיל. לכל השקעה יש גבול ולא הכל יכולה ישראל להרשות לעצמה.

— מנהלי דן אמרו לי כי לא יכנסו לתחנה שלכם.

פילץ וכץ: לדן הזהה מכירות התנים (מר כץ הולך בחרוקי ההזהה ומר־אה לי) עם כיכר לוינסקי ל־49 קומה. הקואופרטיב יכנס עם הפעלת התח־נה.

— מומחי תנועה מהתרים ביקורת גם על פרוייקט דיזנגוף־סנטר.

פילץ: דיזנגוף לחץ עלי לקנות מהיזמים הקודמים את הפרוייקט על ריכוכות המבינה שהיו בידיהם. יהיו בסרכז זה 24 אלף כיר במסחרי ועוד 1100 חדרי מלון בשלושה מגדלים שהגובה בהם יגבא ל־38 קומה. ה־ברכה המסחרי יהיה בגובה כלוש קומה. יהיו 1200 מקומות חניה. כל הפסת 32 דונם. אנו בקיקים את ברכז התיירות היותר גדול על יש־ראל. בעוד ארבע שנים נשלים את המלאכה.

אריה פינק

הפצצה הפלשתינאית של אליאב

מאת רן כסלו

כאשר הודיע ח"כ אריה (לובה) אליאב לפני כשנה על החלטתו לפ־רוש מתפקיד המזכיר הכללי של מפלגת העבודה, ונימק את החלט־תו בכוונה לכתוב ספר — היו רק מעטים שהאמינו כי זו הסיבה האמיתית. לפני כספר החדש הוד־בר כספו של אליאב. בהקשר לתפקיד מזכ"ל העבודה, תוך הנבצים לכינוי מזכ"ל היום, לאחר שמרי ישראל ישעיהו גבחר ליו"ר הכנסת, פנו גם לח"כ אליאב בבקשה שיחזור לתפקידו הקודם במפלגה. השיב אז לובה לקורביו: „אם אחרי שספרי יופיע, תסכים גולדה שאהיה מזכיר המפלגה, אקבל על עצמי את התפ־קיד".

הספר הופיע סוף־סוף כספרו של לובה אליאב *. אין ספק, כי כתיבת הספר הצדיקה את התפטרותו של מר אליאב מהתפקיד מזכ"ל המפ־לגה. ואין כמעט ספק, כי אחרי הופעתו לא היו בעדים חבריו למפ־לגה לפנות אליו שוב ולהציע לו לחזור לתפקיד. ספק גדול אם הגב' גולדה מאיר היתה מסכימה לכך.

וכל זאת כיוון שמזכיר העבודה לשעבר הציג לציבור הישראלי פצצה, שקשה יהיה להתעלם ממנה.

לבחות העבודה שדברי ביקורת על הנהגת המדינה וכדיניות המפלגה כנצים למדי בתוך הספר. מהווה יצירתו של לובה בכללותה ביקורת קטלנית נגד הקו הרשמי של מפלגת העבודה, קו מאיר־גלילי. למרות שהשקפותיו של לובה אליאב היו ידועות פחות או יותר גם קודם לכן — ובראש וראשונה השקפותיו לגבי בעיית ערבים פלשתינאים — מעולם לא הוגדרה ביסודיות ובבר־

*) ארץ הצבי, הערכת־מצב; אפ־שרויות פתוחות לישראל, 483 ע־מודים, הוצאת עם עובד תשל"ב.

ביקורת חריפה נגד הקו הרשמי של מפלגת עבודה

הירות כזאת הורת מהנה היתנם במפלגת העבודה, כפי שהוגדרה ב־ספרו של מזכ"ל העבודה לשעבר.

אופיינית במיוחד להשקפותיו של המחבר ולהחלטתו הנחושה שלא ל־היותע בהגדרות ברורות, היא גי־שתו של מר אליאב לאירגונים כמו פתח ואחרים. פעם אחר פעם כתריע לובה אליאב בפני זילזול באירגונים אלה, למרות שהוא רואה בהם אוייב אכזרי ביותר של המדינה הזאת.

„לוחמים פלשתינאים"

לאור כל הקו נמנע אליאב מלהש־תמש בכינוי המקובל של „אירגוני החבלה", שלא לדבר על „כנופיות הרצחים" וכו'. „האם חיילי צה"ל, הנמצאים במרדף אחר ערבים פלש־תינאים חמושים, אשר באו לרצוח יהודים ולחבל ביישוביהם, יעשו את מלאכתם באמנה יותר, אם ייאמר להם כי הם לוחמים ב„כנופיות" או ב„חבלנים"? הוא שואל.

הכינויים אותם מעדיף אליאב ל־אותם האירגונים הם „ארגוני ההת־נגדות הפלשתינאים", „אירגונים פ־לשתינאים והפתח בראשם", „אנשי הטרור והגרילה הפלשתינאים", „אנ־שי־הגרילה הערבים ו„הלוחמים" הפ־לשתינאים". „אסור לישראל, משום בחינה ובשום אופן, לזלזל ולמעט בתופעת ההתנגדות המזוינת הפלש־תינאית", הוא כותב. „למרות השפל אשר הגיעו אלה נמצאות בו, יהיה זה מסוכן ביותר להסוב, כי תקופת הטרור והחבלה מסתיימה... אין גם לבטל את האירגונים הללו מבחינת המורל והאומץ־לבם".

ובהמשך לאותו קו מחשבה: „זו מלחמה אכזרית (של כחות הבטחון הישראלים — ר.כ.) באנשים אכ־זריים, מרי־נפש, הבטוחים, כי הם לוחמים לענין צודק ואינם חסרים, כלל ועיקר, אומץ־לב ותושיה. כמו כדי לצאת מבסיסים מחוץ לגבולות ישראל, לחזור לתוכה דרך כעורף צפוף של מצחים, גדרות, שדות־מוקשים ומכשירים אלקטרוניים, ול־אחר מכן לחיות במצרות ובצריפים, נרדפים ללא רחם וללא הרף על־ידי צה"ל ותרועות בטחון אחרות, דרוש אומץ־לב לא מועט. לוחמים פלש־תינאים אלה יודעים, כי הם מהר־פים את נפשם למות, וכי מתוך כל עשרה, אחד או שניים בלבד יחזרו חיים לבסיסיהם, ואילו היתר ייהרגו בקרב או, במקרה הטוב ביותר יי־תפסו וייאסרו לשנים ארוכות. „כי שוטנן, כי אלה ההולכים כך לקרב הם „ערבושים מהדנים' ו„ערב־רב', אינו יודע מה הוא סח".

אפשר להסכים או לא להסכים עם הערכתו של אליאב לגבי אומץ ליבם של חברי אירגוני ההתנגדות ה־ערבים, אך נראה כי אומץ ליבו של המחבר עצמו עומד מעל לכל ספק. במיוחד לאחר שהוא מרחה לעצמו רוויה של הכינויים המ־קובלים, לא רק לגבי פתח והאירגונים הקיימים עכשיו, אלא גם לגבי ה־עבר ואף הכנופיות של שנות ה־20 וה־30 בהיסטוריה של הישוב.

במאורעות 1929 ו־1936 רואה לו־בה אליאב התנגדות מזויינת של הפלשתינאים נגד הפולש היהודי הזר. „מי שרואה את המאורעות ה־ללו כהתנגשות בין יהודים טובים, הנכנסים להגן על נפשם, לבין כנו־פיות של שודדים ערבים, עושה שקר הן ליהודים והן לערבים... רובם ידעו את אשר לפניהם והשי־בו מלחמה שערה, ואילו רוב הערי־בים לחמו ביהודים לא לשם רצח ושפיכת דמים בלבד, אלא כשם שלוחמים נגד כל הבא לכבוש את מה שהם רואים כארצם". כתב על מאורעות 1929. ולגבי 1936: „הלו־חמים הערבים היו מאורגנים בכ־נופיות, אך אם להשתמש במינוח אחר אפשר לומר, כי הם היו לוחמים של מרד צבאי על כל סבביו: שביתה כללית ממושכת, בכונות להקרבה ולהתבצרות־גרילה".

שתי תנועות לאומיות

הגדרות זו כל פעילות מדינית לאורך כל ההיסטוריה של הישוב והמדינה. בתיסבת הרכב עם התפיסה הכללית של ההבעותה ההיס־טורית בארץ ישראל במאה שנים אחרונות. לגבי לובה אליאב היתה זאת היסטוריה של התנגשות טרא־גית בין שתי תנועות לאומיות, אשר נולדו כמעט באותו זמן: היהודית והערבית־הפלשתינאית.

מיסדי התנועה הציונית התעלמו מהבעיה. באוטופיה של הרצל, אשר ראה „ביהודים התהיים לכלולתם נושאי שליחות של האדם הלבן", לא היה מקום לבעיה זו. ואילו לבאים אחריו — „תודתם של ביל כשנל־טון, דוד בן־גוריון תבריהם לגבי בעיית ערבי ארץ־ישראל היא כ־עיפלת למדי ורבים בה סיבבי הסי־אלה. היו כתם, ברצו, הרצון זה היה טבעי, להתחבק במבעיה ולהסיל את פתרונה על הפתיה. רצון זה להת־עלם מבעיית ערבי הארץ עבר בה־יינו כחוט השני מאז ועד היום הזה".

אלא שההתחמקות מהבעיה אינה מחסלת אותה. באותה מידה — או אולי במידה גדולה כגו — התעלמו מנהיגי התנועה הלאומית הערבית על ערבי־פלשתין מקיום התנועה הלאומית היהודית והללו את זכוי־ותיה.

לברית האסונות שנפלו עליהם — או אפילו בגללם — הפכו הפלשתי־נאים יותר ויותר לגורם מכריע באי־זור. לפי הערכתו של אליאב הם היו הגורם המרכזי לגרום לשתי המלחמות: מערכת סיני ומלחמת ש־שת הימים. ב־1967 הפריכה ישראל, כי ארצות ערב ומצרים בראשן אינן מוכנות לפתוח במלחמה. „אלמלא י־דאו לא הביאה בחשבון את הגורם הערבי־הפלשתינאי. היא לא עמדה על עומק התסיסה שקמה בקרב הדור הצעיר של הפליטים הפלשתינאים אשר הפכו, בחסות ארצות ערב, לכספית הרותחת בבירה־התיכון... באמצע שנות השישים עלה בידיהם להגביר את פעולות הירידה על גבו־לות ישראל ובשטחה. הם הצליחו למשוך את סוריה הקיצונית לפעי־לות צבאית הולכות וגוברות וההר־אמת חכבעים, כי פעילות־הגרילה יב־ראלית יביאו להסלמה גבית הה־לבת. המצרים נשאבו בבית שלא יכלו לעמוד בפניו להוך ההנברניגת הגדולה שהיבעה עלידי הערבים הפלשתינאים".

ושוב, בעבע החוב שנעצר לאחר מלחמת יוני 1967, רואה מר אליאב את העם הפלשתינאי כגורם העיק־רי. הוא מבטל את הויכוח האם קיים או לא קיים העם הפלשתינאי („כי אכחנו שנקבע זאת"). „לבעצם הם עצ־מם או ההיסטוריה של עשרות השנים האחרונות כבר הגדירו אותם כעם מיוחד בין עמים ערביים".

בלי פלשתינאים לא תיתכן אפש־רות להסדר כלשהו. „גם אם באורח פלא, אם על־ידי קפיצת הדרך, נעצנה הסכמי־ביניים, או הסכמי־קבע עם מדינות ערביות כדרום, מזרח ו־צפון לנו, גם אז לא תפתר בעיית הערבים־הפלשתינאים. לא יהיה לנו שלום־אמת ולא יחדיים הסיכסוך ה־יהודי־ערבי עד אשר נבוא, יחד אתם, פתרון לבעיה שהיא בעיתנו.

בין שתי העמדות הקיצוניות לגבי גבולות העתיד של ישראל (זו של „אף שעל" וזו של הבבאל הקיבוצי הזוהר נסיגה ללא־תנאי) עומד ה־ישראלי הבעיר ברדלבה: בין הרגי־עת הזכויות ההיסטוריות לארץ ישר־אל ההלכה והסברה, כי קווי הפ־סקת־האש הם הגבולות הטובים ביו־תר מבחינת הבטחון; לבין הכרה כי למען שלום יש להתפשר. במבוי־כתו מוצא לו הישראלי הנבוך כפ־לט באמונתו בממשלה: „הממשלה יודעת יותר טוב", כותב ח"כ אליאב.

ואילו הממשלה? לאחר הניצחון של נצחון 1967 ותקופת ה„ציפיה ל־טלפון" — „המדיניות הישראלית היא פרגמטית, קצרת־טווח, חיה מן היד אל הפה, ונתונה בסימן של „הזמן פועל לטובתנו", „ניתן לעתיד לדאוג לעתיד", „נעבור את הגשר כשנגיע אליו". הממשלה הודיעה כי לאחר מו"מ בין הצדדים היא מוכנה לוותר על שטחים תמורת שלום חוזי, אך מעולם לא הודיעה באיזה שט־חים מדובר. את זאת היא משאירה לעתיד, לתיקונות המו"מ, כשיהיה עם מי לדבר. הממשלה עוסקת ב־עניני יום־יום כדי „להישאר בחיים". אין לממשלה זמן ודומה גם לא כוח רצון, ואולי אין היא מרגישה צורך החובה לפסוק בצדים ארוכי־טווח וערכים של חיינו. יתכן כי היא חוששת שהדיון בנושאים אלה עלול לקרוע את נפשה ולפצל את אישיותה הקו־לקטיבית, והיא מבחנת את עצמה בכך שצריך להשאיר גם משהו לדור הבא להתלבט בו..."

זו האשמה החמורה ביותר נגד הממשלה שנשמעה עד עתה מפי של איש המימסד, איש הצמרת של המפ־לגה השלטת. החומרה היתרה בצי־נה בכך שאליאב רואה את הסיבה למעבה של הממשלה ב„ציפיה" של האנשים אשר הפיסק ב„היסטוריה בחיים" סותם את שאריות לעתיד.

שני עמים — שתי מדינות

לאורך כל הספר חוזר ומדגיש לובה אליאב את זכותו ההיסטורית של העם היהודי לארץ־ישראל בג־בולות „ארץ־שנים־עשר־השבטים". אך יחד עם זאת „על כברת הארץ הזאת, מים ועד מדבר, ממש על אותה כברת ארץ, על אותם הקי־לומטרים המרובעים עצמם, על או־תם ההרים והבקעות, הנהרות והנ־חלים, על אותן הערים העתיקות ועל אותם התילים — יש זכויות היס־טוריות לאומיות גם לערבים־הפלש־תינאים החיים בה. „עוברי־אורח' אלה יושבים כאן 1300 שנים ויותר".

הפתרון — ויתור של שני העמים על מימוש חלק מזכויותיהם וקיום שתי מדינות — יהודית ופלשתינ־אית־ערבית — על שטחה של ארץ־ישראל של שנים עשר השבטים. לדעתו של מר אליאב חובה על הממשלה להכריז ברורות על הסכ־מתה לקיום שתי מדינות אלה.

אליאב אינו משרטט גבולות, אך חלוקתו ברורה למדי. ישראל תהיה בגבולות „דומים לאלה שלפני מל־חמת ששת הימים". המדינה הפלש־תינאית תכלול את רצועת עזה וה־חלק הנותר של ארץ־ישראל משתי גדות הירדן. את השאלה אם תהיה זאת מדינה של ממלכת ירדן או לא יש להשאיר לערבים עצמם.

ירושלים תשאר בירת ישראל ו־כציר שלמה, בריבונותה של ישראל. אך יחד עם זאת יש לפעול „להאי־תיקנוניזציה" של ירושלים מבחינת מרכזי־זות ופרוזדור טריטוריאלי ל־מדינה ערבית פלשתינאית „שגבו־לותיה יהיו סמוכים מאד לירושלים".

כל זה לאחר הבטחת צרכי הבט־חון של ישראל: פירוז מוחלט של הרצועה ושל הגדה המערבית, בבי־קורת של צה"ל או יחידות משותפות ישראליות־ערביות. בנקודה זו קרד־בה תוכניתו של אליאב לתוכנית אר־לון. הוא רואה את עתיד ההיאח־זויות היהודיות אשר „חלקן יסופחו רשמית וסופית, כתום משא־ומתן עם המדינה הערבית הפלשתינאית לישראל (למשל גוש־עציון), חלקן יהפכו לבסיסים ומגיים של צבא ופטרולים במסגרת הסדרי־בטחון בין שתי המדינות, וחלקן יישארו בת־חומי המדינה הערבית־הפלשתינאית.

כל זה יש להכריז מבלי להתחשב, כי „אין עם מי לדבר". הכרזה מסוג זה דרושה — לדעתו — לצרכי ההיגיינה הפנימית הישראלית ולהב־הרת בילבול בלב העם, שנגרם בעי־קר על־ידי „התנועה והמפלגות המ־דברות בנושא זה, אולי במתכוון, בצורה מבולבלת ומצורפלת ובראשן תנועתי — תנועת העבודה".

*

מר אליאב מודה כי דבריו נראים עתה כאוטופיה, אך טוען — במידה רבה של צדק — כי הסדרים שונים בעולם נראו, לפני ביצועם, כבלתי־אפשריים לא פחות מאשר „הסולחה הגדולה" בין העם היהודי לבין העם הפלשתינאי. במבעים צזים הוא מצ־ייר את העתיד של פריחת שתי המדינות — שוות בערך בשטחן ובוי־אוכלוסיתן. ועד כמה שהדבר נראה בלתי־אפשרי, קשה להכחיש, כי הד־ברים שבפי איש הצמרת של המפלגה השולטת הם כעין קרן־אור באפלה כבדה של הפסימיזם השחור המסתתר מאחורי הכרזה־כוח הכונות לעמוד במצב של היום משך עשרות שנים.

38 שנה
בשירות הציבור

28 באוגוסט 1948

שגרירת ישראל במוסקבה יוצאת למקום כהונתה. השגרירה, גברת גולדה מאיר (מאירסון), היום ראש ממשלת ישראל.

„פאטרא" חברת הנסיעות הותיקה ובעלת הנסיון הרב אירגנה מסע היסטורי זה ועוד מסעות מפורסמים אחרים.

„פאטרא" שמרה על הקשר האוירי של מדינת ישראל עד קום חברת התעופה הלאומית „אל־על", עד אז היתה „פאטרא" החברה הישראלית היחידה שקיימה קשר תעופה סדיר לארץ ולחו"ל. לרשותה עמד צי של 4 מטוסי דקו־טה שבאחד מהם יצאה משלחת ישראל למוסקבה.

38 שנות נסיון לימדו אותנו משהו ואתה הנוסע הוא הנהנה העיקרי מכך.

היום מגישה לך „פאטרא" לפי מיטב המסורת הנהוגה בידה, שירות בתחומים הבאים: — טיסות מוזלות ל־5 יבשות, מבחר טיולים מאורגנים, טיסות וטיולי סטודנטים במחירים זולים, טיסות לארה"ב וקנדה בהנחה גדולה, שכירת רכב, שיט חופים באוגוסט, טיסות לדרום אמריקה, חופשת לימודים באנגליה, ועוד,

PATRA

פאטרא פרושו שירות

תל אביב: רח' נחלת בנימין 63 טל. 623411/5
חיפה: רח' פאלמר 3 טל. 662975
ירושלים. רח' יפו 52 טל. 234048

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

שני סימנים של יהדות

מאת פרופ' משה זילברג

רצוני להוכיח במאמרי זה, כי המלה „שנתגייר" בסעיף 4ב של חוק ה־שבות, פירושה הנכון הוא נתגייר כהלכה, למרות מה שמלה זו בפירוש לא הוכנסה לחוק. למד אני את הדבר מתוך שני פסקי דין שניתנו על־ידי בית המשפט העליון הדנים במלאכת התרגום.

בדיני ישראל ישנן, כידוע, נשים שהן „עריות", כגון: אם, בת, אחות וכד'. אך ישנן נשים, עשרים במנין, שהן לא עריות אלא „שניות לעריות" האסורות לא מן התורה אלא מדר־בנן, מדברי סופרים, והן מפורטות ביבמות, דף כ"א עמוד א' וברמב"ם הלכות אישות, הלכה ו', ע"ש.

הבדל הגיל בין הבעל והאשה אצל ה„שניות" גדול מאד, עד שקשה ל־תאר חיתון ביניהם (כגון אשת אבי אביו, שהרמב"ם שם אומר עליה: הוי אין לה הפסק. אפילו אשת יעקב אבינו אסורה על אחד ממנו... אך ישנן כמה „שניות" שהן בהחלט ראויות לנישואין. אבל אסורות מד־דרבנן. למשל, דודתו מן האם, היי־נו: אשת אחי האם, שמת והיא, הדודה מבקשת להינשא לבן אחותו! בסעיף 2 של חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) תשי"ג 1953, באמר:

נישואין וגירושין של יהודים ביש־ראל, ייעדכו על פי דין תורה.

עכשו נתאר לעצמנו מקרה כזה. מתאהב אדם בדודתו, אלמנת אחי אמו, והם רוצים להתחתן. הם הול־כים אל משרד הרבנות, מבקשים ל־קבוע להם תאריך לעריכת הקידושין והרבנים מסרבים להשיאם, מן ה־טעם שהיא „שניה" ואסורה לחיתון. נשאלת השאלה: היוכל החתן

„אין צורך להוסיף את המלה כהלכה בחוק השבות"

לפנות לבג"ץ ולבקש להורות לרבנים להתיר נישואיהם, מן הטעם שמותר להם לסרב רק במקרה והאשה אסורה מ ן ה ת ו ר ה, והיא אסורה לו ר ק מ ד ר ב נ ן ?

לדעתי ברור בהחלט, כי אפילו יראה עצמו ביהמ"ש מוסמך להורות הלכה לרבנים — מחלוקת בשאלה זו נתעוררה במשפט ג'ונה הידוע — הוא ידחה את הבקשה בהסתמכו על ההלכה שנקבעה על־ידי בית המשפט העליון בבג"ץ 80/63, י"ז פסקי דין 2061, וזה לשונה:

„סעיף 2 אומר: נישואין ו־גירושין של יהודים בישראל ייערכו על־פי דין תורה. עדיין לא נדונה בפסיקה משמעותו ה־אמיתית של סעיף זה ומה הוא החידוש שחידש בו המחוקק ל־עומת המצב שהיה קיים קודם לכן. ברור קודם כל, כי המונח „דין תורה" אין פירושו תורה שבכתב בלבד. הוא כולל ללא שמץ של ספק גם את ה„דרבנן" וכתוצאה לכל אותו מכלול הל־כות אישות המצויות בדיני יש־ראל, אף אם יסודו של הדין הוא בתקנה שהתקינו חכמי ישראל ב־דורות המאוחרים".

(זילברג, בג"ץ 80/63, י"ז פס"ד 2061; ולדעה זו הצטרף נשיא בית המשפט העליון, ד"ר שמעון אגרנט, בבג"ץ שגב, כ"א (2) פסקי דין, עמוד 526).

על סמך זה ידחה ביהמ"ש את טענ־תו של האיש הבא לישא את דודתו, אלמנת אחי אמו, בפני ביה"ד ה־רבני.

ראיה שניה אני מוצא בפסה"ד לובין, בג"ץ 163/57, י"ב (2) פסקי דין, ע. 1041.

המדובר שם בחוק הרשויות ה־מקומיות (הסמכה מיוחדת) תשי"ז 1956, המסמיך את הרשות המקומית להתקין חוק־עזר המגביל או אוסר מכירת בשר חזיר; על סמך זה הוציאה עיריית תל אביב חוק־עזר לתל־אביב־יפו (חזירים ובשר חזיר), תשי"ז 1957, ומפקח העיריה עיקל והחרים חבילות בשר חזיר שנמצאו באטליז של המבקש. המבקש פנה לבית המשפט העליון בבקשת צו על תנאי המכוון למשיבה, עיריית תל־אביב, ודרש ממנה לבוא וליתן טעם מדוע לא תימנע מלהפריע למבקש למכור באטליזו חלקי חזיר אלה: שומן עליון, שומן פנימי, כבד, ריאות, קרביים ורגלים, ומדוע לא תבי־טל את ההחרמה שעשה פקיד העי־ריה. הבקשה השניה בדבר ההח־רמה איננה מעניינת אותנו במאמר זה ולא נדון בה עוד. טענתו בבק־שתו הראשונה היתה, כי חלקי הגוף הנ"ל אינם בשר, ובהיותם של חזי־רים הם ממילא אינם „בשר חזיר", לכן לא יכלה העיריה לאסור את מכירתם ע"פ החוק הנ"ל. בדין ישבו הנשיא אולשן, השופט זוסמן ואנכי, והסכמנו פה אחד לדחות את הבק־שה.

הנשיא אולשן דחה אותה באמרו: „אם נכון הדבר שחוק ההסמכה בא כדי לתת אפשרות לרשויות המקו־מיות לאסור על מכירת בשר חזיר בהתחשב עם רגשות חלקי האוכלו־סיה הנ"ל — ועל זה אין חולק — הרי אין מנוס מפירוש המלים „בשר חזיר" לאור אותה המסורת שעמדה לפני המחוקק כאשר עסק בניסוח החוק. לפיכך יש לדחות את טענתו של המבקש".

השופט זוסמן הצטרף לדעתו של הנשיא באמרו, כי מכיוון ש„בחוק ההסמכה איסור גידול החזיר ומכי־רתו מטעמים של דת ומסורת, הדעת נותנת, שהגדרתו של בשר חזיר הוא תואמת את ההשקפה הדתית שנקטה באותו חוק. משום כך חיי־בים אנו לפרש את החוק כך, שכל האסור באכילה לפי הדת, בהיותו בשר חזיר, ייחשב כבשר חזיר בחוק האמור".

רק אני הארכתי את הדיבור בשא־לה זו בסברי, כי החלטת בית ה־משפט היא עקרונית וחשובה מאד. דנתי שם במהותו של התרגום בכלל וכתבתי על הפרשנות האנגלית דב־רים המסוגלים להשפיע גם על ה־שאלה העומדת לפנינו:

חובה עלינו לפרש חוק ישראלי זה מתוכו הוא ומתכנו הוא ולא לשעבד אותו לפרשנות ופירושים שגדלו בשדות אחרים.

ועוד טענתי, כי אין להגדיר חוק בעל משמעות דתית — לאומית ב־אמצעות „עבודה זרה" של אינטר־פרטציה נכרית.

לאחר הביאי ראיות מן המקורות, כי איסור בהמה וחיה הטמאים חל לא רק על הבשר אלא גם על העור, העצמות, הגידין, והקרנים והטלפים (רמב"ם, הלכות מאכלות אסורות, פרק ב', ומקורות אחרים), אני מצ־טרף לדעת חברי, כי בנקטו את הלשון „בשר חזיר" התכוון המחוקק הישראלי לכל אותם החלקים ה־כלולים באיסור הדתי־לאומי הנ"ל.

מה זה גיור

ובזה מגיע אני לשאלה לאיזו „הת־גיירות" התכוון המחוקק בסעיף של חוק השבות. לדעתי אין שמץ של ספק בדבר, כי הוא התכוון להת־גיירות המסורתית הנהוגה ביהדות אירופה המזרחית וכן בעדות האור־תודוקסית והקונסרבטיבית בארצות־הברית, אך לא — בשום אופן — ביהדות הרפורמית של אמריקה. זאת אומרת: התגיירות פירושה גיור על־ידי מילה וטבילה.

יש לי שלושה טעמים והוכחות לכך:

(1) פרשת „הראיה הראשונה" ל־עיל. ראינו שם, כי בבית המשפט העליון נשתרשה ההשקפה כי הב־טוי „דין התורה" האמור בסעיף 2 של חוק שיפוט בתי דין רבניים, כו־לל לא רק את התורה שבכתב, אלא אף את התורה שבעל־פה ותקנות חכמים.

ושואל אני: האם זה פירוש הג־יוני, גראמאטיקאלי רגיל? התשובה היא: לא! כי בדרך־כלל מציין ה־ביטוי „דין תורה" את התורה שב־כתב, לא את התורה שבעל פה ו־תקנות חכמים.

אך האם פירוש זה א פ ש ר י? תשובתו: מבחינה פוטנציאלית פי־רוש זה אפשרי הוא, כי מצאנו ב־מקורות התלמוד מקומות בהם מכ־נים בשם „תורה" גם את התורה שבעל־פה וגם תקנות חכמים. למשל במסכת שבת, דף ל"א עמוד א':

„תנו רבנן, מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי. אמר לו: כמה תורות יש לכם? אמר לו: שתים: תורה שבכתב ותורה שבעל־פה".

על אחת כמה וכמה שאפשר ל־קרוא בשם תורה את כל תקנות חכמים וגזירותיהם, יען כי כל כוחם וכל סמכותם להתקין תקנות, נתונה להם על־ידי אנשי כנסת הגדולה, כפי שאנו רואים:

„אנשי כנסת הגדולה אמרו שלו־שה דברים: הוו מתונים בדין, ו־העמידו תלמידים הרבה, ועשו ס י ג ל ת ו ר ה". (אבות, פרק א', משנה א'; ראה אורבך: חז"ל, פרק י"ב).

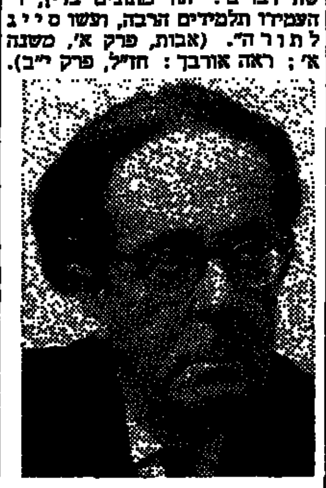

משה זילברג

האם זה פירוש סביר? ומה מכ־ריח אותנו לתת לביטוי „דין תורה" פירוש מרחיב כזה? השיקול אשר בגללו נהגו את הפירוש הנרחב הוא זה: כאשר החליטה ממשלת יש־ראל למסור את עניני האישות לרב־נים, הרי מוכרחים היו להשוות את דיני האישות השולטים בישראל בהן נוהגים יהודיים ע"פ דיני ישראל, ואי אפשר היה — ממש אבסורדי היה — כי יהודיה שאינה יכולה להתחתן בארצה כדין, תבוא הנה ותתחתן. משום כך ורק משום כך, הרחבנו את מובן המונח „דין תורה".

(2) פרשת „הראיה השניה" לעיל. ראינו, כי ביהמ"ש מוכן לכנות בשם „בשר חזיר" מאכל שאינו „בשר" כלל, כגון כבד, קרביים ורגלים. ברור, כי פירוש זה אינו הגיוני, ש־הרי כל דבר שאין שם העצם חל עליו, הוא לא יחול גם כשמוסיפים לו שם תואר. אף על פי כן, בהת־חשב עם היחס המתמיד שעם ישראל מתייחס בו לבהמה טמאה זו, לא יכול היה בית המשפט להתעלם מדי־ני ישראל הדנים באיסור זה. כי כאשר המחוקק הישראלי הוגה רעיון משלו ואינו רק מתאם, או מתקן, בשפת עבר, רעיונות שהגו קודמיו, בלשון עם לועז, צריכים אנו לפרשו מתוכו ומתכנו הוא, ולא ב„עבודה זרה" של כללי פרשנות אחרים", ויהא אשר יהא המשקל ההגיוני של־הם.

(3) אבל יש לי טעם אחר, שלישי, המכריח אותנו לפרש את המונח „נתגייר" על פי ההלכה היהודית. בלי לפגוע חס ושלום בכבוד שופטי בית המשפט העליון שפסקו בענין שליט, נראה לי, כי בתיקון החוק הבאת אימצה לה הממשלה — ב־תור הוראה ל ע ת י ד — לא את ההשקפה החילונית שהתבטאה ב־כמה דברים של שופטי הרוב, אלא דוקא את ההשקפה הדתית של שופ־טי המיעוט. תיקון סעיף 4ב של החוק קובע שני סימנים ליהדותו של האיש: „נולד לאם יהודיה" ו־„נתגייר". הסימן הראשון הוא ללא שמץ של ספק סימן הלכתי. האם כך הדבר, אם סימן היהדות הראשון של החוק (נולד לאם יהודיה) הוא קרי־טריון של ההלכה, מדוע נאמר כי לגבי הסימן השני, נתגייר, העדיף המחוקק את ההשקפה החילונית ה־מנוגדת של מתנגדי ההלכה?

המסקנה שהגעתי אליה, איפוא, היא, כי מכיוון שהביטוי „נתגייר" הוא ביטוי טכני, משפטי, הלכתי, אין כל אפשרות לפרשו אלא על־פי הג־דרה של התלמוד ומפרשיו בכל הדו־רות, ולפי הגדרה זו אין יהודי אלא מי שנימול וטבל.

לא התעלמתי מכך, כי הכנסת סרבה להכניס את המלה „כהלכה", וכנראה לא רצתה שהגיור יהיה דוקא כהלכה. אבל מה זה מוכיח? כי הכנסת ר צ ת ה לתת למושג מובן חילוני. אבל לא רצון הכנסת הוא המכריע, אלא מה שהיא ע ו ש ה. ומה ע ש ת ה? קבעה שני סימני יהדות. וכשם שהסימן האחד הוא על־פי ההלכה כך מוכרחים אנו לפרש גם את הסימן השני. זה הוא הפירוש הממשי של מעשה הכנסת, והמחייב הוא מה שהכנסת ע ו ש ה, ולא מה שהיא ר ו צ ה לעשות. או כה שהיא, סבורה שעשתה.

מה אחרי עצמאות מדינית?

מאת רוברט ואלטש

לונדון

כשאנו פונים ל־13 הפרקים בהם מסכם וולטר לאקיר את מפעלו על הציונות (ר' „הארץ" 21.7) ומסיק את המסקנות מהסיפור הארוך מלא ההפ־תעות, עלינו לשים לב לעובדה ש־כוונת ספרו איננה ההיסטוריה של הציונות, אלא היסטוריה אחת של הציונות. לא הספר בה"א הידיעה, אלא ספר אחד על הנושא, ופירוש הדבר אזהרה שזוהי הגירסה האישית של המחבר. הפרק האחרון מבליט, כי כוונת המחבר היתה גם לומר דבר ברור בוויכוח על מהותה של היה־דות הלאומית ומשמעותה ההיסטורית. לשם כך דרוש ניתוח מתוך ישוב הדעת, נקי מרגשנות, של הגורמים ההיסטוריים, הפוליטיים והפסיכולו־גיים כפי שהם מתגלים לעין החוקר המפוכח.

לאקיר אינו מזלזל בגורמים אי־ראציונאליים, אולם הוא נמנע מל־השתמש בהסברים אי־ראציונאליים. הוא יודע כי החלום על שיבת־ציון שליווה את ימי הגלות היה כוח נפשי חזק שהביא אלפים אל המחנה הציוני, אולם לא זה קבע את טבע התנועה. הציונות המודרנית היתה חלק של המסורת הליבראלית של המאה ה־19, תופעה חילונית, שלא היתה אפשרית לפני שעברו היהודים שלב ידוע של התבוללות. הכוח המ־ניע היתה האנטישמיות האירופית ולא הרעיון המשיחי. זה התזיס ה־ראשון של לאקיר. הלחץ החיצוני יצר את הציונות, ואם כי יכלו יהו־דים בודדים לעזוב את המחנה, מצ־בד היהודים בכלל תלוי לא ברצונם אלא בעמדת הסביבה (תזיס 2).

כמו לפניו באם, לאקיר קובע כי אמנם הציונים תמיד ראו בהתבו־ללות את האויב מספר 1, אולם למעשה היתה הציונות ילידת אירו־פה ותוצאת ההתבוללות שבלעדיה לא היו הציונים מוכשרים לעבודה האירגונית והמחשבתית הדרושה ל־הקמת תנועה מודרנית בתור מכשיר פוליטי (תזיס 3).

הצרה עם הציונות היתה שהשעה הכשרה להגשמתה באה רק אחרי מלחמת־העולם הראשונה, כמו אצל הצ'כים, הפולנים ואחרים. לא היג־רו המוני יהודים לארץ־ישראל במ־חצית הראשונה של המאה ה־19, לא היו נתקלים בהתנגדות האוכלוסיה המקומית, שהתעוררה לרעיון הלאו־מי רק אחרי 1918.

אמנם, זו טענה משוערת לגמרי. משום שבזמן ההוא גם ליהודים לא היה רעיון לאומי מודרני (אפשר ל־הוסיף, כי תנועת שבתאי־צבי מראה מה היה קורה במקרה כזה). גם שאר הנסיבות הדרושות להגירה כזו לא התקיימו כמובן, לא מבחינה טכ־נית ולא מבחינה נפשית. אחר־כך עמדה הציונות תמיד במרוץ נגד הזמן.

בצדק קובע לאקיר כי הכרזת באלפור וגם החלטת האו"ם מנובמ־בר 1947 באו ברגע האחרון, הם לא היו יכולים לקרות מאוחר מזה. אר־בע השנים של אחר ההצהרה באלפור החומצו ההזדמנות לא חזרה. אמנם אפשר לטעון, כי גם ב־1918 לא היתה אפשרות אוביאקטיבית לבצע מפעל כזה, אולם בתור אחת ההנ־חות המשוערות יש גם לטענה זו מקום בכרשרת הגדולה של קונ־סטאלציות שליליות (תזיס 6).

נוכח כל החולשות האלה יש לה־עריך כפליים את השגו של חיים ויצמן כששיכנע מדינאים כגון לויד ג'ורג' ובאלפור לטובת הציונות, בש־עה בה היו הבריטים זקוקים ליהודים הרבה פחות משהיו היהודים זקוקים לבריטים. לאקיר גורס (ובזה הוא אולי ייתקל בהתנגדות), כי מתן הכ־רזת באלפור היה בעצם מעשה נדיב מצד הבריטים ולא נולד מתוך הת־חשבות עם אינטרסים אנגליים. „אר־לי הפעם האחרונה שאדם בודד הצ־ליח להביא ממשלת מעצמה גדולה להחליט החלטה בלי לשים לב לאינ־טרסים לאומיים", והדבר הוקל על־ידי כך שפלשתין אז לא היתה חשו־בה בבחינה פוליטית (6).

לעומת זה המדינה היהודית, בהור הגשמת הציונות, באה בשעה בה המטרה הראשית של הציונות, נקו־דת המוצא של כל הוגיה הקלאסיים, בוטלה, היינו למצוא פתרון למצו־קת ההמונים היהודיים במזרח־אירו־פה. טראגדיה ההשמדה של המונים אלה, שזיעזעה את מצפון העמים, נתנה לציונים את המאמץ האחרון, אולם באופן אירוני זה קרה ב־1947, כשאלה שבשבילם רצו הציונים מק־לט, שוב לא היו בנמצא (7).

שהתגשמה צריכה ללבוש צורה של מדינה עצמאית לא היתה הנחה של הציונות בשנות העשרים, ומדי־נה דו־לאומית, כפי שדרשה הציו־נות הרשמית בניסוח מעורפל („לא לשלוט ולא להישלט"), היתה פתרון צודק, אם גם מבוסס על הנחה הבלתי־ריאליסטית שהערבים יסכי־מו לכך (8). אולם הרעיון שמדינה עצמאית היא הצורה הנורמאלית של קיום לאומי לא היה מקובל אז בתור כיוון כללי, למרות שהתיאוריה של הגדרה עצמית במובן פוליטי הוכ־רזה ב־1918 והביאה לבאלקאניזציה של אירופה המרכזית, במקום הש־טח הקודם של פדרציה קובצת של המעצמות הגדולות.

בתיזיס 9 מסביר לאקיר את ניגוד ההתנגדות הפזה של הערבים עפת־דו מפני התרחבות ציונית בלתי־נמנעת, אולם בהתנהגותם רק סייעו להתגשמות נבואת פחד זו. לא היה אפשר למנוע סיכסוך גלוי, משום שלא היה בסיס לפשרה. כל הקמת מדינה לאומית גורמת עוול לאלה שהיו קודם האדונים. המחבר משווה את המצב עם גירוש הגרמנים במדינה המזרחית אחרי 1946, אולם יש לציין, כי במקרה זה התהליך היה הוצאת כלתוצאה שהחלו בה הגרמנים, הגרמנים התריבו באכזריות את ה־ארצות במזרח אירופה שלהכבן פל־שו, לכן ב־1945 לא נכמרו עליהם רחמי העולם בשפע תבוהבה.

בסעיפים האחרונים (11—13) מט־פל לאקיר במתנגדי הציונות בין היהודים, ביחוד מבלים הוא את אש־ליות הליבראליזם הקומוניזם, וגם של אלה המאמינים, כי חלף זמן התנועות הלאומיות. כבד עני אין להכחיש כי לא באו יהודים במספר ניכר מארצות בהן הם הנרדפו, בני־גוד לתיאוריה הציונית. אדרבא, תהליך ההתבוללות ערבים חבר ע־בר מן העולם אחרי הנזיון עם הנאצים, שב וקיבל דחף חדש. רק יהודים מעטים המבקשים זהות יהו־דית כלאה יצטרפו למדינה היהודית. אלא, גם מטרה זו מוטלת בספק, משום שלא ברור מהי המשמעות „היהודית" ושאלה היא אם המלא המדינה את המשאלות והאידיאלים שקושרו לעתים עם הרעיון הציוני. הוצאת שיקול הדעת יכולה גם להי־ות הפוכה.

לא נתאמתה גם התקוה שמעמד היהודים בעולם יהיה יותר בטוח הודות לקיום המדינה. למעשה, קיום המדינה ועצמאותה בנסיבות של ה־יום, וכששכניה אינם מכירים בזכות קיומה, אינם יותר בטוחים מאשר אלה של מדינות קטנות אחרות שב־סיבות גיאופוליטיות עלולות להית־קל במזימות של מעצמה־על כלשהי.

זוהי אחת התוצאות של „נורמא־ליזציה" בשורת המדינות הקטנות, הנתונות בסכנה בהתעורר משבר עד לפני כלשהו, מטפבים שאין למדינה הנפגעת השפעה עליהם. לאקיר או־נו בוחן את האפשרות על ניטרול, עליה מצביעים כמה הוגים בתוך הדאגה לקבוע את הסכנות שלאקיר מזכיר בסיכומו. אולי זהו מצב ה־עולם את מצב היהודים בעולם. אולם דוגמות היסטוריות מראות, כי גם נייטראליות אינה תרופה לכל המד־ווים ובשעת ההכרעה אין המתקיף מתחשב בה. גם זה הוכר למחשבה שאליה לחוף ספר מצוין זה.

(מאנגלית: שבי ואהרון)

אם אתה מחפש...

דירה טובה

בסביבה טובה

בוא לגור בנוה־דן

שכונת הפאר של תל־אביב

באזור וילות מקסים ורוגע, בשיכון דן תל־אביב, מוקמים עתה 5 בניני פאר בני 6 קומות כ"א

* מרווח של 16 מטר בין הבניינים (הסטנדרט 6—8 מטר).
* סטנדרט בניה גבוה 2—3 מרפסות גדולות בכל דירה.
* מגרש חניה צמוד לכל דירה.
* שטח פנים הדירה גדול במיוחד.

— 3½ חדרים 116 מ"ר
— 4 חדרים 130 מ"ר
— 4½ חדרים 147 מ"ר
* שיא הפאר והשלמות, פרט לא חסר.

לפרטים נוספים

בירנבוים מיכלסון ושות'

תל־אביב, אבן־גבירול 46, טל' 268625

בואו למזנון יום ראשון המפורסם של מלון שרתון

תהנו מסעודה כיד המלך במזנון המלא כל טוב, ומיד לאחר מכן — ובמחיר כולל — תבלו במרבד הקסמים, שם יופיעו:

* צמד תאומי פטיקוט
מאנגליה

* ג'וני בופלו
ותזמורתו המשלהבת מאיטליה

* חמישית המטרונומס
תזמורת הריקודים של מרבד הקסמים

מחיר כולל 35.00 ל"י (כולל מיסים)

מלון שרתון־תל אביב
Sheraton-Tel Aviv Hotel
SHERATON HOTELS AND MOTOR INNS, A WORLDWIDE SERVICE OF ITT

כל יום רביעי בשעה 5 אחה"צ תצוגת אופנה מעולה ותוכנית מרבד הקסמים המלאה. כל יום שבת בשעה 5 תה מנחה, ריקודים והתכנית המלאה של מרבד הקסמים. 10 ל"י לאיש (כולל מיסים)

המרכז לשרותי התנדבות

מבקש באופן דחוף

מתנדבים

מגיל 16 ומעלה

למפעל הקייטנות

של

הנוער העובד והלומד

בירושלים ובתל־אביב

נא לפנות אל

לשכות המתנדבים

• ירושלים
בית אגרון (קומה ב')
רח' הלל 37
טלפון: 226191
ימים א'—ה' בשעות 4—6

• תל־אביב
רח' ההסתדרות 99
טלפון: 267193
ימים א'—ה' בשעות 4—6
יום ב' בשעות 10—12

MOUSON cosmetic

תמרוקי "מוסון" —
המפגש בין טיב ליופי

בואי גם את אל המפגש הזה
פנקי את גופך...
העניקי לו רכות ויופי
עם התמרוקי היופי של "מוסון"
קרמים, סבונים, מי קולון
ודיאודורנטים
בטיב מעולה ובאיכות שתאהבי

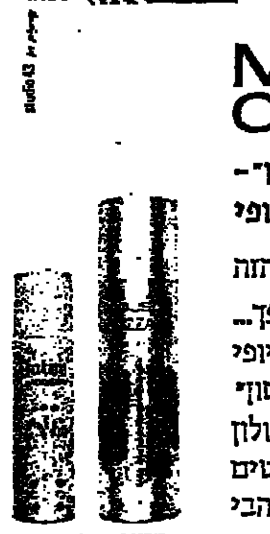

מבחר דיאודורנטים

תמרוקי "מוסון" — המפגש בין טיב ליופי

מלון נאות מדבר - באר־שבע

טלפון 057—4931

אנו מציעים בילוי סוף שבוע במלוננו במחירי הנחה מיוחדים

תהנו מבריכות השחיה ומגרשי הספורט
רגיעה ומנוחה נפלאה

מלון 4 כוכבים

המחיר ליחיד בחדר זוגי —.40 ל"י ליום
המחיר ליחיד בחדר זוגי —.76 ל"י ליומיים

תנועת החרות

המדרשה הלאומית ע"ש אריה בן־אליעזר

פרס מחקר

ע"ש אריה בן־אליעזר

תנועת החרות מודיעה בזה על פרס מחקר ע"ש אריה בן־אליעזר שיוענק השנה בטכס הזכרון השנתי למותו, ביום כ"ב בשבט תשל"ג (25.1.73)

הפרס הוא בסכום 2500 ל"י ויינתן בעד עבודת מחקר על הנושא:

מחנות המעצר של אנשי אצ"ל ולח"י באפריקה

העבודה המוצעת לפרס צריכה להיות:

א. עבודה שלא פורסמה לא בשלמותה ולא בחלקה לפני הגשתה לתחרות.

ב. כתובה עברית וכוללת 3—5 גליונות דפוס.

את העבודה יש להמציא ב־5 העתקים לידי מזכירות המדרשה הלאומית, מצודת זאב, רח' המלך ג'ורג' 38, ת"א — לא יאוחר מי"ח בטבת תשל"ג (15.12.72).

חבר השופטים שיתמנה ע"י הנהלת תנועת החרות והמדרשה הלאומית יקבע את הזוכה או את הזוכים (במקרה שיוחלט לחלק את הפרס לשתי עבודות).

הרואים את עצמם מועמדים להשתתף בתחרות, יתקשרו עם משרדי המדרשה הלאומית לשם קבלת פרטים נוספים על אופי העבודה וכן הכוונה ועזרה בחומר ארכיוני הקשור בנושא העבודה.

נמאס לנו ודי מחליפים את המלאי!!!

בואו למכירה הגדולה באקווריאס

דיזנגוף 219.

אלינור.

להשכרה מבנה

500 עד 1000 ממ"ר

על שטח של 2½ דונם באזור תל־אביב.

מתאים לכל העבודה.

להתקשר: 267479 בשעה 19.00.

מצא לך היום

דירה

בדעה צלולה

ללא תווך,
ללא עמל
בקטלוג

קהל

קטלוג הדירות לישראל
המבחר הגדול בישראל
ארלוזורוב 45, ת"א

האגף לתרבות, בעיה, הסברה והמחלקה לתרבות

אגודת הציירים והפסלים חיפה והצפון

תערוכת קיץ 1972

אמני חיפה והצפון

מרכז התיאטרון העירוני חיפה

29 ביולי — 18 באוגוסט 1972

שעות 10.00—13.00, 17.00—19.00

הפתיחה בשבת 29.7.72 בשעה 6.00 בערב

הציבור מוזמן — נא לדייק

אוניברסיטת בר־אילן

מודיעה בזה על

פתיחת ההרשמה

למכון לשלטון מקומי

המכון נועד להכשיר חברי מועצות ועובדים בכירים ברשויות המקומיות

פרטים להרשמה אפשר לקבל לפי פניה בכתב למשרד הועדה לקבלת תלמידים. אוניברסיטת בר אילן, רמת גן.

דרושות לנו

תבניות להזרקת פלסטיק

שלא משתמשים בהן אבל במצב תקין, עקור עצמאים להיתוק.

לפנות בהצעות עם תאור מדויק (כדאי דוגמאות) לפי הכתובת „תבניות" ת.ד. 2045 בת"ים

מוצעים למכירה:

1. טנדר תוצרת פג'ו 404, שנת יצור 1970, במצב טוב.
2. משאית תוצרת ליילנד־ציפטיין, שנת יצור 1968, במצב טוב.

על המעוניינים להגיש הצעותיהם בכתב ל־ת. ד. 8 אשדוד.

מצב כלכלי קשה בצ'ילה

הנשיא סלוואדור איינדה מאשים את ארה"ב

מאת לואיס דיוגי
מיוחד ל„הארץ"
ב„ניו־יורק טיימס"

סאנטיאגו

כל אף ההסדר החדש כלפי שלומה החובות על פרעון חובותיה של צ'ילה, כאותו תיאות את הממשלה במצב־ע רצון. ההנבא לאחרונה נשיא צ'ילה סלוואדור איאנדה שהה־גיעון בכאון התשלומים יגיע השנה ל־250 מיליון דולר.

ב„יום הכבוד הלאומי", שנה אחרי הפקעת האינטרסים האמריקאים במכרות הנחושת, פנה איאנדה לפני ציבור של כורים את החשבון הבא: ההכנסות מיצוא, הן 74% מנחושת, יגיעו ל־1.1 מיליארד דולר. היבוא, רובו מזון ונכסי השקעה, יעלה ב־1.25 מיליארד דולר. תשלומי החובות יסתכמו ב־300 מיליון דולר (ללא ההסדר החדש היה הסכום מגיע ל־610 מיליון דולר). „כיצד ניחלץ ממצב זה ?" שאל הנשיא. ובבלי לתת תשובה מכשית לשאלה, הוא המריץ את הכורים להפיק יותר.

הגרעון כנראה יסוכן בהלוואות־חוץ. בזמנים כתקנם לא היה זה סכום מכביד בשביל מדינה בת 9.5 מיליונים נפש. אך אין אלה זמנים כתקנם בשביל צ'ילה. הרזרבות במטבע־חוץ, שעמדו עם בחירת איאנדה ב־1970 על 343 מיליון דולר, הן עתה, כפי שסבורים, נמוכות.

אחת הסיבות העיקריות לקשיים היא, כפי שהסעיפים איאנדה, הירידה במחיר הנחושת. היא נמכרת עתה ב־48 סנט לליטרה (453 גרם), לעומת 60 סנט ויותר בשנים האחרונות, שבהן היה הביקוש רב.

ביקורת על הפועלים

אך איאנדה גם מתח ביקורת חריפה על הפועלים במכרה הגדול צ'וקוויקאמאטה, שלפנים היה שייך לחברת אנאקונדה. לדבריו עלו שביתותיהם למדינה 14 מיליון דולר (אבדן תפוקה). בשאר המכרות הגדולים הגיעה התפוקה לקרוב לשיעורה הנורמלי — אך העליות בייצור כתוצאה מהשקעות, כפי שחזה הנשיא לשעבר אדוארדו פריי, לא נתגשמו.

איאנדה מאשים בכך את החברות האמריקאיות — שהיה להן אז מיעוט בבעלות על המכרות — באמרו שהן בזבזו את הכסף. מפלגות אופוזיציה כאן מאשימות את הממונים המארכסיסטים של איאנדה בהכנסת פוליטיזציה למכרות ובאי־ניהולן כראוי.

לדברי איאנדה אשמה במידה רבה בבעיה הפיננסית הבין־לאומית, הפסקת אשראי בצד בנקים אמריקאים, אך הוא בנוסף שמוסדות אירופיים באו למלא את מקום האשראי האמריקאי. ארצות הברית לקחה חלק בעוינות ומהן באפריל ב„מועדון פאריס" על הסדר חדש להחובות, וטענה על כך שייכלל בהסכם משפט שצ'ילה מכירה בעקרונות החוק שלה עצמה ושל החוק הבין־לאומי על פיצוי נאות לרכוש מופקע. אולם למעשה היה הפיצוי לחברות הנחושת אפסי, וזהי סיבה להתרופפות המפליגה בקשרים הכלכליים בין ארצות הברית וצ'ילה.

דיפלומאטים של צ'ילה התמו עתה על ההסכמים הדו־צדדיים הדרושים — הנמשך להסכם פאריס — עם רוב 14 הארצות הנוגעות בדבר. אך צ'ילה לא תהנה על הסכם כזה עם ארצות הברית, שמחלוקה עולה בחוצית בסכום החובות, ההצעות המגיעים לשלושה מיליארדים הדולרים.

כיוון שההיה בפרעון החובות היא ל־14 חודש בלבד, במקום לשלוש השנים שביקשה צ'ילה, נכלל בהסכם פאריס סעיף הקובע פגישה חדשה בדצמבר כדי לדון בדחיה נוספת. נראה שאכן יהיה לצ'ילה צורך דחוף להאריך את ההסכם, ונפטים שארצות הברית תעלה מחדש את שאלת הפיצוי על מכרות הנחושת. כיוון שעד דצמבר נשארו רק חמשה חודשים, יתכן שההסכם הנמשך להסכם פאריס בין ארצות הברית לצ'ילה, לא ייחתם כלל.

אף על פי כן אין משלמים את החובה לארצות הברית לפי ההסדר פאריס. צ'ילה רק שילמה חמישה מיליונים דולר, בסכום הפקעה הלקית של מכרה חברת קאניקוט. סכום זה, שעמד לפרעון בסוף יוני, היה על חשבון הלוואה שנתנה החברה.

נטל כבד על הכנסות צ'ילה במטבע־חוץ הן הוצאותיה על מזון, אף כי סבורים שלהלכה מסוגלה הארץ לייצר יותר משהיא אוכלת. מחיר היבוא עלה אל מעל לרמתו הקודמת — 200 מיליון דולר — כיוון שהמזון מתייקר ומובאות כמויות גדולות יותר, עקב התנהלות המגובדלת הירידה בייצור של כמה פריטי מפתח. ירידה זו קשורה במזג אויר רע או בבעיות הכרוכות בחלוקה־מחדש הנאשאנית של קרקעה.

כמה ארצות הציעו לצ'ילה אשראי ליבוא, אך אשראי זה נועד בעיקר לרכישת נכסי השקעה בארץ המלווה. יצאו מכלל זה 50 מיליון דולר במטבע קשה מברית המועצות, שסבורים כי הוצאו במידה רבה על מזון, והלוואה סינית של 65 מיליון דולר שניתן לפזרה חולקו במטבע קשה. גם ארגנטינה נתנה אשראי, אך היא עצמה מסתבכת בקשיים. לאחרונה קנו הסינים חיטה ארגנטינית בסכום מיליונים דולר, כדי לשלוחו לצ'ילה.

מכירת תוצרת עתידה

יש סימנים כי צ'ילה פונה את הצעד המסוכן של מכירת הפקת נחושת עתידה תמורת יבוא שוטף של מזון. אחד מפריטי היבוא הוא חלב. כדי לקיים הבטחה איאנדה בעת הבחירות לספק לכל ילד כחצי ליטר חלב ליום. אף כי בוטלה את תכנית הסיוע האמריקאית, שהיתה לפנים גדולה, היא מספקת כל שנה אבקת חלב בתוך בחציה מיליונים דולרים באבקצות „קירי", ואחד־כ־סיקראטורים בנסיהיים.

בשלחת למוסקבה של הבנק המרכזי הודיעה ברכים אלה על קבלה מלווה ברובלים בסכום כ־260 מיליון דולר, לשם יבוא ציוד. מלווה זה ניתן ל־12 שנה, בריבית של 2.5%. יבוא ציוד הוא עד כה מוגבל. קודם לכן היתה ארצות הברית מקור ראשון במעלה ליבוא ציוד ובכרגה. במסגרת הגבירות לצמצם את ההוצאות במטבע־חוץ, הורתה הממשלה לערוך סקרים על מכונות הנמצאות עתה בארץ אך אינן בשימוש. אחד ממנהלי הסקר אמר כי נתברר שיש מכונות וציוד במיליונים דולרים שיובאו בעבר לתכניות פרטיות וממשלתיות, ונעשו כשנתברר כי התכניות אינן ניתנות לביצוע.

„הייאט" של פירנצה

התנגדות הציבור מנעה הקמת הילטון על גבעות העיר

מאת חולדה ליברנומה
סופרת „הארץ" באיטליה

פירנצה

„ירושלים הרים סביב לה", אומר הפסוק, ופירנצה יושבת בבקעה מוקפת גבעות; שתי ערים גאות בעברן, מבקשות לשמור על אופיין המיוחד המשתלב בנוף מיוחד, שתיהן מרכזי תיירות בין־לאומית. על רקע זה מתנהל כיום בישראל פולמוס סביב תכנית הקמת מלון הייאט ועל רקע זה נדחתה לפני חודשים מספר תכנית לבניה מלון הילטון על גבעה מדרום לפירנצה, לא הרחק מרחבת מיכאל אנג'לו הידועה.

במסורתה, סגנונה וחוקיה של כל עיר חשובה באיטליה, קבעו במשך דורות את דרך בנינה עד שבא איחוד איטליה לפני כמאה שנה וקבע חוקים ונהגים לאומיים־כלליים. כך נקבע שבערים בעלות סגנון אומנותי־היסטורי, בנוסף למחלקת הבניה העירונית, חייבים גם פקידי המחלקה „לאומנות יפה", הכפופה למשרד החינוך, לאשר תכנית בניה. כלומר, לא די שתכנית בניה העונה ליחס מסוים בין המגרש לשטח הבנוי וכו', אלא עליה לענות גם לקריטריון של ההשתלבות במסגרת ההיסטורית־אומנותית של הפרבר.

ב־1964 נקבעה תכנית בנין פירנצה. העיר חולקה לאיזורים שונים כתם איזורי פיתוח העשייתי. איזורי בנורים אבודים ופרברים בעלי ערך היסטורי־אמנותי שכל בנבה בהם חייב להשתלב במסגרות הסביבה.

הגבעות, הסובבות את העיר במסגרה יחקה נשמרו לפי החוק החדש כפי שרצה בהן אחד מגדולי האדריכלים של העיר, בני המאה שעברה, הגגו פוג'י, בתה רחבה מיכאל אנג'לו. פוג'י ביקש להגן על הגבעות החולשות על העיר, בהן ראה חלק בלתי נפרד מאופיה המיוחד. משום כך נאסר לא רק להרבות בבניה, אלא נעשה מאמץ של ממש שלא להתיר שינוי בצורת הגדרות המסורתיות למחוז קופקה השערים, הגגות האדומים ואף לשמור על אופי בתי־האכרים. כך נקבע מרחב ההתפשטותה של העיר בבקעה ובגבעות רחוקות. ב־1968, קיבל הפרלמנט האיטלקי חוק וכבי לפיו יחס הכססים בין המגרש הריק לשטח הבנוי הוא 4. החוק שמר על מה שקבע קודם לכן החוק העירוני בפירנצה, בכל הקשור במרכז ההיסטורי ובגבעות החולשות על עיר.

והנה ביקשו אדריכלי חברת הילטון לבנות מלון ענק בפירנצה. שבע פעמים הגישו תוכניות ושבע פעמים נדחו. בדעת מנהלי החברה היה לרכוש את חוילת „מגדל התרנגול" ואת האדמות המקיפות אותה ולהקים במקום מלון בהשקעה כוללת של כמיליון וחצי דולר. תוך שיפוץ החוילה שנבנתה במאה ה־14 ושופצה יסודית במאה שעברה.

תחילה ביקשה החברה לרכוש גוש בנינים ברחבה הקתדראלה של העיר ולהפכם למלון, כדי שעשירי ארה"ב יוכלו להנות מיופיה המיוחד במינו של כיפת הקתדראלה שבנה בזמנו ברונלסקי, מגדולי אדריכלי הרנסנס האיטלקי, בעוד הם טובלים בבריכת השחיה. אלא שכנראה מטעמי נחות, כגון רעש המכוניות וקשיי הגישה למלון, לא הגיעו המתכננים לשלב של דיונים ממשיים והתכנית נקברה בסוד.

נוף פירנצה מהגבעות

לא כן לגבי תכנית „מגדל התרנגול". כאן הגיעו המתכננים לשלב של משא ומתן על רכישת הבנינים המגרשים והוגשו תכניות בניה. בפולמוס שפרץ השתתפו לא רק תושבי העיר, אלא כל מי שאופיה ויופיה של העיר יקר ללבו. העיריה נקרעה בין חסידי עידוד התיירות אמידה, מיד וכמעט בכל מחיר. לבין אלה הגורסים שאין להקריב כל אינטרס על מזבח קפריסות של בעלי הון וכי יש להשתדל לשלב פתוח תיירות בשמירה על אופי העיר.

„איטליה נוסטרה"

בפוזבי הקורה נכנסה בשלב זה אגודת „איטליה נוסטרה" בה חברים אנשי רוח, מהם רבי השפעה. האגודה הוקמה לפני כעשר שנים במטרה לשמור על יופין המיוחד של ערי איטליה בעלות עבר היסטורי ונכסי אומנות וכן על נופם של איזורים מסוימים. תושבי פירנצה, שאהבת רבים מהם לאופי עירם טבועה בדמם, הצטרפו ללחצה של „איטליה נוסטרה". ללחצים הצטרפו גם העתונות הלאומית ההרי־כך כל מפלגות השמאל בנוסף לרפובליקאים ולס.ד. העיריה ומשרד „האמנות היפה" דחו את התכנית, שכן הגשמתה היתה פוגמת ביופיה של אחת הגבעות החולשות על העיר.

ד"ר פא, ממנהלי משרד התכנון של פירנצה ההיסטורית ציין: „היה זה נצחונה של „איטליה נוסטרה" ושל העתונות שהצליחו לעורר את דעת הקהל, את המפלגות ולחזק את ידי מתנגדי התכנית בקרב אנשי משרד הבניה העירוני והמחלקת „האומנות היפה". לדבריו, ניתן להקים בפירנצה, כבערים אחרות בעלות אופי היסטורי מיוחד, בתי מלון מפוארים, אך יש להקפיד שמיקומם וסגנון בנינם לא יפגמו ביופי הנוף והעיר, כדי שאינטרסים מסויימים „לא יכרתו את הענף עליו יושב סקטור התיירות כולו".

הסברתי לד"ר פא את רעיון בניה מלון היאט בירושלים. הוא המה: „היכן אנשי הרוח שלכם, דעת הקהל והממשלה ?"

פא אינו יחיד בדעותיו. אדריכלים איטלקים ידועים הביעו לא אחת את דעתם בנידון. גם בימים אלה נשמעו דעות שליליות על דרך פיתוח של הגבעות החולשות על העיר העתיקה בירושלים גם מפי אדריכלים ידידי ישראל שאין לחשוד בהם כי מטעמים פוליטיים הם מבקשים לתמוך במסע הכנסיה הקאתולית והוגים קאתולים נגד „יהוד" העיר.

למעט בעיות פוליטיות־צבאיות הכרוכות בסכסוך הערבי־ישראלי, אין נושא הוכה בחודשים האחרונים לטיפול כה נרחב וחוזר בעתונות האיטלקית כבעית פיתוחה של ירושלים והצורך לשמור על העיר מפגיעה שיטתית ביופיה ויחודה הארכיטקטוני ולכוון את פיתוחה בדרך שלא יפגם באופיה.

פראנקו מתכונן לקראת מותו

מאת ריצ'ארד מאורר
סופר „הארץ" בספרד

מדריד

הגנראל פרנציסקו פראנקו מילא את התלוים שהוגדר בהגואתו הפוליטית, בעשותו את הסידורים האחרונים למקרה מותו, ולמעתיד ספרד אחריו. הוא פירש כיצד יש לחלק מחדש עם רדתו מן הבמה, את הסמכויות הדיקטטוריות שבהן הוא מחזיק ביד איתנה זה 36 שנה. הוא הנהיג את התהליך הקונסטיטוציוני לבינוי יורשו.

אך יתכן שבפעולתו כן הוא משאיר באחוריו פצצת־זמן פוליטית. הקאודילו של ספרד, שגובהו פחות ב־1.60 מ', בעכה חלוש אף כי פחות בכיל־איכה. הוא נכנס עתה בשנתו ה־80. פראנקו מחזיק בתפקידי ראש מדינה, ראש ממשלה, ראש התנועה הלאומית ומפקד עליון של הכחות המזוינים. הכוונה היא — וכך גם נקבע בחוקה בשנת 1967 — ששום אדם אחרי פראנקו לא יהנה מריכוז כה רב של סמכויות.

עם מות פראנקו צריך יורשו המיועד, הנסיך חואן קארלוס דה בורבון, להיות ראש מדינה ומלך. בתור מלך גם יהיה המפקד הנומינאלי של הכחות המזוינים. אך הוא יהיה כפוף למידה מסוימת של פיקוח בצד מועצת המלכה, גוף מיצג בן 17 חברים המיצג את המוסדות השונים של מדינת פראנקו.

הפקיד ראש הממשלה שפראנקו מחזיק בו עתה יעבור לאדם אחר. הוא הדין בהנהגת התנועה הלאומית, הישות הפוליטית להנצחת המשטר.

לפני שלוש שנים עשה פראנקו את הצעד הגדול הראשון לקראת ביצוע תכנית ירושתו, על ידי מינוי חואן קארלוס, שהוא עתה בן 34, ליורשו. 22 שנה קודם לכן הכריז פראנקו על ספרד כעל ממלכה, אף כי ללא מלך. לאחר שפראנקו ימות, יעלה הנסיך על כסא המלוכה שנתפנה ב־1931, עם הכרזת הרפובליקה, על ידי סבו אלפונסו ה־13 לפחות, זהו הכוונה.

כשם שפראנקו דאג ב־1969 להעברת סמכויותיו כראש מדינה, כן דאג עתה להעברת סמכויותיו כראש ממשלה. בצו שפורסם ב־18 ביולי, יום השנה למלחמת האזרחים שהעלתה אותו לשלטון, הורה הגנרל פראנקו כי כאשר ימות, או אם לא יהיה מסוגל יותר למלא את תפקידו, יהיה סגן ראש מועצת המיניסטרים באופן אוטומאטי לראש הממשלה. כן פירש שיש להשביע את הנסיך כמלך תוך שמונה ימים מיום מותו של פראנקו.

לפי חוקת 1967 יהיה ראש הממשלה העתיד גם ראש התנועה הלאומית. נעשה איפוא סידור לקראת התקופה שלאחר פראנקו, גם לגבי התפקיד הגדול הרביעי שהקאודילו מחזיק בו עתה.

הצו מדגיש את מה שהודגש פעמים רבות קודם לכן: הסמכויות שפראנקו מחזיק בהן עתה הן למשך כל ימי חייו. לפי כל הסימנים נאמן הקאודילו המזדקן להצהרתו הפומבית מאוקטובר אשתקד, כשאמר כי יש בכוונתו לנהל את הארץ „כל זמן שהאל נותן לי חיים וצלילות של שיפוט".

אך הצו העושה את סגן ראש מועצת המיניסטרים לראש ממשלה ברגע בו ימות פראנקו, גם אומר „בתנאי שלא מונה בינתיים ראש ממשלה". תנאי זה משאיר לפני פראנקו דלת פתוחה להשתחרר עוד בימי חייו מן האחריות של ראשות הממשלה.

עתה, אמנם מינה פראנקו את עוזרו הקרוב ביותר, האדמירל לואיס קארארו בלאנקו, לרשת אותו כראש ממשלה. ברור שצעד זה נועד להבטיח יציבות בתקופה העדינה בה יגיע שלטון פראנקו לקיצו ותתחיל התקופה חדשה. אך מה בדבר המוחה־הארוך? יתכן גם שהצעון הוא להבטיח את שלטונו של פראנקו „לאחר פראנקו", על ידי שממנים כראש ממשלה אדם שהשקפותיו הפוליטיות הן שמרניות־קיצוניות ואוטוריטאריות באותה מידה כמו אלה של הקאודילו.

הדבר מדאיג ספרדים רבים, כן הסתם את הרוב בארץ, הרוצים בהתפתחות מסודרת, ללא זעזוע, לעבר דמוקראטיה. וזהי פצצת־זמן הפוטנציאלית שהם רואים בכך, שקארארו בלאנקו יעמוד בראש הממשלה שאחרי פראנקו.

החוקה קובעת שתקופת שרותו של ראש הממשלה העתיד תהיה חמש שנים. כן קובעת היא שאפשר יהיה לפטר את ראש הממשלה „על פי הודעת ראש המדינה", כלומר המלך, „תוך הסכמה עם מועצת הממלכה" — פריבילגיה שפראנקו מזכיר אותה בצו שלו מ־18 ביולי. הנסיך חואן קארלוס נשבע תגינת לכבד את חוקי־היסוד ואת המוסדות של משטר פראנקו. אך ידוע שהוא בעד ההתפתחות בכיוון של התרחקות מן האוטוריטאריות, אם זה רצון העם.

סידורי הירושה שעוד נשארו פתוחים, מעורר מספר שאלות ביחס לעתידה הבלתי־בטוח של ספרד. הירצה מלכה העתיד של ספרד להחזיק בתפקיד ראש ממשלה אדם שמישהו אחר בחר בו לצורך זה? במקרה שלא, היהיה לו אומץ הלב לפטר את קארארו בלאנקו ולהסתכן בזעמם של השמרנים־הנוקשים של המשטר, שכוחם רב?

ומה בדבר קארארו בלאנקו עצמו בן ה־69, שבמשך שנים רבות היה „האיש מאחורי הקלעים" של פראנקו? האם הוא שאפתני מבחינה פוליטית? ואפילו אינו שאפתני, כלום אין הוא עשוי לראות כחובתו לשרת כראש ממשלה במשך כל התקופה של חמש שנים? או שיופטר ברגע שחואן קארלוס יעלה על כסא המלוכה ויניח לספרד החדשה למצוא את דרכה תחת מנהיג חדש?

כרגע, איש אינו יודע את התשובות לשאלות אלה.

בצעד האחרון של פראנקו בעריכת

אוניברסיטת תל־אביב

היחידה לרישום ולקבלה
מודיעה על
סיום רישום מועמדים ללימודי הסמכה (תואר שני)

לחוג בלימודי עבודה

ביום ב', 31.7.72

במסלולי ההתמחות הבאים:
* ניהול כח־אדם ויחסי עבודה
* ניהול שירותי רווחה ומדיניות רווחה (במסלול התמחות זה)
* תנועות עבודה

רשאים להירשם בוגרי אוניברסיטה, שציונם הוא „טוב" ומעלה, במדעי החברה, בפסיכולוגיה ובביה"ס לעבודה סוציאלית. (במקרים מסויימים יחויבו התלמידים בצעדי רקע קודם בלימודי עבודה בשיעורי ההשלמה).

בוגרי חוגים אחרים שציונם „טוב" ומעלה יוכלו אף הם להגיש את מועמדותם, אך יחויבו בשמיעת שיעורי הכנה והשלמה בהתאם לרקע לימודיהם הקודמים.

פירוט תנאי קבלה ותכניות הלימודים ניתן לקבל ע"י פניה בכתב או אישית למזכירות החוג ללימודי עבודה, בבנין נפתלי למדעי החברה, אוניברסיטת תל־אביב.

קיימת אפשרות כי תלמידים שהצטיינו בלימודי התואר הראשון יוכלו להנות ממלגות לימודים כבר בשנת לימודיהם הראשונה.

טופסי רישום ניתן לקבל ע"י פניה על גבי גלויה, או אישית במשרד הרישום, בבנין מכסיקו, קרית האוניברסיטה ברמת־אביב.

שעות הקבלה: בימים א'—ה' בשעות 08.00—14.00
בימי ד' גם בשעות 15.00—17.00
טלפון: 3־2־411191

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה לרפואה

לימודי „מוסמך" בנאורוביולוגיה

הפקולטה לרפואה של האוניברסיטה העברית מודיעה על פתיחת לימודים בנאורוביולוגיה (מדעי העצב), בשנת הלימודים תשל"ג לקראת התואר „מוסמך למדעי הרפואה".

במסגרת זו יתקיימו לימודים וניתן יהיה לבצע עבודת גמר באחד מן התחומים הבאים: נאורואנטומיה, נאורואנדוקרינולוגיה, נאורופיזיקה, נאורופיזיולוגיה, נאורופרמקולוגיה, נאורופתולוגיה ופסיכופיזיולוגיה.

ללימודים אלה יתקבלו בעלי תואר „בוגר" במדעי הטבע של האוניברסיטה העברית או בעלי תואר שוה ערך של מוסד אקדמי מוכר, בארץ או בחו"ל אשר רמת ציוניהם הינה 75% לפחות. תלמידים בעלי תואר „בוגר" מפקולטות אחרות יוכלו להגיש בקשה למועמדות. במידה ויתקבלו יוטלו עליהם לימודי השלמה.

ההרשמה תסתיים ב־31.8.72

טפסי הרשמה ופרטים אפשר לקבל אצל הגב' א. בלום, במזכירות ההוראה של הפקולטה לרפואה במרכז הרפואי בעין כרם (טל. 02־38441, קו פנימי 007). ניתן לפנות לגב' בלום גם בכתב.

פרסי לימוד מוענקים לתלמידים לאור הישגיהם בלימודי ה„בוגר". כן קיימות אפשרויות של תעסוקה כעוזרים בהוראה ובמחקר.

משרד החינוך והתרבות

בית מדרש ממלכתי דתי
למורים למוסיקה
במוסד עליה. פתח־תקוה
(טל. 03-911257)

נמשכת ההרשמה

לשנה א': מתקבלים בוגרי י"ב שנות לימוד (בגרות או גמר) בעלי כושר מוסיקלי.

לשנה ג': מתקבלים מורים למוסיקה המעוניינים להמשיך לימודיהם ולהתמחות כמורה בכיר או כמוסמך להוראת מוסיקה בחטיבת־הביניים.

בדבר פרטים נא לפנות בהקדם — 911257(03) או בכתב

האוניברסיטה העברית בירושלים

מודיעה על הנהגת

לימודים לתואר „מוסמך" במינהל ציבורי

החל בשנת הלימודים תשל"ג תונהג תכנית מ"א מקצועי במינהל ציבורי, במסגרת החוג למדע המדינה והפקולטה למדעי החברה.

התכנית מכוונת להקנות הכשרה פרופסיונלית בתחומי המינהל הציבורי, ומיועדת לבעלי תואר „בוגר" בעלי ציונים המזכים אותם להתקבל ללימודים מתקדמים בפקולטות למדעי החברה ולמשפטים באוניברסיטה העברית. באישור מיוחד יתקבלו גם בעלי תואר „בוגר" בתחומים אחרים.

פרטים נוספים ניתן לקבל במשרד לקבלת תלמידים, ובמזכירות החוג למדע המדינה, (בנין קפלן, גבעת־רם, ירושלים).

הרישום יימשך עד 31.8.72. טפסי רישום ניתן להשיג ב„אקדמון" ת.ד. 41 ירושלים, המחיר — 4 ל"י. תלמידי האוניברסיטה יקבלו טפסים במזכירויות הפקולטות או במשרד לקבלת תלמידים, בבנין הפלנטריום.

אנקורי
תיכון בוקר לבגרות

הרשמה לכל הכיתות לשנת תשל"ג
בגרות אקסטרנית
בכל המגמות
הלימודים בהתאם לחוק הפיקוח
* כל ספרי הלימוד חינם * אפשרות ללימוד חוזר חינם *
שכר לימוד מודרג
כמו כן נמשכת ההרשמה לקורסי ערב לבגרות.

מהנהלת ההרשמה: סירקין 3, חיפה, פינה בהרצוג ע"י פינת בן־יהודה 46
טלפונים: 28 97 24, 28 87 18, 28 23 14

ביה"ס להנדסאים

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל
משרד העבודה – משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה מכנית

מודיע

על הרשמה לקראת שנה"ל תשל"ג

1. למגמות ותת המגמות

אלקטרוניקה	בניה	מכונות	כימיה
חשמל	אדריכלות	מיכון חקלאי	פלסטיקה
פיזיקה	דרכים	אוירונוטיקה	מזון
ביו הנדסה	מדידות (גיאודזיה)	תעשיה ונהול	הנדסאים־מורים

משך הלימודים: א. לימודי יום הנדסאים — שתי שנים כ־40 שעות בשבוע.
ב. לימודי ערב הנדסאים — ארבע שנים.
ג. לימודי צבירה — פעם פעמיים בשבוע לפי בחירה.
ד. לימודי יום טכנאים — שנה מוגברת.
ה. לימודי ערב טכנאים — שנתיים מוגברות.

הערות:
א. מתקבלים/ות בוגרי/ות י"ב תיכון לרבות בעלי תעודת בגרות אקסטרנית או בוגרי בתי ספר תיכוניים מקצועיים (רמה 4 שנתית).
ב. תלמידים/ות המשתתפים/ות בלימודי יום נהנים/ות מהלואות מטעם משרד העבודה.
ג. חיילים/ות בשרות חובה הלומדים בכתות הערב מקבלים הנחה משכר למוד בשעור 50%.

2. לכתות קדם הנדסאים
כתות ערב חד שנתיות לבוגרי י"א כתות של בתי ספר תיכוניים ו/או מקצועיים.

● לשם קבלת פרטים או הרשמה יש לפנות:
בחיפה: (למודי יום וערב) מרכז ביה"ס חצר הטכניון, הדר הכרמל, טלפון 661151 קוים 45, 36, 7 אחרי הצהרים 668439 כל יום בשעות 08.00 — 13.00 ובימים א' ג' ה' בשעות 16.00—18.00.
אהל שרה: (בעמק יזרעאל) (למודי אחה"צ וערב) מר י. להב, המרכזה האזורית יזרעאל. אוהל שרה, דואר נע יזרעאל טלפון 065/22956.
באילת: (למודי ערב בלבד מכונות והכנה) מהנדס א. באום, הכנע, מכרות הנחושת, טלפון 059/2121/2.
במדרשת רופין: (למודי יום בלבד) טלפון 053/98383, כפר יונה.
בנצרת: (למודי יום וערב בניה ומכונות וכן הכנה ערב) מהנדס סרוג'י רח' 10/316 טלפון 065/54831.
צמח (עמק הירדן): (למודי אחה"צ) מועצה אזורית, עמק הירדן, צמח, טלפון 067/50421
בצפת: מר כבודי, ביה"ס עמל ע"ש בלאושילד, טלפון 067/30284.
בתל־חי: מר ח. אברהמי, המכללה האזורית טל. 067/40969.

מרכז לאדם ומלואו

סדנאות ליחסי אנוש בשיטת אנקאונטר וגשטלט

5.8.72 — מיכאל ברגם, אלברט סילבר, יוזם של אנקאונטר (באנגלית)
12.8.72 — ישראל צ'רני הזוג הנשוי (בעברית) סדנא ביחסי משפחה
כל הפעולות מתנהלות בכפר שמריה (הרצליה)
פרטים מלאים: רח' התשבי 4 חיפה, טלפון 04־536275

הוצאת הלכות, רמת־השרון

הופיעו תוספות לספר
„דיני רשויות מקומיות"
מאת אליהו וינוגרד, עו"ד
לכרך א' — תוספת מס' 3.
לכרך „החוקקים" — תוספת מס' 2.
להשיג:
בכל בתי־המסחר לספרי משפט

הופיע
תפוצות ישראל
שירות מידע על חיי היהודים בעולם
שנה י' חוברת ב'
בהוצאת הוועד היהודי האמריקני / המשרד בישראל

התוכן:
יהדות דרום־אפריקה — קיבוץ יהודי בדילמה מתמדת
* ההתהוות של יהדות דרום־אפריקה / גוסטאב סרון
* דרום־אפריקה והקיבוץ היהודי בה — רשימות ומספרים
* הארגון הקהילתי של יהודי דרום־אפריקה / ס. אשהיים
* החינוך היהודי בדרום־אפריקה / ברנארד שטיינברג
* היהודים והאפארטהייד / הנרי קצב ואחרים
* לאומיות אפריקנית ולאומיות יהודית / גדעון שמעוני
* הספרות היהודית בדרום־אפריקה ויהדותו / אלי דאב
* ענין של אבונה / דן ג'ייקובסון

בהזמנות נא לפנות:
הוועד היהודי האמריקני רח' אתיופיה 9, ירושלים

תמונה בלי מסגרת
דומה לאשה בלי איפור
„ארמון" רח' אילת 47 ת"א
טל. 57112

מאות אלפים
בכל רחבי העולם
למדו את השפה העברית
בספר **אלף מלים**
מעתה ילמדו במהדורה החדשה
אלף מלים מחודש
חדש בתוכנו חדש בצורתו

מחיר הספר: 4.50 ל"י
כולל קולון ב־8 שפות: 6.00 ל"י

הוצאת ספרים אחיאסף בע"מ
תל־אביב, רחוב יוסף הנשיא 13
טל. 283339

מדע לנוער המתבגר
לדעת
מבקש
סליחה

מכל הקוראים המבקשים כרכים א'—ב' של כתב־העת ומאלה המחדשים מנויים לכרך ג' על כי נבצר מאיתנו להשיב במהירות בה אנו רגילים לענות לפניות הקוראים. עומס העבודה הכרוך בחידוש המנויים גורם לעיכובים. אנו עושים כמיטב יכולתנו לספק את רצון הקוראים, ומאלה הממתינים עדיין לתשובה אנו מבקשים להתאזר בסבלנות ולסלוח לנו.

מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה
רח' המלך ג'ורג' 33 ירושלים, 91000

גוף החוליתן
מאת אלפרד ש. רומן

מהדורה עברית של ספר יסודי בהוראת הזואולוגיה באוניברסיטאות העולם.

544 עמודים, 28 עמודים צבעוניים, 415 ציורים
המחיר — 45 ל"י.

בהוצאת מפעל תרגומי מדע הישראלי בע"מ.

המפיץ: נתיב הספר בע"מ, רחוב מלצ'ט 38, תל־אביב (טל. 02־241224)

מטבעות ארץ־ישראל

קטלוג מאוסף בנק ישראל
מאת אריה קינדלר — מנהל מוזאון קדמן למטבעות

אוסף מפואר של מטבעות ארץ־ישראל, מהמטבע הראשון של יוחנן הורקנוס (135—104 לפסה"נ) ועד תום מלחמת בר־כוכבא (135 לספה"נ). מאות צילומים של כל המטבעות בתקופה זו.

144 עמודים, כריכה קשה. המחיר — 30 ל"י.

בית הוצאה כתר בע"מ
המפיץ: „נתיב הספר" בע"מ
רחוב מלצ'ט 38, תל־אביב

ב„ספרית אפקים"
יהודי ארצות הברית
מאת מרשל סקלר

מחקר היסט ועשיר הבנה
המתאר באופן מעמיק
המציאות ובהווה את מבנה
החברה היהודית בארה"ב.
נכתב ע"י הסוציולוג
היהודי הנודע בארה"ב.

هكذا من الأصل

هكذا من الأمل

יהודה סלוצקי

„השנים השחורות"

מאז באו המוני יהודים, לפני מא־ תים שנה, בצילה של מלכות רוסיה, חיפש השלטון באותה מדינה דרכים מדרכים שונות לבטל את ייחודם של בני אומה זו ולהטמיעם בהמוני העם הרוסי. עם עבור השלטון ברוסיה למפלגה הקומוניסטית, לא חל שי־ נוי יסודי במגמה זו, ובמידה מסוימת אף קיבלה חיזוק, מאחר שהתבולל־ תם ושמיעתם של היהודים הוהנו ב־ אידיאולוגיה השלטת במדינה — ב־ תורת מארכס ולנין.

מארכס סבר, כי עם ההקדמה ה־ חברה האנושית „ייסתם הגולל על עצם תופעת היהודי" ויבוא „שחרור החברה מן היהדות". לנין אמר, כי עצם רעיון קיומה של אומה עברית הוא „רעיון ציוני מוטעה בהחלט וריאקציוני ביסודו". הוא אף הזכיר את דברי ק. קאוטסקי, כי הפתרון היחיד האפשרי לשאלת היהודים הוא התמזגותם באוכלוסיה הכללית ו„כל דבר שיש בו כדי לקדם את שימת הקץ להסתגרות היהודית — ראוי לתמיכה". עם־זאת דוחה לנין כל כפייה כלפי היהודים, כל מעשי אלי־ מות ואפליה. התבוללותם וטמיעתם של היהודים היו, לפי דעתו, תוצאה בלתי־נמנעת של תהליכים כלכליים, סוציולוגיים היסטוריים.

כאשר הגיעו הקומוניסטים לשל־ טון, בשנת 1918, התברר להם כי קיומם של מיליוני יהודים ברוסיה כאומה נפרדת הוא עדיין בחזקת עובדה. הם החליטו „לסייע" להוליך ההיסטורי ה„פרוגרסיבי" של הטמי־ עה על־ידי קיצוץ שורשות חייה של האומה היהודית. הרדיפות על דת ישראל, איסור לימוד השפה העברית וחיסול ספרותה, איסור התנועה ה־ ציונית והחלוצית — כל אלה היו צריכים להחיש את מהלך גלגלי ה־ היסטוריה. במקום כל אלה הותר ליהודים לקיים סורוגאט עלוב של תרבות יהודית־סובייטית, חסרת כל שורשים היסטוריים וריקה מתוכן לאומי.

אולם למרות כל מאמציו של ה־ משטר ולמרות „צורהוי" הממשיה של היטלר, לא נפחה האומה היהודית ברוסיה את נשמתה. להיפך — בעק־ בות השואה, ולאחר־מכן עם תקומת מדינת ישראל, נתגלו ביהדות רוסיה סימנים של התעוררות לאומית. אז בא סטאלין והחליט לפתור את ה־ בעיה היהודית המטרידה באורח יסו־ די ובהיר. כל השרידים של התר־ בות היהודית נעקרו בדם, והחול בהכנות להשמדה פיסית של המוני יהודים. מבחינתו הוא צדק סטאלין, שהרי אם אין יהודים — גם אין בעיה יהודית...

אגב, מאה שנה לפני־כן ניסה רודן רוסי אחר, הצאר ניקולאי הראשון, לפתור את בעיית היהודים בדרך דו־ מה. לפי תכניתו עמדו השלטונות לסווג את יהודי רוסיה לשני סוגים: מיעוט של „יהודים מועילים" ורוב, שעליו נגזרה כליה בצורת גירושים המוניים לסיביר וגיוסים מוגברים לצבא. גם אז ניצלו היהודים עם מותו הפתאומי של הצאר.

יהושע א. גלבוע בא לתאר בספ־ רו תיאור היסטורי מקיף אותן אר־ בע „שנים שחורות" בסוף ימיו של סטאלין, שבהן הגיעו גזרות השלטון הסובייטי כלפי היהודים לשיאן.

כל המצוי אצל חקר היהודים ב־ ברית־המועצות יודע כמה קשה ה־ מלאכה. המקורות הנאמנים של הקו־ רה בברית־המועצות חסומים בפני החוקרים. המקורות הסובייטיים ה־ רשמיים הם, ברובם הגדול מזויפים בכוונה תחילה. עיקר מלאכתו של החוקר היא לחשוף את האמת על־

תרבות וספרות

ידי גביית עדויות של אישים שיצאו את ברית־המועצות וניתוחם של ה־ ספרים, העיתונים וחומר־התעמולה הרב, שבריה־המועצות משפיעה על אזרחיה ועל העולם כולו, כדי לבור ממנו את גרעיני האמת. לשם כך לא די בקריאה בלבד. יש צורך באינטו־ איציה ובהבנת דבר מתוך דבר, יש צורך גם בידע רב של תולדות רוסיה וספרותה. יש כן המועיל גם בנסיון אישי. יהושע גלבוע יש בו מכל אלה, ועל נסיונו האישי בכלא הסובייטי סיפר בספרו „לשמור ל־ נצח" (ת"א, 1963).

המיתודה העיקרית שבה השתמש גלבוע היא „הקריאה בין השיטין" של הספרות והעיתונות הסובייטית, היהודית והכללית, לתקופותיה. ל־ מרות הצנזורה הקפדנית, אפשר ל־ מצוא בחומר זה עדויות של הרגשו־ תיהם האמיתיות של הכותבים. אחד הפרקים המעניינים בספר הוא פרק ג', שבו בא ניתוח יצירותיהם של גדולי הספרות היהודית־הסובייטית ד. ברגלסון, א. פפר, ד. הופשטיין ואחרים, מתוך הדגשת המעבר מהת־ כחשות לאומית להתעוררות לאומית, מעבר שהביא בסופו של דבר לחי־ סולם האכזרי. אגב, גלבוע תולה מעבר זה בפלישה הגרמנית, אולם סימנים ראשונים לו נראו עוד לפני־ כן, והדבר קשור (כפי שמציין גלבוע לגבי ש. האלקין, בעמ' 87) בשינוי שחל בברית־המועצות כולה בשנות השלושים לגבי עברה ההיסטורי של האומה הרוסית, כאשר לפתע הועלו על גם גיבורי רוסיה הישנה אלכסנדר נייבסקי, איבאן האיום, פיוטר ה־ גדול וכו'. אז באה דרישה גם לסופ־ רים היהודים הסובייטיים להפסיק ל־ דון על העבר היהודי לפי התפיסה

ה„יבסקית" הרגילה ולהעלות את זכ־ רם של גיבורי ההיסטוריה היהודית: המכבים, בר־כוכבא וכד'. על פגישה מזעזעת בנושא זה בין מקורבו של סטאלין ל. כגנוביץ ובין קבוצת סופ־ רים נאמנים יהודים עוד באוקטובר 1936, מספר בזכרונותיו השחקן הד־ סופר היהודי־הסובייטי יוסף שטיין.

גלבוע פותח את ספרו בתיאור ה־ פגישה הנרגשת של היהודים הסוב־ ייטים בשנים 1939—1940 עם שני מיליוני אחיהם בפולין המזרחית, לי־ טא, לטביה ובסרביה. כבר אז הת־ ייחסו הקליטים הסובייטיים במרי־ רות לגילויים של „נאציונאליזם יהו־ די" שהתגלו בפגישה זו, והיו כאלה (כמו הסופר הצעיר זליג אקסלרוד, עמ' 26) ששילמו על כך מחיר יקר.

„הוועד האנטי־פאשיסטי", שהוקם ב־1941 אך ורק כדי שישמש מכשיר תעמולה למען מכונת המלחמה ה־ סובייטית, חרג מתחום המטרות ש־ הציבו לו השלטונות והפך ביטוי ל־ רחשי ליבם הלאומיים של יהודי רו־ סיה, למרות כל ההסתגלות וההזדהות של ראשיו ומכותביו. לא רק סופרים אידיים, אלא גם סופרים יהודים־רו־ סיים, שהתבוללו לכאורה, נתנו בי־ טוי להזדהותם עם עמם. בהם היו איליה ארנבורג, מארגאריטה אליגר, ואסילי גרוסמאן, פאבל אנטוקולסקי, ועוד.

התעוררות זו נמשכה גם אחרי ה־ מלחמה. היא התחזקה עם האבל ה־ גדול על קרבנות השואה ובהשפעת ספיחי האנטישמיות, שהשאירו אח־ ריהם הנאצים בשטחים שכבשו. היא מצאה ביטוי בנסיון לחדש את ההת־ נחלות בבירוביג'אן ועוד יותר בזמר־ גה המפורסמת של הקמת קהילה יהודית בחצי־האי קרים, שהושביה הטאטארים גורשו ממנו בעוון שיתוף פעולה עם הנאצים. ועל כל אלה בא לפתע המפנה החד ביחסה של ברית־המועצות לתכנית הקמתה של מדינה יהודית בארץ־ישראל. מאז הצהרת גרומיקו בעצרת האו"ם במאי 1947 ועד סוף שנת 1948 תמכה ברית־המועצות במדינת־ישראל, הן בהצהרות מדיניות רבות־משקל הן באספקת נשק. היהודים בברית־המו־ עצות שכחו את כל חוקי הזהירות ו־ הפגינו בהמוניהם, בראש השנה תש"ט (1948), בעת בואה של גב' גולדה מאיר, כשגרירות ישראל ב־ מוסקבה, את אהדתם למדינה היהו־ דית הצעירה. בהפגנה זו הוכח כי שלושים שנות משטר סובייטי לא עקרו עוד מלבם את הרגש הלאומי, ובכך נגזר דינם. איליה ארנבורג, שידע מיד לקפוץ מאניות טובעות בעוד מועד — נמלט. חבריו ל„ועד היהודי האנטי־פאשיסטי" שילמו ב־ דמם על „הסטייה הלאומנית" של בני־עמם.

בסוף שנת 1948 חוסל כל המימסד הסובייטי־היהודי הרשמי. נאסרו סו־ פרים ושחקנים, נסגרו עתונים, הוצ־ אות־ספרים ותיאטראות, תשומת־לב מיוחדת ניתנה להשמדתה של צמרת האינטליגנציה היהודית ב„מחוז היהו־ די האוטונומי" בירוביג'אן, שנשאר מאז ועד היום כשלט שתהליך על חזות שנתרוקנה. בד בבד עם חיסול נושאי התרבות היהודית, התנהל מסע־תעמולה נגד היהודים המתבו־ ללים בסיסמת המאבק ב„קוסמופו־ ליטים" ויהודים נדחקו מן הבנ־ גנתם של השלטון הסובייטי. הדיכוי הלך והעמיק. באוגוסט 1952 הוצאו להורג גדולי הסופרים, האמ־ נים והעסקנים היהודים־הסובייטיים, שישבו במאסר זה כמה שנים. בראי־ שית 1953 החל ביומו של „משפט הרופאים" — עלילה נתעבה, שמטר־ תה היתה להטיל צל על כל האינ־ טליגנציה היהודית ולהכשיר את ה־ לבבות למסע־השמדה חדש. אותה שעה התרבו השמועות על גירושים של המוני יהודים לפי „סלקציה מסוימת" (עמ' 227) למחנות עבודה־ כפייה באזורים נידחים במדינה.

תיאורן של „השנים השחורות" בא בספר בהתאם לגילויים החיצונים; והדבר מובן — העדויות היכולות לשפוך אור על המניעים, שהביאו ל־ כל אותן גזירות רעות, סגורות וחתו־ מות בגנזכי ברית־המועצות. לפעמים דומה שיש כאן מגמות סותרות. מצד אחד עוקרים כל סימן של יצירה לאומית יהודית, ומצד שני — מת־ עללים ביהודים המתבוללים, וה„קוס־ מופוליטים"; מצד אחד, משמידים כל גילוי של רוח יהודית, ובצד שני — ממשיכים לשמור כעל אוד עשן על בירוביג'אן העלובה; מצד אחד, רוצים להשכיח את שם ישראל, ומצד שני — עומדים על כך שבדרכונים יצוין המוצא היהודי גם לגבי אנשים שהיו מוכנים להתנער מציון זה. ייתכן שאילו שאלו על כך את סטאלין עצמו היה עונה, כאדריאנוס שחיק־ עצמות בשעתו: „ואתם רוצים ל־ יעצני היאך אני צריך להרוג בשונ־ אי?" (איכה רבתי, ב').

על־כל־פנים, בשלב הידע העומד לרשותנו בשעה זו עשה י. גלבוע במיטב יכולתו ומפירורי עובדות ו־ קטעי דברים צייר תמונה נאמנה של אותן שנות־אימים אחרונות בחייו של סטאלין. ואל נשכח כי עם מותו ה־ פתאומי של הרודן, ב־5 במארס 1953, לא חל שינוי יסודי במדיניות ברית־ המועצות כלפי אזרחיה היהודים. גו־ רלם נחרץ לטמיעה לאומית, ואם כי האמצעים לכך־זם חמורים פחות מ־ שב„השנים השחורות", הרי יעילותם לטווח ארוך אינה פחותה. יתר־על־ כן — בתנאים השוררים בברית־ המועצות אין כל ערובה שגזירות „השנים השחורות" הדומות להן לא תתחדשנה. זאת עלינו לזכור ולא להשתעשע באשליות כי אפשר ל־ החזיר את גלגלי ההיסטוריה אחור־ נית ולקומם מחדש חיים יהודיים־ לאומיים בתחומי ברית־המועצות. נשארה, איפוא, הדרך השניה — „שלח את עמי". תינתן האפשרות לכל יהודי שאינו רוצה בכליה לאו־ מית, לכל יהודי שלקח „השנים ה־ שחורות" נוחרת בנפשו, לצאת מ־ ברית־המועצות ולהצטרף אל אחיו בישראל.

*) יהושע א. גלבוע, „השנים ה־ שחורות של יהדות ברית־המועצות". הוצאת „עם הספר", ת"א 1972, 327 עמודים.

ד"ר אריה מנצר

„מיתרים ומערכות" לאברהם קריב

בשורת מבקרינו שאינם יוצאים ידי חובתם בביקורת שאינה חורגת מהערכה ישירה של הספר המבוקר, סגנונו ומקומו בספרות, אלא, חות־ רים לבחינת כל אחד מנושאיו מנ־ קודת־ראות רוחנית־ספרותית כול־ לת, שמור מקום נכבד ומיוחד־במינו לאברהם קריב. עם היותו יוצא לי־ טא, ארצם של ה„מתנגדים", שוכ־ נת בקרבו נשמה פיוטית, רגשנית ומתלהבת, הניכרת יפה בדברו על החסידות, בהערכתו המצוינת את עולמו הפנימי של המהר"ל מפראג ¹) בהעמקתו המופלאת בדמות הקו־ רא ושגב רעיונותיו ²) ובדיוניו בב־ עיות העם המדינה.³) אולם נראה לנו, כי לא נחטא לאמת באומרנו, כי שיא פעולתו הספרותית של קריב היא ביקורתו החריפה והשנונה על סופרי ההשכלה שלנו וקצת מסופ־ רינו הראשונים,⁴) שמעמדם כמעט בלתי־מעורער בתודעת עמנו וב־ תולדות ספרותו. אמת נכון הדבר, לא בכל מקרה יסכים הקורא עם השגותיו בכל פרטיהן, אך לעולם לא יוכל להתעלם מהעובדה, שדבריו, הבלתי־מקובלים לפעמים קרובות מ־ אוד, נאמרים בלהט נפשי, בכנות אינטלקטואלית ובנאמנות מירבית לעמדתו הרוחנית המוצהרת. השק־ פתו האישית, הסובייקטיבית בביקו־ רת, שאליה הגיע לאחר התלבטויות נפשיות רבות וקשות ומתוך רגש אחריות כרשים, מתבטאה בכשנתו, הטוענת להסברת הספרות הלאומית גם מנקודת־הראות של זיקתה ל־ יהדות ועמדתה כלפי העם, צרכיו בהווה ותקוותו לעתיד — וזה, כמו־ בן, בנוסף לכל יתר אבני־הבוחן של ספרות טובה.

כעת מונח לפנינו קובץ נאה מ־ מבחר מאמריו של קריב⁵), ונאמין לו מראש, כי „רובם כתובים מתוך זיקה־שבלב אל הסופרים שמדובר בהם... ואין משמעו של דבר, שהמ־ חבר תמים־דעים עם כל הסופרים שעליהם בא כאן הדיבור. חילוקי ד־ עות לא מנעו אותו מהערכה חיובית, ואפילו לא מזיקה פנימית, להוציא דעות הנוגעות בציפור־הנפש..." („דבר המחבר", עמ' 5).

בספר שלושה מדורים. במדור ה־ ראשון — מסות על מספרים ומשור־ רים ידועים, וראשונה להן מסה על שלום עליכם, „אשר מדי נזכרנו מייד עולים על לבנו גם המוני בית־ ישראל מלפני החורבן האחרון, ש־ יצירותיו היו מקום־חיותם... על מה, בעצם, מעתירים דברים אנשיו ונשיו של שלום עליכם? מגלגלים הם ב־ כל פורענות שנתרגשה עליהם, את מרי יומם הם משיחים ואת צרת נפ־ שם, ולכאורה למי יש אוזן לשמוע אלה? אך אצל שלום עליכם אזנ־ נו שבויה לצרות שדולפות להוכח. מר לשמוע והענוג להקשיב!" (עמ' 20—22).

על ביאליק הוא אומר, כי „דווקא בזה גדלותו היהודית, שאף בעזבו את המשכן הישן של השכינה, בית־ המדרש, ובהפנותו פניו אל החיים, אל העולם, אל הזמן ורוחותיו, על־ תה משפתיו בת־קולה של שכינה יהודית..." (עמ' 35). יחסו של ה־ משורר אל אחד־העם הוא לקריב הזדמנות נאותה לשלח חיצים בהש־ כלה ולעמוד על האכזבה ממנה ב־ מוצאי תקופתה: „כמעט בבת־אחת נמוגה תקוותה של אותה תקופה, כי הישועה תבוא על־ידי התקרבות אל החוץ, ואז נעשה מוחש ביותר החלל הריק שהשאירה בפנים. חיי העם לא חיים, העם גופו לא עם, האדם מ־ ישראל לא אדם, כל הדרך ההיסטו־ רית של עמנו היא תוהו־לא דרך, כי מורי־דרכו היו מתעים. נפילת־מר־ חין זו, שמשתה בקרב כל הנעורים מאמונה דתית... היתה אחת המחלות הממאירות, שפקדה אותנו במשך דברי־ימינו הארוכים, ועדיין לא נר־ פאנו ממנה כליל. היא מפעפעת א־ פילו בתוך הציונות, שיש מפרשים אותה כהודאה גמורה בשלילותה של ההשכלה" (עמ' 45). גם המתקומ־ מים כנגד השקפה ההיסטורית־ספרו־ תית זו לא יוכלו שלא להתייחס ב־ כבוד לסופר־המבקר הטוען כך. מ־ עניינת, בהקשר זה, העמדתו את ביאליק ואת אחד־העם זה לעומת זה. ביאליק הוא בעיניו „הפרשן ה־ גדול של חוויות החיים והרוח בע־ מנו... אחד־העם דיבר כל הימים ב־ שם היהדות, אך יהדות הדורות לא יכלה להכיר את עצמה ביהדותו של אחד־העם ⁶) ...ביאליק לא דיבר על יהדות, אלא על תרבות, אך יהדות הדורות אורו פניה לשמע־דבריו, אף שלא היה איש דת, כי יש בהם משב של רוח־הקודש" (עמ' 48).

בדבריו על ש"י עגנון מתגלית שנינותו של קריב, בקובעו, כי „ה־ ספרות העברית בת מאה השנים ש־ לפני עגנון, לא זו בלבד שלא צמחה מתוך שרשי חיותה של היהדות היה־ דית, אלא היא עצמה קמה לש־ טן לה ונתנה רוב חילה לקעקעה ול־ ערערה... ולפתע קם גואל פלאי ל־ אותה הוויה מרחות וגילה בעמקיה ו־ מרומיה... עולם שכולו חרש גילה עגנון בספרותנו — והיא עולמנו ה־ ישן, שהספרות כבר סתמה עליו את הגולל..." (עמ' 67). דומה לנו, כי איש לא השכיל עדיין להגדיר בתמ־ ציתות כזאת את יצירתו של עגנון ואת ערכה למען השרשת היהדות בספרותנו. שפע הרעיונות של קריב על מפעלו, דמויותיו ודימוייו של הסופר הם, כמדומה, הפרקים המ־ עניינים ביותר בכל הספר, וכבינו־ הם ישבה במיוחד את לב הקורא הפרשנות המופלאה לסיפור „שבועת אמונים" (עמ' 98—110) — פרשנות שאף היא צומחת משלילת ההשכלה.

„חסד של אמת" עושה קריב עם א. א. קבק, ומקדיש לו את „המא־ מר הנרחב ביותר, שמתקרב כמעט למונוגראפיה... משום קירבתי הרו־ חנית אליו ומשום שהיה מן הדחויים שלא בדין ועודנו טעון גילוי..." (עמ' 6). וקריב אמנם מגלה את ערכם הספרותי של סיפוריו ורומאניו של קבק, מחבר הרומאנים ההיסטוריים. „במשעול הצר" הוא בעיניו „ספר של העיקר — עיקר החיים, עיקר האדם, אשר נכתב מתוך השקפת־ עולם שבשללה כל־צרכה" (עמ' 153). הסברו של קריב, המחייב את תורת ישראל ללא הסתייגות, לגבי ספר המתאר את חיי ישו ותורתו אינו מעורר כל פליאה, שכן מצויר האיש ברומאן של קבק כיהודי (עמ' 154). ברומאן על תקופת ההשכלה „בחלל הריק" משבח, כמובן, המ־ בקר את ערעורו של הגיבור יוסיל, שהרי הוא ערעורו שלו עצמו.

בדבריו על יצירתו של יעקב כהן עומד קריב בעיקר על מחזהו „בלת" ועל בעיית הספק שבפרובלימאטי־ קה של המחזה מימי רוסו, ולדעתו „יש לו למשוררנו תורת־אדם משלו, שאני יכול רק לרמוז עליה". כרבים טוען גם קריב, כי „לא המשורר מ־ קופח שמעטים הם שוחרי יצירתו, הדור מקופח..." (עמ' 206—207). ד' אילו על יעקב פיכמן הוא אומר, כי „יסודי אישיותו ויצירתו חונים יחדיו בצילה הטוב של הרגשת עולם ש־ לא נפל בה סדק, שלא עלה בה קמט, שלא התגנב אל תוכה סימן־ שאלה וסימן־תהייה..." (עמ' 210). דבורה בארון היא בעיניו „העין הזכה, החסודה, הלב החם והחונן שבספרותנו. כל שהיא מספרת, דו־ מה על אחיה היא מספרת ועל אחיו־ תה, אשר עמם ולמענם פועם לב־ בה..." (עמ' 259).

מאמרים נוספים מוקדשים לרשי־ מותיו של יעקב שטיינברג ולשיר־ תם של דוד שמעוני ורחל, למ. סי־ קו, לשלמה רייכנשטיין, סופר הקיב־ בוץ, ובעיקר לאשר ברש, „איש ה־ מוג" (עמ' 295).

במדור השני של הספר, „בקו ה־ אופקי" דן קריב בראובן בריינין ב־ אישיותו המפוצלת קמעה, בגורלו ו־ גורל כתביו, במשה גליקסון, „בעל האישים בציונות", היפוכו של בריי־ נין בסוג ספרות זה של העלאת דיו־ קנאות. בהערכתו ל„ספר הבדיחה והחידוד" של א. דרויאנוב ולהגותו של צבי דיעזדורף מתגלים צדדים נוספים בכוחו של קריב המבקר.

במדור האחרון, „ברחוק" מופיע קריב כ„איש־העולם" המקיף בכתי־ בתו תופעות רוחניות כלל־אנושיות. במאמר „קול מתוך מרומאי" מכור־ נים בפניו „מכתבי מוסר" של סנקא „ספר מרפא, מן הספרים להועיל, מאותם מורי־הדרך ומורי־החיים, ש־ כל צצה אשר נקה מפיהם אינה מכ־ זיבה לעולם" (עמ' 345). בדבריו „לפרשת שיילוק" מתבטאת הסתיי־ גותו: מתפיסת המסנה בתיאטרון „ה־ בימה" (סיון תרצ"ו), ונראה לנו, כי בימינו היתה ביקורת חריפה עוד יותר. מקסים גורקי הוא בעיניו „ה־ אפוסטול של האדם", ואת „הביאו־ גרפיה האגדית של תומס מאסאריק אפשר להעמיד על שלושה ציוני־ דרך: שוליא דנפח בהיה לפילוסוף ופילוסוף לאבי המדינה — „המשח־ רר"".

קריב מתגלה לפנינו גם בספרו זה במלוא שיעור־קומתו הרוחני והיהו־ די. ביקורתו היא כנה, מעמיקה, עצ־ מאית, דבריו של איש־רוח האומר ללא כל היסוס את אשר עם לבבו.

¹) כתבי מהר"ל מפראג, מבחר. סידר, ערך והקדים מבוא אברהם קריב. הוצאת מוסד הרב קוק, ירו־ שלים, תשי"ך.

²) „שבעת עמודי התנ"ך", אישים ואידיאות בספר הספרים. עם עובד, תשכ"ח.

³) „ברחק את השרשרת", מאמ־ רים והרצאות על העם והמדינה. מ־ חברות לספרות, תשכ"ד.

⁴) „אדרבה וירוח לי" ומהדורתו השניה המשכה „עטרה ליושנה" — מאמרים על הספרות, על העם ועל המדינה. הוצאת „דביר", תל־אביב, תשי"ז.

⁵) „מיתרים ומערכות", כרך ראשון. הוצאת ספרים מ. ניומן בע"מ, מפעל סופרי חיפה בשיתוף עיריית חיפה ומועצת פועלי חיפה, קרן ל־ הוצאת כתבי אברהם קריב. 366 עמ'.

⁶) ראה, אברהם קריב „משה רבנו במיכנת הפוזיטיביסט" (על מאמרו של אחד־העם „משה"). כרמליה, שנ־ תון ספרותי, כו. יו"ל ע"י אגודת הסופרים, סניף חיפה.

ליאון אלגוף פלומבו: שרטוט (פולריזאציה) — (ראה עמ' 17)

נתן יונתן

לאיש מסיע אבנים

„מסיע אבנים יעצב בהם" (קהלת)

איש אחד היה מסיע אבנים בחשכה
גבר צעירי לא יצלח בימיה, איש חכם
שראיתיו מקו העצבות של כפיפת גבו
ועצימת עיניו ואמרתי אני אל לבו:
מסיע אבנים יעצב בהם איש בונה בית
מקים גדר לתחת נפשו ומדמה שער בה לבדו
אלו ידע איך אהבתיה, כמה הייתי ידידו
בתפלין ואיקונין של אהובתו
בטוטפות שבין עיניו

עד שהחזיר לי פניו כבר הפכו אבן
מי שכל אונו נתן באבניו
לא עשה חיים אבל בית עולם לעלוי נפשה בנה
אף גדרים לה גדר וכתרים לה קשר של סני מהור
מדברים שבינו לבינה והפך אהבה לקנה

ואני מרחוק באחור
לא יין רק סחי גפן נכריה
לא אבנים רק חול נודד
טיטות של אהבה בדודה מכביר
עד שבקר אחד אותו אדם עובר
על פני מקום על אבניו משל עתיק
מצפור זרה יפה ואיננה

לא היתה לי אף מלה בשבילנו
של נחומים או מרורים
שכן זמן רב חלף מיום שעצם עיניו אחרון האבירים
ובקבר אשתקד שלנו באמה
אין עוד צפרים

אהרן מירסקי

טיול העצים

העצים שביער עדין לא שבו מטיולם הארוך.
נטל כל־אילן מעדרו בידו ועלה עפר שרשיו,
וכשלף הרגלים מעל שלשו יונקותם מקרקע.
הלכו יחפים, מחנה גדול אל מעבר ליער
בדרך היורדה לערים, עד כי נעלמו מן העין.

יצאו העצים לטיולם הארוך כי נלאו לשבת ביהם.
ובלכתם באו לכרכים וימצאו קרוביהם בשדרות
עומדים וצופים בהולכי ברחובות לדעת דרכם
אם יצר עצים יצריהם וצעדם ביושר הרגל,
אם שרשיהם עמהם ומשם ועפרם בם דבוקים,
קלפה מלבוש לעורם וכסותם ושאות כענפים,
תפשם שאלה פרחים לעשות צצים ופרות,
ואם שיח אילנות לשונם ובגרונם המית יערות.

וביער הריק נשארו צפרי עפאי העצים,
בתיהם רחוקי מעפם, והם בארצם כגרים.
נושאים עיניהם כלפי על ורואים בבואות קניהם.
פורחים, קופאים באויר, מדמים כי קנם לנגדם;
מניעים כנפיהם ברפרוף כדרכם התנודד על ענף.
נושאים שלשלים במקור לגזולות הקוראים בצרכה.
או פיהם מציץ בעלום כשרים על ביצי התוחלת,
כסבורים הנה סבך האילן, ועפרו המוטה על ראשם.
פוקחים עיניהם, ורואים — כל היער אויר באויר.

מוסר חשבון ללבבם עשו העצים בכרכים,
אך העצים עדין לא שבו מטיולם הארוך.

עמנואל ברמן

הפיוט שבטירוף

הראשונה, אולי, היתה אופליה. אבל טירופה היה זר ומהור. יכולנו להבין את סיבותיו, אך הטגנון עצמו הקים חייץ בינה לבי־ נינו. זה היה קרהסיום — שלב אח־ רון לפני המוות.

מי היא, אם כן, אימן האמיתית של גיבורותינו האהובות והרוסות־ הדעת; אלה ששגעונן הוא דרך־

נכתב מניו־יורק

חייהן, המצליחות לדבר אלינו ב־ שפתן הסרה־ההגיון? אני הייתי מע־ ניק את כתר האמהות לבלאנש די־ בואה; או, במלים אחרות, מייחס לטנסי ויליאמס את האבהות. אך זו, כמובן, החלטה שרירותית מאוד.

*

גם ל„בננות" שובר, גיבורתו הצעי־ רה של ג'ון גואר, מתמינים לק־ ראת סיום ההצגה שני „אחים" מ־ בית־החולים לחולי־נפש. אך אין להסיק מכך ש„בית העלים הכחולים" שלו דומה בסגנונו ל„חשמלית ד־ שמה תשוקה". מחזהו של גואר, על אף נושאו הטראגי, מצליח להיות „קל" והומוריסטי; אחד המבקרים כינהו „טראגדיה בסגנון האחים מארקס". במרכזו עומד משולש: „בננות", אשה מטורפת, חולמנית, עוגה בהוויה; בעלה ארטי, העובד בגן־החיות אך הולם על קאריירה של זמר; ואהובתו באני, אשה שפי־ יה והכליתית, המנסה לשכנע את ארטי לאשפז את „בננות", פשוט מפני שהיא שואפת לרשת את מקו־ מה. אין ספק למי מהמשתתפים נתונה חיבת המחבר ועם מי מהן מזדהה עד־מהרה הקהל. טירופה הפיוטי של „בננות" מקסים, גסותה ומיפסוהה של באני מעוררות סלידה.

כי עבודת להשפעת התיאוריות של רונלד לייגג, הפסיכיאטר האק־ זיסטנציאליסט הבריטי, על צעירה המשכילים של אמריקה, יבחין כאן באחת בבעבעותיו העיקריות: זה הכ־ בינה, „מטורף" הוא לא פעם שפוי יותר מזה המוגדר כ„נורמאלי".

*

„בית העלים הכחולים" ירד לא מכבר מהבימה הניו־יורקית אך עדיין מוצג בה, בהצלחה במסכת, מחזהו של פול זינדל: „השפעת קרני־גאמה על ציפורני־החתול ב־ דמות האיש על הירח". אני קורא בשמחה על הצלחתו הקרובה בארץ: הוא ראוי לכך. כאן, שתי פנים לדמות הגיבורה המטורפת: אם ובת. גם כאן קורין טנסי ויליאמס מאחורי הקלעים, ביחוד ויליאמס של „ביבר הזכוכית". הבת, המכינה מחקר־זוטא על השפעת הקרינה הרדיו־אקטיבית, במסגרת לימודיה, מגלה כי שתי התוצאות מנוגדות יש לקרינה: פרחים מסוימים קמלים, ואחרים פורחים פריחה מופלאה ומוזרה. דומה שזהו משלו של זינדל להשפעת סביבה משורפת (אם כשורפת בשרש) על התפתחותם של בני־אדם.

זינדל מודה שאת דמות האם ב־ מחזהו בנה על־פי דמות אמו שלו. האם, כמותה לא מכבר, הספיקה לחזות בביצוע מוקדם של ההצגה, ולהזדהות בנה בהנאה מאוד לראות את דמות עצמה (שאינה תמיד סימ־ פאטית) על הבימה. אלן גינזבורג היה גלוי עוד יותר: ב„קדיש" שלו הוארה אמו במיטרין, ונזכרה בכמות. היצירה מוכספה אכבם לאחר מותה, ונכתבה כפואמה ולא כמחזה. הע־ לאתה על הבימה — תחילה בברוק־ לין, בפני קהל מצומצם, ועתה בתי־ אטרון „העיגול שבריבוע" ב„אוף־ ברודוויי" — הפכה למאורע התי־ אטרוני בהא הידיעה של השנה.

ההצלחה שבמעבר משירה לדרא־ מה היא מפתיעה. כוחו של „קדיש" איננו בסיפור־העלילה, אלא בדרך הסיפור: גינזבורג מתאר את יל־ דותו ונעוריו בלא כחל ושרק, עוקב בכאב ובפחד אחר התקפות הטי־ רוף של אמו, תקופות האישפוז, תקו־ פות ההחלמה היחסית וקיצה הכפ־

שלושת גיבורי „בית העלים הכחולים"

ויד. המעבר לתיאור בימתי ישיר מועד לפורענות. נקל לראות את הת־ מכונות האפשרית של האיחוד הע־ דין, את הגליכה, הבכחות כמעט, בעדינות מאופקת לסנסאציוניות זולה.

אם נמנעה סכנה זו, הרי זה משום שגינזבורג עצמו — בעבדו את השיר ל„תסריט" — והבמאי רוברט קלפין התייחסו אל החומר המקורי בהילדורוזהכן, ובו־בזמן מצאו אמ־ צעים המונעים את ההפקה מלהיהפך לערב־קריאה בריזא. האמצעי העי־ קרי הוא השילוב של שלושה מי־ שורים: קריאה ישירה של פרקים מ־ „קדיש", הפלאתן על הבימה של אפי־ זודות מסוימות שברקע, וכך, כשמ־ האורת מגיעה שבה רצה האם תקר־ פת הטירוף עירומה במדרונות ה־ בית, ובנה ובעלה רודפים אחריה בנסיון לתפסה, מופיעה ההכותה על המסך בלבד, הריחוק הנוצר מונע חלם כבד מדי. בקטעים מסוימים ההגבה היא סינכרונית: אותה תמו־ נה עצמה מומחשת על הבימה ועל המסך כאחד, כאילו היה האחד ראי לשני.

„קדיש" היא יצירה ציינית יותר מ„בית העלים הכחולים" — יש בה יותר בגרות ויותר פסימיות, פחות ריכוך בהצגת השיגעון, יותר הבנה לסבלם של בני המשפחה. אם לכתוב להשפעת כתבי לייגג הרי גישתו של גינזבורג עולה בקנה אחד עם ספרו הראשון של לייגג, „האני המצו־ כבו". כאשם יותר דגש על הסבל הכ־ רוך בטירוף מאשר בספריו המאו־ חרים יותר. אבל מה שמשותף לשני המחזות, וכן למחזהו של זינדל ול־ יצירות לייגג בכללותן, הוא אי־ הנכונות להוציא את מה שמוגדר כמחלת נפש מתחום המציאות האנו־ שית. אי־היכולת להתבונן בטירוף בראייה קלינית קרה, אי־ההסכמה עם אבחנתו של בלוילר — ממייסדי ה־ פסיכיאטריה המודרנית, לכבע את המונח „סכיזופרניה" — כי „אחרי ככלות הכל, חולי־הנפש זרים לי יותר מאשר הציפורים שבגני".

*

מבחינה זו, יצירות תיאטרוניות אלה הן חלק מתהליך תרבותי הרו־ בוח כולל יותר: תהליך דחיית ה־ פרספקטיבה הרפואית על מחלות־ הנפש. המולך לפתעם לדחית עצם המושג „מחלת־נפש". בפסיכיאטריה האמריקאית דוברה של מגמה זו הוא תומאס סאז, שמאז הופעת מאמרו המפורסם „המיתוס של מחלת־הנפש" (ב־1960) נלחם מלחמת חורמה נגד ההקבלה המקובלת בין מחלות הגוף ו„מחלת־הנפש", ונגד שלילת זכויות האזרח מחולי־הנפש בשם הקבלה זו. בעולם הספרותי הגיע הפולמוס ל־ שיאו אשתקד, עם הופעת רב המכר של ננסי מילפורד, „זלדה". בביו־ גראפיה זו של זלדה פיצג'רלד — אשת הסופר סקוט פיצג'רלד, שסיימה את חייה בבית־חולים לחולי־נפש — שוללת המחברת את יומרת האוביק־ טיביות מאבחנת השגעון של גיבור־ תה, ורואה באבחנה זו ובאישפוז, שבא בעקבותיה, תגובה נקמנית על שאיפות העצמאות של זלדה, שהיו לצנינים בעיני בעלה וחוג חבריו. פסיכיאטרים רבים הגיבו ברוגז על גישה זו, אך בחוגי „התנועה לשחרור האשה" נמצאו לה תומכות נלה־ בות, שראו בחייה של זלדה דוגמה לגורל האשה בחברה האמריקאית.

זוהי שוב גישה קיצונית, אולי פש־ טנית מדי; אך לאחר שנים רבות שבהן שלטה בכיפה פשטנות הפו־ כה, יש במגמות החדשות רעננות מעודדת. אולי יש בהן כדי לחדש את הדיאלוג, שעליו מדבר הסטרוק־ טורליסט הצרפתי מישל פוקו במבוא ליצירתו המופלאה שלו, „תולדות הטי־ רוף" (באנגלית היא קרויה „טירוף וציביליזציה"):

„בעולם השקט של מחלת־הנפש, שוב אין האיש המודרני מדבר עם המטורף... הגדרת הטירוף כמחלת־ נפש, בסוף המאה השמונה־עשרה, מעידה על שבירת הדיאלוג, קובעת את ההפרדה כעשויה, מטילה שיכחה על כל אותן מלים מגומגמות, לא־ מושלמות ונעדרות־תחביר שבהן נע־ רך הדו־שיח בין הטירוף להגיון. שפת הפסיכיאטריה, שהיא מונולוג של ההגיון על־אודות הטירוף, נוצ־ רה רק על יסוד שתיקה כזאת. אני לא ניסיתי לכתוב את תולדות ה־ שפה, אלא את הארכיאולוגיה של או־ תה שתיקה".

יורם ברונובסקי

„עולמה של האגדה" לא. א. הלוי

היהדות והיוונות עומדות זה מאות רבות בעימות — עימות רב־בחינות, מסועף ונפתל מאין כמוהו, אולי ה־ חשוב שבעימותים שקבעו את דמו־ תה של תרבות המערב. ושמא אפ־ שר להעז ולפסוק: על ציר אתונה— ירושלים נעות כל הבעיות הגדולות, הרבה מן הקטנות, שהטרידו מאז ו־ מעולם את מצפונו ודמיונו של ה־ אדם. מעקב אחר התפתחויותיו וב־ חינותיו של מפגש העולמות הזה הוא עניין לא לספרים אלא לספ־ ריות עצומות. כאן הייתי רוצה ל־ ציין רק קווים יסודיים ביותר, מ־ אלה שכוחם יפה אולי לגבי כל מפ־ גש רב־שנים ורב־משמעויות, כמו למשל ההבדלה הברורה שיש לע־ שות לגבי כל תיאוריות העימות יה־ דות—יוונות, בין אלו שיסודן במצי־ אות ההיסטורית לאלו שיסודן ב־ „מציאות" אידיאולוגית, מעין ההב־ דלה הקלאסית בין אמת היסטורית לאמת ארכיאולוגית לפי מינוחו של אחד־העם. תיאוריה מן הסוג השני, ה„ארכיאולוגי" — היא זו הרואה את שתי התרבויות כאנטיתיזות ב־ יסודן, מנוגדות תכלית ניגוד בגיש־ תן לשאלות המוסר והאמנות. לפי תיאוריה זו היהדות היא אתית וה־ יוונות אסתטית, על כל המשתמע מ־ כך. „היוונים — בחכמות ומזימות, הישראלים — בשירות ותשבחות להי צבאות" — כתב בשיר ידוע אבן עזרא. במאה הי"ט ביסס ניצ־ שה על אנטיתיזה זו את תורת ה־ מוסר שלו, כשהאינטרפרטאציה שלו מפליגה הרחק מעבר ל„אמת היס־ טורית" כלשהי. אלה שתי דוגמאות מני רבות. תלי תלים של דמיונות ואידיאולוגיות נשענו על אנטיתיזה זו, כשהרבה מהן כגבתן אנטישמיות ברורה (להזכיר את ספרו של תו־ אוש זילינסקי „היוונות והיהדות").

מה שפחות בלט — מה שנראה פחות סנסאציוני — בבחינות הרבות של יחסי יוונות—יהדות הוא צד ה־ אמת ההיסטורית, שהיא תמיד פחות סנסאציונית מאמת ארכיאולוגית. אף־ על־פי, שעל קשר של חיבה ולא של ניגוד בין יהדות והלניות מרמז, אם רוצים, כבר המקרא, בפסוק „יפת הי ליפת וישכון באהלי שם", מעטות עד ימינו החקירה בקשרים התרבותיים הממשיים שבין ישראל ליוון בימי קדם. רק לפני שנים אח־ דות, בשנת 1965, הופיע ספרו של כורש גורדון „הרקע המשותף של הציביליזאציה העברית והיוונית", המביא תיעוד היסטורי מאלף לפסוק המקראי. הקדימו אותו ספרים כמו זה של מ. אסטור „האלאנטסימיקה" שעורר פולמוס סוער ושהשערות רבות שלו בדבר הקשרים שבין העולם ה־ שמי ובין העולם ההלני עדיין שנו־ יות במחלוקת. ביחוד נעשו מחקרים רבי־ערך, אף כי רחוקים עדיין מ־ מיצויו של הנושא, בתקופה מאוחרת יותר, שבה היתה היוונות גורם חשוב בתרבות היהודית — כמו ספרו של ש. ליברמן „יוונית ויוונות בארץ־ ישראל". לספרים מסוג זה מתוסף עתה ספרו המרתק של פרופ' א. א. הלוי „עולמה של האגדה" *), תרו־ מה נכבדה ביותר לחקר יחסי יהדות ויוונות בתקופה ההלניסטית.

הקושי של בחינת עולם האגדה בכלל הוא, כידוע, בכך שאין היא יצירה קבועת ממדים וצורה, היא פזורה ומפוזרת בספרים רבים ולכל בחינה שלה קודמת מלאכת כינוס, שהיא בהכרח חלקית ומגמתית. ביא־ ליק אמר (לפי י. פיכמן „סופרים בחייהם"): „האגדה איננה, לשוטת שירת הומרוס, אלא גל על פירורים ושברי שברים". ההשוואה עם שירת הומרוס היא משונה ביותר, אף כי מעניינת מאוד ונוגעת בלב־לבו של ספר כספרו של א. א. הלוי. ברור שאין זו השוואה תואמת, לא רק מ־ בחינה כרונולוגית אלא מבחינת מע־ מדן של שתי היצירות, שירת הומ־ רוס והאגדה (לשם פשטות נראה אותה כיחידה אחת גדולה), בעולם התרבותי של ישראל ויוון. מנקודת־ ראות זו, ההשוואה הסבירה יותר היא בין הומרוס ובין המקרא, ואמ־ נם רבים נדרשו להשוואה זו והיא שימשה כטיעון בתיאוריית־הניגוד שהוזכרה לעיל — אם כי בוודאי יש בה טעם וצדק, והפרק שבו ערך אריך אוארבך את סגנונו של הומרוס עם סגנון המקרא בספרו „מימזיס" הוא בוודאי מאיר עיניים. הומרוס — אוארבך מייחד על כך את הדי־ בור — אוהב סטיות מן הנושא, מש־ לים, פתגמים ושאר קישוטים רטו־ ריים. סגנון המקרא מנוגד לו הכ־ לית ניגוד. האגדה היא איפוא ב־ אורח ברור בעלת „סגנון הומרי" — משלים, פתגמים, סטיות מן הנושא, ריבוי כלים וכד' מציינים אף אותה; היא עומדת באותו ניגוד למקרא ש־ בו עומד הומרוס. משמע שביאליק, בהעמידו את הומרוס בניגוד לאגדה, יותר החטיא את המטרה משצדק: האגדה, בעלת הפנים החזוקות, קרו־ בה יותר להומרוס מאשר להקה ממנו.

כדי להוכיח בבדיקה מצבה זו, די לעיין בשני הפרקים הראשונים ב־ ספרו של א. א. הלוי: „מוטיבים הומריים ומיתולוגיים באגדה" ו„מד־ רש המקרא ומדרש הומרוס". הראי־ שון מביא שורה של הקבלות בין פרקי אגדה וסיטואציות מתוך האי־ ליאס והאודיסיאה, השני מצביע על הדרכים הדומות, שבהן דרשו חכ־ מים את סיפורי המקרא והיוונים את שירי הומרוס, שהיו להם בחינת „ספר הספרים" בהקביל למעמד המקרא בקרב עם ישראל. אין ספק שהומרוס היה מכובד ליוצרי האגדה, כפי ניכר פעמים אחדות בספרות התלמודית. מידת הכרות זו והיותה של השפעת הומרוס על בעלי האגדה ישירה או עקיפה הוא עניין השנוי במחלוקת (יעיין שם, דרך אגב, שבכל כתבי הספרות היוונית נמצא רק מובאה אחת מתוך המקרא בימי־ רתו הבאתה של פסבדו־לונגינוס „על הנשגב", המביאה את המלים „ויהי אור").

עולמם של בעלי האגדה היה ספוג תרבות יוונית. בין אם בהדעת ובין אם לא, היתה לספרותה של יוון השפעה מכרעת על יצירתם של יהודי העולם ההלניסטי. כך קרה שפרק שלם בתולדות הספרות ה־ יהודית (העברית־ארמית) עומד ב־ סימן השפעה של ספרות שהיא פסו־ לה לה ביותר, לפי כשרות עתיקה. על פרקים מצויינים בספרות זו אפ־ שר לומר שהם „זורקים אבן למר־ קוליס" — במשמע: כבוד בוים ל־ ספרות הנוכרית ובעצם הגוף משו־ עבדים לה. אף שמנוגש יהיה לראות בספרות האגדה עיקר ספרות יוונית הכתובה ארמית ועברית, אין ספק שההשפעה של זו היא עצומה. סגו־ לת ספרו של א. א. הלוי היא בכך שאין הוא מביא הוכחה בעלמא והי־ אורים עקיפים — אלא פסוק מעביר, בפעמים קצרים, פרק אגדה כול מורי שיר או כבפני פרוזה של ה־ ספרות היוונית. אף שלא הכביד אפ־ שר לדבר על חיקוי או השפעה יתי־ רה, אין ספק שעולמה של האגדה הוא במידה רבה עולם הספרות ה־ יוונית. הרטוריקה הקלסית, זרה לרוח המקרא, חדרה לעולם ה־ אגדה. כותב א. א. הלוי: „...חיבה זו לאריכות דברים לא היתה אופיי־ נית לתקופה ההלניסטית, שהיתה שטופה באהבת הרטוריקה האסיי־ אית, בחריפות המתין (לפעמים גם כפוקפה) ובאמצעם המקרי (לפעי־ מים גם בתוך הא כן) שבה כשהו חיבה זו לרטוריקה, לטוב שבה, דבק גם בבעלי האגדה, והקיצור ה־ מופלג של הדיאלוג המקראי היה תמוה בעיניהם, הם התולדו (מטע־ מים שונים, לא מחייבת הרטוריקה בלבד) למלא חסרון זה" (עמ' 205).

פרק ארוך וגדוש מביא גם הקבל־ אות בין בעיות מוסריות, שבהן ש־ בעלי האגדה התעוררו עליהן ומקב־ בילות יווניות לבעיות אלה על פתרונותיהן („המוראליה שבאג־ דה"). יש משום אירוניה בעימות בטיבותו זה בהבדין של הפלות־ בוטר בין בעלי האגדה וחכמי יוון לאור המסורת המודרשת של ניגודים מהותיים שבין היהדות והיוונות לגבי המוסר. שאר הפרקים עוסקים במבנים ספרותיים ואף בסוגי ספ־ רות שהאגדה שאלה מהספרות היוונית — הפאליבודיה (סוג ספרותי שהבליטו להסביר את מהלכם של אבירישם ואלים ולהאירם באור מכבד, להפוך את הדברים על פיהם בצורה סופיסטיקה מעודנת) וצורות של פתגם ומשל.

„עולמה של האגדה" עוסק במפ־ גש בין שני יסודות תרבות המערב. למול באותו ההיזות בדבר הניגודים המהולשים שבין היוונות והיהדות, הוא מתאר תקופה של חיי צוותא של שני המכלולים הללו. היהדות נד־ מית בעיני רבים — אף בימינו אלה — כ„בלתי חדירה", שוכנת לבדד מסבא מהותה, עומדת בסוחות מול השפעות זרות. ליוונים מעולם לא היו חומות אידיאולוגיות כאלה — היא היתה „תרבות פתוחה" והפתי־ חות הזאת הולידה את התרבות ה־ הלניסטית. בימינו הולכת ומשתנה הגישה לתרבות זו, בה בשעה שב־ דורות קודמים מקובל היה לראות בה סימנים של ירידה, עתה היא מתגלית כעשירה וחשובה לא הרבה פחות מתקופות הזוהר של הספרות היוונית. על־כל־פנים, גם הגישה ל־ יהדות צריכה ללבוש פנים חדשות לנוכח ספר כספרו של א. א. הלוי — אין היא כה „בלתי חדירה" ו־ מסוגרת, כפי שרצתה לראות אותה נאמנות־שוא של אנשים מסויימים. לקח „עולמה של האגדה" הוא שה־ יצירה פורחת בעצה של שיתוף־ פעולה בין תרבויות. כי שקרוב להוזמי הספר הזה, ימצא כאן אוצר של חידושים והפתעות, פירות בקי־ אותו המופלגת של א. א. הלוי ב־ ספרות יוון ובמקורותינו כאחד, אך זהו ספר החשוב גם לכל מי שמבקש להבין את דרכי היווצרותה של תר־ בות.

*) א. א. הלוי: עולמה של האג־ דה, האגדה לאור מקורות יווניים, הוצאת דביר תל־אביב, תשל"ב.

„יהודים בפינות נידחות בעולם"

בגיל שבו נוספות נשים בודדות ניו־יורקיות בעקבות השמש לפלו־ רידה, או נועלות עצמן בדירותיהן וסורגות, טיילה אידה קאון בעולם, חיפשה יהודים במקומות־יישוב נש־ כחים וכתבה ספר, „יהודים בפינות נידחות בעולם",* שהופיע השנה ב־ ארצות־הברית. היא ערכה שני מס־ עות ארוכים „במזרח הרחוק והקרוב, מצאה קהילות יהודיות גוועות, גיל־ תה שרידי משפחות יהודיות והש־ תדלה ללמוד מסורות ומנהגים יהו־ דים מקומיים. את מסעה הראשון ערכה בשנת 1961 ולמסעה השני יצאה בשנת 1965. לאחר־מכן נחה שנה שלמה בירושלים. על רשמיה וגילויה כתבה מאמרים בעתונות ה־ יהודית בארצות־הברית ונשאה עש־ רות הרצאות. ספרה יצא לאור בסוף ינואר בהוצאת־הספרים המכובדת, פרנטיס־הול.

אידה קאון איננה חוקרת וספרה איננו מחקר מדעי. אבל יש בו כמה גילויים, שחוקרי תפוצות ישראל ימצאו בהם עניין. בספר תיאורי פ־ גישות נוגעים ללב עם יהודים ו־ ניכר שכתבה אותם אשה יהודיה ר־ גישה. „אני אוהבת לנסוע ולנדוד", אמרה לי קאון בדירתה הקטנה בלב גריניץ' וילג', המלאה מזכרות ש־ הביאה עמה ממסעותיה, „ביקשתי לדעת מה הביא יהודים ליישובים כה נידחים, איך החזיקו מעמד כ־ מיעוט קטן ומה שרד מהם כיום". לא בכל תחנותיה מצאה תשובות ל־ שאלות אלה, אך ספרה הוא בדרך־ כלל קריא ומאלף. עצוב לקרוא בו על משפחה יהודית באי פיג'י, ש־ שכחה את פירוש הברכה „לחיים". אידה קאון מסיקה כי אין עתיד ל־ קהילות נידחות אלה ובעתיד הן הו־ עלמנה מהמפה.

אידה קאון ביקרה ב־36 קהילות יהודיות, מהן המקיימות עדיין מס־ גרת כלשהיא של חיים יהודים מ־ אורגנים, מהן שנותרו בהן רק שרי־ דים, לפעמים רק מצבות עתיקות ב־ בתי־קברות. מעניין מספר היהודים שהגיעו לכהונות רמות במקומות ש־ בהם היו מיעוט קטן. בביקורה ב־ טאהיטי פגשה באלכסנדר סלמון, צ־ אצאו של יהודי אנגלי בשם זה, ש־ הגיע לאי בשנת 1841, נשא לאשה נסיכה טאהיטית והפך בזכות כשי־ רונותיו הדיפלומטיים לאחד האנשים החזקים באי. בתו נישאה למלך ה־ אחרון של טאהיטי. בבית־הקברות של סובה, עיר הבירה של פיג'י, מצאה אידה קאון כמה מצבות עתי־ קות עם כתובות בעברית. בתולדות האי פיג'י ידועים כמה יהודים מ־ פורסמים, שתפסו עמדות חשובות ב־ חיי האי. אחד מהם פיליפ סמיאל סולומון, שהיה עורך עתון, יועץ למלכה ואחר־כך שר המשפטים. הוא מת בשנת 1897. בביקורה באי אנדרטה לכבוד הנרי מארקס, יהודי שכיהן כראש עיריית סובה ומת ב־1938. ב־ רחוב הראשי של סובה שמחה קאון למצוא חנות תכשיטים ששם בעליה לוי. אך האיש אמר לה שהוא אינו יהודי.

יהודים נאים ומאורגנים מצאה ב־ ניו־זילנד. היא השתתפה בחגיגת בר־מצווה בקרייסטצ'רץ' — אחת ה־ ערים הגדולות של ניו־זילנד. אביו של חתן הבר־מצווה הציג בפני אורחיו, מספרת קאון, כי בנו כשפן, תוך כדי לימוד את ההפטרה לא הזניח את משחקי הקריקט השנתיים שלו. היא ביקרה גם בדונאדין שבד קצה ניו־זילנד. בעיר זו גרים 60 יהודים, אך אין להם רב והם בני־ גרת כאוחנגה. יש בעיר בית כנסת קטן ובאוניברסיטה המקומית, 18 מבין 4000 הסטודנטים הם יהודים. עשרה מהם נפגשים כדי יום ראשון בערב ולומדים בצוותא התנ"ך.

התחנות האחרונות של אידה קאון היו אוסטרליה, הפיליפינים, סינגא־ פור, מאלאוויה, בורמה, באנגקוק ו־ הונג־קונג. ביקור מבודד ערכה ב־ אפגאניסטאן ונוכחה בטקס של בחירת מלכת יופי מבין צעירות יהודיות בחג שמחת תורה. בביתה השני ביקרה בפרס, בהודו, כיה ובלבנון. את ביקורה בין יהודי לבנון לא הזכירה בספרה. „השתדי לספר על פגישותי עם יהודים בלב־ נון ודרכבי על הקהילה היהודית בבי־ רות", אמרה לי.

בספר תמונות של אתרים ואישים יהודים שאידה קאון צילמה. את ההקדמה לו כתב עזרא איינגבינדר, מראשי התנועה הרקונסטרוקציוניסטית בארצות הברית. טוב שביקרת המתכברת בארץ ומנהלת כאן דיון על הוצאת ספרה בתרגום עברי.

[illegible]

* Ida Cown: Jews in Remote Corners of the World. Prentice-Hall, 1972.

חומר ל„תרבות וספרות" לא יוחזר אלא אם תצורף אליו מעטפה מבוילת ומבוינת.

העורך: אברהם יבין

אהוד בן עזר / ספרי הדורות קודמים

זכרונות לבית דוד לדוד שוב

David Shoub, Safed. Komme mit 4 Freunden. Mich erwarten Mitwoch frueh Jaffa. awal hadavar Jehe besod gadol. David Wolfsohn.

זה נוסח הטלגרמה שקיבל דוד שוב באחד מימי סוף חודש אוקטובר 1898: ההוא, האיכר מראש־פינה, היה האיש היחיד בארץ־ישראל שקיבל הודעה מוקדמת מזוינה על בואם של הרצל ובני־פמלייתו לבקר בארץ. חמש המלים העבריות שבסוף הטל־גרמה באו כדי להסתיר מן התורכים כל רמז לבואו של הרצל, לבטן לא יפריעו. „רק להעיר", כותב שוב בספרו, „שביבים ההם התכוננו בארץ־ישראל לבואו של הקיסר הגרמני וילהלם, ושוטרי־התורכים לאין מספר כוסכו בכל פינה ושמו עיניהם בכל עובר, וכל כי שנמצא עליו איזה חשד היו הייו בסכנה, או הושם במאסר, או עבר להיגרש מן הארץ. טלגרמה זו שנשלחה לשלו־ש... לצפת, לבירות וליפו — עלולה היתה להביא במאסר אותי ואת כל אלה שהטלגרמה נשלחה על שמם, מפני החשד של ריגול וכיוצא — אילו נתגלה פירוש המלים העבריות 'אבל הדבר יהא בסוד גדול'. ובאמת, עד היום לא אוכל להבין, כיצד לא הרהם לב לכך, והעניין עבר בשלום". (עמ' כד).

בשנת 1896 נשלח דוד שוב מטעם פקידות הבארון רוטשילד לברלין, לנהל בה תערוכה מתוצרי המושבה העבריות הראשו־נות. אחד התצלומים בספר מראה את דוד שוב — גבוה, בעל זקן ולבוש בנוסח מזרחי — ניצב בפתח הכניסה, ומראהו כשל שייך אציל כארץ־הקדם. עטור מגבעת, עוטה עבאיה צחורה, ומימינו ומשמאלו בני־ליווה חובשי תרבושים, לבושי קומבאזים ועטופים בעבאיות, ובהם ד"ר לאווה, ד"ר הירש הילדסהיימר וד"ר הצעיר. על פתח הכניסה לבניין התערוכה מתנוססת כתובה בגרמנית ובעברית : "Erzeugnisse juedischer Doerfer in Palaestina" תערוכת מושבות בני ישראל בארץ הקדושה הי"ב". בברלין של הקיסר עשתה בוודאי תערוכה אכזוטית זו רושם רב. יינות כרמל, תפוחים מפרדס הבאורן בפתח־תקוה, וסחי כבית־הארגת בראש־פינה. בימי שהותו בברלין, כמנהל התערוכה, ההיידד שוב עם דוד וולפסון, יד ימינו של הרצל, וכך אירע שהוא היה האיש שנתכבד בהודעה על בואו של הרצל לארץ.

שוב שימש להרצל בן־לוויה במשך כל ביקורו בארץ, גם דאג להשגת מרכבות (הרצל עמד על כך שבהזדמנויות הנציגות תהיינה תמיד שלוש מרכבות לפמלייתו המונה חמישה אנשים, שניים שניים במרכבה, ושוב משלים את הזוג האחרון). הרצל הגיע קודם בליל שבת לירושלים, אך לא רצה לחלל את השבת והלך ברגל למלונו. וביומנו רשם : „התנודדתי כראוי על משע־נהי ואת זרועי השענתי פעם על וולפסון ופעם על שוב". שוב גם נראה בתצלום עם הרצל ומשלחתו לפני הכותל המערבי. כולם ניצבים בכובעי שעם לבנים, לבושים חליפות טרופיות לבנות, לבד משוב, הלבוש שחורים.

דוד שוב נולד ברומניה בשנת תרי"ד, 1854, ועלה לארץ דרך לבנון בשנת תרמ"ב, 1882. הוא שבחר את אדמת הכפר ג'יאעוני וקנה אותה להתיישבות קבוצת יהודים מרומניה, שצלחה אותה בשנה באניה „טיכוס" ויסדה את זכרון־יעקב וראש־פינה. שוב יסד גם את המרכבה משמר הירדן, הקדיש הרבה מכוחו לביסוס היישוב היהודי בצפת ובמושבות הגליל. חייו, לפי שהוא מתארם בספרו, היו כנילה של אכזבות וייסורים, ובסוף ימיו (הוא האריך ימים הרבה) חי בודד וחולה בחדר במלון „יהודה" שברחוב יפו בירושלים. באותן שנים הוציא את ספר זכרונותיו, ובהקדמתו כתב : „למרות שבעים שנות עבודתי על שדה התחיה והיישוב לא קיבצתי בשבילי לא בית ושדה, לא כרם ופרדס, לא שור וחמור. ולרש אין כל. ויחד עם איוב אוכל גם אני לומר : 'ערום יצאתי מבטן אמי, וערום אשוב שמה, ד' נתן וד' לקח יהי שם ד' מבורך מעתה ועד עולם'". (עמ' ד').

בין כל סיפורי זכרונותיו של דוד שוב, ישנו סיפור „רד באנגי" אחד מימי פקידות הבארון בראש־פינה אשר מלמד על הקופה שלמה. זה היה כאשר האדון אוסוביצקי, מנהל המושבות בגליל העליון, הועבר לפקיד בירות, מקום מושב הוואלי, למען יתעסק עם בעניינים הנוגעים לקניית אדמה ועסקי הרשות. במקומו נשלח כמנהל, צעיר ספרדי מתניכי „כל ישראל חברים", חזן שמו, יליד רומניה, שנשא אחת הבנות מזכרון־יעקב אשר נתחנכה בפאריס על חשבון הברון על־פי הצעתו האדון שייד, פקיד הברון. הבנות הללו, כידוע, מספר שוב — „מיוחסות" היו ונקראו בפי כל „נכדות הברון". צעיר שנשא אשה מתוך ערהן, היה מקבל משרה נכבדה ומביט על הכול מגבוה. חזן זה, שנשלח כמנהל ראש־פינה, היה כאחד מהם. אלא שהצטיין בכריכה־ליבו יותר מכולם. הוא לא התחשב בשום איש: את האיכרים ביכל כפרא דארעא, אבל גם את הפקידים אשר בהנהלתו התנהג בגאות, ובגסותו לא ידע מידה, והכול שנאו אותו.

ככל הפקידים היה רק אחד, שאותו קירב עד מאוד והיה שולחו תכופות למקומות שונים בפקודות נכבדות. זה היה מר ב'. אשר שימש כאגרונום בעין־זיתים, יחד עם שוב. אף הוא היה כאלה שנשאו בת אחד האיכרים שנתחנכה בפאריס ונשלחה לראש־פינה כמורה לצרפתית בבית־הספר. שייד הוא ששידך אותה לב' ונתן לו את המשרה בעין־זיתים.

ב' היה נוסע בכל בוקר מראש־פינה לעין־זיתים ושב בערב לביתו. אותו כיבד חזן יתר על כל הפקידים, והשתמש בו בשליחויות שונות. הדבר היה לפלא בעיני כל, יען כי ידוע היה, שאין טבעו לקרב ולכבד את מי שהוא. אנשים התלהשו מפה לאוזן... אך מי יהרהב עוז בנפשו להוציא זאת מן השפה ולחוץ? והנה במקרה יצא סוד :

„באחד מימי השבתות ישב ב' במשרדו וקרא בספר. פתאום הוא שומע והנה עכבר גורד ושורט במגירת השולחן. השורטה הפריעה לו, ויאמר לנער הערבי משרתו, כי יגרש את העכבר מהמגירה. אחרי רגעים אחדים — העכבר עודנו מפריע. ב' גוער במשרתו; אבל המשרת איננו אשם בדבר, כי העכבר איננו מתכה עד שיבואו לגרשו — הוא בורח בטרם יגש המשרת, ושב למלאכתו. ב' התרגז וניגש בעצמו אל השולחן, הוציא את המגירה — והנה נופל מתוכה גליון נייר מקופל ומקומט. הוא לוקח את הגליון, קורא : מתלאה... מכתב־אהבה בכתב־חזן מלגלת לאשתו מאת חזן, דברי פיתוי והבטחות לעתיד כו'.

„בקיצור, הדבר נודע במושבה — ותהי כמרקחה. חזן קרא לראשי שתי המשפחות והציע בפניהם שישתיקו את העניין, ובעבור זה ישלם לכל אחת מהן שנים־עשר אלף פרנק זהב. אחרי התייעצות בין ראשי המשפחות ובין ב', הוחלט כי ב' יסע לפאריס להתאונן לפני הברון ולגלות פני הלוט של עוד מעשים כאלה... ולמען יהיו בידי ב' דוקומנטים, הסכימו לטראיה־עין להצעת חזן ויקבלו ממנו שני צ'קים, כל אחד על סך שנים־עשר אלף פרנקים, וגם מכתב אל הסוכן בחיפה שישלם את הצ'קים. את כל אלה ואת המכתב שמצא ב' במגירה צילמו בשלוש העתקות — אחת למסור להברון, אחת לה' שייד, ואחת לגנן הראשי הרמנס, אשר ב' עמד תחת פקודתו. ב' נסע לפאריס". (עמ' קי"ס—קס"א).

גם בני המושבה לא יכלו לעבור בשתיקה על העניין הזה והם התאוננו יחד עם הפקידים, על חזן בפאריס. התלונות לא הביאו כל תועלת. להיפך, לראש־פינה הגיע האדון בן־שמעון, פקיד הברון ומנהל המושבה זכרון־יעקב, ובפקודתו שייד גער ונזף בפקידים ובאיכרים שפגעו בכבודו של חזן. לאחר שהראו לו את ה„דוקומנטים" — „פקח את עיניו בתמיהה ולא ידע איך ימה להשיב. חזן, כמובן, היה „כאילם לא יפתח פיו, ורק סיפר לבן־שמעון שהיה בסכנה, כי מתנכלים להמיתו" (שם). „ובאותו הלילה, לאחר שכבו כל המנורות, עזב חזן את המושבה — וחמת הושביה שככה" (שם). אלא שזה עדיין אינו סופו של הסיפור. מר ב' לא פעל בפאריס מאומה. אמנם פיטרו את חזן ממשרתו, אבל נתנו לו הצעה הגונה. ב' גירש את אשתו, אבל בהיותה אחת התחנכות של האדון שייד, קיבלה תמיכה ונסעה לרומניה ארץ־מולדתה. ב' עזב בעצמו את משרתו בפקידות של הברון וקיבל משרה באנאטוליה, בקרבת איזמיר, אצל בעל אחוזה גדולה, משרה שהחזיק בה לפנים אהרון אהרונסון. ב' נשא אשה ממשפחת אפרים כהן. בימי המלחמה התנפלו עליו שודדים או שובאים — ורצחוהו בביתו. „המסכן! הוא נפל קרבן בגלל ישרותו ותמימותו, כי לא יכול לסבול את תועבת הפקידות ולע־בור עליה בשתיקה, במחיר משרתו. שלום לעפרו". (עמ' קס"ב) — כך מסיים דוד שוב את סיפור הרכילות הראש־פינאי מימי הברון, וגם טורח לתת לו כותרת־משנה, הנהוגות בראש כל אחד מפרקי הספר :

„הרומאן של חזן. עכבר מגלה סוד. מכתב אהבה. חזן נותן המתאות על סך 24 אלף פרנק. צילום המכתבים. בן־שמעון. חזן עוזב את המושבה. ב' נוסע לפאריס. עוזב משרתו. כשרה באנ־טוליה. נהרג בידי שודדים".

אכן, היו זמנים.

*) דוד שוב : זכרונות לבית דוד. שבעים שנות עבודה על שדה התחיה והיישוב. עם 27 תמונות. חלק ראשון. ירושלים תרצ"ז. רמ"ד עמ'.

אמנון ברזל

בני אפרת

מוזיאון ישראל, ירושלים

„5 גלילי גובאוזיר בקוטר 55 ס"מ ובאורך שני מטרים כל אחד. הג־לילים מונחים זה בצד זה כלבבור־כום סקיפה פלאבה על ברזל במשקל 1000 ק"ג, 100×200 ס"מ ובעובי 6 ס"מ. גובאוזיר מתוצרת אליאנס, קסריה".

מפרט זה אינו מצוטט מתוך רשי־מת הכלאי של מחסן להספקת חמ־רים להפסייה. שלושים וארבע המ־לים הנ"ל (בתוספת מכונית של 3.2 סימני־דפוס לגליה) מפרטות את אחת מעבודותיו של בני אפרת, בר תערוכתו במוזיאון ישראל, ירושלים.

התערוכה זו, שלפוקר הכללה ננכל להגדירה כתצוגה של אמנות קונקר־טית או אמנות זוכריה, היא אולי הקיצונית והמבצבה ביותר בתחום ה־פעילות החדשנית של אמנות בה־זמננו, שבמוזיאון ישראל הציג עד עתה. היא כדגימה את ההליך ה־קשוב שבו נתהה היצירה האמנו־תית המהותית כיום. בקוטב אחד : פיסול הציור בהליך אבהולוציו־„טבעי", במסגרות ההגדרות המסור־תיות של האמנות הפלאסטית, ש־שורשיהן באמנות העתיקה — המער־בית והמזרחית כאחד — ומוכחן ב־ספרי ההיסטוריה של האמנות, ו־רצף זה כולל את ההתפתחויות ה־אוואנגארדיות להדוותיהן. את ה־אימפרסיוניזם, המפוצים הקוביזם, הגיאומטרי הקונסטרוקטיבי, הפופ, ה־ריאליזם החדש וכו'. בקוטב הנגד־„צורה" המנתקת עצמה מהגדרות האמנות המסורתיות, בתוכניה הפי־לוסופים וההשלכותיה האסתטיות והקונסטקפלאסטיות, והשוללת את האטליירות והייצור. וכבאן, שהיא פועלת במישורים שלכאורה אין להם קשר לסאגר המצטבר של האמנות, באלפי השנים האחרונות. אך באופן כוחני מתרחשת פעילות זו באותו שדה עצמו, של המוזיאונים והגלר־יות וכתבי־העת האמנותיים. וכבאן החיכוך העצום בין שני הקטבים.

האמנות המושגית, אמנות האדמה, האמנות הקונקרטית או האמנות ה־בלתי־אפשרית (שהוקא בתחום הנ־דרונתה הכול אפשרי, ז"א, הכול הוא אמנות) גורמות למרבית צרכני האמנות רגשות תיסכול ותחושה של היותם מרומים. ברבים היא מעור־רת זעם על המוזיאונים לאמנות בת־זמננו, וזאת למרות ההסתמכות על כתבים פילוסופיים מרעננים למדי. כגון אלו של ויטגנשטיין („ההצגה בלבד היא תמונה"), קולינגווד („יצירת אמנות יכולה להיווצר בה־לכות, כשמקומה האחד הוא בתוד־עתו של האמן בלבד") ואחרים.

בני אפרת מציג את אמרתו של קארל אנדרה, אמן אמריקאי ממס־צ'וסטס : „תרבות — זה מה שעושים לנו. אמנות — זה מה שאנחנו עו־שים". הפרה־היסטוריה של האמ־נות המושגית הזמנית (כזו של אנדרה ואפרת) מפוגנת בתדמיתו של מארסל דישאן, שאמר : „אני לא יוצר יצירות אמנות. אני עושה דברים". ומה הם הדברים של בני אפרת ? אלו הם חומרי־גלם המצו־יים בטבע וכאלה שבצרו עיבוד תע־שייתי (סלע, לוחות ברזל, קצף פלאסטי וכדומה). הם מוצגים כחומ־רים המדגישים את תכונותיהם הס־גוליות, או המצבאים בתהליכי־שי־נוי טבעיים. למשל : לוח ברזל בתה־ליך סלקטיבי של החלדה. או : ש־לושה משטחי מתכת בפלי מידות־שטח הזהות שצמתים אל הקיר. עובי המשטחים שונה, ולכן המתכת הדקה יצרות קער בין שתי נקודות הזדי שעונות על הקיר ועל הרצפה, ב־עוד שלוח המתכת העבה שומר על יציבותו הצינו. נכוס. עבודות אלה ואחרות מבטלות את הגורם האשי־

בניין המוצג כאן, לרישום של האד גוד בן השנים האחרונות להייו. ה־מצב הקודי הקיצוני הנמרץ של האן־גוך, כתורגם כאן לרצף של בר־ולי־בניין מעוגלים, לחומר שאינו בא לייצג אבליה שהיא מצבר להר־כר. תערוכת בני אפרת מבילה החו־מים כגותנים, שביסוד כולם אותה גישה דה־אילהיתניסטית. גוש סלע במשקל ארבעה־עשר טון הובא לאו־לם המוזיאון (הצריך חיזוק מיוחד של רצפת האולם), הוא נוסר למספר פלחים, ורשת ריבועים בורסה עליו. כפין השלסת סדר גיאומטרי על החומר טבעי, מבלי לשנות את צורתו הטבעית. כאילו נכתב עליו : „היינו כאן עם סרגל־חישוב וניר לסאריסבי. באבאי ציירי הסלפים, אבל הרבה יותר מדעיים".

חמישים וארבעה הדפסים, שכל אחד מהם נושא את המיספור מ־אחד ועד חמישים וארבע — מהווים כעין „עבודה להוכח" כנגד תרבות המבוחר בהדפס.

הדברים המוצגים כאן (מחוץ ל־הדפסים הצבעתיים, המהוהכבים ו־המבוחרים כאחד), רובם מהכלים ר־

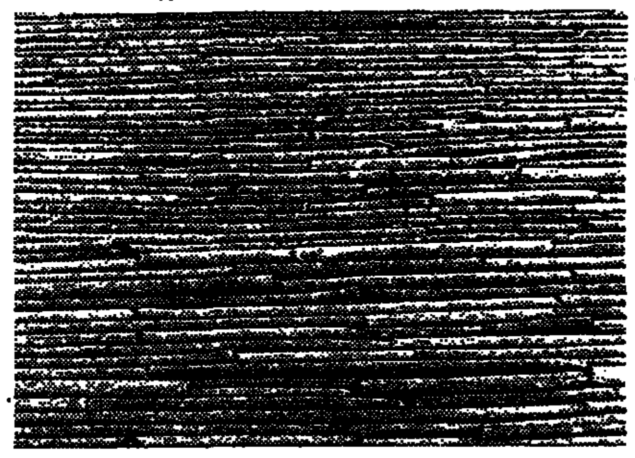

למעלה : בני אפרת : 1200 ק"ג של בירולי ברזל במדידים שונים מיכנים במשטח של 350×350 ס"מ. בספר־הכול 600 והסבות. השאלה כולה בנוגה.

למטה : ויכסנט ואן גוך : עצי זית, רישום 1899, כאן רמז

כמו בהצגה של ריאקציה בין יוני הברזל לחמצן שבמים. התהליך זה נמשך תוך כדי הצגת המשכה ה־מהלכו באולם המוזיאון.

במקום אשליה — הקיים כב־עיים הניתנים לניסוח מדעי. במקום חלום — תבר־גלם.

המציאות של הסיבה זו, שהתערוכה בני אפרת היא ההוצאה, יכולה להי־יות מודגנת בהשוואה משמת ברולי

אינם ניתנים או לא מיועדים לשי־מור במוזיאון. כמו הבדיקה שלנוחה ברעתה, או צירוף מספרי מעניין ב־הקף שטף המחשבות. אם המוצגים נראים לך יפים, אסתטיים — זה עניינך. איש לא התכוון לכך. אם נבטת לחיכות עם עצמך בנושא : „מה קרה לציור הפיסול. איך ציור־ה : אותם האמנים „החדשנים" — אתה. מהתיא את המכורה. הם קיי־קים במקבוע אחר.

צבי רפאלי

ליאון אללוף פלומבו

גלריה המשיה, חיפה

צילומיו של פלומבו, עולה חדש מצ'ילה, הם מסמך אמנותי יקר־המציאות, שבאמצעותו אנו מתוודעים אל החולף והנצחי כאחד. עירוב מצלמה רגישה ופיוטית מטפלת, כב־אקראי, בפכים הקטנים של חיי היום־יום, הטומנים בחובם טראגדיות זעי־רות ומהתלות עצובות, שפליליותן הסמויות מתרחשות בנפשו של כל אדם. גופי אנוש שנתפסו בצילומי בזק, קטעי טבע לאים, השרויים ב־ערפל כבד, משקפים הלך־רוח נוס־טאליסטי, שהוא כמו לקוח מהווי של סרטי דה־סיקה ורעיו הניאו־ריאליס־טיים. נדמה, כי מצלמתו של פלומבו מבקשת לנטרל את הגופים, בשוותה להם מראית שאינה קשורה בזמן ובמקום. בדרך זו, יזמו קאתדראלות קולונאיאליות בצ'ילה לכנסיות קלא־סיציסטיות בלונדון, ואילו דמויות אדם מסנטיאגו, יפו וירושלים מסת־תיכות למשפחה גדולה אחת — מש־פחת האדם. תפילתו של הכומר, דרך משל, בקאתדראלה חשוכה מתמזגת כאן עם דיוקנו הפאטריארכלי של יהודי עבדקן, הדליות לאטיניות של גברים קשישים אינן שונות במהותן מפורטרטים מבוררים, המצויים במר־זיאוני העולם. מצלמתו של הצלם אינה מחפשת מוטיבים פוטוגניים במיוחד, היא מוצאת אותם כבהיסח־הדעת. עבודת הצילום מזכירה כאן בכול את מלאכת הצייר החושף את רחשי לבו הוא, והסובב אינו אלא אספקלריה מסוגננת של תחושות וח־ווית. הפעלולים הצילומיים, הפוטו־

מונטאג' וה„קלוז־אפ" של פלומבו אינם מטרה אמנותית בפני עצמה, אלא אמצעי טכני בלבד, שבאמצעו־תו ניתן לחזור לפני ולפנים אל המושא המצולם. הטכסטורה הכהה, האפורה, דמויות ציורי דביפה, הסי־רות המחליקות על פני האגם, שכמו צוירו במכחולו של דיפי, שרטוטי צלום (סוליאריזציה), ומויי תחריט — הופכים את צלומיו של פלומבו לדוקומנטאציה אמנותית, המחזירה אותנו אל מיטב הסגנונות הצורניים באמנות לדורותיה.

*

ברשימתי „עיצוב אמנותי של מחי־צה" נשמט בטעות שמו של המרצה הבכיר בטכניון, הארכיטקט שרגא רוהטין, האחראי גם הוא לפרויקט הנ"ל.

רן שחורי

„כן אוואנגארד, לא אוואנגארד"

רח' גאולה 17, תל־אביב

הרעיון טוב — לנקות היטב ולשפץ אטליה של־אמן, לפתוח דלת רחבה לרחוב, לתלות מעל הכביש כרזה גדולה באדום זוהר ולגדוש את שני החדרים הצרים בשפע של מוצגים צבעוניים. 13 אמנים צעירים שותפים למבצע זה, שאף שם נתנו לו : „כן אוואנגארד לא אוואנגארד". נראה לי, שלא אוואנגארד, או, מתאים יותר : „איך להתאמץ לעשות אוואנגארד ולא לדעת איך". המשתתפים משתמשים בחומרי־פסולת ובאביזרים מחיי יום־יום, שמהם מורכבים אובייקטים שו־נים. רוב המוצגים נראים כרפרודוק־ציות של הרבה רעיונות ידועים ומו־כרים, ללא הבנה מספקת וללא הרגי־שות והביקורתיות הנדרשים למדיום מתוחכם זה. מצוי בתערוכה משהו מאווירת ה„ארס־פוברה" — „האמ־נות הענייה" של השנים האחרונות. אמנות ה„ארס דורשת מהיוצר הרבה דמיון, כושר־המצאה, אינטליגנציה ויכולת שיקול מעמיקה, על־מנת לע־שות מערימת פסולת משהו שיהיה יותר מערימת־פסולת. תכונות אלה חסרות למשתתפים. נפתלי לנדסברגר מקנה לתל־הנמלים שלו איכות אס־תטית וקלילות, המנצלת את ה־עוצמה האפשרית החבויה ברעיון הטוב כשלעצמו (ייתכן שהדבר נובע מבחירת חומר לא מתאים לביצוע רעיון זה). המשתתפים האחרים, ש־רובם ניסו להיזון מדרך עבודתם הרגילה, משתעשעים ברעיונות זרים להם בצורה פשטנית וחסרת־מעוף. מנגנון־עשייה זה דורש מהאמן לא פחות מאמץ והתנסות ממושכת, מש־דורשת ממנו עבודת הציור המסור־תית. מי שמנסה „להתנפש" מעבו־דתו הרגילה בעשיית אובייקטים, מגיע לרוב לתוצאה מגוחכת והבב־נית. לכן, במבט שני, נראית התע־רוכה דלה ומשעממת, למרות צבער־ניותה ורב־גוניותה הקרקטיביים.

סילביה גינסברג ואנוש חומסקי ה־עמידו במאמץ משותף מכונת־צילום עתיקה ומשומשת, שלא קורה בה כלום. שרה ספיבק תקעה פרחי פלס־טיק בערוותה של פיגורה ורדרדה — רעיון באנאלי ושחוק. איטה גרטנר הציגה רגליים של תרנגול־הודו בצנ־צנת על שולחן פרתני — מוצר וולגארי, החסר את התחכום שבעבור־דות דומות אחרות, שניצלו מוטיב זה. חנה זיידנברג בנתה מגדלים מקופסאות־פלאסטיק צבעוניות ופיז־רה כדורי־צמר צבעתיים, וחנה בן־נון הדביקה מסיכות־גאז וגלילי פלאסטיק על לוחות־עץ — ושתיהן אינן מצליחות להוכיח צל־צילה של הברקה חדשה ומקורית. בני בן־נתן מיוצג בפסלי־ברזל צבעתיים, הע־שויים מאופניים ישנים ומסמרות בר־זל. חניתה בן־דינו עשתה קולאז' הדביקה עושות משקפים על פרס־פקס. גבי בן־דינו עוסק ברעיונות אופטיים באמצעות מראות והשתק־פויות, כמשך לעבודותיו הקודמות. ציוריו כבדי־הצבע של מנחם למ־ברגר זרים להילולה הכללית. היודות ושיגרתיות הן עבודותיהם של נעמי שטזלר ושי בן־יליד.

מילון ל„היפית" מדוברת

יוג'ין א. לאנדי הוא רופא מלוס אנג'לס היודע ברופאם של ה„היי־פים". ובייחוד הוא מתמחה במחלות הבאות מלקיחת סמים. עם זאת הוא גם בלשן הובב וברגישותו לעניינו לשון לא יכול היה שלא לשים לב לשפתם המיוחדת של הלקוחות שלו. הוא הבחין שבמשך הזמן, הוא הפך לכפין מתורגמן בשיחות של לקו־חותיו עם רופאים אחרים — הם פשוט דיברו בשתי שפות. כל זה הביאו את ד"ר לאנדי לחיבור „מי־לון שפת המחתרת", שפתה הופיע גם באנגליה. זהו הניסיון הראשון בקנה־מידה לקטלג את הסלנג של ה„היפים" בהדגשה מיוחדת של ת־חום הסמים. בהיפית יש, למשל, מאה שמות שונים למאריחואנה, כש־לכל שם, „החום הטבעי" שלו הדרגה מיוחדת של חיבה לחומר. כאמור, רוב החומר הלשוני ב„מילון המח־תרת" מתרכז סביב ענייני סמים ומין ויש בו המצאות רבות ומתוחכמות למדי. ביטויים היפיים רבים הם פאראפרזות של סודי שירים ידועים משל שקספיר למשל, וכו' — בכלל ניכר שמוצאם של רבים מהם הוא מ„בתים טובים", אף־על־פי שעל „השכלה" אין באמת לדבר, אלא שב־רי פסוקים שנלמדו בביתות ראשו־נות של בית־הספר העממי או ה־תיכון.

למונחים רבים יש פירושים רבים ולעתים אף סותרים. המלה Can יש לה משמעויות מגוונות ביותר — משמעה גם „אופיום". גם „בית שי־מוש" גם „אנקיה של מאריחואנה" גם „בית־סוהר", גם „מכונית" וגם „שד של אשה". יש גם משפחות של מושגים, למשל הומוסכסואל מכונה „דג", ולכן אשתו האומללה של הו־מוסכסואל זכר מכונה „דגית", וכו'. למושגים אחרים יש שני פירושים מנוגדים. „פריק", פירושו „מסע" מוצלח וגם מסע בלתי־מוצלח.

שוב, אחד מאותם המילונים. המ־יועדים לקריאה שוטפת, כזה המש־מש בבואה לתרבות מסויימת, בין אם נשים אותה במרכאות ובין אם לאו.

(„טיימס ליטרארי סאפלמנט").

ספרים חדשים

מקור

צבי סתו : בלשון מדבר בעדו, שיח מבעלייה, הוצ' „עקר" תשל"ב, ... עמ'.

שמואל סמבורסקי : המחשבה ה־יוונית בהתהוותה מן הפילוסוף : הקדם־סוקראטיים עד הפיסיקה של האטמים, אנתולוגיה, ערך והוסיף את ההערות שמואל סמבורסקי. בר ביאליק, ירושלים 536 עמ'.

צבי דורמן : מאבשלום איש דובה או : על ריבונות העם, חו־... הקיבוץ המאוחד, תשל"ב, 208 עמ'. הירש בלאס: תורת ההגנה והצורה, מאת הקיבוץ המאוחד, תשל"ב, 235 עמ'.

יצחק טבנקין : דברים, כרך שני, (1935—1939). הוצ' הקיבוץ המאוחד, 546 עמ'.

רות נאי פלד : בלי כתובה, רומן, הוצ' „טרקליין", 173 עמ'.

הרצל ובלפור חקק : כפר אוהבה ואהובה, שירים. גרפיקה: מזוי האק־כהבה: רבקה תפארת. הוצ' „שלהבת". ירושלים, 86 עמ'.

תרגום

אדמונד הוסרל : ההיגיון קארטזי־יואניים, מבוא לפנומנולוגיה תרגם והקדים דברי מבוא צבי א. בראון. הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האו־ניברסיטה העברית ירושלים, תשל"ב.

הראש הורתה והעוזר ביצעה

בסידרת רשימות קודמת ניסינו לבדוק את השינויים שחלו בלשון ימינו, בעקבות צירוף גורמים, בכה שנוגע לשימושי צורות זכר כשה־מדובר בבירור בנשים. הן מתאות שינויים חברתיים הן מתאות הש־פעות לצן מוכשרות כלים „זכריות".

טור הלשון

לשימוש נקבי — אף על פי שמצד הדקדוק אפשר ואפשר ליצור מאותן כלים גם צורות נקבה כדין. בדקנו את ההתפתחויות שהביאו לכך, ש־מלים כמו „עוזר", „מזכיר", ואפילו „מנהל" מתחילות לשמש כאלו הן „ניטרליות", והן נהפכות לכינויין או תארן של נשים הכשבכות בתפקי־דים אלו.

עתה עלינו להשלים ציון זה ב־בדיקה נוספת : כלום מדובר כאן על „כינויי תחימה" בלבד, או שמא יש לפנינו אף התחלה של שינוי מבנה החבירי ? במלים אחרות : כלום יש לפנינו צעד ראשון בלבד, וכו נק־ראת אשה „עוזר לפרקליט" או „סגן קונסול" וכד' — אבל אין לכינוי זה השפעות נוספות על מבנה הלשון. או שמא כבר התקדמנו מעבר לכך. שאלה זו היא בעלת חשיבות יתי־רה : כיוון שהעברית היא לשון ה־בנויה על הבחנה הכורה למדי בחוקי התיאום והחבירי, הרי ערעור בחו־קים אלו עלול לגרור אחריו תוצ־אות חמורות בכל הנוגע למבנה ה־עתיד של לשוננו.

לעת עתה רק נוכל לרשום לפנינו קצת עובדות — ולאמור בכל אלה אין הכוונה להתיר להכשיר. דומה שיש להבחין בין מעמדים החבירייים שונים. מכאן מבנים שאין בהם ציבות של נושא־נשוא פועלי, למשל: על השאלה „מי מנהל המחלקה ?" אפשר להשיב ללא היסוס : „גב' פלו'". כיוצא בכך בכל מקרה; כי רכז ה־חדשות היום ? — רותי ! וכו'. כאן אין כל ספק וכל פגיעה. בכל כגון אלה, כלים כמו „מנהל" או „רכז" (פתח־דגש־קמץ) הן דוגמה למק־רים שגם לפי גישה דקדוק נורמ־טיבי יכולה צורת הזכר לשמש „מי כוח הצליונות", ולא נצפה, שבשאלה יושם לב כביכול מראש שהתשובה תהיה בנקבה.

הצעד הבא הוא האיחוד במשפט : רותי היא רכז החדשות — כאן אין בעיה. אבל בהיפוך תתעורר בעית היאום : רכז החדשות הוא/היא רותי. לא ניכנס כרגע להכרעת על תיאום האוגד — בעצם העימות של זכר/נקבה עדיין אין קושי. משפט כזה בנוי לפי כלל היסוד, שבמשפט שמני אין צורך בתיאום מינים — וגם אם יש בצבי גבול, הרי עקרונית ביטת התיאום החבירי אינה מועבדת בו־סכנה.

המצב ישתנה לחלוטין במסגרת משפט שנשואו פועל, והוא הרכזה בכותרתנו. כאן יש חוקי התיאום עור־נים וכאן תתעורר הבעיה בכל חרי־פותה. ניקח את המקרה הראשון. כמובן „הראש הורתה" ספק אם מש־פט כזה קיים כמות שהוא. אבל : ראש הממשלה הורתה — אין בו בעיה. כלומר : נושא פורמלי בזכר יקבל נשוא בנקבה, כמובן בתנאי שמובן מעצמו שתיאום זה הוא „לפי הכשמע". הרי כלל גדול בחוקי הת־אום, תחביר „לפי המשמע" עשויים לפגוע בכלל התיאום ה„טבעי". ובכן : לשון „ראש" הוא זכר. אבל זו מלה בזכר שאין כנגדה צורה של גזירה מין בנקבה (ואין אנו עוסקים כאן בכגון „האבן הראשה"). העובדה ש־בראש הממשלה עומדת אשה, אינה הופכת אותה ל„ראשה" — גם אם ברובד לשוני אחר היא עשויה להה־כנות „בוסית" וכד'. אם כן, אין עדיין קושי בתחביר מסוג זה, שאפשר ל־הרצו לפי העקרון של היאום־משמע.

בכך הגענו לנקודת המשבר : ה־עוזר ביצעה. לפנינו שוב דוגמה של שם שיש כנגדו צורת נקבה בגזירת־מין, אלא הפעם במסגרת משפט : עוזר הנשיא ביצע/ביצעה ; סגן הקונ־סול חותם/חתמה ; המנהל האדמיניס־טרטיבי פיטר/פיטרה, וכו' וכו'. דו־מה, כי זו כרגע נקודת הגבול. בנס־יונות של דיבור לא הצלחתי לקבל עד כה אלא תגובות של הססנות, ו־דוגמאות מתועדות בכתב לא הצלחתי. בסיטואציות הדורשות תיאומים כ־אלה יאלתרו מהאום פתרונות מסוג אחר, כגון : גב' כך וכך, סגן ה־קונסול, חתמה...

הרעת נותנת, כשהמדובר באשה שהיא „מנהל" וכו' לא יימשך ה־משפט בפועל בזכר. מה שראינו עד עד כה נוגע לכינויים מקצועיים — לתחום התיאום לא חדר הטישטוש. כן הסתם תתפתחנה שתי דרכי תי־אום : המנהל הורה — כשהמדובר בזכר ; הורתה — כשהמדובר ב־נקבה. שימוש אחרון זה עדיין סול־דים ממנו, אבל לפי ה„גיון הפנימי" של ההתפתחות שאת קויה ציירנו יש לחשוש, ששימושים כאלה יתאז־רחו במוקדם או במאוחר. רק העתיד יגיד, לאילו שינויים מרחיקים לכת תיצרך לשוננו אם אמנם יתאמת חשש זה.

משה גושן־גוטשטיין

עורך המדור עונה על שאלות קור־אים בבעיות לשון שיש בהם ענין לכלל. את השאלות יש להפנות ל־מדור „טור הלשון", מערכת „הארץ", ה"ד 233, תל־אביב.

מכתב לעורך

הצגת קאבוקי בלונדון

ברצוני להגיב על רשימתו של חיים פסח „(תרבות וספרות" 21.7.72) על הצגת הקאבוקי ש־ראה בלונדון.

למרות כל הציטטות המאלפות ש־אסף, דומה כי מר פסח התעלם מ־אמת פשוטה. הקאבוקי, כמו כל אמ־נות במערב ובמזרח, מבוסס על סיג־נון ועל קונבנציות צורניות, הנר־אות לנו מגוחכות רק משום שהן זרות לנו. בעיני מסתבל שלא גדל על ברכי התרבות המערבית, משונים לא פחות מוסכמות היסוד של האופ־רה, הבאלט הקלאסי או הטראגדיה הצרפתית מהמאה השבע־עשרה. ב־קאבוקי סיגנון זה הוא קיצוני יותר, אך טעות היא להניח, כפי שמשת־מע מרשימתו של מר פסח, כי „זר לא יבין זאת". אותה להקת קאבוקי סיירה גם בארצות הברית וזכתה שם להצלחה גדולה. גם מי שלא מבין יאפאנית מסוגל ליהנות מתיאטרון זה, אך תנאי מוקדם הוא נכונותו של הצופה לקבל את תכונותיו של המדיום החדש. גישתו של מר פסח, הכותב על „הקולות המחרידים" ש־משמיע השאמיסן, על קולות השח־קנים, המזכירים לו צריחות „של ברווז כשראשו נמלק", אינה מעידה על פתיחות לנורמות שונות מאילו שאליהן הורגל.

אותה גישה של חוסר כבוד בפני תרבות שונה מתגלה כבר בכותרת הרשימה. המלה „גונגר" המופיעה בה אינה קיימת ביאפאנית. זהו, כנראה, סירוס של „גיהונגו", שפירושה „יא־פאנית". תרגום המשפט המתנוסס בראש הכתבה הוא אם כן : „אינני מבין יאפאנית", ולא סתם, „אינני מבין", כדברי הכותב. בגוף הרשימה משבש המחבר את שם המחזה „סו־מידאגאווה", אותו הוא מגדיר כ־„מלודרמה נאיבית". על סמך אותה מלודראמה כתב בנג'מין בריטן או־ראטוריה ידועה. המוכן ללימוד ב־תרבות שונה עשוי למצוא בה אוצ־רות רבים.

רשימתו של מר פסח, למרות ה־אינפורמציה הרבה והנכונה הכלולה בה, נוקה רב כהתעלמה, משום ש־היא מחזקת את הדעה המוטעית ה־רווחת בציבור כי אמנויות המזרח הרחוק בכלל, והאמנות היאפאנית ב־פרט, משונות ומוזרות כל־כך בש־ביל האדם המערבי שלא יוכל לה־בינן לעולם. ולא היא.

מובן כי מר פסח „מרגיש בבית" עם שיילוק, אך זו נחותו של אדם היושב בנעלי־בית מול הטלביזיה המספקת לו מזון מוכר, לעומת ה־נאהו של מי שמוכן לעשות מאמץ, להעפיל על הר ולהשקיף ממנו על נוף חדש.

ד"ר לנה שילוני

ירושלים

הערת המערכת : מר פסח אמנם תירגם נכון את המשפט היאפאני שבכותרת, אך דבריו נשתבשו בב־לל טעות־דפוס.

מולד

יצאה לאור חוברת מס' 24 של „מולד" וזה תכנה :

חוק, משפט ומוסר בישראל בשנות השבעים — אמנון רובינשטיין, סין במושב עצרת אומ"ם : מאזן ראשון — יצחק שיחור, מאה שנה לרייך הגרמני של הפרוסים — שלמה נאמן, דרכו של בראנדייס אל הציונות — בנימין הלפרן, שורות על הים כתובות — אברהם סוצקבר, בצעדים סומים — לייב רוכמן, הסיפור הרעיוני של חיים הזז — זאב ברנד, שלבים ביצירתו של הזז — א.ב. יפה, אמנות הסיפור בספר „שבט יהודה" — יוסף דן, גאולה הבאה בנפילה — צפירה פורת, על שיר־יין אחד של שמואל הנגיד — עדי צמח, מסכת חסידים — צבי הרמן שפירא, גביזת קהיר וחקר הלשון העברית — שלמה מורג, שעת פרידה — מ. וינקלר, היהדות בהגות הגרמנית במאה התשע־עשרה — פנחס רוזנבליט, מתולדות יהודי יוגוסלאוויה — צבי לוקר.

מחיר החוברת 3.50 ל"י, דמי התימה לשנה — 18 ל"י (6 חוברות).

התימה מתקבלת במשרד „מולד", רחוב פינסקר 2, תל־אביב.

החברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה
המחלקה לגיאוגרפיה של האוניברסיטה העברית
החברה הגיאוגרפית הישראלית

מחקרים בגיאוגרפיה של ארץ־ישראל

העורך : ש. רייכמן
חברי המערכת : י. בן־אריה, ד. ניר, ד. עמירן, א. שחר
מרכז המערכת : י. אבירם

יצאה לאור חוברת ח'

תוכן החוברת

יחידות המבנה באגני יששכר ותבור — אהרון יאיר
יישובים ואוכלוסיה בישראל וזיקתם אל הטופוגרפיה — אלישע אפרת
השפעתם של תנאי ייצור וקשרי מסחר על מיקום תעשיה חדשה בגלעין המטרופולין של תל אביב — עמירם גונן
אזורי עוני בירושלים — ישראל קמחי
לשאלת הקביעה של יחידת החקירה בגיאוגרפיה — שלום רייכמן
מראה פני העיר ירושלים במחצית הראשונה של המאה הי"ט — יהושע בן אריה
ים המלח ומדבר יהודה — דוד עמירן
מחקר טופו־אקלימי בצפון מערב ים המלח — אריה ביתן — בוטנוויזר
הפתות עיור המושבות ; אטלס ירושלים
סיכומים באנגלית

מחיר החוברת 10 ל"י — לחברי החברה, סטודנטים וחיילים 7.50 ל"י. ניתן עדיין לרכוש את כל הסידרה (חוברות א—ה כתדפיסים מ„ידיעות", ו—ח כחוברות עצמאיות) במחיר הנחה של 55 ל"י במקום 80 ל"י. בהזמנות יש לפנות למזכירות החברה בירושלים, ת. ד. 7041 בצירוף התמורה.

תמונות

לאספני יודאיקה!!
לאספני תולדות הישוב!!

רשומים היסטוריים

חיים ויצמן, חיים וורה וייצמן, מוצקין,
3 רשומים מהקונגרס הציוני ה־XII
בקרלסבד (1921) על ידי ויל וכטל
(WIHL WACHTEL)

את המוצגים אפשר לראות מיום ראשון הקרוב
שעות עבודה קיץ : 9.30—13.00, 16.30—19.00
יום חמישי אחרי הצהרים סגור.

רוז Rooz
גלריה לאמנות
סמטת בית השואבה 1
(פינת אלנבי 94)
תל־אביב, טל. 613924

ספרים חדשים - ומומלצים

זוגות מאת ג'ון אפדייק (רב־מכר עולמי מס' 1) "רומאן ספורט ומקסים של אינטימיות מינית בנישואין ומחוצה להם". (בוק וורלד) ✱ "מר אפדייק מוסיף ממדים חדשים אל המבוך של תקופתנו — הקרב הניטש בלא הרף בין גבר לאשה, בין חרות להתפרעות יצרים, בין המקובל למוסרי". (שיקאגו אמריקן) ✱ "ספר מהיר, זריז, אקרובטי... הכל בו בהיר בבדולח, מהנה עד אירשיעור". (מריוורק טיימס) ✱ "באמצעות עשרה זוגות ואפשרויות־זיווג בלתי נדלות, מחייה אפדייק מאות עמודים של קיום־יחדיו במיטה — בחדר־הכביסה, על מירפסות השיזוף, מאחורי דלתות חדר־אמבטיה נעולות; לאחר שחייה בקיץ, לאחר סקי בחורף. רק לעתים רחוקות טיפלו במין ביותר כשרון ספרותי. אפדייק מקדיש תשומת לב קלינית לכל שלב וצעד. אוזן מחודדת לו לאימרת־הכנף הטשונה המחפה על התאווה שלפני ועל השעמום שאחרי. הוא יודע את כל משתקי־הפרא אשר בני־זוג עייפים עוסקים בהם, בהחליפם — בסאדיזם ובמאזוכיזם לסירוגין — זה את זה בתפקידי התליין והקרבן". (לייף)

אמנות הבישול הצמחוני
מאת וולטר ו־ג'ני פליס

"600 מתכונים המלמדים כיצד להפוך ירקות פשוטים של יום־יום למאכלים מגרים, תאווה לחיך". (ווג) ✱ "מתכונים שיש בהם לגרות אפילו אוהבי־בשר מושבעים". (טיימס) ✱ "יצירת מופת של ידע מקצועי, אשר אשפי־מיטבח רבים ימצאו מרתקת בתוכנה". (קולינאריאן, בטאון אשפי־המיטבח)

הצלם המושלם מאת אנדריאס פייננגר

המקיף, המוסמך והמרתק שבספרי־הצילום בעולם לחובב הרציני, מאת צלם ראשי של "לייף", מלווה עשרות לוחות־צילום בשחור לבן ובצבעים מלאים. "מר פייננגר הוא מדריך אידיאלי... עצותיו מקוריות, קולעות ומועילות... זהו ספר מצויין". (ניו יורק טיימס)

מינוי

הננו להודיע לכל לקוחותינו כי החל ביום ה' 27.7.72 מונתה

חברת נתיב הספר בע"מ

רחוב בילצ'ס 38 תל־אביב, טלפון 241224—02

כמפיץ ראשי לכל ספרי בית הוצאת כתר בע"מ

Israel University Press בהזמנות ספרים נא לפנות למפיץ

מרכז תרבות העמים לנוער — ירושלים

תערוכת ציורי

יורי קופרמן

שמן
אקוורל
רישומים
ליטוגרפיות

22.7.72-6.8.72

בספטמבר בגלריה לאמנות אנדרומדה,
יפו העתיקה.

הורים צעירים שימו לב!

המהדורה הראשונה
אזלה תוך 3 חדשים

מה צריך ללמד תינוקות

מאת דנבייב פיינסר. עברית : עמשי לוין
מבוא : ד"ר רודולף דרייקורס

תוכניות מפורטות לפעילות יומיומית לפיתוח כושרו של התינוק מיום הוולדו עד גיל 3

המחיר : 9.20 ל"י

הפצה ראשית : א. ערמוני, רח' בלפור 4, תל־אביב
בצלאל צ'ריקובר — מוציא לאור, בע"מ

גזור ושלח

לכבוד
בצלאל צ'ריקובר — מוציא לאור, בע"מ
רח' השרון 12, תל־אביב

נא לשלוח לי ______ עותקים של הספר „מה צריך ללמד תינוקות".
מצורף סך ______ ל"י.
השם : ______
הכתובת : ______

هكذا من الأصل

هكذا من الأمل

תסיסה בשחמט הארגנטיני

שחמט
בעריכת: משה צ'רניאק

בשנים האחרונות חלו שינויים מהפכניים בהקפו ובטבעו של ה־שחמט בארגנטינה. הכמכלה איננה תורמת עוד כבעבר כסף רב לפעו־לות שחמט, אך לעומה זה עושות זאת חברות כמחריה לשם פרסומה. במקום תחרויות בין־לאומיות גדו־לות נערכות תחרויות צמחיות רבות המשתתפים.

מורגשת ירידה ברמה המשחק ד־גם הצד הארגנטיני אינו משביע רצון. רבי האמנים המוקנים — ביידורף, פילניק, גיבאר, רוסאטו, אליסקזס — אינם מסוגלים עוד לשמור על מקו־מה של ארגנטינה בצמרת השחמט בעולם; ושחקנים מעולים אחרים כ־יוליו בולבוצ'אן וסנגינטי אינם מר־בים לשחק.

אך הופיעו כמות חדשים. ויתכן כי בעתיד הקרוב יצמח גם בארגנ־טינה „מקינאי" חדש. מן הכמות הבא האיכות.

הרי כמה דוגמאות מן התחרויות שנערכו השנה בארגנטינה.

הדרך הקצרה לנצחון

מסעו האחרון של השחור (.19 —, פד7—ג5?) משאיר את אגף המלך חסר הגנה מספקת. הנכון היה .19 —, מ—ח8.

סיום משחק מס׳ 762
התחרות בארגנטינה, 1972

האליב

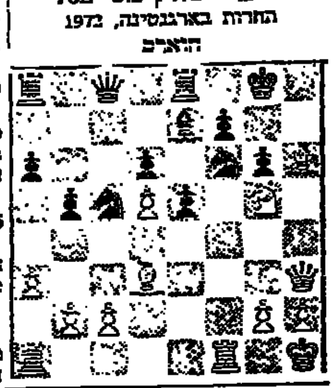

קואסניקו

.20 ר—ה5!, מה—ב7;

הכאת הרץ האפשר התקפה מכ־ריעה על המלך החשוף. .20 —, ז:ה5; .21 צ:ה5!, ובעקבותיו .22 פ:ה7!, מ:ה7; .23 מה—ה5+ או פשוט .22 צא—ו1 ואהרי־כן .23 מה—ו3.

.21 פ:ה7!; מה:ה5;
הכאת פרש או רץ תביא למט:
.21 —, ב:ה7; .22 ר—ה6+, פ:ה6; .23 מה:ה6X, או .21 —, ז:ה5; .22 מה:ה5, ה:ה7; .23 מה—ה7X.
.22 ר:ה6, מה—ה6; .23 צ—ה5, השחור נכנע.

מפלתו של רב־האמן

הנער הארגנטיני הגוגו ליניק נח־כב לאחד הכשרונות המבטיחים ב־אמריקה הדרומית.

מצב העמדות בדוגמא הבאה אינו כבשר התפתחויות דרמאטיות.

סיום משחק מס׳ 763
מר־דל־פלאטה 1972
ליניק

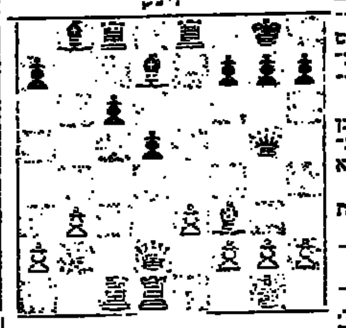

רוסאטו

.21 מה—א3, ג5 ? ! ;

מסע אופייני לצעירים. קדימה! אפילו יוותרו בשל התקדמות זו נקו־דות תורפה בעמדתו. הכאת הרגלי אסורה, כמובן, בשל ר—ה6.

.22 מה—ב3, ר—ה3; .23 מה—א6, מה—ה6; .24 ה3,

מעניין המשך: .24 צ:ג5!?, מה:ה7+; .25 מ—ו1, ר—ב7!; .26 מה—א8, צ:ג5; .27 מה:ג5, ר—א8+; השחור זוכה.

.24 — ד4!; .25 צ:ג5, ד:ה3!; .26 צ:ג6, מה—ג4!;

בכך שבון עוקץ התחבולה, הש־חור באיים .27 —, מה—ה2+; .28 מ—ו1, הב+!;

.27 ז:הג, מה:ה3+; .28 מ—ה1, לא .28 מ—ו1, ר—ו3; .29 מה—ה2, מה:ה2+; .30 ר:ה2, צ:ג6; עם בצ־רון השחור.

.28 —, צ:ג6; .29 ר:ג6,
כמובן, לא .29 מה:ג6 ? !, מה—ה1+; אך גם עתה אין מנוס מ־הפסד.

.29 —, מה—ו3; .30 מ—ו1, צ—ה1+; .31 מה—ו1, מה—ה3+; .32 מ—ו1, צ:ו1+; .33 צ:ו1, מה—ה2; .34 צ—ה1, מה—ה2; וה־לבן נכנע.

היכן טעה השחור?

העובדה, שאלוף העולם לשעבר כנבח אבן כן השורה, איננה מפ־תיעה כלל וכלל. אפילו אם הוא עו־שה זאת בפחות מ־20 מסע. אך, ב־דרך כלל, בא נצחון מהיר כזה כ־תוצאה ממשגה חמור.

אנו מזמינים את קוראינו לגלות את המשגה שגרם להפסד של ה־שחור.

לבן: טאל
שחור: הרמליך
התחרות באסטוניה, יולי 1972

.1 ד3, ג5; .2 ר—ו3, פ—ג6; .3 פ—ד3, ד6; .4 0—0, ר—ו7; .5 ד3, ה5; .6 פ—ה4, ד5; .7 פ—ב3, ר—ו6; .8 ה4, פ—ו7; או .8 —, ד4; .9 פ—ד5 (אפשרי גם .9 פ—ו2); .9 —, ר:ד5; .10 ה:ד5, פ—ב4; .11 א3, ד:ג3; .12 ב:ג3, פ:ד5; .13 מה—ב3.

.9 ה:ה5, פ:ה5; .10 פ—ה4, מה—ה3; .11 ג4!

בידי טירון נחשב מסע כזה כ־„נוגד עקרונות השחמט". לשחמטאי דגול כותר להחליש את הרגלי ד3 כי הוא עושה זאת לשם תבנית מר־חיקה לכה.

.11 —, פ—ג7; .12 ר—ה3, פ—ו4; .12 —, ב6 ? מפסיד ל־.13 פ:ג5. .13 מה—ה4+, ר—ד7; .14 מה—א3, פה—ה6; .15 ר:ה4, ה:ה4; לא .15 —, ג:ה4; כי אז .16 פ—ו6+.

.16 צא—ה1, 0—0;
והלבן איים להכות ב־ג5.
.17 ג4, ר—ו3;
לא .17 —, ו5 ? בשל .18 פ—ו5; מאיים להכות פעמים ב־ה6 ובעקבותיו ר—ד5.
.18 ו5, ר:ה4;
גם המשך אחר לא יציל את ה־שחור, למשל: .18 —, ז:ו5; .19 פ:ו5, מה—ו7; .20 פ:ה7.
.19 ז:ה6, נכנע.
כל מסע של הרץ ה4 יביא ל־הפסד המלכה השחורה.

שחמט בעולם

ידיעות בקצרה פישר מוביל 3:4 בדו־קרב עם ספאסקי על הכתר ה־עולמי. פישר ניצח במשחקים ה־חמישי השישי וסיים בהיקו את ה־משחק השביעי. משחקי הדו־קרב עם ניתוח מלא מתפרסמים ב„הארץ" ב־ימי א', ג', ה' ● בתחרות שנערכה באסטוניה הסובייטית ניצח במפתיע אמן כוסקוואי צעיר, דבורצקי, עם 11 נקודות. אחריו: טאל 10½, דוג־צ'ינקו 9½, שמקוביץ 9, סואטין 7, ועוד.

שחמט בישראל

ישראל — בגמר א' באולימפיאדת בראין קבוצת הסטודנטים הישראליים הפסה את המקום השני בבית, כש־רק ברית המועצות, אלופת העולם, קדימה אותם. בגמר הראשון מש־תתפות בלבד ישראל — ברית ה־מועצות, הונגריה, ארה"ב, בולגר־יה, גרמניה, דנמרק, רומניה, אנג־ליה וקובה. על החוקה של תחרות זו כפידה העובדה שקבוצה מעולה כיוגוסלביה וצ'כוסלובקיה לא הצלי־חו לעלות לגמר א'.

התוצאות ראשונות בגמר: נגד קו־בה 1:3, בריה"מ ½:3½, גרמניה מער־בית ½:1½:2, ארה"ב ½:1½:2, אנגליה 2:2. עד כה הצטיינים מבין שחק־נינו הם: צביקם בלשן (לוח רא־שון) ½4 (מ־8) ואנשי המילואים: אליעזר עגור 5 מ־6 ותגן בירנבאום 4 מ־5.

ידיעות בקצרה קבוצת „בית התל־כידי" כפ"ת זכתה באליפות ישראל לקבוצות נוער. היא צברה ½8 נקודות והקדימה את האלופה היוצאת, מרכז הנוער, ת"א — 7 נקודות, את קבו־צת ראשל"צ — ½6 נק'. ואת הפ־רכסים שצברה 2 נקודות בלבד ● בתחושים ספטמבר עד נובמבר ית־קיימו ברחבי הארץ התחרות ¼ גמר אליפות הארץ ליחידים. יותמנו ל־הכתתף בעלי דרגות שלישיה. רבי־עית וחמישית. המשחקים יערכו ב־בתים של 10 משתתפים (לפחות). כוזד הצליה ל־¼ הגמר הוא 1 ל־5 ● בדו־קרב נשים בין עירה קלוג לבין עדה זקריה מובילה הראשונה בתוצאה 0:2 ● בגבעת חביבה החלה אתמול תחרות הגמר על אליפות יש־ראל לנוער (יחידים). משתתפים 16 צעירים, בכלל זה המועמדים הב־כירים מחריק וטנודלה. התחרות מ־תנהלת לפי שיטת ליגה ● במסגרת „לימוד השחמט בטלוויזיה" החלו ה־מכדורים השבועיים של הסידרה „שחמט 1—7" (הפקה חדשה). ה־שיעורים משודרים בימי ב' ו־ה' ב־שעות 4—5 אחה"צ (פרטים בעתו־נות), כן הופיעה החוברת החדשה (א') בסידרת חוברות־עזר להשלמת המשודרים.

נבחרת הצעירים

ברידג'
בעריכת: נ. גשרי

יד השבוע: דרום כחלק. צפון־דרום פגיעים.

צפון
♠ A 6 2
♡ J 7 4
♢ Q 6 5
♣ K 7 6 3

מערב
♠ Q 8 6
♡ 9 6
♢ A K 10 4
♣ J 9 8 4

מזרח
♠ 10 9 7 4 3
♡ 3 2
♢ J 9 8 7 2
♣ 10

דרום
♠ K J
♡ A K Q 10 8 5
♢ 5
♣ A Q 5 2

בנבחרת הצעירים (עד גיל 27) של ישראל יוצאת היום את הארץ לק־ראת ההתרויות על אליפות אירו־פה לצעירים שיתחילו בהולנד ב־יום א', 30/7/72, הנבחרה מורכבת בשלושה זוגות של סטודנטים מוכ־שרים בהרכב של לב־רומיק, זליג־מן־לבנהאר, בירמן־גינצבורג. ש־הפשו לפי סדר זה את שלושת ה־מקומות הראשונים בתחרות הצעי־רים שנערכה לפני חודשיים. לדעת רבים זוהי קבוצה חזקה ומוכשרת, שעשויה להגיע להישג נכבד באלי־פות אירופה לצעירים, באם תצליח למצות את יכולתה.

זוג הסטודנטים שמואל לב ופנחס רומיק מצטיינים במיוחד בכושר טכ־ני מעולה, והם הצטיינו במפגש ה־היסטורי, כאשר גבור הצעירים על נבחרת „הקלאב המדויק" שביקרה בארץ אשתקד. ביד שלפנינו הדגים לב את הידע שלו בהפלה להזן על המתנגדים. היד נתקבלה כתח־רות זוגות, שבה היה החוזה הסופי „6 קלאב" או „6 הארט" בקו צפון־דרום. חוזה של „6 קלאב" נדון ל־כישלון כי הכרוז צריך להפסיד לקי־חה בדיאמונד (כיד עם הלקיחה ה־ראשונה של ההגנה) בנוסף ללקיחה מפסידה בסידרת הקלאב.

גם אלה שהגיעו לחוזה סופי של „6 הארט" נכשלו בביצוע (פרט ל־לב). ההגנה התחילה עם ה־K דיא־מונד שזכה בלקיחה. מערב המשיך בהארט שנלקח ביד הכרוז. זה משך לקיחה שניה בהארט ומשך את קלפי הטארט הנותרים מידי המגי־נים. כעת שיחק הכרוז את ה־A קלאב, והמשיך בקלאב אל ה־K קלאב בדומם, בגלותו את החלוקה של 4:1 בקלפי הקלאב אצל המגי־נים. הכרוז ניסה להשיג את הל־קיחה ה־12 באמצעות הפקעה ב־ספייד (לא רע). לפיכך שיחק הכרוז ספייד נבוך מהדומם ועקף עם ה־J ספייד בידו. אולם מערב זכה בלקי־חה עם ה־Q ספייד והכשיל את ה־כרוז. בשלב מאוחר יותר השליך הכרוז קלאב מפסיד בידו על ספייד גבה בדומם, אך בשלב זה היו לכ־גינים (כמובן) שתי לקיחות.

שמואל לב כצא דרך יותר טו־בה לבצע את המשחק. גם כאן הת־חיל מערב את המשחק עם ה־K דיאמונד והמשיך בהארט. לב משך שתי לקיחות בהארט ושיחק את ה־A קלאב ואחר כך את ה־K קלאב. כאשר נתגלתה החלוקה הגרועה ב־קלאב, המשיך לב את משחקו בחי־פוש פתרון על ידי הפעלת לחץ על מערב. הוא משך את ה־K ספייד בידו, והתחיל למשוך את קלפי ה־הארט השליטים. לאחר הלקיחה ה־עשירית ביראו הידיים כדלהלן:

דומם
♠ A
♡ —
♢ Q
♣ 7

מערב
♠ —
♡ —
♢ A
♣ J 8

מזרח
♠ 10 9 7
♡ —
♢ —
♣ —

כרוז
♠ J
♡ —
♢ —
♣ Q 2

לב שיחק עתה את ה־J ספייד והכניס את מערב ללחץ בלתי־נמנע. הוא היה נחלץ לשמור על ה־A דיי־אמונד כנגד האיום של ה־Q דיא־מונד בדומם, ולפיכך השליך קלאב. הלקיחה נלכדה בדומם עם ה־A ספייד, והכרוז המשיך בקלאב. ה־Q קלאב לכד את ה־J קלאב כיד במערב. ואילו ה־2 קלאב הביא את הלקיחה ה־12 שהשלימה את ביצועו המוצלח של החוזה.

מאה שנה למוזיאון הדואר הראשון בעולם

בולים
מאת שמואל שליט

במרבית המדינות המתקדמות פו־על מחיאון של הדואר המשמש נקו־דה מכיכה לתיירים ובייחוד לאספני הבולים שבניהם. במדינת ישראל, שלה היסטוריה פוסטאלית מצויינת כאד, שכן לפני קום המדינה פעלו בארצנו שרותי דואר של שבע כדי־נות שונות, עדיין אין מחיאון פוס־טאלי, החומר הרב שעדיין ניתן ל־איסוף מתבזבז כשום שהשלטונות טרם החליטו מתי ואיפה להקים את המוזיאון.

הצעיק שבמוזיאונים ואחד המעב־ייבים שבהם קיים בגרמניה. במלאת כאה שנה להיווסדו ינפיק הדואר ה־מערב־גרמני ב־18 באוגוסט בול זכ־רון בודד, בערך נקוב 40 פניג.

ב־24 באוגוסט 1872 החליט הגריך פון סטיפאן — מיסד הדואר המודר־ני הראשון בעולם, אז בגרמניה — להקים מחיאון פוסטאלי ליד המח־לקה הטכנית של שרותי הדואר ה־מרכזיים בברלין. במחיאון זה רוכזו מסמכים חשובים הקשורים בבולי דואר שונים, אלפי חותמים, הלבו־לות דוורים, סמלי מרכבות־דואר, וקישוטי סוסים, סופרי דוורים, ה־צוצרות של נושאי מכתבים, היבות דואר עתיקות ומכשירי טלפון יש־נים ומסוגים שונים, המעידים על ההתפתחות מכשירי התקשורת במאה השנים האחרונות.

אספנים ישראליים שיבקרו בו ימ־צאו בבקום חומר בולאי מעניין ה־קשור בשרותי הדואר הגרמניים ש־פעלו בארץ ישראל עד מלחמת העו־לם הראשונה.

בשנת 1910, כשגרמניה בנתה את ספינת האויר (הצפלין), נוסף למוז־און זה אגף חדש שהתפתח למחלקה של דואר אויר. בשנות השלושים של הכאה הנוכחית, עם הגילויים של הרדיו והכיור, שוב נוסדה מחלקה נוספת במחיאון הדואר הגרמני. ב־תום מלחמת העולם השניה אבדו כסמכים רבים, חומר מעניין פוזר בבקומות שונים, אך עם הקמת ה־רפובליקה המערב גרמנית סיים ה־כוזיאון את נדודיו כבון דרך פרנ־קפורט וחזר לברלין־המערבית. ה־כוזיאון הצעיק בעולם נעשה למו־זיאון הגדול והעשיר בעולם.

הבול שהונפק במלאת מאה שנה למוזיאון הדואר, מראה בברכזו ח־צוצרת דוורים על רקע העודה רשו־מה בכתב ידו של היינריך פון סטי־פאן, המכריע על יסוד המוזיאון לפני מאה שנה. הבול בתבנית מלבנית־אנכית, בגודל 32,8×27.5 מ"מ, נדפס בשיטת דפוס שקע, בצבעים כיהו־בים, אצל המדפיס הממשלתי בבר־לין המערבית. הוצאה כהדורה של 30 מיליון עותקים. הבול צויר בידי פרופ' קרל הנס וולטר כנירנברג. יום הופעתו נקבע ל־18.8.72.

קטלוג חדש לבולים ומטבעות ישראל

בהוצאת „אורינט" יופיע בתחילת אוגוסט קטלוג לשנת 1973, לבולי ומטבעות ישראל. מחיר הקטלוג 5.50 ל"י והוא יעודכן אחת לשלושה חדשים ע"י הוספה שתכלול בולים חדשים והיכויים במחירי הבולים.

בקטלוג שנדפס בכריכה באה על נייר נמול עד 160 עמוד. הבול כר־בוחו לפרבב מחירים גבו לאספנים הבקולים כיוב כביק הפולכי הכר־זקי. כדי להקל על האספנים הכ־חליפים בולים עם אספנ־חוק, רכוז־כים בקטלוג החדש בספרי קטלוגים של סקוט (ארה"ב), מיכל (גרמניה), ויבקי (הולנד). כן הירגמו פרכי ה־בכבע ליהלוים, גולדים ובאורקים גרמניים.

גם ההסברים לבולים ניתנים בעב־ריה, אנגלית, גרמנית והולנדית. דבר כיתרום לפיתוח הבולאות בארץ.

„הקדם במשלוח מכתביך וברכותיך לקראת החגים"

ביום שלישי 1.8.72 תיכנס לשי־מוש בבבונות ההחתמה בבתי הדו־אר בירושלים, תל אביב, חיפה — וב־40 מקומות ישוב בארץ, חותמת הכבילה: „הקדם במשלוח מכתביך וברכותיך לקראת החגים".

גם הדואר בקריב ינפיק בולי מועדים לשנה לקראת כל ראש־שנה. כרטיסי־ברכה נשלחים בא־רץ ולחו"ל בגיעים לכ־נב מליון. דבר זה מקשה על כדורי הדואר ב־חלוקת המכתבים הרגילה. לכן מבק־קש משרד התקשורת מהציבור להקדים במשלוח ברכותיו בשנה החדשה.

מכס ליברמן בבול גרמני

לכבוד הצייר היהודי מכס ליברמן (1847—1935), כהיה גם גראפיקאי ופעיל בחיי הציבור בגרמניה בתח־לת הכאה הנוכחית, הונפק ביל־זכרון בברלין־המערבית, במלאת 125 שנה להולדתו.

הבול בתבנית מלבנית־אנכית זפו־רה ובערך נקוב של 40 פניג צויר לפי איטופורטרט של ליברמן. בספ־נה הימנית העליונה מופיעה חתימת יד של הצייר.

הדואר הגרמני הנפיק את הבול ב־18 בולי הגיליון הבולאי „בריפ־מרקנפוסט" הכופיע בגוינים כבגב־גית המערבית, עבר את עצרו בז־בול.

בשעריך ירושלים

חברת דיסנר ושותי בע"מ
שמחה להודיע לצבור הבונים
על פתיחת סניף בירושלים
לאספקת:
חומרי בנין
ואינסטלציה סניטרית
המחסן מכיל מגוון רחב של מוצרים מיצור מקומי ויבוא.
לרגל הפתיחה
מחירים מיוחדים!!
שביל האריה 7, קרית אמינפא, תלפיות
(ליד דינמומטר) טלפון 232672

מבצע מכירת ענק
מיום 1.8.72 עד 15.8.72
תינתן הנחה של 10% על כל קניה בחנותנו
לוידון
כלי בית ומתנות
רח׳ שלוכציון המלכה 2 טל. 234722

למכירה
דירות מפוארות
4 חדרים הרב ברלין 24
קבלני ירושלים בע"מ
אגריפס 8 טל. 225916

תושבי ירושלים!!
בהתאם להוראות משרד התחבורה
מבצעים במכוננו החדיש
בדיקות רשוי
(„טסט") שנתי
מ.מ.מ.
ממממ
ירושלים, אזור התעשיה
תלפיות, מול משרד הרשוי
טל.: 38363, 39298

מפעל מתכת קרית־ענבים
טלפון 52 41 28
* יצרני מכונות ומערכי מיון ואריזה לפירות נשירים וירקות.
* עגלות אשפה נגררות ומיכלי אשפה לכל סוגי מכוניות הרמה.
* ציוד, שינוע ותעבורה פנימית.

בירושלים
בשכונת בית־הכרם המפוארת
דירות בנות 4 חדרים
בניה מעולה — תכנון מקורי — שרותים מלאים — חניה פרטית
חברת מאיר עצמון בע"מ
רח׳ הלני המלכה 1, טלפונים 224994 או 36405.

זהו סמלנו
המוסך הירושלמי
גאותנו —
* בטיב
* באמינות
* ובבטיחות
„כרש" שרותי רכב בע"מ
אזור התעשיה תלפיות.
טלפונים: 32222—38885
* אגף לתקונים ● מכונאות ● חשמלאות ● פחחות ● צביעה סיכה
* אגף לשרות ולחלפים: B.M.W. - SAAB
* אגף להדרכה והנדסה
בית ספר לנהיגה „כרמון"

למכירה
דירות מפוארות בירושלים
בנות 3½—4 חדרים, הסקה מרכזית
לפנות למשרד עובדיה לוי
רח׳ שבאי 8, ירושלים, טלפון 02־228860

סלון אסתר
(אניטה פישר)
הלבשה לגברות
מכירת סוף העונה
הנחות 10%—20%
רחוב לונץ 4 טל. 226346
ע"י טקסי קשר.

חדש בירושלים
פנק את מכוניתך
אצל
שושי ומרגלית
אביזרים למכוניות
יפו 13
(בדרך לשער יפו)

רהיטי יושקו
גהריה רהיטים בסגנון עתיק, היחידה בסוגה בירושלים
* ריהוט הגק ואיכותי ברמה בינלאומית
* שירות בעילה, תכנון אינטריוראלי
יושקו, רח׳ ינאי 3, בנין גד, טל. 221928 ירושלים

בלב ירושלים
ברחוב יפו, כרכז העיר
חנות עם וטרינות 45 מטר + גלריה
מעונין בסוכנות מבוססת
טל. 222566 — 7—9 — 18—21

למכירה דחוף
מבנה תעשייה 250 ממ"ר
באיזור התעשיה רוממה, ירושלים
בדבר פרטים לפנות לטלפון 02־523065

למכירה אוטומט לחריטה
תוצרת PETERMANN שווייץ
קוטר מקסימלי 7 מ"מ
במצב טוב
נא לפנות לטל. 02־222291 ת.ד. 1114 ירושלים

כנס עובדי המינהל הבכירים
יתקיים ביום ה׳, 3 באוגוסט 1972
ולא ב־23 באוגוסט כפי שפורסם בטעות

הכנסת מודיעה לציבור:
בתקופת פגרת הכנסת, מתאריך 30.7.72 ועד תאריך 12.10.72 יהיה משכן הכנסת פתוח למבקרים בכל ימות השבוע משעה 8.00 ועד שעה 15.00, פרט לימי שישי וערבי חג, בהם הבנין סגור למבקרים.
בחול המועד סוכות בימים 24.9—28.9.72 יהיה הבנין פתוח משעה 06.00 עד שעה 18.30.

מעונינים לקנות
מיכלי ברזל
בגודל מעל ל־15 מ"ק
תסבין חרושת כימית בע"מ
ה. ד. 10093 היפה
טלפון 721343

„שפר" בית הרושת לאריגה בע"מ
נתנה בזה הודעה כי באסיפה כללית יוצאת מן הכלל של החברה שהתקיימה ביום 13.4.1972 הוחלט על פירוק מרצון וכינוים של ה"ה מרדכי הרצפלד, רו"ח, א. שטיינברג, ה. רוזנבל רו. פי־תורלים למפרקי החברה. על הנושים להגיש תביעותי־הם למפרקים לפי המען: מ. הרצפלד ושות׳, רואי־חשבון, שדרות רוטשילד 111 ת"א, תוך 14 יום מתא־ריך פרסום הודעה זו.
מרדכי הרצפלד. מפרק

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
הפקולטה להנדסת תעשיה וניהול
מודיעה
נמשכת ההרשמה
ללימודי מגיסטר ודוקטור
עד תאריך 11.8.72
מתקבלים מועמדים בעלי תואר ראשון או שני במקצועות הנדסיים ומתמטיים, במדעי הטבע, בכלכלה, במדעי החברה וההתנהגות.
המעונינים ברישום ללימודים לקבלת תארים גבוהים בהנדסת תעשיה, בכלכלה, בחקר ביצועים ובמדעי ההתנהגות והניהול, מתבקשים לפנות למזכירות ביה"ס ללימודי מוסמכים, בית הסנט, קרית הטכניון (טל. 225111, שלוחה 739).

נערה
אם רצונך ללמוד מקצוע מועיל
ולגור במשך 19 חודש בירושלים.
אם את בת 17, בעלת השכלה של 10 שנות לימוד, אוהבת ילדים ומעונינת לרכוש מקצוע מעניין ומשתלם לעתיד,
הרשמי לקורס למטפלות
בבית התינוקות ויצו בירושלים
המתחיל בספטמבר 1972.
במשך תקופת הלימודים מובטחים לך דיור חינם, כלכלה ובגדי עבודה.
לא תשלמי שכר לימוד ותקבלי דמי כיס להוצאות אישיות.
עוד פרטים — ירושלים ת.ד. 515 — טלפון 531252. הקדימי והרשמי.

המדור יופיע בכל יום שישי. מוסדות, מפעלים ובתי עסק המעונינים בפרסום במדור זה, מתבקשים לפנות לסניף „הארץ" ירושלים, טל. 224245—6—7 או באמצעות משרדי הפרסום.

תקדים העקורים

אנשי 21 כפרים נוספים עשויים לבקש לחזור למקומותיהם

מאת נחמן פביאן

ההחלטה של ראש הממשלה הגב' גולדה מאיר שלא להחזיר את עקורי איקרית ובירעם לכפריהם נבעה מן החשש פן ייווצר תקדים לגבי עקורי יתר הכפרים. והנה ימים ספורים לפני קיום הדיון המיניסטריאלי על פרשת 1948, הורתה ראש הממשלה להחזיר ... של על אדמות הכפר עקרבה שבשומרון.

עצם המכתב, כי פרשת עקרבה הובאה כיום על־ידי הגב' מאיר אחר הכרים דיון וגלולי לא הגיעו לכלל הסכם ביניהם בדבר הפקעת אדמות הכפר לצרכי התיישבות. בפרשת עקרבה גרם הסר דיון. ביעוקי בטחון מובהקים הם אלה שגרמו בדבר הפקעת האדמות ואי־השר בילי, שנפתחים בשר גבתי. הקם להקים במקום האחוזה נחל על שם ליכיע „הר כלל", התהיר לקום במקום בקיים. עתה, לאחר הירי בקם המקום, בבוא קהל עבשבים, הבבית צל־ הובנה בחיל על־ידי חבריה אדמה, כיבאורי, והוד השלילי כעצב הממשלה, בבקשת הגב' מאיר לי־ ל ההחזרות בעיית בירעם חדשה.

„מטמון ערבי"

לאחר שנתגלו הכפות בהסכמי ... הם בבחה אוכלוסית המיעוטים עד הבחירה כ־136 אלף נפש. ... כלבבת המיהודי נכנסו להר־ מי המדינה כ־35.5 אלף פליטים, הן במסגרת איחוד משפחות. כמבתנים משיבותם אישית ... צבה, כבהוזה של רצון טוב באותה תקופה, כהחזה שנועד להכביד את קרקע להקצאת החוב של הסיכסוך הערבי־ישראלי. אם כי בתוני בעסק והלוסין האחרון מרם עובדי, יש עיה כי כיום בנציה האוכלוסיה איאוהדית של ישראל לבתבי מילי־ נפש.

מתוך מספר זה, הובבים לעצמם שנת אלפים ערבים, ברובם כוס־ ים, תושבי צפון הארץ, את התואר „פליטי פנים" או „עקורים".

ותם העריבים, המבטחים בחלקם בצה"ל ובהמות הבכוזן. הוד־ ה כנראה הגב' גולדה מאיר דוגמה יהודים המוחדים „להחזיר את שכונת המדן לערבים". עקירת הכפה הדמוגרפית שהגיעה להודה האנגלו־אמריקאית בשנת 1944 כ„אינש" לכפרים ולישובים באי"י כלושר, כי מספר הישובים הלא־יהודים בגליל בסוף תקופת השלטון הבריטי היה כ־175.

רשימת שמות הישובים בצפון מדינת ישראל בשנת תש"י נקבעת בהמון 60 ישובים לא־יהודים בגליל. מספר הכפרים שתושביהם נעקרו באי־ זור הגדול היה איפוא כ־15. אוכלוסיית הישובים האלה לפי שנהן השיג בניצת ל־15 אלף נפש.

כיום, לאחר בדיקת רשומי ... עקורים ... ישראל בשנת ... כי 5000 ... מהם תושבי הכפרים ... הנוטשים בשלהי ... שאר בתחומי ... לפי אוכ־ ... הבית כיום לכדי 4.5 אלפי הפ־ 5000 תושבים אלה לעבודת אלפים ... פליטים הפנימיים ... להגיש ... למשלשל, השתרשו ... פנים אלה בישובי ... ימים, אך הם ממשיכים להיות נס ... לבני תושבי המקום, בין אם זה עיר או כפר, למרות שמצבם הכלכלי ... ולצהים טוב ... של ... ושבים העקורים.

עקורים אלה התגוררו ב־21 כתוך כפרים שנטשו. שלא כתושבי איקרית ובירעם ... חלק מהם באזור ... פנוי לצבאות ערב ולכנופיות, ... ערכה נגד ישראל. כך ארע, כי ... הכפרים האלה נותרו כיום ... דבות. עליהם נבנו ישובים, נסלו כבישים וניטעו אדמותיהם של הקרן הקיימת.

✱ הכפר בירוה שלרגלי הרי הגליל המערבי נכבש במבצע „דקל", שתושביו היה להקוף ולהבות את זרות קאוקג'י בבסיסהם. מכפר נותרו כאלף עקורים המתגוררים בג'דידה, דיר אל אסד, כבול, כפר יאסיף, מג'דל כרום ושפרעם. על אדמות הכפר הוקם המושב אח־ תהה. שטחי הקרקע נמסרו למושב וגם לקבוצים עין המפרץ, יסעור ועוד (כאלף דונם).

כפר זה לא נחשב בעולם כאיזור סמוך לגבול, ולא הוכרז כשטח בטחוני. בגליל המערבי כפר נוסף עליו הוקם מושב. זהו הכפר בצה, עליו קם המושב בצת. 2500 דונם נמסרו לציבור אנשי המושב. 100 העקורים מתגוררים כיום בכפרים אבו סנאן, כפר יאסיף ומזרעה.

✱ הכפר צפוריה שבאזור נצרת, שבסביבו אף הוא במבצע דקל פינה מקומו למושב צפורי. אנשי הכפר, כ־700 נפש, עקרו בחלקם לנצרת, שם הקימו לעצמם שכונה מיוחדת, הקרויה שכונת צפורי, וחלקם עברו לעיר שפרעם ולכפרים עילוט, כפר ריינה ורעאבנה. 5000 דונם קרקע חולקו בין אנשי המושב ובין קבוץ הסוללים הסמוך, המהכוזה בגידולים לייצוא.

✱ במקום כפר צבאן הוקם הקבוץ פריד שעל כביש עכו־צפת במרום הגליל. 180 העקורים מתגוררים כיום בכפר רמה ובכפר מג'דל כרום. האדמות, כ־5000 דונם, נמסרו לקבוץ פריד ועליהם יש כיום בעיקר כמ־ רים.

✱ על חורבות הכפר קומיה קם הקבוץ עין חרוד־איחוד בשנת ה־50, לאחר הפילוג שחל בעין חרוד. שטחי האדמות של הכפר, כ־4000 דונם, נמסרו לקבוצים עין חרוד ותל יוסף. 130 העקורים מתגוררים כיום בשכונה המזרחית של העיר נצרת ובכפר קנא.

✱ על אדמות הכפר סירין, ליד עין דור בגליל התחתון, הוקם הקיבוץ גזית של השומר הצעיר, הכפר אוכלס ברובו ביוצאי אמריקה הלטינית. 10,000 דונם נמסרו לקבוץ ואילו 100 העקורים שנשארו בסודה עברו להתגורר לכפר מסר שבעמק.

✱ הקבוץ בית העמק של הקבוץ הארצי, בגליל המערבי, תפס את שטחי הכפר כוויקאת. 500 העקורים מתגוררים כיום בכפר יאסיף, במזרעה, באבו סנאן ובמג'דל כרום. 4000 דונם נמסרו לבית העמק ולגעתון. תושבי כפר זה פנו בימים האחרונים לראש הממשלה ובקשו במנה להשיבם לכפרם.

✱ כמה כפרים נכנסו לתחום מיפוכון של ערים ועליהם נבנו שכונות. על שטחי הכפר אום אל פרג', כ־1500 דונם, הוקמו שיכונים של העיר נהריה ולידם בית־החולים של כלבון בעיר הקיט הצפונית. חלק מהשטח החקלאי נמסר לציבור לתושבי נהריה. עקורי אום אל פרג', כ־100 נפש, עברו לכפר מזרעה.

✱ על שטחי הכפר מנשיה, שבסמוך לעכו, הוקמו שיכונים. שטחי מנשיה, כ־11 אלף דונם, נמסרו לציבור לאנשי המושב בוסתן הגליל ולקיבוץ עין המפרץ. 200 העקורים עברו לתרשיחא, מזרעה ודיר אל אסאד שבאזור הסמוך.

✱ ליד הכפר סוחמטה בגליל העליון הוקם המושב חוסן. 150 העקורים עברו להתגורר בתרשיחא, פסוטא ותרשיחא. שטחי הכפר הבסוס, כ־16 אלף דונם; נמסרו לציבור לאנשי המושב פקיעין.

✱ המושב עבקה נטל לא רק את אדמות הכפר הערבי אלא גם את שמו. כפר זה היה אחד הגדולים באיזור עד 1948. 400 העקורים עברו לתרשיחא, ירקא ומזרעה. שטחי העיבוד, כ־6000 דונם הועברו לרשות המושב.

✱ בסביבות הכפר הנטוש מיעאר שבגליל המערבי הוקם המושב ... תושבי הכפר העקורים, כ־600 במספר, מתגוררים כיום בערבה, סחנין ותמרה, שטחי העיבוד, כ־10 אלפים דונם, נמסרו לישובים יהודיים באיזור. באחרונה פנו תושבי מיעאר לראש הממשלה ובקשו לחזור לכפרם ולהתיישב מחדש.

✱ חורשות המשכשות את הקרן הקיימת למטרות שונות והנוצעות בני־ ער למחנות קיץ ניטעו על אדמות הכפר הנטוש פיליל (מול משמר העמק) מהכפר נותר בנין יחיד הד־ שוקת המשמשת להשקיית צאן ב־ האים מהאיזור. עקורי מעלול, כ־800 במספר, מתגוררים בשכונה מיוחדת, שכונת מעלול, בעיבורה של העיר נצרת. חלק מהמשפחות עברו גם לכפר ריינה הסמוך לנצרת. 4500 דונם של אדמת הכפר ראויות לעיבוד, חולקו בין הקיבוצים כפר החורש ויפעת זוהר.

✱ בקרבת מקום היה הכפר הדרים, על יד נבבות העיירה מגדל העמק. על שטח הכפר ניטע יער. לתושבי הכפר היו כ־1100 דונם, מקרקעות אלה נמסר חלק לקיבוץ רמת יוחנן וחלק ניתנו כפיצויי להד־ שבים צעירים שלא הוכיחו כ„נפקודים", במסגרת פעולה לריכוז קרקע. 420 העקורים מהכפר הזה מתגוררים כיום בעיקר בתמרה ובשפרעם. הם הגישו בימים האחרונים בקשה לראש הממשלה לחזור לכפרם.

✱ 100 העקורים שגורשו מהכפר סביה, שליד צומת גולני, עברו להתגורר בבעינה, כפר כנא והדריה. האדמות הראויות לעיבוד בתוך 15 אלף הדונם שעמדו לרשות הכפר נמסרו למושב אילניה. היתרה נכרכה ביערות.

✱ באדמת ג'בבית שליד נהריה לא הוקם כל יישוב ואף לא ניטע יער. 150 העקורים הם כיום תושבי עכו וכפר יאסיף. 10,000 הדונם באדמות הכפר חולקו בין הישובים בתים הסמוכים, בעתון ורגבה. באחרונה פנו תושבי הכפר להלשכנות ובקשו לשפץ את המסגד ואת בית הקברות. האפוטרופוס על נכסי נפקדים לא נענה לבקשה בטענה, כי בכירות והיה צורך לשפץ אתרים אלה, יתפרשה הדבר על תכבון האפוטרופוס ובאמצעות ציבודיו. תושבי ג'בביה רצו, באמצעות הבקשה לשיפוץ להביא כבודהם לשיבה לכפר.

✱ הכפר זכון שבאזור רמת יוחנן בבבב דונה. 1200 דונם מאדמתיו נמסרו לקבוצים רמת יוחנן, כפר המכבי וכפר מסריק. מכפר זה נהרות 800 עקורים המתגוררים כיום בתמרה. עקורים אלה פנו באחרונה לשלטונות ובקשו לחזור לדמון.

✱ הכפר קדית'א שליד מירון ניטש על־ידי 200 כתושביו, המתגוררים בפקרבה שבגליל העליון. על שטח הכפר לא קם ישוב וחלק מאדמתיו, כ־2200 דונם, נמסרו לציבור למושב מירון. תושבי קדית'א מבקשים, בשיחות בלתי רשמיות, לחזור לשבת בשבת כפרם המקורי.

✱ עביסיה, שליד דפנה בגליל העליון, היה כפר מאוכלס בבדואים שוכני בצות, שפיתחו חקלאות וגידלו בקר. בדואים אלה הועברו בתום המלחמה לאזור הגאם שבנחל ארבל. באחרונה הודיעה הממשלה כי במקום הבדואים בהם התגוררו משך שנים, יוקמו בניינים והמקום באזור תמם יוכרז כישוב קבע. בכפר העקורים של עביסיה היה 150. בני עביסיה משרתים כיום בצה"ל. שטח של 15 אלף דונם שהיה לתושבי כפר זה נמסרו לקיבוץ שמיר של הקבוץ הארצי ולקבוץ עזה נתמיה.

✱ כפר בדואי אחר שניטש היה ערב סביה. מרבית תושביו נמלטו לסוריה וחלקם משרתים בארגוני המחבלים. 75 העקורים שנשארו מהכפר הזה מתגוררים כיום בתמרה ובכפר כנא. 7000 דונם נמסרו לציבור לבית הספר החקלאי כדורי.

✱ הכפר עבב שבגליל המערבי ניטש בחלקו. 800 מתושביו נשארו בתחומי הקו הירוק, כמחציתם מתגוררים בשטח הכפר כיום וחלקם עברו לאבו ולמגדל כרום. אדמות הנפקדים נמסרו לישובים יהושע ושגב וחלק מהאדמות נמסרו כפיצויי לעקורים עצמם.

הממשלה חוששת

מעקורי פנים אלה, שבחלקם ביקשו לחזור, חוששת כיום הממשלה. משך השנים הפכו הריכוזים בהם ישובים כיום למוקדי לאומנות, כאשר הכמיהה לשיבה מזינה „הרוח שבסבל פה". אחוזים מבני הדור הצעיר נתפסו כמעורבים בקשרים עם המחבלים.

רק"ח רואה מתמיד בעקורים אלה מצבור פוטנציאלי של קולות, בעיקר תוך ניצול מעמדם היחיד בכפרים בהם הם מתגוררים ובוויותם הזהבתיות.

המושב פלים („באליס") הוא עדיין מטבע לזוגי בכפרי המיעוטים בהם מתגוררים עקורים. העקורים עצמם אינם מבקשים לבטל ישובים יהודים קיימים. חלקם אף הכביעו אחרי 1956, בהשפעת מלחמת סיני והצלאוותיה, לקבל פיצויים על הקרקעה או קרקע להחליפין. הנודדים אלה הן פרי עבודתם של פקידי מינהל מקרקעין, אולם המייב הדה אישי מאד הסירובים המשפחים רבים, בעיקר בגלל שאלת הבעלות.

בשנים האחרונות האט־קצב הנודדים, בעיקר בגלל הגאות הכלכלית של העקורים שהפכו בעלי מקצועות מבוקשים בעיקר בתחום הבנין, ולא נתנו דעתם על השיבה לכפריהם. הכמיהה לשיבה התעוררה מחדש בעקבות פנית תושבי בירעם ואיקרית.

הגב' מאיר דיברה על שיקום עקורי בירעם ואיקרית. יתכן והיא המניחה את הבעיה. כיום מורגשת תסיסה בקרב כל העקורים בריכוזים השונים. התוכן לנהוג בעניין זה לפי הקריטן של „שב ואל תעשה", לשבת ולהמתין להתפתחויות בלי לעשות דבר לכיוון זה או אחר?

המחיר היקר של המוות

קבצנים, שירותים לקויים וחזנים המקבלים טיפים הופכים את הדרך האחרונה לסיוט

מאת אבי ולנטין

האבלים נפרדו מהמת ליד הקבר הטרי. הם צעדו באיטיות לעבר שער היציאה מבית העלמין בחולון. שמש אחר הצהרים היתה חמה ומייגעה. לאורך שבילי האספלט הארוכים בבית הקברות לא הוטל על הסבל אפילו צילו של עץ אחד.

ביתה הקבצן — שעם בשמפחתו אינו יודע — סימנה את מיקומו כאשר שורת האבלים התקרבה לאבן בצד השביל עליה ישב פי כה. הוא ניצב בירכה השביל כאשר פחית קטנה מוחזת לרגליו. כובע רחב לראשו הסתיר בשהו בחזות פניו המעוותות אך לא עד כדי להחזיק הרוכב הרע על כעמד זה: רק שיניים בודדות בפיו; זקן שלא גולח ימים; לבוש מרופט, בלולך, עם כיסים לצבירה פריון היום ופגירה מעוותה. בקול חלש ובבכייני הוא מכריז: „צדקה תציל ממוות". האבלים משאירים מטבע אחד או שניים בקופסה שלרגליו הם אינם מאמינים שצדקה תציל ממוות — הרי רק קודם נפרדו מהידיד, בן־המשפחה, או החבר — אך הם מגלים נדבנות רבה יותר בסביבות אלה.

אם לא היה לאבלים די בקבצן זה שהוא ללא ספק יוצא דופן גם בתוך הקבצנים בבית העלמין — הרי מצפה להם עמיתו ל„מקצוע" בשער הכניסה היציאה בבית הקברות. הוא — יעקב רוזנצוויג — אינו פונה לאנשים הנכנסים לבית הקברות, אלא רק ליוצאים. גם הזהו — כובע מבחיה, לא מגולח ושלוש שיניים בפיו — אין בה כדי להסיב את רוחם של האבלים.

הקבצן הראשון — כיפה — הוא הרבה בתים, כמוצא רומנים. אנשים טוענים, כי יש לו רכוש רב. מדוע עודו פוקד את בית הקברות: „צריך לעבוד", הוא עונה לשואלים. כמובן שלא הצלחתי לדבר את הקבצן. הוא חשדני ויכול להיות אלים. אך העובדים הקבועים בבית הקברות מוצאים עמו שפה משותפת ויודעים לספר פרטים על רכושו הרב. הקבצן האחר, יעקב רוזנצוויג, גם הוא ממוצא רומני. הוא עובד בשעות הבוקר בנמל אשדוד כפועל נקיון. הוא מרוויח 500 ל"י ברוטו. „זה לא מספיק לשמונת הילדים שלי. יש לי שני בנים בצבא והצריך להת להם כסף כדי פעם".

הוא יודע ש„עבודתו" מהווה מיטרד לאבלים „אבל מה לא עושים עבור פרנסה... אם בא שוטר או מישהו הרוצה לגרש אותי מבית־הקברות אני מצטרף לקהל האבלים של אחת ההלוויות ולא ניתן לזהות אותי", אומר הקבצן.

שני קבצנים אלה מגיעים מדי יום לבית העלמין בחולון. אולם בערבי חגים וימי זכרון או צום כאספים קבצנים רבים לבית הקברות. בערב תשעה באב היו בחולון מספר עשרות קבצנים. אם שנים כבעלי מקצוע זה מהווים מיטרד לאבלים אין צורך לתאר את הפגיעה בכבוד המת כאשר עשרות קבצנים מסתובבים בין אבלים ומשננים את הפסוק „צדקה תציל ממוות".

קבצן פתח בית־העלמין בחולון

כפעל הנדבות בבית הקברות אינו נגמר בקבצנים. בשער הכניסה התקינה החברה קדישא קופה יפה מאבן ובה ששה תאים. באי בית־הקברות תורמים לפי ראות עיניהם ורצונם. מעל לכל תא רשום באותיות קטנות עבור מי נאסף הכסף. החלוקה היא בסדר זה: ביקור חולים, תלמוד תורה, מתן בסתר, מחזיקי תלמידי חכמים (שני תאים) ומפעל הישוב. אלא שבמציאות מחולקים הכספים — בפיקוח החברה קדישא — ליותר משלושים ישיבות ומוסדות תורניים אחרים ברחבי תל־אביב. כל חודש מקבל כל מוסד כזה עד 50 ל"י מהתרומות הנאספות היתרה בקארת ב־ משרדי החברה קדישא ומחלקת ב־ הזדמנויות אחרות.

אנשי החברה קדישא מתנגדים לתופעת הקבצנים בבית הקברות, אולם אין ביכולתם — כך הם טוענים — למנוע את הופעתם.

מחיר חלקת קבר

משפחה עניה — שלא היה לה די כסף כדי לקנות חלקת־קבר יקרה — תלווה את הנפטר עד האזורים המרוחקים של בית העלמין. חלקת קבר במקומות אלה מחירה 300 עד 400 ל"י. ואילו במקומות פחות מרוחקים — 1,000 עד 1,500 ל"י. מחיר חלקת קבר במרכז בית העלמין — ליד שער הכניסה, מקום הנחשב למכובד — 2,000 ל"י. מחירים אלה נקבעו ב־1970 כדי למנוע דרישות מופרזות מבעלי ממון. תופעה זו עדיין קיימת בבית־העלמין בקרית שאול, שם המקומות בודדים והמחירים גבוהים מאוד. לחברה קדישא ועדה ציבורית הדנה בבקשות של משפחות עניות המבקשות להוריד ממחיר חלקת הקבר.

חברה קדישא קנתה ממקרקעי ישראל ב־1960 530 דונם בחולות חולון במחיר של 300 ל"י לדונם או 159,000 ל"י מחיר כללי לבית העלמין. בית הקברות בחולון החל להכנס לשימוש ב־1964. 226 דונם מנוצלים לקברים — 90 אלף סך הכל. היום יש בבית העלמין עוד 25 אלף קברים פנויים. קרוב ל־40 אלף כבר קבורים במקום השאר — מקומות שאנשים קנו בחייהם.

מיליוני ל"י הכנסות

אלף ל"י לחלקת קבר הוא ממוצע המחירים בבית העלמין בחולון. אם נכפיל במספר הקברים נגיע לסכום הקרוב ל־90 מיליון ל"י. כמובן שסכום זה עדיין לא נאסף בשלמות על־ידי החברה קדישא, אולם יש בו כדי ללמד על היקף ההכנסה, ממנה מתפרנסים 145 עובדי החברה בתל־אביב. יש לציין, כי חברה קדישא השקיעה סכומים גדולים — מיליוני ל"י — ליישור הקרקע עבור בית העלמין בחולון. אולם להכנסות יש להוסיף את התשלום המתקבל מהביטוח הלאומי עבור כל נפטר — 177 ל"י עבור הבאה לקבורה. (משפחה הרוצה לערוך מסע במסלול ארוך יותר כמקובל עם הנפטר חייבת להוסיף בין 40 ל־60 ל"י).

מי שרוצה שפרחים יפרחו ליד קבר בן־משפחתו, יכול לפנות לגנן במקום. המחירים „עבכיים": עבור 14 הדסים המחירים בשוק לא יותר מ־10 ל"י יש לשלם 70 ל"י, לפרחים מסוג אחר — 47 ל"י. הגנן מתחייב לטפל בפרחים עבור התשלום של 54 ל"י לשנה.

לגנן משרד בכניסה לבית העלמין. הוא משלם לחברה קדישא סכום קבוע כל חודש. הוא קיבל את העבודה במכירה. היום מטפל הגנן ב־1,700 קברים.

תופעת הטיפים

תופעה נוספת שאין בה כדי להוסיף כבוד למקום זהו — הטיפים. בניגוד להוראה מפורשת של ועד עובדי חברה קדישא ניתנים טיפים לחזנים בהלוויות ובאזכרות. אנשי חברה קדישא אומרים, כי אסור להם „לקחת טיפים", אולם קשה להבין מדוע קרובי הנפטר נותנים כספים אלה ביד נדיבה. אולי כנהוג שאם לא יתנו, יתנהל טכס ההלויה בצורה מזורזת ומקוצרת. השאלה היא מי נותן לקרובי המשפחה את ההרגשה שכך אכן יהיה?

10 ל"י יש לשלם עבור חזן לאזכרה (ניתן לקיים אזכרה גם ללא חזן). גם חזנים אלה מקבלים טיפים. הפקיד המקבל את ההזמנה לחזנים מסביר, כי אין זו חובה לתת להם טיפים אבל...

המתים יקרים, אך גם המוות יקר. בחיים יש לספוג עלבונות, ופחיתות כבוד אך המלוחים את קרוביהם לקבורה בבית העלמין בחולון חייבים לסבול בגלל דברים שניתן לשנותם ולהקל על הציבור — אלפי איש ביום — הבאים להפרד מקרוביהם המתים או להיזכר בהם.

לנוח בהרים, בגליל

מאת יהודה אריאל

הטלפונים בבתי המלון והאירוח בגליל המערבי מצלצלים כל היום. רבים מבקשים חדרים לחודשי הקיץ. המחיר אינו קובע כל כך. העיקר להשיג מקום נופש הרחוק מהערים הגדולות. אך כמעט כל החדרים בבתי המלון מוזמנים מראש. למעלה מ־60 אחוז מן ההזמנות נתקבלו לפני חודשים ויותר.

הלחץ גדול בהרבה מבשנים קודמות. בבתי האירוח במשקים ובבתי־ההבראה של קופת חולים, לא נותר אף מקום. אך יש המצפים שמי מהמזמינים יוותרו על מקומו. רשימת הממתינים ארוכה מאד.

לרשות בתי המלון והפנסיונים בנהריה עדיין עומדים חדרים פנויים בבתים פרטיים — אם האורח מוכן ללכת כמה מאות מטרים ממקום הלינה לחדר האוכל. אך מרבית הפונים לבתי מלון אינם מסכימים לסידור זה. פקידי הקבלה מוסרים שהציבור נעשה יותר מפונק. היוצאים לבית מלון רוצים לקבל את כל השרותים ולשם כך מוכנים לשלם יותר. מרבית האורחים מעדיפים חדרים עם מיזוג אויר במחיר יותר גבוה. אפשר להשיג חדרים פרטיים בנהריה ובילו־ התופעה בהם לא היתה כזאת.

התיירים באים לאזור לפני ואחרי העונה. השנה כל בית אירוח ומלון חייב לשריין מספר מקומות קבע לתיירים כדי להמשיך את הקשר לקבלת תיירים גם אחר העונה. ההזמנות לסתיו רבות ובמספר בתי מלון כבר אי אפשר להשיג מקומות לאוקטובר.

לחגים הקרובים, כל המקומות מוזמנים. לבתי המלון כבר הזמנות רבות לקראת הפסח הבא. אין המזמינים שואלים למחיר אלא לטיב החדר.

מחסור במקומות חניה

האורחים באים עם רכבם. יש בכך יתרון ביחס לפיזור הקייטנים באזור ובחופי הרוצה. ההגעה למקומות מרוחקים בטיולים מאורגנים פתוחה. אך חסרים מקומות חניה. בבתי ההבראה של המשקים פותרים את הבעיה על ידי הכשרת שטח חניה נוסף בקרבת המקום. אולם בעיר כמו נהריה, שם לא הקפידה העיריה במשך שנים לדרוש מקום חניה לכל חדר או לפחות לכל שני חדרים הנבנים בבית מלון, המצב נעשה חמור מאד. כי בנוסף לאורחי המלון באים גם אורחים למספר שעות, קייטנות הולפה, אורחים מהסביבה נוהרים לנהריה עם רכבם וקשה מאד למצוא חניה. הדבר גורם גם לעומס תנועה בלתי רגיל בעורקי התנועה בעיר ועל הרשות המקומית לתת את דעתה לעניין זה. יוצא שתושבי נהריה מעדיפים בימים אלה לנסוע למרכז העיר באופניים או ללכת ברגל ולמנוע מעצמם מריטת עצבים למציאת מקום חניה.

האם בגלל עליית מחירי הנסיעות לחו"ל באים השנה קייטנים ישראלים שקודם נסעו לחו"ל? בתי האירוח משיבים: אלה שנסעו לחו"ל ממשיכים לנסוע והציבור הבא אלינו לא נשתנה. אך נשתנו הדרישות. רבים מעדיפים בתי מלון מסוג גבוה יותר.

חולי ועזובה בשכונת הארגזים

מאת יהודית וינקלר

לפני שנה, בעקבות פרסום כתבה על שכונת הארגזים בעתון „הארץ" שאלוני רבים בעיריה והכתבה לה: „האמנם קיים מקום כזה בעיר?" בהמשך לכך הצגינה חברת הלמיר אצל ד"ר דן שואן מחקר ביחוד על ידידי הארגזים. לפני זמן קצר הושלם המחקר הקובע בין השאר: „...תת השכונה המהוחה שבשכונה המיושבת המוזנחת נושאת חותם „אא־ תאלוף לסיגרא־מרקאית. נבצע עליה הוהם של כלאם שאין כביתו בתל־אביב".

הכתבה הנ"ל מטבע דברים עסקה בהתרשמויות בביקור בשכונה יוצאת הדופן זו, ואילו המחקר החברתי־כלכלי שנעשה בעקבותיה הוצג מציאות שהמספר „חולי העזובה" רחוק מלכבאה בהלואה. בחלקה צפונה השכונה בין רחובות ס"א בבורות עד רחוב תויזגי בעוני, מתגוררות 281 משפחות. 10% מהמשפחות הגיעו לשכונה עד 1947; 34.1% מהן הגיעו ארצה בין השנים 1948—1950; 23% הגיעו בין השנים 1951—1954; 17% הגיעו בין השנים 1955—1960; 4.4% הגיעו בשנים 1961—1964 ורק 1.1% באו ארצה אחרי 1965. על פי נתונים אלה ברור, כי התגוררותן בשכונה צוני זו אינה פועל־יוצא של היותם חדשים בארץ ונשים כך נתונים בתהליכי קליטה במובן המקובל של מושג זה.

ראשיתה של השכונה בשני ריבוים אתניים־פיראליים והבולגרים, אולם כיום מוצאים בה ארבע קבוצות אתניות מרכזיות: פרסים, הכירוים 20.7%, יוצאי בלקן בהיים 15.6% וצבוים הבהוים 10% בהבי־ פחות. בכלל המשפחות מרובות הנפשות (7 נפשות ומעלה) הפרסים בהרים 73.3% ואילו בין המשפחות הקטנות בולט משקלם של הבולגרים.

השכונה מחולקת פיזית לרהרים — המערבית, שמצב המבנים והאוכלוסיה מעידים על יציבות, המזרחית, בה מרוכזים מבנים ואוכלוסיה פרובלמטיים. במערבית ל־71.4% מכלל בתי־האב יש מכשיר טלויזיה, רדיו ומקרר חשמלי, ל־20.8% בישפים יש מקרר חשמלי ורדיו. כ־40% כראשי המשפחות בחלק זה של השכונה לא מעוניינים להחליף את מקום מגוריהם. בחלק המזרחי ל־26 משפחות אין כל אמצעי ביטוי או שהן מצוידות בפתילית או פרימוס. לכ־26% אין בכלל חדר רחצה ובית שימוש בתוך הבית.

לכבלה סבלים המשפחות בחלק המזרחי גבוהות בטחלות כרוניות. עורכי המחקר סבורים כי לו נערכה בדיקת התחלואה על פי כרטיסי קופת חולים היו מגלים תמונה „קודרת לבדי". 49% מהחולים הכרוניים שנכללו במידגם (מחקר של ד"ר ר. קהפינו (סקר רפואי סוציאלי) סולים בהפרעות נפשיות, לרוב בפגיעי נירוזיה.

35.7% סבלו בזיהום בעיים עצי הולעים או אביבות, כהן בחולות דלקות אוזניים. 5.6% מבין החולים בטחלות כרוניות סבלו משחפת ו־3.7% מאלכוהוליזם.

בקבוצת המידגם של ד"ר קוקינסקי נבפאו מבין 126 ילדים 78 חולים בטחלות כרוניות שבהן השכיחות ביותר היו זיהום בעיים על־ידי הולעים, חוסר דם, אביבות, 3.9% בקרים של דם הזונה, 3.1% בקרים של פרביסכיזואידים ו־1.5% בקרים של פיגור נפשי.

אף כי השכונה „מושפעת מיקלם לפרוביורים אלימים, תופעה של שמוש בכוח והתפרעות הן נדירות. עובדי לשכת הסעד מגדירים את נזקקי הסעד של השכונה (60 מכלל המשפחות) כאנשים שקטים. בתוך שיחות שניהלו עורכי המחקר עם תושבים כבתבר לאורה, כי מצוי נשק בידי אנשים. ילדים סיפרו על מקרי רצה על רקע של חלוקת שלל. יש גם תופעות אליכות בבוגרים כדורגל הסמוך.

בניגוד לדעה כי אי־התגלות והוסר יכולת להיקלט בחברה מודרנית הוא בעיקר בחלקם של בבעלים הקנים. התברר כי גילם של ראשי המשפחות בחלק המזרחי יותר של שכונת הארגזים בעריך לשיבת ו־; גילם הממוצע הוא 47.7, בהם 29% אינם עובדים, בהשוואה לשכונת שבתי, בה גיל ראשי המשפחות גבוה יותר — 56.4. בהם לא עובדים 23.9%, ואילו בכפר שלם בעריכים הלא עובדים בגיל ל־23%.

מסקנה מהקרית המחקר נוספת: שלושה מתוך ארבעה ראשי משפחות מהחה לגיל 19 אינם עובדים ורק קצת למעלה משליש ראשי המשפחות בגילים 20—29 הם עובדים קבועים: „המסקנה כבאן היא, כנראה, שהשכונה הולכת ונעשית בעירית יותר עם כניסתם של הדור הזה הצעירים הזקאי", קובע המחקר.

באשר לרמת החינוך, אם ניתן כלל להתרשם בהרבה זה בהתחשבות בעיכבם של פח, צין, אמבטה הוציאים אחרים בהם גבבו הארגזים בחלק המזרחי של השכונה, קובע המחקר, כי: „...הרים המבבים יותר לאי־ הה נשית באשר לבגדי בני אדם, בשתם מלאים פרצים ופירצות וחסרים בריבונים של בירות כיכבידים לעבוד בפני הבאי האקלים הישראלי הן בחוץ והן בחורף. כאשר שבוזו בי צבם של הבבנים הללו, אין כל טעם לבנות אפילו להחשב את צפיפות הדיור בהם. מאחר שבלאי הפי הם מהורים הנאי־דיור בהתרכבבים כל־ בהחלטה".

במבנים פרטיים הללויים אלה מתגוררות 3 מתוך 8 המשפחות בנות 10 נפשות ומעלה, 4 מתוך 13 המשפחות בנות 9 נפשות, 3 מתוך 9 המשפחות הבנות 8 נפשות ו־6 מתוך 15 המשפחות הבנות 7 נפשות. „אין צורך לומר כה צריך החוף — קובע המחקר — כמאל כה השפיעה על כבת המרבבת הבבוגנים את המשפחות בחרשות הלידים הללו. נוספת גם הבבה של סיבנה שבכלל קשה לכבותו במש בוגבבים".

רמת ההשכלה של התושבים נמוכה ביותר הן בקרב הצעירים והן בקרב המבוגרים יותר. לשכונה אין ציבור חברתי או שכונתי, היא חסרה מנהיגות, הורבה כמבוגרים בעצם דיונם בחתירה. העירה מתעלמת מבחינה כרבנולית בעיותה. פרט להוקבת אספה והתקנת אינאלה פבבים, השכונה בעוזבת והלוכן כי־ בעיכת הפרורים העירוניים. אין כרוב הבבים בירב כישור, כשתבשים בבירות כפגנה שאין כל פיקה על הוריהם.

עובדה זו בסבירה את האוהות הגבית של הולי מחלות בעיים. יתירה מזו — מחלות הפיזה העירונית, והבתהשארת באחריות בהתרבה בתים הרויסת מבנים בית־תיים וכפריקות לאדרות ציבוריות, „א נפגה אבבבת כדי לבלים את גידולה של השכונה. המחקר קובע: „52% מבין הבבים שבהם חדר אחד נבנו בארבע השנים האחרונות (בתיים אלה בהים 42.8% מכלל הבבבים בחלק המזרחי), והן המצב גם ביחס להבים 33.4% מהבבים בני הדרי־הים. בכלים אחרות — 59.5% מבבבים בני הדר החדר־החדר בחלק המערבי ביהר של שכונת הארגזים הוקמו בארבע השנים האחרונות, בלי שהעיריה אי בהגנה מהתקפי הישראל". עובדה התהחבבתו בשכונה נעוצה זו באמצעים: המיום התקוכים להתחתים.

שכונת הארגזים מהבבה מקלט לפליטי יישובים אחרים בארץ, הכיצוים בתחתית הסולם החברתי מבחינה כלכלית, חברתית ותבאתית, התגבוריה העירה לקליטה לכיוון „מבנה" זו בעיניה אולי יותר מכל על הדרך גישה עקבית הצער קריטריונים לבעיות הבבוקה הקשה בתל אביב.

אם להתגיע לדברי אחד מפעילי שכונות הפגר בתל אביב, כי „שכונה הארגזים", אין מנוס מהמסקנה כי המעט שהושקע על־ידי העיריה בשכונת התקוה מעיד על המחדל שבהעזר כל טיפול מציה בשכונת הארגזים.

ממדבר לארץ נושבת

דמותו המיוחדת של יהודה אלמוג, איש ים־המלח

מאת חביב כנען

עד לימים האחרונים בחייו, נהג יהודה אלמוג, הבולט בקרב חלוצי ההתיישבות באזור ים־המלח, לכוון שיחותיו אל העתיד. הוא נמנע מלהפליג אל העבר העשיר והרומנטי שלו, אל התקופה בה עמד במרכז העשיה החלוצית המפרכת, הנאמנה. עבור מי שהיה עוזרו הקרוב של יוסף טרומפלדור, היה העבר בבחינת תקופת שרות בשליחות העם והמולדת. שליחות זאת מילאו רבבות חבריו ב„החלוץ" בהתנדבות מובנת מעצמה. ישוב ביצות, סיקול אבנים, עקירת גבעות, לחימה בטבע אכזרי, היו ליהודה אלמוג יעדים בשליחות לה נשאר נאמן עד יום מותו השבוע.

דמותו ששערה המדולל והשב גלש על הצוה חרוש קמטים היתה בבחינת צנק הנושא עמו את אבק ערבות סדום ביחד עם בשורת ההתיאה של המועצה האזורית תמר, ה־48 במנין המועצות האזוריות בישראל, הפחות מוכרת מכולן אך גדולה מכולן בשטחה. ליד מזוזה על חוף ים המלח, לרגלי מצדה, ליד שולחן פשוט באכסניה או על ערמת תצץ, אהב יהודה אלמוג להשמיע את ה„אני מאמין" שלו על האפשרות לאכלס את השממה.

המשימה שנטל על עצמו אלמוג — מי שהיה יד ימינו של טרומפלדור בארגון „החלוץ" ברוסיה — במפעל החדש, היתה תברואן, או במלים ברורות יותר: האחראי לניקוי בתי־השימוש. הוא התאקלם יפה להפליא בדרומו של ים־המלח, לא סבל מן החום הכבד, ומהמים הדלוחים, לא ידע הרגשת בדידות בין הרים שצפנו בחובם סכנות. אלמוג נשאר נאמן לישימון בכל התנאים, במלחמת השחרור ולאחריה, המשיך את העקרון שנהג בעורפל הסיפוק של הקמת המדינה: „פעם חלוץ — לעולם חלוץ".

נאמנות לחלוציות

הנאמנות לחלוציות ליוותה אותו מן היום בו עזב את עירתו ליד וילנה ונשלח לקנות תורה בישיבת הלוי־ זין; אך מוהלוזין גורש בגלל פעילות ציונית. הוא נמצא בעיר טולה ברוסיה, שם שימש מורה לעברית ונאמן „החלוץ", כאשר קרא לו טרומפלדור לעבודה במרכז התנועה בפטרוגראד. משם עבר לקרים להכשיר צעירים יהודים בעבודה חלוצית לקראת עליתם של רבבות החלוצים דרך הרי הקאוקזאז לארץ־ישראל.

התפוררותה של רוסיה הצארית והפרעות בהם פתחו הרוסים הלבנים בקרים, שיבשו תכנית צנק זאת. במקום מבצר כאורגן עליו חלם טרומפלדור, החלה תנועת העפלה לארץ־ישראל. שמונה ימים עשתה סירת מבריחים טורקים את דרכה מסבסטופול לקושטא כשעם נוסעיה נמנים, יחד עם אלמוג, גם יצחק קניבסקי ויצחק וייצמן. היה זה באוגוסט 1919. כעבור שנה נפצע קניבסקי קשה בהגנת תל־חי תחת פיקודו של טרומפלדור, ובשנים הבאות הפך לאחד מאנשי המפתח של קופת־חולים של ההסתדרות והיה למניח יסוד של הביטוח הסוציאלי בישראל ואילו וייצמן הקים בית חרושת לגפרורים בעכו.

אולם המבריחים לא הביאו את החלוצים לקושטא כפי שהתחייבו. הם הורידו אותם בחוף שומם, שדדום משארית כספם ורק הצביעו על הכיוון המוביל לקושטא. ההליכה ברגל לעיר נמשכה שלושה ימים; מזונם של החלוצים בדרך היו פירות וענבניות שהצליחו לקטוף בלילות. רגלי וייצמן התנפחו וחבריו נשאוהו על כפיהם.

התפקידים שהוטלו על אלמוג בבואו ארצה, טלטלוהו במשך שנים ממקום למקום: כאשר אירעה ההתנפלות על תל־חי, עבד בדגניה; בתל־אביב היה בין מרכזי „החלוץ"; נמנה עם יוזמי גדוד העבודה העב־ בבביש חיפה־צמח ובמסילת הברזל ליד ראש העין. כאשר הקים הגדוד את קבוץ רמת־רחל במבואות ירושלים, היה אלמוג בין הראשונים שם ועבד משעם הקיבוץ בירושלים בחציבה ובבנין. ב־1 באי 1934 יצא לסדום בהעבירו את משפחתו לכפר גלעדי שם היה ביתו עד מותו.

הייתי בידידות עם המנוח שנים רבות; ניהלנו חליפת מכתבים ונהגנו להיפגש, בעיקר בתל־אביב. בהזדמני לתבל סדום נהגתי לסור אליו ותמיד שמעתי כי משאת נפשו היא להפוך את בניית העתיד למאמץ קולקטיבי בו יהיו משותפים לכל — הסבל, התקוה ואף האכזבה, הרעיון הסוציאליסטי החזון הציוני, הפקשנות והאומץ, אך בעיקר: באמונה ללא גבול לאידיאלים הראשונים.

אלמוג האמין, כי רק נאמנות קולקטיבית לאידיאלים יכולה להצמיח מעשים גדולים והמבע סטיות. התבוננו על עקרון החלוציות. הוא הסלים שגם כיום עוסקים צעירים רבים במבצעים חלוציים מובהקים בלי להעלות מושג זה על שפתותיהם; אולם בדמותו נשמר הברק של אלפי אלמוגים שאימצו לעצמם כדרך חיים את הדמות הטרומפלדורית של חלוץ: אדם המוכן לכל שדרוש לארץ־ישראל; איש שאין לו אינטרסים משלו ולא הרגלים משלו; החלוץ המוכן לכל, אינו קשור בשום דבר, יודע רק דבר אחד: לבנות.

אכזבות רבות

בעשור האחרון לחייו אכל אלמוג אכזבות רבות. מאז נפטרה רעיתו, חדל לעלות כל שבוע מסדום לכפר גלעדי. הוא חיפש אתגרים וסבר, כי הגיל דורך במקום חלוץ, גם אם הוא מזדקן חייב להמשיך במשימותיו. כאשר בתום שנים של ניהול עניני המועצה האזורית תמר, החלו העסקנים הצעירים באזור שהלך ואוכלס, חולקים על דרך ניהול העניינים, ותבעו שינויים בשיטות העבודה כדי להתאימה לקצב וצרכי הזמן, נפגע הזקן קשות. במיוחד פגעה בו העובדה שעם אלה שנראו לו כמורדים נגדו, היו בחורים מקיבוץ עין־גדי שאת פיתוחו ליווה מיום העליה על הקרקע ב־1953.

בינתיים החלו נושבות במשרדי הממשלה ובמוסדות ציבור, עליהם ניצבו פעם ידידיו מימי „החלוץ", רוחות חדשות. היורשים הצעירים ראו את סדר העדיפויות בפיתוח אזור סדום, באור שונה, ולא נענו בקלות למשאלותיו של הזקן. אלמוג דיבר עדיין על ישימון, על ההיאחזות ההיסטורית, של האזור, על שימור העבר, ואילו הם רצו קודם כל בהיפוך השממה, במפעלי העשיה ענקיים, באזור מרפא, בבתי־מלון חדישים, בגני־ירק, ברשתות כבישי־אספלט, במניעת זיהום האויר על־ידי אדים הנפלטים מאלפי כלי־רכב שיוהצו את החוף. הם היו אמנם תמימי דעים אתו בשאיפה להפוך מדבר זה לארץ נושבת, אבל נבדלו בראיית הפרטים, הם לא דיברו על חזון ועל קטני אמונה אלא חיפשו תקציבים למימוש התכניות התלויות על קירות המשרדים, בצד אלמוג — עם היותו אף הוא ביצועיסט מובהק וקנאי — לא נגמל מנימת הטפה: „לפנים היו ספקות גם לגבי עמק הירדן. לוא קיבלנו תמיד את עצתם של קטני האמונה, מה היה מעמדנו היום?"

לדידו לא פג פתח החלוציות עם הקמת מדינת ישראל. היא רק החליפה את שמה אבל נשארה חלק מהווי ישראל. כמו יהודה אלמוג.

מתקני מזוג
אויר משוכללים

במפעלי תעשיה,
במשרדים, באולמות,
בחנויות, בוילות ובדירות
ציוד קריר אוריגינלי
תכנון מעולה
התקנה מקצועית
מלאי ציוד וחלקי חילוף
שרות 24 שעות ביממה
תל־אביב,
טל. 623795
דרך פתח־תקוה 14,
טל. 611866

THE FIRST NAME IN
Carrier
AIR CONDITIONING

אוירם בע"מ

פתרון
לבעייתך
ברכישת דירה!

לאור התיקרות הדירות בשנים האחרונות וקשיי המימון
של רוכשי הדירות, החלטנו לאפשר למספר מוגבל של רוכשי

דירות „גן"
בפתח־תקוה

לקבל

הלוואות
לא צמודות
בסך 30,000 ל"י

ע"י משכנתא בנקאית רגילה בסך 15,000 ל"י
והלוואה נוספת של חב' "גן", בסך 15,000 ל"י.
כל הדירות הן על אדמה פרטית ובביצוע המעולה של חב' "גן".

פרטים:

"גן"
חברה קבלנית לבנין והשקעות בע"מ

פתח תקוה, רח' חיים עוזר 20 טל. 918091-2-3

هكذا من الأصل

مكذا من الأصل

הלוח הכפול | הארץ | ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב שד׳ רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות לשורה / יום ו׳: 90 אגורות לשורה

דרוש

• לבורנט
או
מכשירן

לבצוע מדידות וטיפול
במכשיר פיזיקלי

המעונינים יפנו לת. ד. 9757 חיפה (עבור מס׳ 2) ויצרפו קורות חיים, השכלה ורקע מקצועי. רצוי מספר טלפון להתקשרות

למוסד מדעי באזור חיפה
דרושים:

טכנאי אלקטרוניקה

לעבודה מענינת בפיתוח מחשבים

המעונינים יפנו לת.ד. 9757 (עבור 5) חיפה, ויצרפו קורות חיים, השכלה ורקע מקצועי. רצוי לציין מס׳ טלפון להתקשרות.

למשרד הנדסי בת״א
דרושים

מהנדס אלקטרוניקה

בעל ניסיון של 4 שנים לפחות בתכנון מערכות מחשבים כולל ציוד פריפרי וציוד העברת נתונים.

מהנדס אלקטרוניקה

בעל ניסיון של 4 שנים לפחות לתכנון וביצוע של מערכות שליטה, פיקוד ותקשורת.

התנאים יקבעו בהתאם לכשוריו של המועמד.

בקשות בצרוף קורות חיים —
נא להפנות לת.ד. 7057 עבור ד.א.

בית ברל
המדרשה להכשרת מדריכי נוער

דרושים
מדריכי נוער

דרישות התפקיד: בנים ובנות בוגרי צבא בלבד בעלי השכלה תיכונית מלאה או חלקית.
המועמדים יעברו תחילה הכשרה בסמינר בבית ברל שתקנה להם תעודת מדריך מוסמך מטעם משרד החנוך. הלימודים בתנאי פנימיה.

תקופת ההכשרה:
1. מסלול רגיל 11 חודש לבעלי השכלה תיכונית ללא תעודת בגרות.
2. מסלול מקוצר (סימסטר אחד) לבעלי תעודת בגרות מלאה או חלקית.
3. מגמת ספורט אפשרית בשני המסלולים הנ״ל כלימודי השלמה, מקנה תעודת מדריך ספורט מוסמך.

הסמינר נערך בשיתוף הסתדרות הנוער העובד והלומד — משרד החינוך — המחלקה להכוונת חיילים משוחררים.

פרטים והרשמה: המחלקה לנוער רח׳ הירקון 110 ת״א, טל. 241351.

לבגד עור (1968) בע״מ
דרוש מהנדס יצור
לעבודה במפעל במגדל העמק

מועמדים בעלי נסיון בתעשיית ההלבשה יפנו בכתב למחלקת כח אדם ת.ד. 16 מגדל העמק

הנדסאי חשמל
בעל נסיון מגוון
מעונין בתפקיד מתאים
להתקשר לטל: 780187
או ת.ד. 1334 ת״א
למס׳ ד/06095

מדרשת
שדה בוקר
דרוש
מנהל

לבית הספר התיכון „הר־הנגב״
מועמדים, בעלי כישורים לפי דרישות משרד החינוך והתרבות, מתבקשים לפנות למדרשת שדה בוקר, בצירוף תולדות חייהם ושמות אנשים שיכולים להמליץ עליהם.
הכתובת: מדרשת שדה בוקר,
ד.נ. הר־הנגב
טלפון: 857־95046, 3, 4, 857־95051/2

למשרד של מפעל מתכת בת״א
דרוש
פקיד מכירות

תנאים טובים מובטחים

לפנות בכתב יד עם ציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 20135 תל־אביב.
— סודיות מובטחת —

ארקיע
קוי תעופה בישראל בע״מ
דרוש
כלכלן - סטטיסטיקאי

רצוי בעל ידע בניתוח מערכות

לפנות בכתב־יד לת.ד. 834 ת״א

המוסך המרכזי לילנה יהוד
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת

■

טלפונים 753411, 755793

לחברת „ארקיע״
דרושים
מועמדים לתפקידי בטחון

הכישורים:
בעלי השכלה תיכונית, שליטה בשפה האנגלית, לאחר שרות צבאי מלא.

לפנות: בכתב יד בציון קורות חיים
לת.ד. 834 תל־אביב.

איך תוכל לבסס את עתידך המקצועי והכלכלי?

כשתבוא לעבוד במכרה התת קרקעי בתמנע | ייפתחו בפניך אפשרויות חדשות לבסוס מעמדך

1. לימוד מקצוע 2. מסלול קידום
3. פתרון בעיית הדיור 4. אפשרויות לחסוך כסף 5. תנאים סוציאליים
6. פעילות חברתית 7. הטבות שונות

למרשים פנה אישית למר יצחק בניסטי, במזכירות משרדי החברה בת״א — הקריה, רח׳ ס׳ מס׳ 2 (מול קול ישראל), טלפון — 255451, ביום ד׳ בין השעות 9.00—11.00 בבוקר 16.00—18.00 אחה״צ, או למחי כח אדם בתמנע, בין השעות 06.00—07.30, וכן ליועצי התעסוקה ברחבי הארץ. הבא אתך פנקס מילואים, תעודת שחרור ותעודת זהות.

בוא לתמנע
לעתיד טוב יותר, לך ומשפחתך

לשכת הפרסום הממשלתית

דרוש
מפעיל לפיאם
שופל FL4
בירושלים
טל. 03־746216,
03־745332

למפעל סריגה גדול באזור תל־אביב
דרושה
מזכירה מעולה
לתפקיד מנהלת משרד

●

הכשורים: ידיעה טובה של עברית ואנגלית, רצוי נסיון בייצוא והכנת מסמכים למחשב.
תנאים טובים למתאימה

נא לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ומס. טלפון לת. ד. 729 תל־אביב עבור „מזכירה מעולה״.

עירית ירושלים
דרושים
א. חשמלאים כללים וחשמלאים עוזרים
ב. פועלות נקיון ועובדות מטבחים בבתי־ספר למשרות קבועות

המעונינים יפנו ליחידת המנגנון, רחוב יפו 22, חדר מס׳ 209
המנהל הכללי

מפעל חדיש לרהיטי מטבח מעולים
מחפש סוכנים

מועמדים, בעלי אמצעים, ורקע טכני מתאים,
עם נסיון בשווק רהיטים ועיצוב פנים, יתקבלו
לקביעת ראיון לטל: 03—864483 בשעות
8—10 בבוקר.

דרוש
טכנאי בטיחות

הכישורים הדרושים:
נסיון רב בטכנאות מכונות, כושר תכנון, ביצוע ופיקוח.
ידיעת השפות עברית ואנגלית.

עדיפות תינתן לבעל ידע תכנון בבטיחות וגיהות.
על המעונינים לפנות בכתב אל ת.ד. 25036 תל־אביב.

למוסד ממלכתי בתל־אביב
דרוש
מנהל מחסנים

הכישורים הדרושים:
— קצין אפסנאי לשעבר, רצוי בהוסבי הדרך.
— נסיון רב בטיפול באפסניה צבאית ואזרחית, ריכוזות ואחזקה.
— כושר ניהול צוות עובדים.
התפקיד כרוך בעבודה כעבר לשפות המקובלות.

למועמד המתאים תנאים טובים
לפנות לת. ד. 33190, תל־אביב.

לחברת הפצה בחיפה
דרוש
מנהל חשבונות עצמאי

עם ידע בהנה״ח ממוכנת

נא לפנות בציון פרטים אישיים ומשכורת מבוקשת לת.ד. 18078 תל־אביב

מדריך לריתוך ומסגרות כללית!!!

אם אתה

* בוגר בי״ס מקצועי (רצוי במגמה הנ״ל).
* בעל נסיון בעבודה מעשית במקצוע המבוקש.
* בעל זיקה להדרכת נוער ומוכן להתמחות בשטח זה.

בוא לעסוק אצלנו!
בהדרכה מעשית בריתוך.
בהדרכה מעשית במסגרות כללית/אחזקה מכנית כולל ביצוע עבודות עם התלמידים.

אנו מבטיחים לך:
שכר בהתאם לכישוריך האישיים.
עזרה בדיור.

סודיות מובטחת

הועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני-נגב

בפרטים: לפנות למדור קבלת עובדים
ת.ד. 9001 — באר־שבע

דרושים
מתמטיקאי שימושי
פיסיקאי עיוני

לעבודה במחקר בשטחים פיסיקה הידרודינמית ועיונית.

המעונינים יפנו לת.ד. 9757, חיפה (עבור כב. 3) ויצרפו קורות חיים, השכלה ורקע מקצועי. רצוי לציין מס׳ טלפון להתקשרות.

למפעל מתכת בדרום הארץ
דרוש
טכנאי ייצור

לתיכנון ופיקוח על הייצור
רצוי בוגר בי״ס מקצועי

נא לפנות לקביעת ראיון, לטלפון 057—98045 או לת. ד. 7 מצפה רמון.

דרושה
כתבנית
קורספונדנטית
אנגלית-גרמנית

בעלת נסיון של 3 שנים לפחות
ליום עבודה שלם

נא לפנות לת. ד. 8150 ת״א, עבור „כתבנית״

למוסד ממלכתי
בירושלים

דרוש
קצין בטחון

כישורים: נסיון קודם בנושא בטחון, השכלה אקדמאית, ידיעת השפה העברית על בוריה, רצויה ידיעת השפה האנגלית, ידיעת השפה הערבית יתרון נוסף. יועדף פרט משוחרר מצ.ה.ל.

תנאי השכר יקבעו בהתאם לכתוניו של המועמד

פניות בכתב יש לשלוח לא יאוחר מתאריך 7.8.72 ולציין עבור ת.ד. 7104 מס׳ 25 ת״א.

למפעל תעשייתי גדול
באזור חיפה
דרושים:
מכונאי אחזקה
מסגרי אחזקה

● כישורים: בוגרי ביה״ס מקצועיים, ביה״ס מכניים של ח״א ושיש להם נסיון באחזקה בכבידים הידראוליים ופנאומטיים.
● מועמדים מתבקשים לפנות למדור כ״א, ת. ד. 437, חיפה.

למוסד ממלכתי גדול
דרושים
עובדי שיקום
לטיפול בנכים ומשפחות

דרגת המשרות: יב׳—יג׳ של הדירוג האחיד או דירוג אקדמאי מקביל

מקום העבודה: תל־אביב־יפו

רשאים להגיש מועמדות בעלי תואר ב. א. בעבודה סוציאלית (או עובדים סוציאלים מוכרים), ובעלי תואר ב. א. בפסיכולוגיה או בסוציולוגיה.

(יועדפו עובדים סוציאליים.)

הצעות בכתב יש להגיש בצרוף קורות חיים ותאור מפורט של השכלה, נסיון ורקע צבאי, לא יאוחר מיום 11.8.1972 לת. ד. 7061 — תל־אביב לכס׳ 15(072).

1500 לירות לחודש בכל מקום בארץ

באם יש לך השכלה תיכונית.
באם אתה שואף להגיע למעמד מקביל לאקדמאי תוכל להשתלב בענף מתפתח וחדיש במשכורת גבוהה מאד לאחר תקופה קצרה של הכשרה מתאימה.

שם: ____
גיל: ____
השכלה: ____
כתובת. ____

לקבלת פרטים גזור ושלח לת.ד. 28125 ת״א למס׳ 35

דרושים מועמדים בתל־אביב ובחיפה

אם אתה מעונין לעבור לשטח האלקטרוניקה ולהגיע למעמד מקצועי גבוה.
אם אתה מוכן לעבור תקופת הכשרה מקצועית בשעות הערב.
פנה עוד היום ותוזמן לראיון בתל־אביב או בחיפה.

לקבלת פרטים גזור ושלח לת.ד. 5142 חיפה למס׳ 18

שם ____
כתובת ____
גיל ____ השכלה ____

הלוה הכפול | הארץ | ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין) טלפונים: מחלקת מודעות — 248985, 230521, 230401 המחיר: יום חול: 75 אגורות לסלה / יום ו': 90 אגורות לסלה

לבלקוד הודגי (ישראל) בע"מ

BH BLACKWOOD HODGE

דרושים

אנשי מכירות לציוד מיכני

לעבודות צבוריות, עפר ובנין

מועמדים הבקיאים בציוד הנ"ל יפנו לשם קביעת ראיון לת.ד. 297 פתח־תקוה, או בטלפון לכס. 913804, 914461.

למפעל תעשיתי בת"א

דרוש

עוזר למנהל חשבונות ראשי

סוג ד'

נא לפנות בצרוף תולדות חיים ונסיון לת. ד. 182 תל־אביב.

סודיות מובטחת

דרוש

תמחירן

או

מנהל חשבונות

עם נסיון בתמחיר וידיעה בעיבוד נתונים

לקביעת ראיון — נא לפנות טלפונית למספר 528211 חיפה

למפעל לבגדי ילדים במרכז תל־אביב

דרושים:

מנהל ייצור

בעל נסיון קודם כמנהל ייצור במפעל לבגדי ילדים

פקידה

למחלקת החשבונות

רצויה ידיעת השפה האנגלית

בדבר פרטים ולשם קביעת ראיון לפנות: טלפון 56452/3

ביה"ס להנדסאים וטכנאים

מיסודו של מכבי"ת

דרוש

מורה לשרטוט טכני

במשרה מלאה לכתות ט'-י'

על המועמדים לפנות בכתב להנהלת ביה"ס ת.ד. 4651 חיפה

לאולמי תתוגות מפוארים בתל־אביב

דרושים מלצרים/ות

הכישורים הדרושים:

נסיון וותק במלצרות

לפנות טלפונית 33387, 38232

האגודה המקומית בית־שאן — הוועדה הקרואה

מכרז פומבי מס. 12/72

דרוש פסיכולוג חינוכי לבית שאן

בהתאם לסעיף 13 לצו ההועצות המקומיות (שרות עובדים) תשכ"ב־1962 מכריזה בזה הועדה הקרואה בבית שאן על משרה פנויה:

פסיכולוג חינוכי אשר יוכל להקים שרות פסיכולוגי חינוכי לבית הספר ולשמש כמנהל השרות.

הכשורים הדרושים:

תואר מ. א. לפסיכולוגיה

נסיון בעבודה בשרות פסיכולוגי חינוכי

למועמד יוצעו תנאים טובים

בקשות יש להגיש למועצה המקומית בית שאן עד 31.8.72.

י. שריקי, יושב ראש הועדה הקרואה

למשרד הנדסי בת"א

דרושים

מנתח מערכות

בעל תואר אקדמאי

נדרש ניסיון מוקדם של 3 שנים.

חוקר בצועים

בעל ניסיון של 2 שנים לפחות.

התנאים יקבעו בהתאם לכשוריו של המועמד.

✶ הצעות בצרוף קורות חיים לת. ד. 7057 עבור י. א.

ישראחום בע"מ

דרושים

✶ רתכים ומסגרים מעולים

✶ אינסטלטורים

✶ טכנאי שירות — בעלי ידע בחשמל ורשיון נהיגה

לפנות טל. 240617 תל־אביב בשעות העבודה.

לחברת ביטוח ישראלית

דרוש עוזר

למנהל מחלקת תביעות

בהצעות נא לפנות בכתב לת.ד. 987 תל־אביב

— סודיות מובטחת —

לחברה מסחרית גדולה

דרושה מדריכה ואחראית

לאולם תצוגה

הכישורים הדרושים:

1. בוגרת צבא
2. נסיון במגע עם קהל
3. ידע בסיסי בתפירה
4. ידיעת השפה האנגלית ואחרות — יתרון

לקביעת ראיון נא להתקשר אל: 266291, ת"א

מיקרואלקטרוניקס בע"מ

MICROELECTRONICS LTD.

מפעל לרכיבים אלקטרוניים

דרוש

מנהל מחלקת כלים

התפקיד — ניהול מחלקה לבניית מכונות, מבלטים, כלים ומתקני עזר לייצור.

כשורים — בוגר בית ספר מקצועי, בעל נסיון מעשי רב וכושר פיקוח על בצוע. ניהול צוות חרטים, פריזורים ומסגרי כלים.

תנאים טובים למועמד המתאים

על המעוניינים לפנות למחי כח־אדם, טלפון 848038 או לרח' הפטיש 4, איזור התעשיה חולון

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה למתימטיקה ולמדעי הטבע

המכון למדעי החיים

מודיעה על

משרות פנויות של אסיסטנטים

בחוג לזואולוגיה

על המועמדים להיות בעלי תואר „מוסמך" באחד המקצועות של מדעי הטבע. בעלי ציון כולל „מוכי" וציון „מוב־מאוד" בעבודת הגמר, בעלי הכשרה ביולוגית כתאימה היכולים להדריך במקצועות: האנטומיה והמורפולוגיה של בעלי חיים, סאונה של ישראל והאנדוקרינולוגיה.

המתקבלים יועסקו בהוראה כאסיסטנטים בתחום הזואולוגיה והם יהיו חייבים להתקבל ולהרשם כ"תלמידי מחקר לקראת תואר „דוקטור" תוך שנה.

המעוניינים מתבקשים להגיש את מועמדותם בכתב, עד יום 7.8.72, למזכירות המכון למדעי החיים, הי"אוניברסיטה העברית בירושלים. לבקשות יש לצרף אישורים על לימודים קודמים תוך פירוט ציונים, רשימת פרסומים ושמות ממליצים. נא לציין על המעטפה „מועמד למשרה מס' 238/72".

לחברת אלקטרו־ויסטה בע"מ

דרוש

מנהל חשבונות ראשי

נא לפנות: בציון הכישורים, תולדות חיים ומשכורת מבוקשת לת.ד. 7039 ת"א עבור „מנהל חשבונות ראשי"

למפעל בטחוני בת"א

דרושים

שרטט/שרטטת

למחלקת פיתוח בשטת המכניקה

★

נא לפנות לת.ד. 17021 ת"א (עבור שרטט)

בצרוף פרטי השכלה ונסיון מקצועי

— סודיות מובטחת —

דרושים

אנשי מכירות

למוצרים מכניים להעסקה בכל חלקי הארץ

לפנות בכתב עם פרט נסיון לת.ד. 1833 חיפה

— סודיות מובטחת —

מוסד חינוכי בסביבת חיפה

מחפש

מורה לציור ומלאכה

(עץ ומתכת)

למשרה מלאה.

נא לפנות לת. ד. 4496 חיפה למס' 2919.

למשרד רואה חשבון

דרושים:

1. בוחן ראשי
2. בוחן

קיימת אפשרות של התמחות

מועמדים בעלי הכשרה מתאימה יפנו לת"ד 14047 תל־אביב בציון פרטים מלאים על הכשרתם. תנאים טובים לעובדים מתאימים.

דרושה

מזכירה - קורספונדנטית

בעלת ידיעה טובה באנגלית

עדיפות תינתן לשולטת גם בשפה הצרפתית.

עבודה מעניינת במחלקת הייצוא.

נא לפנות אל רפאל בע"מ הכרמל 12, ת"א.

SAGY שגיא

חברה להנדסה וקבלנות בע"מ

דרוש

לפרויקט גדול של בניה מתועשת ברמת־השיא

מנהל עבודה

בעל כישורים מתאימים

סודיות מובטחת.

נא להתקשר טלפונית 53002 בשעות העבודה.

ACRILAN Monsanto

סיבים כימיים ישראליים בע"מ

חברה בת של מונסנטו אמריקה

דרוש

מנהל פרויקט עוזר מהנדס

כישורים:

בעל נסיון מעשי בניהול וקידום פרויקטים. ידיעת אנגלית על בוריה

■

המעונינים יפנו בכתב לת.ד. 19, אשדוד

סודיות מובטחת

ניסקו

דרושה מזכירה כתבנית

אנגלית, עברית

תועדף מועמדת ששפת אם שלה אנגלית

רצוי נסיון של 3 שנים לפחות

המועמדות מתבקשות לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 975, חיפה 31000

למפעל למוצרי מתכת באיזור תל אביב

דרוש

מנהל עבודה בכיר

כישורים:

✶ נסיון בניהול צוות עובדים של 3 שנים לפחות

✶ נסיון בעיבוד מוצרי אלומיניום

המעונינים יפנו בכתב, בציון תולדות חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 157 רמת־גן, עבור מס' 532

— תנאים טובים למועמד המתאים —

אסיא

לאסיא מעבדות כימיות בע"מ

באיזור פתח־תקוה

דרושים:

רוקח תעשייתי למחלקת ייצור פרמצבטי

רוקח למעבדת בקורת טיב

מכונאי אחזקה

צבעי למחלקת אחזקה

מחסנאי טכני למחלקת אחזקה

חשמלאי תעשייתי בעל רשיון

פועלי ייצור לעבודה ב־3 משמרות

■

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם אל מנהל המנגנון ת.ד. 1423 ה"א או טלפונית לקביעת ראיון 915021.

לחברה גדולה בחיפה

דרושים:

1. **פקיד חשבונות** לפחות כוח ג' רצוי בעל נסיון בחישובי שכר וידיעת השפה האנגלית
2. **מנהל חשבונות** מנוסה עם ידיעת השפה האנגלית
3. **כתבנית קצרנית אנגלית**, ידיעת השפה העברית רצויה

שעות העבודה: 08.00—13.00, 13.30—15.30
או
08.00—13.00, 15.00—17.00
יום ו' 08.00—13.00

בקשות הכוללות פרטים מלאים של הפונה, השכלה נסיון קודם וקורות חיים להפנות למנהל המנגנון ת.ד. 724 חיפה

ביה"ר לתמרוקים באזור תל־אביב

מחפש כימאי ראשי

מועמדים (כימאי או רוקח) בעלי ידע ונסיון בפתוח וייצור מוצרים חדשים, יפנו בכתב לת.ד. 39021 תל־אביב, עבור „כימאי ראשי" (כולל קורות חיים ודרישות שכר)

סודיות מובטחת

למפעלנו בלוד

דרושה מזכירה עצמאית

לארגון וניהול של משרד.

הכישורים הדרושים:

1. השכלה תיכונית לפחות
2. נסיון קודם בכל סוגי העבודה המשרדית
3. שליטה מלאה בכתבנות ובנסוח מכתבים בשפות עברית ואנגלית

שעות העבודה מ־08.00— עד 16.00
קיימת הסעה למקום העבודה ובחזרה
למועמדת המתאימה ינתנו תנאים טובים

המעונינות תפנינה בכתב בצרוף קורות חיים והמלצות לטלרד, מח' כח אדם, ת.ד. 50 לוד — סודיות מובטחת —

טלרד

תעשיות טלקומוניקציה ואלקטרוניקה בע"מ

לוד, ת.ד. 50 - טלפון: 3...96 - מברקים: טלרד לוד - טלקס: 033841123

לתושבי אשקלון והסביבה

עבודה קבועה ומעניינת

אם הנך משוחרר צה"ל בעל השכלה תיכונית לפחות המחפש אתגר ועניין בעבודתך, יש בידינו להציע לך עבודה מתאימה:

✶ עבודה במסגרת משרד בטחוני

✶ קביעות וביטחון בעבודה

✶ עבודה בחברת אנשים צעירים ודינאמיים

המעוניינים: מתבקשים לפנות אישית לבנין מועצת הפועלים באשקלון, הסתדרות הפקידים חדר מס' 4, ביום ב' 31.7.72 או יום ד' 2.8.72 בין השעות 15.00—19.00 ולהביא עמם תעודת זהוי ופנקס מילואים.

— סודיות מובטחת —

עבודה בטחונית בחיפה

למוסד בטחוני

דרושים

עובדים לעבודת אבטחה:

✶ עבודה חלקית

✶ לפי שעות

✶ תנאי שכר טובים

עבודה מתאימה לסטודנטים המעונינים להקדיש מספר ימים בשבוע לעבודה מענינת

מעונינים מתבקשים לפנות אישית למשרד הבטחון — אגף בינוי ונכסים, חיפה רח' עומר אל־כיאם 12 (בנין לשכת הגיוס), בימים ד' 2.8.72 וה' 3.8.72 בין השעות 09.00—12.00 ולהביא עימם תעודת זהוי ופנקס מילואים.

PHILIPS data systems idp מחשבים

משרות פנויות

מתכנתים למחשבי „פיליפס"

— בעלי נסיון בשפות אסמבלר ו־ר.פ.ג'י

אחראי הפעלה על מערכת מחשב „פיליפס" לירושלים ותל־אביב

— בעלי השכלה תיכונית, לאחר שרות צבאי

— הקנית המקצוע תוך כדי עבודה

מזכירה כתבנית

— עדיפות לבעלות ידע בכספות

טכנאי אחזקה — למחלקת השרות

— בוגרי מגמות אלקטרוניקה

נא לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים

אי.די.פי. חברה לשיטות ולציוד לעיבוד נתונים בע"מ

קרליבך 14 ת.ד. 9138 תל־אביב

לחברת עפר וסלע

דרוש שרברב

לעבודות באיזור אילת

בפרטים נא לפנות למשרדי הי"חברה ברח' כרמיה 12, ת"א. (הכניסה לרח' כרמיה משד' רוטשילד 134).

למועצת המורים למען הקרן הקיימת לישראל

דרוש

עוזר ראשי למנהל מועצת המורים למען הקהק"ל

תיאור התפקיד: ייזום ארגונם וניהולם של כנסי מורים ותלמידים, של סיורים במפעלי הפיתוח של הקהק"ל ברחבי הארץ, של ימי עיון ושל מפעלים השונים של מועצת המורים של הקק"ל; מתן הרצאות בפני מורים ותלמידים בבתי הספר; ניהול מזכירות מועצת המורים; ניסוח ועריכה של עלונים שונים, חוזרים, דברי הסבר למסלולי סיורים וכיו"ב;

דרישות המשרה: השכלה אקדמאית בתחום החינוך; נסיון רב בעבודת הוראה, הדרכה וארגון במוסד חינוכי.

מקום העבודה בתל־אביב; מילוי התפקיד כרוך בנסיעות מרובות.

מועמדים מתאימים, הממלאים אחר דרישות המשרה הנ"ל, מתבקשים להגיש בקשתם בכתב, בצירוף קורות חיים, השכלה ונסיון בעבודה לת"ד 7093, ירושלים, עבור „עוזר במועצת המורים". המועד האחרון להגשת מועמדות — 10 באוגוסט 1972.

דרוש חשמלאי

לאחזקת מתקנים ולביצוע עבודות חשמל במפעל תעשיתי חקלאי, אחרי שרות בצה"ל.

על המעונינים לפנות בכתב או טלפונית, לאבשלום אזור בני שמעון לפיתוח ומיכון בע"מ טל. 057—2624 או 057—6366.

דור כימיקלים בע"מ

מפעל המתנול

דרושים

מפעילים למתקני הייצור

רצוי בעלי השכלה של 10 שנים. משוחררי צ.ה.ל. עם גישה טכנית מעשית

נא לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ופרוט הנסיון הקודם לת.ד. 10036 חיפה.

סודיות מובטחת

למוסד ציבורי מרכזי בירושלים

דרושה מזכירה

בשפה הצרפתית והגרמנית

במשרד בציריך שוויץ

דרישות המשרה: השכלה תיכונית, ידיעת השפות צרפתית וגרמנית על בוריין וידיעת השפה העברית. מיומנות בהדפסה במכונה כתיבה בשפות הנ"ל. על המעוניינות לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים עד ליום 10 באוגוסט 1972 להי"ד 7893, ירושלים, ולציין על גבי המעטפה „מכרז למזכירה בשוויץ".

דרושים מכונאים

בכוון הדיזל

למכוניות וציוד מכני

אשקלון. טל. 051־3811

דרוש

חרט-כרסם

בוגר בי"ס מקצועי לאחר שרות צבאי, לעבודה מענינת ורב־גונית

מקום העבודה: אזור חיפה

נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 9757, חיפה (עבור מס' 1) ולציין מס' טלפון להתקשרות.

למפעל תעשייתי באיזור תל אביב

דרוש טכנאי בנין

בעל נסיון בפיקוח על עבודות בנין וכושר לניהול משרד טכני — לפנות ת.ד. 9170, תל־אביב

מכذا من الأصل

مكزا من الأمل

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין) טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות למלה / יום ו': 90 אגורות למלה

לסניף ירושלים
של חברה ארצית
דרוש
איש מכירות
בשטח חמרי בנין וציוד

לפנות בכתב עם פירוט תולדות חיים ונסיון לפי הכתובת: ת.ד. 395 ירושלים, טלפון 02-233366

דרוש
מנהל חשבונות
עצמאי
בעל ידע ונסיון בענף המלונאות

לפנות בכתב יד ובצרוף פרטים אישיים ונסיון קודם לת.ד. 452 ת"א

מפעלי ים המלח בע"מ

למפעלינו בסדום
דרושים

1. מהנדס אחזקה ראשי למפעלים
מהנדס מכונות או ייצור. רצוי עם נסיון עבודה במפעל כימי
2. ראש יחידת הנדסת ייצור
מהנדס ייצור עם נסיון של 5 שנות עבודה בשטח הנדסת ייצור
3. מהנדס תכנון ואחזקה
מהנדס מכונות, בוגר הטכניון
4. טכנאי ייצור לבתי מלאכה ומתקני ייצור —בוגרי קורס טכנאי ייצור. עם נסיון בעבודה של שנתיים לפחות

על המעונינים לפנות בכתב למנהל כח-אדם ת.ד. 75 באר-שבע

קרן קיימת לישראל
מודיעה על המשרות הפנויות ההלן:
1. עוזר לענייני עובדים
תיאור התפקיד: עזרה בניהול כח אדם במינהל פיתוח הקרקע; בניהול הקן וכצבת העובדים; קבלת עובדים חדשים קבועים וזמניים וארעיים. ריכוז הטיפול השוטף של תנאי עבודה, שכר ומשכורת ותביעות לפצויי פטורין. ריכוז הטיפול השוטף בהשתלמויות עובדים. מעקב אחר שנויים בתנאי עבודה, שכר והנאים סוציאליים והכנת נוהלים. ריכוז הכנת דו"חות חודשיים ותקופתיים.
דרישות המשרה: השכלה תיכונית מושלמת, נסיון רב בעבודה מינהלית, כושר הבעה בכתב ובע"פ. מגורים בירושלים.
2. מזכירה בשפה העברית ובשפה האנגלית
דרישות המשרה: השכלה תיכונית; ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין; רצוי ידיעת שפות לועזיות נוספות; מיומנות בהדפסה במכונת כתיבה בעברית ובלועזית; נסיון רב בעבודת מזכירות.
על המעוניינים לפנות בכתב, בצירוף תולדות חיים, עד לתאריך 10 באוגוסט 1972 אל אגף האדמיניסטרציה, הקרן הקיימת לישראל ת"ד 283 ירושלים ולציין על המעטפה "מכרז למזכירה...".

לבית אופנה גדול בתל-אביב
דרושה
מנהלת
למחלקת קונפקציה

התפקיד כולל: 1. ניהול הקניה
2. ניהול המכירות

בעלות כישורים ממדרגה ראשונה ונסיון מעשי מתבקשות לפנות בצרוף תולדות חיים לת.ד. 4100 ת"א, למספר 2097.

חברה גדולה העוסקת ביצוא אופנה
מחפשת
תדמן(נית)
התפקיד כולל:
* הכנת גזרות ראשונות בסקיצות.
* הכנת גזרות לפי ספציפיקציות של לקוחות.

הכישורים הדרושים:
* נסיון רב בגזרות תעשייתיות בהנהלה גדולה.
* ידיעה ונסיון בהכנת גזרות ודוגמאות לפי ספציפיקציות אמריקאיות.
* בעל ידיעות טובות באנגליה.

מתאמת אפנה
התפקיד כולל:
* הכנת סקיצות לקטלוג
* הכנת מידות לייצור
* הכנת חומר טכני עבור המתפירה
* תאום יצור עם מחלקת מכירות.

הכישורים הדרושים:
* נסיון בסקיצות אפנה
* ידע בייצור אפנה
* ידיעה מושלמת של השפה האנגלית — הכרחית.

לפנות בכתב יד עם קורות חיים, בציון הכשרה לת.ד. 658 ת"א, עבור אופנה.

סודיות מובטחת

האוניברסיטה העברית בירושלים

האוניברסיטה העברית בירושלים מודיעה על משרה פנויה של
עוזר לענייני משתכנים
במח' שרותים לסטודנט
מכרז מס' 199/72

תיאור התפקיד — ריכוז ותיאום הפעולות הקשורות בכשתכנים במעונות הסטודנטים; הפעלת משרד הקבלה למשתכנים; טיפול בבעיות אישיות וקבוצתיות; תיאום פעילות עם גורמים אוניברסיטאיים שונים הקשורים לנושא; תיאום פעילות שוטפת במעונות בתחום תפקידיו.
דרישות התפקיד — ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין: השכלה אקדמאית רצויה בתחום החינוך; נסיון קודם בעבודה ארגונית וחינוכית, מגע עם קהל. הדרגה — ב—א בדירוג ממ"ש.
על המעוניינים לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים עד תאריך 7.8.72 אל: — מחלקת כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים ולציין על המעטפה "מועמד למשרה מס' 199/72".

עבור מתפרה גדולה (200 מכונות)
העומדת להפתח בקרוב

דרוש מכונאי
אחראי ליחידת אחזקה

דרישות המשרה:
* בעל נסיון של 5 שנים לפחות באחזקת מכונות תפירה במספר גדול.
* עצמאי.
* הכרת כל סוגי מכונות תפירה.
* נסיון בתכנון אחזקה.
* נסיון רב בתיקון מכונות תפירה.

נא לפנות בכתב יד עם קורות חיים, נסיון והכשרה לת.ד. 1736, ת"א, עבור מס' 44.

סודיות מובטחת

Agfa GEVAERT

דרוש
נציג מכירות

עם נסיון בענף ציוד משרדי
להרחבת פעולתנו בהפצת
מכונות להעתקת מסמכים

נא לפנות בכתב בציון השכלה, נסיון, מקומות עבודה קודמים, גיל, מצב משפחתי ודרישות לת.ד. 16301 תל-אביב

בירושלים ובתל-אביב
באפשרותך להרוויח
למעלה מ־1200 ל"י לחודש

בעבודה מעניינת ורבת סיפוק
כרץ ממונע עם מכשיר קשר אלחוטי

אם הנך עונה לנתונים הבאים:
1. לאחר שרות צבאי
2. בעל מכונית, אופנוע, קטנוע, טילון

העבודה קבועה (בכל מקרה להקופה מינימלית של 3 חדשים)
ידיעה עברית.

לפנות אישית בין השעות 16.00—18.00 ל"הר־רב" בע"מ —
ההשמונאים 68 ת"א — ההבצלת 5 ירושלים

דרוש
מסגר

לעבודות פתוח דגמים של ציוד
אלקטרוני בחברה מתפתחת
בתל-אביב

הכישורים הדרושים: הפעלת ציוד חריטה וכרסום.
רצוי גם נסיון בעבודות פח. כולל רתוך חשמלי ואוטוגני. התנאים: בהתאם לכישוריו של המועמד.

לפנות, טלפון: 31707, בין השעות 8.00—16.00,
או ת.ד. 14090 ת"א, למספר 111.

לאגף מחקר ופיתוח
במפעלנו בלוד
דרושים:

1. מהנדס אלקטרוניקה בכיר
עם נסיון של 5 שנים בנושא מיכשור אלקטרוני. עדיף בעל נסיון בעבודות מכניקה עדינה.
2. מתכנן/ת של מעגלים מודפסים

המעונינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים למחלקת כח אדם, מלרה, ת.ד. 50, לוד

עלרד

תעשיות מלקטרוניקה ואלקטרוניקה בע"מ — ת.ד. 50 לוד, טלפון 962381

מכשירי כתיבה
חברה עם ארגון שווק ארצי
סיטונאים וקמעונאים עם
5 סוכנים, רכב צמוד וכרטסת
המקיפה את כל אזורי הארץ
מעוניינת
בסוכנויות בלעדיות
מתוצרת הארץ ויבוא
לפנות ת.ד. 2575 ת"א
סודיות מובטחת

דרושים מדריכים
לפנימיה תיכונית דתית
בירושלים

הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית מלאה (רצוי תורנית)
הכשרה פדגוגית
נסיון בחינוך והדרכת נוער דתי

מגורים במקום הכרחיים

מועמדים מתאימים יפנו לת.ד. 16001 בצרוף קורות חיים והמלצות.

האם את כתבנית
פוליסות אלמנטר
(עברית) ?

אנו נוכל להציע לך עבודה בשעות
הנוחות לך במשך כל שעות היום.

נא לפנות טלפונית לקביעת ראיון אל:
614711 ת"א, למחלקת כוח אדם.
סודיות מובטחת!

תנאים טובים למועמדות המתאימות.

לכפר יוליאנה
המרכז להכשרה ימית בניצנים
דרושים

א) מדריך למכונאות ימית
ב) מדריך לחרטות
ג) איש אחזקה או מחסנאי טכני

תושבי איזור אשקלון או אשדוד עדיפים

בדבר פרטים לפנות לכפר יוליאנה, ניצנים ד.נ. אבטח טל. 051-2180.

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרושים

* **מסגרים - מכונאים**
ברמה מעולה. בעלי נסיון באחזקת ציוד במתקנים כימיים.

* **פקיד - מחסנאי**
הכישורים הדרושים: נסיון בעבודת מחסנאות לצנרת וחלפים למכונות תעשייתיות ורישום תנועתן.
ידיעה בשפה האנגלית.

בדבר פרטים נוספים נא לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 99 חיפה.

אוניברסיטת הנגב
באר שבע

מכרז מס. 72/12
אוניברסיטת הנגב מודיעה על משרות פנויות של: —

במזכירות האקדמית

1. **ראש המרכז למרשם ומעקב סטודנטים (REGISTRAR)**

תאור התפקיד:
אחראי לכל הנושאים הקשורים ברשום וקבלת מועמדים במנהל הסטודנטים באוניברסיטה.
הכישורים הדרושים:
השכלה אקדמית מלאה.
הכרת השמוש במחשב.
נסיון במנהל סטודנטים.
כושר הבעה בכתב ובע"פ.
כושר ניהול מגע עם קהל.
הדרגה: בהתאם לכישורי המועמד.

ביחידת המחשב

2. **מפעיל ביחידת שרותי המחשב**

הכישורים הדרושים:
בוגר בי"ס מקצועי או בי"ס תיכון, רצוי נסיון בהפעלת מחשב וציוד עזר.
הערה: העבודה הינה ב־3 משמרות.
הדרגה המוצעת: ו'—ד' בדרוג עובדי מינהל.

כל המשרות הינן מלאות.

למועמדים מחוץ לבאר-שבע אשר מעל לדרגה י"ג בדרוג האחיד ובדרגות המקבילות, תנתן עזרה בדיור. בקשות בצרוף תולדות חיים, יש לשלוח עד יום ו' — 4.8.72 אל מחלקת המנגנון, אוניברסיטת הנגב, ת.ד. — 2053 — באר-שבע.

נא לציין על המעטפה מספר המשרה המבוקשת

החברה להגנת הטבע
רח' השפלה 4, טל. 35063

דרושה
עוזרת למנהל חשבונות

הכישורים הדרושים: נסיון של שנתיים לפחות

נא לפנות על פי הטלפון דלעיל ולבקש את מנשה יצחק

למשרד בטוח גדול
דרוש
מנהל חשבונות ראשי

נא לפנות בכתב בפרוט נסיון קודם ופרטים אישיים לת.ד. 212 ר"ג

סודיות מובטחת!

למפעל בסביבות רמת-גן
דרושים:

* מסגרים ורתכים
* מחסנאים טכניים
* מכשירנים אופטיים

(בעלי נסיון במכשירים מדוייקים)

מועמדים בעלי הכשרה מתאימה מתבקשים לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת"ד 90 ר"ג, עבור "רדי".

---

* **חרט**
* **כרסם**
* **מסגר**

באם הנך בוגר בית ספר מקצועי מוכר
נוכל להציע לך עבודה מלאת ענין
אתגר מקצועי וכן קידום נאות

● באם הנך רואה עצמך מתאים לתפקיד פנה לת. ד. 33232 ת"א (עבור חרט / כרסם / מסגר) לקביעת ראיון עם הצוות המקצועי של מחלקתנו.

*

נא לצרף פרטי השכלה ונסיון מקצועי.
העבודה בת"א.

— סודיות מובטחת —

למוסד בטחוני
דרושות
עובדות ארכיון
וכרטסת

משרה מלאה וקבועה בתל-אביב

שעות העבודה: 08.00 — 16.00 בימי השבוע
08.00 — 13.00 ביום ו'
משכורת ההתחלתית 534 ל"י ברוטו

הכישורים הדרושים:
כסיימות צה"ל, בעלות השכלה של 11 שנות לימוד לפחות.

● המעוניינות מתבקשות לפנות אישית לפגישה עם נציגנו בכל יום פרט ליום ו', בין השעות 14.30 ל־16.00 עד יום ג', 8 לאוגוסט 1972, לרח' אבן גבירול 10 הדר 102 ולהביא עמן תעודת שחרור ופנקס מילואים.

צעירים בעלי השכלה תיכונית
משוחררי צה"ל
ששרתו בתור קציני קשר או מבצעים

דרושים
לעבודה מעונינת

המועמדים המתאימים יעברו קורס במפעל ובסיומו יועסקו בעבודה מעניינת בתנאי עבודה משתלמים.

תנאים טובים יקבלו בדיור מובטחים.

פרטים נא לפנות למדור קבלת עובדים ת.ד. 9001 באר-שבע.

דרושים
שרטטים/ות —
מנוסים בשרטוט בנין, צנרת ומפות
שרטטי בנין מתחילים
ההכשרה תנתן בזמן העבודה

נא לפנות טלפונית לקביעת ראיון למר א. אורחי טלפון 527221 חיפה

למחלקת ביצוע במשרד פרסום גדול
דרושה אחראית
במחלקת הביצוע

הכפיפות הדרושות:
1. חריצות
2. ידע בסיסי בהנהלת חשבונות
3. יכולת פקוח ומעקב אחר ביצוע עבודות.
שעות העבודה: 8—13; 15—18
מועמדות יציגו את הצעותיהן בכתב-יד, בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 29786, ת"א

ביח"ר לאריגה ישראל רוזן
דרושה
מרכזנית

לפנות בכתב ולציין פרוט קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 1677 תל-אביב

דרוש
מורה לנהיגה
לרכב פרטי
רצוי לאחר קורס
בתנאים מצויינים
למתאים להתקשר
בשעות 08.00—13.00
16.00—19.00
לטלפון 057-6333
בשעות הערב 057-3716

אדורם
מהנדסים בע"מ
דרושים לבנית וילה באיזור ת"א —
א. טפסן סוג א"א
ב. ברזלן סוג א'
נא להתקשר לטלפון 748672 או 820210 בערב

דרוש
מורה לנהיגה
עד משאית
ומורה למכונית פרטית
תנאים טובים
להתקשר טל. 941124
בשבת 946164 ראשל"צ

טכנאי שיניים
דרוש מיד!
עם נסיון מעולה
ברמה גבוהה
תנאים מצויינים
טל. 921336, 926282

למכללה הטכנולוגית
אורט תל אביב
ע"ש א. סינגאלובסקי
דרך הטייסים 28 תל-אביב, טל. 762291
דרושים
* מהנדס אלקטרוניקה
להוראה בכתה ובמעבדה
* מדריך לחשמל

המעונינים יפנו לפי הכתובת הנ"ל

CONTROL DATA
ISRAEL LTD.

דרושה מזכירה
לעבודה זמנית
(6—8 שבועות, בשעות 8.30—4.00)
השולטת בשפות עברית האנגלית על בוריין
לפנות: בטלפון 418140

למפעל צעיר ומתפתח
דרוש/ה פקיד/ה
טכני
למשרה מלאה. בקשר לפרטים להתקשר משך היום לטלפון 924639.

מלון פלזה תל-אביב בע"מ
רחוב הירקון 127
תל-אביב

מדינת ישראל
שרות התעסוקה
תל-אביב

לקראת פתיחת המלון
בסוף שנת 1972
דרושים:

מלצרים / מלצריות מכל הסוגים
טבחים מכל הסוגים
חדרניות
פקידי קבלה
עובדי משק ואחזקה
עובדי שירותים
וכל מקצועות ענף המלונאות אשר לא נזכרו לעיל.

על המעונינים לפנות אל מר אליהו פלדבאו, שרות התעסוקה, המחלקה לבתי אוכל ומלון ברחוב יבנה 12 תל-אביב, חדר 15, או בכתב, למלון פלזה, ת.ד. 3489 תל-אביב, או אישית למשרדי ההנהלה שבמלון.

בית זקוק לנפט
בע"מ
בית הזקוק אשדוד

לתושבי אשדוד והסביבה!

אנו מציעים לך מקום עבודה במסגרת משפחת בתי הזקוק במפעלנו המוקם ונבנה באשדוד.

עובדי אחזקה

מכשירנים	בית ספר מקצועי, עברית ואנגלית, שנתיים נסיון
אלקטרונאים	בוגרי בית ספר מקצועי, עברית ואנגלית, שנתיים נסיון
חשמלאים	השכלה תיכונית, ידיעת השפה העברית, בעלי רשיון חשמל ממשלתי (מוסמך לפחות)
מסגרים	בית ספר מקצועי, ידיעת השפה העברית, שנתיים נסיון
מכונאים	בית ספר מקצועי, ידיעת השפה העברית, שנתיים עד שלוש נסיון כמכונאי מכאנות.

מהנדס אחזקה
בעל נסיון בניהול אחזקה של מתקנים תעשייתיים.
ידיעת השפה האנגלית הכרחית

מחסנאים (5 משרות)
השכלה תיכונית מקצועית, שליטה בעברית וידיעה טובה באנגלית — (מוגדים ממכיבים) 3 שנות נסיון בעבודה במחסנים.

פנה ללא דיחוי אל: מחלקת כח אדם, בתי זקוק אשדוד, טלפון: 055-24404, 055-24405, 055-24406, 055-24407, ת.ד. 338 אשדוד.

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות לשורה / יום ו': 90 אגורות לשורה

דרוש

טכנאי אלקטרוניקה

לעבודות תכנון ופיתוח של מכשור מדידה ופענות

בוגר בי"ס להנדסאים או בסמכות בעל נסיון של 5 שנים לפחות בנושאים המוצעים.

● מועמדים מתבקשים לפנות ב־כתב לת.ד. 9757 (עבור 1) תוך פרוט קורות חיים, השכלה, נסיון מקצועי ומס' טלפון להתקשרות

לחברה קבלנית
דרוש דחוף

מפעיל ל"א/955

לעבודה בסיני

נא להתקשר טלפונית לחירם זאבי 256098 או 260390, תל־אביב

המועצה המקומית מצפה-רמון
טלפון: 40—98014—057

מכרז מס' 2/72 — (עובדים)

א. גזבר המועצה

המשרה כוללת: ניהול משק הכספים, של המועצה, הכנת תקציבים, ניהול מו"מ עם מוסדות וספקים, ארגון ופקוח על נהלים ושיטות עבודה.
דרישות המשרה: השכלה תיכונית, רצויה השכלה של קורסים המקבילים לבי"ס על תיכוני לדרישתי במינהל צבורי, נסיון של 4—6 שנים בעבודה בגד־רות ובהנה"ח. ידיעה טובה בהנה"ח ובהכנת דו"חות כספיים. כושר ארגון ונהול מו"מ.
הדרגה, המוצעת י"ד—ט"ו בדרוג האחיד.
למועמד המתאים ינתנו תנאים מיוחדים.

ב. רכז תרבות

המשרה כוללת: ארגון פעולות תרבות, ספורט ו־הסברה בקרב תושבי הישוב, ארגון פעילויות, חוגים והתלמדויות מבוגרים לרבות הנהלת הלשון. ארגון הגיוס ועצרות עם.
דרישות המשרה: השכלה תיכונית, נסיון של 3—4 שנים בעבודה מנהלית בתחום החנוך והתרבות, כושר ארגון ונהול מו"מ.
הדרגה המוצעת י"א—י"ב בדרוג האחיד.
למועמד המתאים ינתנו תנאים מיוחדים.
המעוניינים מתבקשים לפנות למשרדי המועצה לצורך קביעת ראיון.

צבי זהן, ראש המועצה

מכרז קיבוצי מק/3

לפקחי טיסה
מפקחי תנועה אוירית

נציבות שירות המדינה מודיעה על הרשמה למכרז קיבוצי למשרות של 25 מפקחי טיסה — מפקחי תנועה אוירית במינהל התעופה האזרחית שבמשרד התחבורה.

דרגה: י"ב—ט"ו של הדירוג האחיד.

תאור התפקיד: פיקוח על תנועת המטוסים הנוחתים, הממריאים והמצויים במרחב האווירי של המדינה בהתאם לתקנות הארגון הבינלאומי לתעופה אזרחית, נהלי מינהל התעופה האזרחית והוראות הקבע של מגדל הפיקוח ומרכז הבקרה המשותפת, קיום קשר אלחוט עם הטייסים, הנחייתם והכוונתם; קיום קשר מתמיד עם מחלקת המבצעים בחיל האויר לשם תיאום בין הטיסות ביומן תיווח לאחראי על המשמרת אודות ליקויים בציוד הקשר, במתקני הניווט או כל ליקוי אחר במערכת; הפעלת הטלקס אל מגדל הפיקוח ולמרכז הקשר.

דרישות המשרה: השכלה של 12 שנות לימוד, כושר הבעה בעל־פה, כושר לקיים מגע נאות עם גורמים שונים; ידיעת השפה העברית והאנגלית; נכונות לעבוד במשמרות.

הערות:
– המועמדים יידרשו לעמוד במבחנים.
– המועמדים שייבחרו יתחייבו לשרת לפחות שלוש שנים. הם יצאו לקורס מרוכז בנמל התעופה לוד.
– תוכנית הקורס הכלול לימודים עיוניים ותרגילים מעשיים בנושאים של פיקוח טיסה.
– בתקופת הקורס שיימשך כשלושה חודשים ובתקופת הנסיון שתמשך שנה לאחר סיום הקורס יקבלו המועמדים משכורת לפי דרגה י"א אחיד.
– לאחר תקופת הנסיון האמורה ולאחר עמידה במבחנים של מינהל תעופה אזרחית יועלו המועמדים לדרגה י"ב אחיד ויתקדמו בהתאם למסלול קידום עד דרגה ט"ו של הדירוג האחיד שתראה כדרגה אישית.
– למתכחים ישולמו הוצאות אש"ל בתקופת הקורס לפי המכסה שנקבעה בהוראות התקשי"ר.
– נציבות שירות המדינה והנהלת הקורס שומרים לעצמם את הזכות להפסיק את המשך השתתפותו בקורס של מועמד אשר לא ישיג את הרמה שתיקבע.
– מועמד שיסיים בהצלחה את הקורס, יוצב לעבודה בנמל תעופה לוד, או באחד משדות התעופה הפנים ארציים או בבקרה המשותפת בפיקוח טיסה או בכוח־עין טיס.
– מועמד, שאינו עובד המדינה ואשר ייבחר להשתתף בקורס יהיה חייב להמציא מקופת חולים או מרופא המטפל בו תעודה המעידה על מצב בריאותו התקין לשרת בתור עובד המדינה.

* בקשות יש לשלוח באמצעות הדואר על גבי טופס מדף 1061 (שאפשר לקבלו בלשכות הנציבות) בצירוף תעודת השכלה — לנציבות שירות המדינה, ירושלים, הקריה, או בלשכותיה, תל־אביב הקריה, רחוב ה' כס' 5, בחיפה בבית הממשלה, בבאר־שבע, משרד הפנים, דרך העצמאות.

המועד האחרון להגשת הבקשות: ב' באלול תשל"ב (13.8.1972).

מוסד הטכניון למחקר ופתוח

מודיע על המשרה הפנויה הבאה במרכז למחקר בהנדסה סביבתית: —

מהנדס כימאי או כימאי

לעבודת מחקר בטפול במים ובמי שפכים

קיימת אפשרות לבצע עבודה לקראת M. Sc.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, פירוט ההשכלה הנסיון המקצועי לזהירות המנגנון, מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ, בית הסנט, קרית הטכניון חיפה עד יום ד' 4 באוגוסט 1972 בציון מס' המכרז 86/72.

למפעל ליצור מוצרים אלקטרוניים חדישים

דרוש

מהנדס אלקטרוניקה בכיר

פיתוח והדרכה של מעגלים מודפסים ומיקרואלקטרוניים
דרוש נסיון של 10 שנים לפחות (כולל ניהול) בתחומים של —

נא לפנות בצרוף קורות חיים, בכתב־יד לת.ד. 33925 תל־אביב

כיתן דימונה בע"מ

מחפשת

* עוזר למחסנאי
* מעמלן — שליכטר
* שתאי — צטלה

מקום העבודה תל־אביב

על המעונינים לפנות אישית למחלקת כח־אדם של המפעל בהדר־יוסף (אוטובוס 23 מתחנה המרכזית) בשעות לפני־הצהרים.

לחברה לייצור בטון מוכן באיזור תל-אביב והמרכז

דרושים

1. קופאי מנוסה
2. איש אחזקה
3. סדרן עבודה

נא לפנות בכתב לת.ד. 20052 ת"א

לחברת **השמירה** דרושים

מהנדס אלקטרוניקה

לאחר שרות צבאי

מקום העבודה במחלקה למערכות האזעקה של החברה בתל-אביב

התפקיד נועד לאדם דינאמי המעונין ללמוד, לחקור ולפתח נושאים חדשים

*

נא לפנות בכתב בציון "מהנדס", על גבי המעטפה אל ת. ד. 3101 תל־אביב ולפרט קורות־חיים (לימודים, נסיון מעשי וכו')

— סודיות מובטחת —

*

סניפים בכל רחבי הארץ

שמירה • אבטחה • חקירות
מערכות אזעקה

לחברת שיכון ציבורית ארצית גדולה

דרוש

עוזר מינהלי

בנס־ציונה / מחוז דרום יהודה

הכישורים הדרושים:
● השכלה תיכונית.
● ידיעת השפה העברית על בוריה. רצוי ידיעת שפות נוספות.
● ידיעה מקיפה בכל הקשור במינהל, משק שרותים וכוח אדם.
● נסיון מינהלי של 4 שנים לפחות.
● כושר ניהול צוות עובדים.
● כושר ניהול משא ומתן.
● כושר הבעה בכתב ובע"פ.

הדרגה המוצעת היא: י"ד (יוד דלת — 32 נקודות) — ט"ו (טית ו — 34 נקודות) מה־דירוג האחיד.

* המועמדים יגישו את הצעותיהם בכתב יד ברור למחלקה לכח־אדם של החברה לפי ת.ד. 7045 תל־אביב עד תאריך 8.8.72.

למוסד להשכלה

דרושה מזכירה למינהל וכספים

לשעות אחה"צ והערב (3 פעמים).
הכישורים: השכלה תיכונית, הדפסה.
ניסוח עצמאי של מכתבים.

על המועמדות לפנות בכתב יד בציון קורות חיים לת. ד. 33379 תל־אביב.

בוגר/ת "בצלאל"

או מוסד מקביל במגמות עיצוב המוצר וגראפיקה שימושית

דרוש/ה

לעבודה רבת ענין ואתגר מקצועי בתכנון ועיצוב אריזות בחברה תעשייתית צעירה ומתפתחת, וב־תנאים מצויינים.

לפנות בצרוף תולדות חיים לת.ד. 16284 ת"א ולציין "עבור בוגר בצלאל".

— סודיות מובטחת —

תדיראן

[illegible]

מחסנאי — עם נסיון וידע בהחסנת סחורה ורישום תנועות כלאי.

פקיד בקרה — בקיאות בדוחי מיכון, הנהלת חשבונות ופקוח על רישומי מלאי.

התפקידים הנ"ל מקבילים לרס"ל אפסנאי בצבא.

לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון כספר 851151 פרס ליבי שישי

תדיראן תדיראן

מפעל המים כפר־סבא

מכרז בדבר משרה פנויה של מהנדס מים

מפעל המים כפר־סבא מכריז בזה על משרה פנויה של מהנדס מים.
הכישורים הדרושים:
1. בוגר פקולטה להנדסת מים, או להנדסה אזרחית, או לחקלאות או לסניטציה של מוסד להשכלה גבוהה.
2. בעל יכולת של פיתוח והפעלת מערכות של אספקת מים.
3. בעל ידע בתכנון קוי אספקת מים — אינסטלציה ביתית ומערכות השקייה.
4. בעל נסיון בניהול משרד הנדסי ו/או ארגון צבורי דות הנדסיות.
5. בעל כושר של ניהול מו"מ עם מוסדות ויחידים.
6. בעל כושר של הבעה בעל־פה ובכתב.
7. שליטה בשפה העברית וידיעת שפה זרה (אנגליה או צרפתית).

מועמדים מתאימים מתבקשים להגיש את מועמדותם בכתב למפעל המים כפר־סבא, רח' וייצמן 135 בצירוף העתקי תעודות, אישורים והמלצות עד יום 3.8.72 שעה 12.00.

זאב גלר, יו"ר מפעל המים כפר־סבא

למספנות ישראל בע"מ חיפה

דרושה, כתבנית עברית אנגלית

לעבודת יום מלא

נא לפנות למחלקת כח־אדם ת.ד. 1282 חיפה
טלפון 724401־04.
הנסיעה למספנה באוטובוס מספר 58.

מפעלי צמנט פורטלנד ישראליים
נשר-רמלה בע"מ

דרושים

למפעלינו בהר-טוב וברמלה
תוך מתן אפשרויות התקדמות וקבע רב בעבודה

1. מהנדס מכונות — לתפקיד מהנדס אחזקה וסגן מנהל ייצור.
2. מנהל מחסן טכני — לתפקיד מנהל מחסן ציוד ייצור, חלקי חילוף וחומרי עזר.
3. מנהל חשבונות — עם נסיון בתעשיה וידע בחישוב משכורות.
4. טכנאי מכונות, טכנאי חשמל, טכנאי כימיה — להפעלת מערכות ייצור מודרניות ומתוחכמות.
5. מפעילים — לתהליכי ייצור.

תנאים טובים למועמדים מתאימים

נא לפנות בכתב לת.ד. 5 רמלה (טל: 965282־04) לצרף קורות חיים בקצרה, ונסיון בעבר.

קופאי/ת

חברה מסחרית גדולה בחיפה מחפשת

קופאי/ת

עם נסיון של שנתיים לפחות
ידיעה בהנהלת חשבונות רצויה
דרושות ערבויות

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 429 חיפה

עירית אשקלון
מבקשת הצעות למשרת

מהנדס העיר

הדרגה תקבע בהתאם לכישורים ונסיון בעבודה.

הזוכה אם איננו תושב אשקלון יהיה חייב להעתיק מקום מגוריו לאחר תום תקופת הנסיון, לאשקלון.
הצעות יש להגיש בכתב עד ליום 15.8.72 לפי הכתובת: מזכיר העיר אשקלון ת.ד. 9001.

אברהם בלסבלג, ראש העיריה
י"ז באב תשל"ב, 28 ליולי 1972

להב

תעשיות הלבשה בית שמש בע"מ

דרושים

1. מנהל יצור
למפעל לתעשית הלבשה לגברים
הכישורים הדרושים:
טכנאי יצור עם נסיון של 5 שנים לפחות בקונפקציה

2. מנהל משק
הכישורים הדרושים:
נסיון עבודה של 5 שנים לפחות בהנהלת מחסנים בטכסטיל

3. מנהל כח אדם
הכישורים הדרושים:
נסיון של 3 שנים לפחות כמנהל כח אדם או בתפקיד דומה בעבודה אדמיניסטרטיבית.

נא לפנות טלפונית למר גבאי 911722 (02) בית שמש.

בנק אגוד לישראל בע"מ

ירושלים

מחפש

פקיד(ה) צעיר

אחרי צבא לעבודה עם קהל
(שיועסק גם כקופאי מחליף).
הכשרה תינתן במקום

העבודה ב־2 ימים בשבוע רצופה
ב־4 ימים בשבוע מפוצלת

המעונינים מתבקשים לפנות למנהל סניף בנק אגוד לישראל בע"מ רחוב המלך ג'ורג' 14, טלפון 228007

מדינת ישראל
משרד מבקר המדינה

נציבות תלונות הציבור

מכרז פומבי מס' 3/72

למשרד מבקר המדינה

דרושים משפטנים

לעבודה בנציבות תלונות הציבור בירושלים

תואר המשרה	הדרגה
עוזר למנהל נציבות תלונות הציבור	ה—ג' של דירוג השירות המשפטי
	מס' המשרות הפנויות 15

● תיאור התפקידים: בדיקת תלונות על גופים מבוקרים, בהתאם לנקבע ב"חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 5) תשל"א — 1971", בירור העובדות הנוגעות לכל תלונה בגוף שעליו מתלונים ובגופים אחרים, במידת הצורך; ריכוז כל העובדות הדרושות והכנת התשובה למתלונן.

● דרישות המשרה: רשיון ישראלי לעריכת דין; רצוי נסיון של מספר שנים בעבודה משפטית; יכולת הבעה טובה בעברית בכתב ובעל־פה. דרגתו של מועמד, שימצא מתאים למילוי משרה מהמשרות המוכרזות, תיקבע בהתחשב, בין היתר, בנסיונו בתחום המשפט והמינהל.
הערה: העבודה במשרות המוכרזות כרוכה בנסיעות ומי שיבחרו למשרות עשויים להדרש לעבוד בשעות עבודה לא מקובלות.

אדם, הממלא אחר הדרישות למשרה מהמשרות המוכרזות המעונין בה, ימלא ב־2 העתקים את הטופס "בקשה למשרה פנויה" (מדף 1061), אותו ניתן לקבל בלשכות המחוזיות של משרד מבקר המדינה בירושלים, בתל־אביב ובחיפה ובכל משרדי הדואר בארץ; את הבקשות יש לשלוח למשרד מבקר המדינה, ארגון ומינהל כח האדם, ת.ד. 1081, ירושלים. לבקשה יש לצרף צילום מאושר של הרשיון לעריכת דין בארץ, פירוט תולדות חיים בכתב ידו של מגיש הבקשה (מקור והעתק) וכן תמונה (שצולמה בשנה האחרונה).

המועד האחרון להגשת הבקשות: יום שני, ד' באלול תשל"ב (14.8.72).
ירושלים, י"ז באב תשל"ב, 28 ביולי 1972

לחברה בענף התיירות

דרושה

מזכירה מעולה

לתפקיד בהנהלה בשרד

הכישורים: הדפסה עברית ואנגלית עם ידיעה טובה בניסוח מכתבים, התמצאות ב־הנהלת־חשבונות השכר ישולם בהתאם לכישו־רים. נא לפנות לטלפון 229472 בין 9.00—13.00 כל־יום.

למלון 4 כוכבים בירושלים

דרושים/ות מרכזנים/ות

מנוסים

דוברי עברית ואנגלית

לעבודה במשמרות

נא לפנות:
ת.ד. 2461 ירושלים

למפעל בתל-אביב

דרושה מזכירה

● לפנות בכתב יד בציון קורות חיים לת.ד. 20135 תל־אביב

— סודיות מובטחת —

לבית־ספר סליגסברג־ברנדייס בירושלים

דרוש מרכז

למחלקת האלקטרוניקה
(כולל הוראה)

נא לפנות לת.ד. 1114, ירושלים

למפעל לבניה מתועשת בסביבות תל־אביב

דרוש

מנהל עבודה

לניהול ופקוח בצוע עבודות גמר

לפנות לשם קביעת ראיון 446705 ת"א בין 08.00 — 13.00

בירושלים ובחיפה

דרושות

נקבניות י.ב.מ.

בעלות נסיון

משכורת עד 800 ל"י
סודיות מובטחת.

לפנות בכתב ת.ד. 374 חיפה.

לחברה ירושלמית

דרושה מזכירה

ידיעת עברית וכתיבה במכונת כתיבה הכרחית
רצויה ידיעה באנגלית

נא להתקשר טלפונית למס' 226979־02, 231534־02 או בכתב לת.ד. 866, ירושלים

— סודיות מובטחת —

דרוש טכנאי אלקטרוניקה
אחרי שירות צבאי לעבודה מעניינת בנכשירים רפואיים אפשרות לקידום
לפנות טל. 32922

מכונאי ראשי ימי דיזל-קיטור
מתפנה
מעונין במשרה בארץ או בחו"ל
ת.ד. 160
קרית־מוצקין

לחברת "ריבו"
דרושה
פקידה כללית
נא להתקשר לטל. 827271, 829260 תל־אביב
בין השעות 8.00—16.00

בנק אגוד לישראל בע"מ

סניף באר־שבע

מחפש

1. מנהל חשבונות
רצוי נסיון של כשנתיים
2. נער בגיל 16
(10 שנות לימוד)

העבודה ב־2 ימים בשבוע רצופה
ב־4 ימים בשבוע מפוצלת

המעונינים מתבקשים לפנות למנהל סניף בנק אגוד לישראל בע"מ רחוב קרן קיימת 201, באר־שבע, טלפון 73387

לחברה גדולה באזור ת־א

דרוש לתפקיד אחראי

מחסנאי ו/או מוכר

בעל ידע ונסיון ממושך בענף חלקי חילוף אביזריים לרכב בכלל ורכב כבד בפרט.

תנאים טובים לאדם המתאים.

סודיות מובטחת

לפנות בכתב לת.ד. 1736 ת"א, עבור מס' 45

תדיראן

למפעל [illegible] ברחובות דרושים

1. הנדסאי או טכנאי חשמל
לעבודה בעבודה במחלקת ההנדסה, בנדסאי כוללות בהתחכמות בעלות אנרגיה גבוהה, עבודה עצמאית ו־אחראית רצוי נסיון במדידות החש־לית.
החל מיום א'
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 950035

2. מבקר איכות בקו יצור
בקורת תהליכי יצור בדיקות מכניות וחשמליות בוגר בי"ס מקצועי או היכן לא חשוב נסיון קודם

תדיראן תדיראן

למפעל מתכת מתפתח בסביבות חיפה

דרושים כרסמים-מבלטנים

בעלי נסיון
לעבודה במשמרות
למועמדים המתאימים
משכורת ותנאים טובים

לפנות בכתב בציון פרטים אישיים ונסיון עבודה קודם לת.ד. 4094 חיפה עבור "כרסמים — מבלטנים".

— סודיות מובטחת —

אסם

תעשיות מזון בע"מ

● דרושים נהגים

● לאספקת סחורה לחנויות
בעלי רשיון נהיגה ג'־3 עם ותק של שנה אחת לפחות.
● מקום מגורים: ת"א, ר"ג, בני־ברק, גבע־תיים, פתח־תקוה.
● המעונינים מתבקשים לפנות למחלקת המכירות, רחוב ההשמל 5, תל־אביב, בין השעות: 9.00—11.00.

— סודיות מובטחת —

לסברינה
מפעלי טקסטיל בע"מ

דרושה מזכירה

שליטה מלאה בעברית, ניסוח והדפסת מכתבים, כושר ני־הול משרד באופן עצמאי. נסיון של מספר שנים בעבודה, השכלה תיכונית.
(העבודה באזור ת"א)

נא לכתוב למחלקת כח־אדם עילית סברינה, דרך הנשיא 9 בני־ברק, בציון פרטים אי־שיים ונסיון מקצועי. או להתקשר טלפונית 781265.

sabrina

חברה מסחרית ארצית
המתחתה בצפון תל־אביב אולם תצוגה והגות יוקרה
מציעה את המשרות הבאות:

1. **מוכרות בכירות**
הכישורים: מעל גיל 25 בעלות הופעה נעימה, שליטה בעברית ואנגלית/צרפתית, ספרדית. נסיון קודם במכירה.

2. **מדריך קניות**
לאחר שרות צבא עם נסיון מכירה ורקע טכני, בעל הופעה נאה, שליטה בעברית ואנגלית.

מועמדים מתבקשים לפנות לת.ד. 3035 תל־אביב, עבור "תצוגה"

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב שד' רוטשילד 99 (פנת סינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום-חול: 75 אגורות לשורה / יום ו': 90 אגורות לשורה

דרושה פקידה
בעלת נסיון בביטוח לניהול מחלקות ביטוח באופן עצמאי. שעות העבודה מ־8.00—14.00
✱
וכן דרושה נערה מתלמדת
✱
יוסף אליהו בע״מ
רח' לבונטין 12
טלפון 625456 ת״א.

דרושה פקידה-כתבנית עברית
לפנות לחברת נתיבי אילון בע״מ
בנין מגדל שלום ת״א
רחוב אחד העם 9
קומה 23

כתבנית!
עברית או עברית אנגלית
אם הנך מעוניינת בעבודה בת״א ליום שלם או לחצי יום, בשכר גבוה (ודמי נסיעות לכיוון אחד)
פני ל״מנפאואר״
רח' ברנר 8 ת״א
טל. 284128
MANPOWER

דרושה מזכירה
ל־5 שעות עבודה מ־8.00 עד 13.00
היודעת להדפיס עברית ואנגלית
לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים לת.ד. 470, ת״א.

למשרד בבקאי בת״א
דרושות כתבניות
✱ כתבנית עברית-אנגלית
✱ כתבנית עברית ליום עבודה רצוף
לפנות בצרוף קורות-חיים, ידע מקצועי, ושכר מבוקש לת.ד. 60 תל־אביב.

למפעל מתכת בבת-ים
דרושים: מסגרים-רתכים
תנאים טובים למתאימים
■
להתקשר טלפון 863284

לחברה תעשייתית באזור תל-אביב
דרוש
פקיד יצוא ויבוא
בעל נסיון. שליטה בשפות האנגלית והעברית הכרחית. רצויה ידיעת השפה הגרמנית.
נא לפנות לת. ד. 13063 תל־אביב, בצרוף תולדות חיים, נסיון ומשכורת מבוקשת.
סודיות מובטחת

דרוש
אפסנאי טכני
למפעל מצברים בצפון תל-אביב
נא לפנות: טל. 775145, 775146,
בין השעות 10.00—12.00, 14.00—16.00.

לחברה להשקעות של בנק דיסקונט בע״מ
דרוש/ה
עוזר/ת למנהל חשבונות
הכישורים: ידע בסיסי בהנהלת חשבונות וידיעת השפה האנגלית.
על המועמדים לפנות לחברה בכתב לפי ת.ד. 1688 ת״א ולציין על המעטפה „עוזר למנהל החשבונות״.

בית הספר התיכון נס ציונה
דרוש מדריך לצילום
בחצי משרה לשנת הלימודים תשל״ג
להתקשר בטלפון 942746 לשם קביעת ראיון בין השעות 17.00 — 19.00

למשרד לתכנון קונסטרוקציות
דרוש
מהנדס בנין
עם שנתיים נסיון לפחות
לפנות טלפון 242292 חיפה

לחברה גדולה בת״א
דרושה בחורה
(שפת אם אנגלית)
שעות העבודה מפוצלות
רצוי ידיעת עברית, קצרנות והדפסה.
נא להתקשר לטל: 52571 ת״א

לבית ספר תיכון מקצועי בירושלים
דרושים
1. סגן מנהל ומורה למקצועות ריאליים או הומניים
2. מורה לספרות עברית להגשת תלמידים לבחינות בגרות (כתות גבוהות)
3. מורה למתמטיקה או/ו פיסיקה
4. מדריך למסגרות מכנית
לפנות מיד בטלפון — 02־62200

למפעל לייצור חלקי חילוף למכוניות
דרוש מנהל
בעל ידע טכני
לפנות בכתב ת.ד. 145 בית־שאן

דרוש טכנאי(ת) / הנדסאי(ת)
עם נסיון בתכנון מערכות מזוג-אויר
למשרד מהנדס יועץ
הזדמנות ותנאים טובים למתאים
טלפון 235253 תל־אביב

למשרד עורכי דין
דרושה מזכירה-כתבנית
ליום שלם או חצי יום
תנאים טובים
בהצעות עם פרוט נסיון קודם לפנות לת.ד. 1405 תל־אביב „עבור פקידה״

למוסד ממשלתי דרושים:
1. **עובד/ת ארכיב**
בוגר תיכון. ידיעה טובה בשפה האנגלית, שפות נוספות יתרון. נסיון של מספר שנים בעבודת ארכיב.
2. **מזכירה מנוסה**
ידיעה טובה באנגלית, הדפסה עברית—אנגלית, נסיון רב בעבודות מזכירות.
הדרגה: בהתאם לכשורי המועמדים.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 20058 ת״א עבור „הצעת עבודה״.

לחברה תעשייתית בחיפה
דרוש
מסגר אחזקה
בעל נסיון באחזקה מונעת ובתיקוני מכונות תעשייתיות
תנאים טובים לאדם המתאים
בהצעות נא לפנות לת. ד. 1509 חיפה

למפעל תעשייתי גדול באיזור תל־אביב
דרושה
מזכירת מנהל סניף
דרוש נסיון רב במזכירות עצמאית של הדרג הניהולי הבכיר (רצוי בתעשיה) וכן שליטה מוחלטת בעברית ובאנגלית כולל הדפסה במכונת כתיבה בשתי השפות.
המשרה ליום שלם 5 ימי עבודה בשבוע.
נא לכתוב לת. ד. 33925 ת״א בציון הפרטים האישיים והנסיון המקצועי. נא לציין מספר טלפון במידה ויש, על המעטפה יש לציין „עבור מזכירת המפעל״.
סודיות מובטחת

מועצה אזורית שפיר
מרכז שפירא דאר מרכז שפירא
טלפון: (055) 96981
דרושים
למחלקה לעבודה סוציאלית ופעות קהילתי
דרושים עובדים כדלקמן:
עובד סוציאלי לטיפול במשפחות מרובות ילדים
עובד סוציאלי לשיקום
עובד קהילתי
עובד סוציאלי לכיתת קלט (חצי משרה)
על המועמדים לפנות לפי הכתובת הנ״ל.
משה מושקוביץ, ראש המועצה

דרושים
מבלטנים לפח
עובדי מתכת
הבעה למפעל הזורה
„תלבן״ האורגים 13 איזור התעשיה חולון טל. 855992, 854695

לחנויותינו בתל-אביב
דרושים
✱ **מוכרים מנוסים**
בעלי ותק ונסיון בענף הלבשת גברים
למחלקת המשלוחים
✱ **בחור אחראי**
בעל רשיון נהיגה לרכב ולקטנוע עם פירה — אחרי שרות צבאי
תנאי עבודה מצויינים
שעות עבודה מ־8.00—13.00 ומ־15.30—19.00
Egit
רחוב אלנבי 45 תל־אביב

לבית ספר ותיק למחול
דרושה
מורה לבלט
ומחול ילדים
טל. 80495 חיפה בין השעות 18.00—20.00.

הסתדרות עולמית לנשים ציוניות ויצו
בית התינוקות
בית־הכרם, רח' ההלוץ 47 ירושלים
דרושות
מטפלות ו/או מטפלות מוסמכות וכוחות עזר.
לעבודה במעונות יום בבית התינוקות ויצו ירושלים.
נא לפנות למקום או לטלפון מס' 531252 בשעות העבודה.

למכון לתרגום
דרושים עובדים
השולטים שליטה טובה בשפה הערבית
ובשפות נוספות, בנוסף לעברית אפשרי גם בעבודה חלקית
● המעונינים יפנו לת.ד. 33156 ת״א, עבור מס' 6, בציון פרטים אישיים, כולל שפות.

מגדל-בנין
חברה לביטוח בע״מ
דרושים לעבודה בתל-אביב
עובדי תיקיה
נתונים דרושים:
א. ידיעת השפה העברית (דיבור, קריאה, כתיבה)
ב. השכלה של 8 שנות לימוד לפחות
ג. גיל: 22 שנה — 60 שנה
ד. כושר פיסי המאפשר שימוש בסולם
יש לפנות לטל. 283221 מח' כח אדם על מנת לקבוע ראיון

לחברה תעשייתית באיזור ת״א
דרוש
ראה חשבון לתפקיד ע. מנכ״ל
בעל נסיון בטיפול בתחומי כספים, משק, כ״א, חישבון, קרנות ממשלתיות ומזכירות.
מחוייבת שליטה מלאה בשפה העברית, רצויה שליטה בשפה האנגלית.
נא לפנות לת. ד. 13063 תל־אביב, בצירוף תולדות חיים, נסיון ומשכורת מבוקשת.
סודיות מובטחת

אוניברסיטת תל-אביב
דרושים/ות
1. **מזכיר/ה** — לקורס ברפואה קלינית לעולים חדשים (במסגרת הפקולטה ללימודי המשך ברפואה).
דרושה השכלה תיכונית, ידיעת השפה העברית והבנת השפה האנגלית, נסיון בעבודת מזכירות של שנתיים לפחות.
הקורס מתקיים בביה״ח תל־השומר במשך 3—4 חודשים ראשונים ולאחר מכן ברמת־אביב. שעות העבודה מ־10.00 עד 17.00 אחה״צ. אפשרות למשרה מלאה או ¾ משרה. העובד/ת יעסק על חוזה מיוחד.
2. **פקיד/ה טכני/ת** — דרוש ידע בהרמוס טכני; ידיעת השפה העברית, רצויה ידיעת השפה האנגלית.
—■—
על המעונינים/ות לפנות בכתב אל: מזכירות הפקולטה ללימודי המשך ברפואה, לגבי משרה (1), ואל: מזכירות הפקולטה להנדסה לגבי משרה (2), אוניברסיטת תל־אביב, רמת אביב עד יום 4.8.72.

מדרשת שדה בוקר
דרושים
לעבודה עם נוער יהודי מדרום אפריקה
מורה מדריכה — מורה לעברית שתפעל גם כמדריכה תרבותית לתקופה שבין 20.8.72— 31.12.72
מורה — להוראת עברית והדעה יהודית, רצוי איש צעיר מסורתי למשך כל שנת הלימודים תשל״ג
מדריך חברתי — בעל נסיון בהדרכת נוער, בקי בידיעת הארץ ובהפעלת חוגים, למשך כל שנת הלימודים תשל״ג.
אקורדיוניסט — מדריך שירה וריקודים למשך כל שנת הלימודים תשל״ג
העבודה מעניינת, תנאים טובים, כלכלה ודיור מובטחים
● נא לפנות בכתב ותוך ציון פרטים אישיים, השכלה וכישורים מיוחדים אל: מדרשת שדה בוקר, ד.נ. הרי־הנגב, טלפון 057־95046, 057—85851/2/3/4

בית הנוער העברי — מרכז קהילתי
ירושלים, רח' הרב הרצוג 105 — טל. 66141
דרוש
סגן מנהל
תאור התפקיד: ארגון ותכנון הכניות הדרכה לנוער ולמבוגרים. הדרכה ופיקוח חינוכי על עובדי הנוער במקום. ארגון מפעלי תרבות חברה. התמצאות בשטח האדמיניסטרטיבי.
דרישות המשרה: השכלה אקדמאית (ב.א. לפחות) בתחומי החינוך ו/או העבודה הסוציאלית. נסיון בעבודה עם נוער ומבוגרים ובניהול מוסדות חינוכיים.
הדרגה: בהתאם לכישורי המועמד.
על המעוניינים לפנות בכתב לבית הנוער העברי בציון השכלתם, נסיונם וותקם בעבודה. המועד האחרון להגשת מועמדותם: יום חמישי, ל' באב תשל״ב (10.8.72).

דרושה לנו!
פקידה/כתבנית מעולה
המדפיסה מצוין בעברית
עדיפות
לבעלת ידע בהדפסה באנגלית
תנאים טובים למועמדת בעלת כושר התמצאות ורצון להתקדמות.
לפנות: פרסום אדמון, רח' אנגל 6 (פינת שד' רוטשילד 98) תל־אביב לסילם

לבית חרושת לטקסטיל בת״א
דרוש(ה)
מנהל(ת) חשבונות עצמאי(ת)
לשעות 1—8 לפנה״צ. בעלי נסיון של 5 שנות עבודה לפחות.
המעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 14090 תל־אביב, למספר 311.
סודיות מובטחת

לחברה גדולה ודינמית בירושלים
דרושים מועמדים
לאנשי מכירות SALESMEN
מעל גיל 25
בעלי השכלה תיכונית לפחות.
למתקבלים תינתן הכשרה בשיטות המכירה המודרניות וההדרכה ביותר.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 26222 ת״א, מחלקת המכירות.

RAYCHEM
דרוש לנו
טכנאי חשמל או אלקטרוניקה צעיר
עם הרחבת פעולותיה של חברתנו בישראל הננו להציע משרה בעינית לטכנאי בגיל לעבודה במעבדת דגמים ואב־טיפוס.
חברת „רייקם״ היא היצרן הגדול בעולם למוצרים מוקרנים מתכווצים בחום והספק עיקרי להתקני חשמל באיכות גבוהה להצביה אוירית והמסיות האלקטרוניקה.
על המועמד להיות בעל נסיון קודם בעבודות מעבדה לחשמל או אלקטרוניקה, להכיר בקרוב בצורה בידוד, חומרי חשמל וחוות מערכות. דרושה ידיעה באנגלית כדי קריאה וכתיבה על חומר טכני.
הצעות בכתב בצרוף קורות חיים יש לשלוח לחברת רייקם (ישראל) בע״מ ת.ד. 3298, רמת־גן.
סודיות מוחלטת מובטחת

אלביט מחשבים בע״מ
A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION
דרוש
מנהל מחלקת תכנון המוצר
עבור אגף פתוח מערכות המתמשכת בפתוח של ציוד מחשבים במחשב בשיתוף עם חברת קונטרול דטה
בעל נסיון בנושאים הבאים:
✱ בקורת תכנון
✱ העברת אב טפוס למוצר כופי
✱ תהליכי יצור
✱ פעולת משרד טכני
✱ נהול צוות
למועמד המתאים מוצעים תנאים טובים ואפשרויות קידום והשתלמות
נא לפנות בצרוף קורות חיים בפורטים לת.ד. 5390 חיפה, עבור מחלקה כח אדם

למשרד מהנדסים יועצים
דרושות
מזכירה
בעלת ידיעה מושלמת בהדפסה אנגלית ועברית
מדפיסה באנגלית
בעלת ידע בהדפסה עברית
נא לפנות טלפונית לקביעת ראיון למר א. אזרחי טל. 527221 חיפה

מדרשית עמליה, פנימיה תיכונית, תורנית לבנות
גבעת מרדכי, ירושלים
מחפשת
עובדת סוציאלית
בחצי משרה לעבודה בשעות אחה״צ
כישורים:
א. השכלה אקדמית מושלמת בעבודה סוציאלית.
ב. נסיון שנה לפחות.
בהצעות נא לפנות בכתב להנהלת הפנימיה לכתובת הנ״ל בצירוף תעודות והמלצות.

למפעל תעשייתי
דרוש
מהנדס ייצור
בעל נסיון בתכנון ייצור, תכנון ומעקב אחרי מלאים, ובפיקוח על הייצור במפעל מתכת.
סודיות מובטחת
המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לת. ד. 527, רמת־גן, עבור „מהנדס ייצור״.

למשרד השקעות
דרושה
מזכירה
בעלת הופעה נאה, גיל 23—27
הדפסה בעברית, כושר הבעה באנגלית
לפנות: בלו סקי קארוואן, רח' הירקון 152 ת״א, טלפון 249184.

לחברה פיננסית ציבורית
דרושה
מפעילה
למכונה להנהלת חשבונות אדו־X
נא לפנות לת.ד. 36236, ת״א

נגה חיפה בע״מ
רח' צה״ל 10
ק. אליעזר — חיפה
מעוניינים בקבלת עובד לליבודש תכשיטים
נא לפנות בשעות העבודה אישית או למס' טלפון 523636

דרושים
1. מכבר בת א׳
לעבודה בתיקונים ואחזקה
2. מפיק דוד קיטור במשמרות
למפעל תעשייתי בתוך העיר ת״א
לפנות: גרינפלד, רחוב בר־יוחאי 7, פינת הרצל 101 טלפון 829117

לחברה להפקות אור-קוליות המשווקת לתירים ועולים
דרושה
מקדמת מכירות
על בסיס משכורת + אחוזים
5 שעות עבודה ליום
דרושה ידיעת שפות
על המועמדות לפנות בכתב יד בציון קורות חיים, השכלה, נסיון קודם (רצוי) לת. ד. 33379 תל־אביב מס' 100.

למפעל גדול לבגדי גברים
דרוש
מחסנאי
לניהול המחסן ולאחזקתו
רק בעלי נסיון בכושר בענף זה
יפנו בכתב ובציון פרטים מלאים על נסיונם לת.ד. 1736, תל־אביב 61000, עבור מס' 48

באשקלון
למפעל לעבוד שבבי מדויק
דרושים:
1. **מבקר איכות** -
לתפקיד אחראי
2. **בוגרי בי״ס מקצועי** -
חרטות מסגרות אחרי שרות צבאי
לפנות: שריר הנדסה דיוק בע״מ, ת.ד. 5010 אפרידר אשקלון.
טלפון 051־2072, 051־5811.

למפעל תעשייתי
דרוש
מנהל מכירות
בעל ידע ונסיון בשוק חלקי חילוף לרכב
התפקיד הנו תפקיד בכיר במפעל
נא לפנות בכתב ולצרף קורות חיים לת.ד. 527 רמת־גן, עבור „מנהל מכירות״.
סודיות מובטחת

מודיעין אזרחי בע״מ
אגף המוקדן האבטחה
דרושים בירושלים
1. שוערים השולטים בעברית (קריאה, כתיבה, דיבור)
2. שוערים דוברי אנגלית
3. שומרים
התפקידים מתאימים גם לפנסיונרים.
המעוניינים יפנו אל משרדי החברה בירושלים, רח' בן־יהודה 12, קומה ג' בין השעות 08.00—16.00

מכתשים באר-שבע
מפעלים כימיים בע״מ
דרושים
למחלקת האחזקה
מהנדס מכונות
בעל נסיון של שלוש שנים לפחות בתפקיד אחזקה במפעל. רצוי מפעל כימי.
בעל ידע בתחזוקת מערכות ציוד זכוכית, צנרת, משאבות, מערכות ויבוש, מחזות וכו'.
חשמלאים
הכישורים: ידע בקיא בחשמלאות, התמצאות במערכות פיקוד ובקרה, קריאת תוכניות חשמל מורכבות, ידע בקיא במנועי חשמל להגנות למניהן.
יועדפו מועמדים יוצאי ח״א במקצוע — חב״ם (פרק א') יתקבלו גם חשמלאי רכב ו/או חשמלאי ציוד קרקע.
יועדפו בעלי נסיון בתעשיה.
תנאי שכר בהתאם לכישורים.
צנרים
לתפקידי אחזקה והקמה של מערכות צנרת במתקני תעשיה כימית.
הכישורים: רצויים בוגרי קורס בצנרת ו/או בעלי נסיון בעבודות צנרת במפעלי ייצור.
סודיות מובטחת
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם למחלקת כח אדם ת.ד. 60 באר שבע.

הלוח הכפול — הארץ — ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות לשלה / יום ו': 90 אגורות לשלה

לחברתנו דרושות
נקבניות I.B.M.
מנוסות
תנאים טובים למתאימות
בבקר: 764168 או 224598
בימי חול 224598

למוסד שרותי רכב בע"מ
דרוש
שליח
בעל רשיון נהיגה על קטנוע
לעבודה בבחן ההלפים
המעונינים יפנו אל שרותי רכב בע"מ רח' גבורי ישראל 82, תל־אביב.

לחברת בטוח בתל־אביב
דרושה
מזכירה/כתבנית
לעבודה בעברית ובאנגלית
רצוי בעלת נסיון בבטוח
שעות העבודה מ־8.00 עד 15.30
מועמדות מתבקשות לכתוב בפרוט הנסיון לת.ד. 23048 תל־אביב, עבור מס' 61.

מפעל תעשיתי גדול
איזור נתניה
דרושים
טכנאי ייצור
בעל נסיון של 5 שנים לפחות
הנדסאי/טכנאי כימיה
תנאים מיוחדים והוצאה נסיעה מובטחים.
פניות בצירוף קורות חיים ונסיון קודם נא לשלוח לת.ד. 15 נתניה.

דרושות
*** מוכרות מנוסות**
נסיון של 3 שנים לפחות במכירה אופנה.
ל־בוטיקים של אדלר
ירושלים — המלך ג'ורג' 14
טל. 02־224788
תל־אביב — דיזנגוף 135 טל. 228510
רמת־גן — ביאליק 53, טל. 724637

דרושים
עובדי ייצור
למפעל טקסטיל
באיזור התעשיה בפ"ת
אפשרות לרכוש מקצוע מעניין.
העבודה ב־3 משמרות.
לקביעת פגישה נא להתקשר טלפונית החל מיום א' טל. 911119 תל־אביב

כימאי
מנהל במפעל
מעונין להחליף
מקום עבודתו
הצעות לפנות:
ת.ד. 28513 ת"א

דרוש
דפס להידלברג
תנאים טובים
סודיות מובטחת
טלפון 822056

למוסד מחקר אקדמאי
דרושה
מזכירה-כתבנית
בעלת יזמה, נסיון בעבודות מזכירות והדפסה מעולה בעברית ואנגלית
עבודה מגוונת בצוות קטן וצעיר. תנאים טובים
שעות העבודה 08.00—16.00
לפנות, בצירוף נסיון והמלצות לת. ד. 39170 תל־אביב

Merci
חשמלאי
מוסמך
אנו זקוקים לך
פנה ללא דיחוי למנהל כח אדם
במסיבה גרב יפה בע"מ
אזור התעשיה עפולה עילית

לדפוס אופסט
בקרית אריה פ"ת
דרושים
מתלמדים/
עוזרים
למכונות אופסט
לפנות למכורדנו:
אמנים מאוחדים בע"מ
רח' אלנבי 111 ת"א

דרושות
מוכרות
מנוסות
לחנות חדשה
להלבשת נשים
לפנות בכתב לת.ד. 28412 תל־אביב.

לבי"ס תיכון מקצועי בחולון
דרושים מורים
✱ למתמטיקה — פיסיקה
✱ כתבנות — קצרנות
✱ הנהלת חשבונות
✱ קליגרפיה
נא לכתוב אל ת"ד 519 חולון „עבור מוריס"

המרכז לתרבות נוער וספורט — קרית שמונה —
ע"ש ארלשטיין
מחפש
מנהל ספריה עירונית
לספריה המונה כ־20.000 כרך וכ־2000 קוראים קבועים, התנאים בהתאם לכישורי המועמד שיקבל את מלוא המידע.

לחברת בטוח
בתל־אביב
דרושה
*** פקידה**
בוגרת תיכון
רצויה ידיעה בהדפסה.
לפנות טל. 615070.

מפעל תיירותי גדול
בצפון הארץ
מחפש
מנהל כללי
יפנו בציון פעילותם בעבר, לפי
הכתובת: ת.ד. 23019 תל־אביב
מועמדים בעלי כושר ארגוני, נסיון במגעים עם מוסדות וניהול כספי.

דרושים
*** מסגרים**
*** רתכי ארגון**
לעבודות נירוסטה
להתקשר 442909 לידה

לעדין ש. נויפלד
בית חרושת לטריקו
תל־אביב, רח' לבונה 30
דרושים:
1. סורגים ומתלמדים בסריגה
2. טלפונאית
3. נער שליח
לפנות במקום

המועצה המקומית — מבשרת ציון
טל. 527940, 532458
10 דקות נסיעה מירושלים

מכרז פומבי

בהתאם לסעיף 13 לצו המועצות המקומיות „שירות העובדים" תשכ"ב — 1962 מכריזה בזה המועצה המקומית מבשרת־ציון על משרות פנויות כדלהלן:

מכרז 2/72 ע
תואר המשרה: פסיכולוג חינוכי.
דרגת המשרה: ד'—ג' ממ"ש.
דרישות המשרה: תואר מ.א. בפסיכולוגיה חינוכית או קלינית. נסיון של שנה לפחות.
תאור המשרה: בדיקת תלמידים, הכוונה ויעוץ.

מכרז 3/72 ע
תואר המשרה: קצין בקור סדיר.
שעות המשרה: 0.5 (חצי משרה).
דרגת המשרה: עובד הוראה ו/או אקדמאי.
תאור המשרה: מעקב ופיקוח אחר הנשירות של תלמידי חינוך חובה.
דרישות המשרה: מורה מוסמך, נסיון של 3 שנים לפחות, רצוי בוגר אוניברסיטה ונסיון בתפקיד קצין בקור סדיר.

מכרז 4/72 ע
תואר המשרה: עובד סוציאלי כשיר.
דרגת המשרה: י"ב—י"ג אחיד, או ה'—ד' אחיד.
תאור המשרה: טיפול סוציאלי במשפחות ובנוער.
דרישות המשרה: בוגר ביה"ס לעבודה סוציאלית או ביה"ס מוכר לעבודה סוציאלית. או בעל השכלה מתאימה בסוציולוגיה.

מכרז 5/72
תואר המשרה: רופא שיניים.
דרגת המשרה: ד' רופאים.
שעור המשרה: 0.5 (חצי משרה).
תאור המשרה: טיפול ודיפוי שיני תלמידי בתי ספר.
דרישות המשרה: נסיון של שנה אחת לפחות.
* העובד יעוסק לפי חוזה מיוחד.
הבקשות למשרות יש להגיש למזכירות המועצה עד יום 30.8.72 בשעה 12.00 בצהרים.
טפסים להגשת הבקשות אפשר להשיג במזכירות המועצה ובמינהלים המחוזיים והנפתיים של משרד הפנים.
(התחבורה מירושלים: אוטובוס 57 מכבר הדוידקה ותחנה מרכזית).

גבאי נתנאל
יו"ר המועצה המקומית

מודול בטון (ישראל) בע"מ
דרך העצמאות 43, חיפה
דרוש
מנהל עבודה
מנוסה לבנין
לקביעת ראיון בא לפנות טלפונית למספר 528211 חיפה.

לתשלובת אריגה וקונפקציה
באזור תל־אביב
דרושים
אורגים לנולים לנץ
נא לפנות טלפונית לטל. 777251 ת"א
למנהל מחלקת האריגה.

לחב' ליאו גולדברג בע"מ
דרוש
פקיד טכני בכיר
בעל ידע במכונאות רכב
שליטה מלאה באנגלית
מועמדים רציניים בעלי המלצות יפנו למנהל המוסך המרכזי רח' המסגר 57 תל־אביב, טלפון 284111

„עוגן"
תעשית בגדי ילדים
רח' יצחק שדה 34, ת"א
דרושים
✱ תופרות סוג א'
✱ חייטים למעילים
✱ עובדות לאוברלוק
✱ מתלמדות
נא לפנות כל יום בשעות העבודה
טלפון 30602 תל־אביב

לביה"ס אורט בנות בת־ים
רחוב ניצנה 17, טל. 867253
דרושות
1) מורה לכתבנות עברית + קצרנות + משרדאות — 3/4 משרה
2) מורה לכתבנות + משרדאות. 1/4 משרה
המעונינות תפנינה לפי הכתובת הנ"ל

דרושה נערה רצינית
(רצוי עם ידע בהנהלת חשבונות)
אקלימט
לעבודת פקידות השליחויות
פרטים טלפון 532102/3/4 חיפה

לבית דפוס גדול בקרית־אריה פ"ת
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
עצמאי מדופלם
בעל/ת 5 שנות נסיון לפחות
(רצוי בבית דפוס)
לפנות טלפונית לקביעת ראיון:
טל. 624898, 615374, בין 14.00—08.00

„אתא" חברה לטכסטיל בע"מ
דרושה
דוגמנית בית
בעלת הופעה נאה
המידות הדרושות:

גובה	1.70—1.68	מותן	64/65		
חזה	88	ירכים	94		

המעונינות תפנינה בכתב או אישית למחלקת כח־אדם, לפי הכתובת, קרית־אתא, ביח"ר „אתא", ת.ד. 83, טלפון 04־721321.

לחברה גדולה בתל־אביב
דרושות
1. מזכירה כתבנית
עם ידיעה טובה בהדפסה בעברית ובעבודות משרדיות
2. מנהלת חשבונות
בעלת נסיון של מספר שנים
שעות העבודה נוחות
לפנות: טל. 50281, תל־אביב

מרכז לעבודות אינסטלציה
דרוש
לחברה לבנין בחיפה
עבודה עצמאית
תנאי שכר כמוצעים
לפנות ת.ד. 7080 חיפה
סודיות מובטחת

לחברה תעשייתית בחיפה
דרוש
עוזר למנהל עבודה
בעל ידע טכני
רצוי בוגר בי"ס מקצועי
בהצעות בא לפנות לת. ד. 4353 חיפה
עבור מספר 282

דרוש
מרכז משק
בעל כישורים מתאימים
יפנה לבלשר נתן, טלפון 055—96387

דרושים
לחברה לבנין
1. מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת סוג ד'
אפשרות לחצי יום עבודה.
2. פקידה לאחר שרות צבאי
לעבודה בהדפסה ומזכירות.
יום עבודה מפוצל.
לפנות לטלפון 250379 בשעות הבוקר.

לבלו בנד - תלמה
סניף ירושלים
דרוש פקיד חשבונות
עם נסיון בעבודה מעשית
של שנה לפחות.
לשם קביעת ראיון נא להתקשר טלפונית
02־525332, בימי א'—ה' משעה 8—15.30.

לסניף מרכזי של בנק בחיפה
דרוש
*** מנהל מחלקת ניירות ערך**
הכישורים הדרושים:
1. נסיון של שלוש שנים
2. תואר אקדמאי בכלכלה או במינהל עסקים
3. ידיעת השפה האנגלית
4. ידיעת השפה הגרמנית רצויה
שעות העבודה רצופות.
בהצעות תוך פרוט הנסיון נא לפנות אל ת.ד. 21017 תל־אביב, עבור מנהל מחלקת ניירות ערך.

כור מתכת בע"מ
למפעל חדש בדימונה
דרוש
מנהל אחזקה בכיר
הכישורים:
1. ניהול האחזקה במפעל
2. תפעול ואחזקת מכבשים
3. בקיאות במתקנים ומבלטים
4. ניהול וריכוז צוות אחזקה
הנהן עזרה בדיור בדימונה או בבאר־שבע
המעונינים יפנו לרמ"ת כח אדם, ת.ד. 1944 תל־אביב

מכשירי תנועה בע"מ
בית קרייזלר סימקה
דרושים לנו:
*** איש מכירות לכלי רכב**
במרכז החברה בתל־אביב
*** איש מכירות לכלי רכב**
בסניף החברה בחיפה
מועמדים בעלי הכשרה מתאימה, נסיון קודם, שליטה בעב־רית ובשפות נוספות, יפנו בפרוט קורות חיים והמלצות למכשירי תנועה, דרך פתח־תקוה 76 תל־אביב ת.ד. 20205.
סודיות מובטחת

למפעל תעשייתי בחיפה
דרוש
מנהל חשבונות
סוג ד' או מדופלמים
בעל נסיון של 5 שנים.
בהצעות בא לפנות לת.ד. 1833 חיפה

UNIVERSITY OF GLASGOW
Department of Hebrew
LECTURESHIP IN MODERN HEBREW
Applications are invited for a Lectureship in Modern Hebrew. The Appointment will be for three to five years in the first instance. Salary scale: £1641 to £3852 per annum. Initial salary according to experience and qualifications. F.S.S.U.
Applications (8 copies) should be lodged, not later than 31st August, 1972, with the undersigned, from whom further particulars may be obtained. In reply please quote Ref. No. 3212 DQ.
ROBT. T. HUTCHESON
Secretary of the University Court

ללרטקס מפעלי סריגה בע"מ בת־ים
דרושות
✱ נשים לגמירה
✱ נערות מתלמדות
✱ נשים לאוברלוק
לפנות לטלפון 867501

לחברה קבלנית
דרוש מודד
בעל נסיון בעבודות עפר, מים ביוב ותעול
באיזור תל־אביב
לקביעת ראיון נא להתקשר
לטלפון 259193
053—23418

דרושים
מסגרים
לעבודה
במפעל בפ"ת
לפנות טל. 914166

פסיכולוג/ית (M-A)
3—5 שנות ותק בפסיכולוגיה
חינוכית—קלינית.
למשרה שלמה
במרכז חינוכי-טיפולי פרטי
בתל-אביב.
פניות בכתב עם תולדות חיים ת.ד. 20051 למספר 1074.

המוסד המרכזי לילנד יהוד
דרושים
*** מחסנאי לרכב כבד**
רצוי נסיון בחלקי לילנד
*** מכונאי לרכב כבד**
רצוי נסיון קודם בלילנד
*** מכונאי לרכב קל**
רצוי נסיון בכרמל
טלפונים: 753411, 755793 למזכיר ההנהלה

לארגון נכי מלחמת השחרור וצה"ל — המרכז
דרושה
עוזרת למנהלת
חשבונות ראשית
עם נסיון של שנתיים בעבודה מעשית
לקביעת ראיון נא לפנות למרים
בשעות 8.00—13.00
טלפון 221287
227338

למפעל גדול בירושלים
דרוש
מהנדס אחזקה
בעל נסיון בתכנון והפעלת שיטות אחזקה לציוד אלקטרו-מכני ואוטומטי, ומערכות מיזוג אויר.
יתקבלו רק מועמדים בעלי נסיון מעשי
נא לפנות בכתב לת. ד. 2160, ירושלים עבור מס' 130

הסוכנות היהודית לארץ־ישראל
המחלקה למנגנון

מספר פניה: 60/72.
תואר המשרה: מנהלי מרכזי נוער (מוסדות הנוכחים כל יומיים) מטעם עלית הנוער.
מקום העבודה: קרית גת ודימונה.
תיאור העבודה: ניהול מרכז הנוער וטיפול בכל הבעיות החינוכיות, החברתיות והמינהליות שבמוסד.
הכישורים הדרושים:
א. השכלה עברית, כללית ופדגוגית ברמת בוגר בית מדרש למורים, או השכלה מקבילה. רצויה השכלה גבוהה בחינוך ו/או עבודה סוציאלית.
ב. נסיון בחינוך והוראה של 5 שנים לפחות, שבהן גילה המועמד סגולות בחינוך ודרכי הוראה טובות.
ג. נסיון חינוכי בטיפול בנוער מחוץ לתכנית הלימודים.
ד. נסיון לנהל צוות עובדים וכושר לתאם פעולות הצוות.
ה. כושר מינהלי והתמצאות בעניני משק.
התאריך האחרון להגשת הצעות: 10.8.72.
הערה: במרכז נוער דימונה תועמד דירה לרשות המנהל.
הצעות מועמדות נא להגיש למחלקה למנגנון, ת"ד 92 ירושלים
(רשום בטופס שאפשר לקבל בכל משרדינו ברחוב)

هكذا من الأصل

هكذا من الأمل

הימים הללו

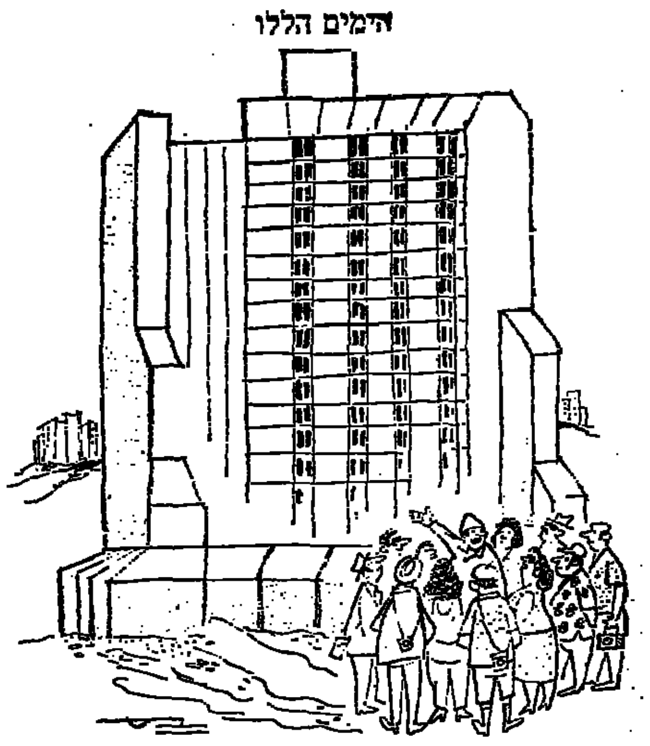

— והאחורי המלון היפה הזה מסתתר הר־הצופים, הר־הבית וכו'.

לא תפקיד הג"א

ב־13.7 התפרסמה ב„הארץ" ידיעה תחת הכותרת „כבאים, אנשי ברינקס והג"א יסייעו לבלימת ההפרעות" ובה מפורטים אמצעים אשר יש בדעת הנהלת התאחדות הכדורגל לנקוט לשם השלטת סדר באירועי הספורט.

תמה בעיני רצון אנשי התאחדות לרתום לנושא זה את חיילי הג"א.

לא נראה כי רשויות צה"ל ימצאו צורך לשנות את יעוד הג"א ולהפנות זרוע זו למטרה שאינה כלולה במסגרת תפקידי הבטחון שלשמם הוקם החיל.

שמירת הסדר במסגרות אזרחיות מובהקות היא הכרחית ואין ספק שההתרחשויות האחרונות במגרשי הכדורגל מחייבות טיפול יסודי ופתרון משביע רצון, אולם יש למצוא לשם כך את הארגונים והמסגרות המתאימים. אין כלל להעלות על הדעת כי יאותו לרתום את הג"א למשימה של ארגון וסדר באירועי ספורט.

אורי פרידמן

פתח־תקוה

מכתבים למערכת הארץ

כלכלה שחורה

תשובתו של דובר מינהל הכנסות, מר דוד בר־חיים („כיצד נגבים המסים" — „הארץ" 11.7) על מכתבי בעניין העלמות מס־הכנסה, מכילה כה הרבה התחמקויות, חצאי־אמיתות ואף לא־נכונות, שלא ניתן, לדעתי, לעבור עליה לסדר היום. מדובר בנושא שהוא אולי הקובע ביותר בכל בעיות הפנים שלנו וחשוב להבהירו עד הסוף.

מר בר־חיים מבקש להשוות את חלקם של השכירים, החברות והעצמאים בהכנסה הלאומית, לחלקם בגביית־מס־הכנסה. עשיתי השוואה זו, לפי מיספרים רשמיים, וקיבלתי תוצאות מדהימות. למשל: בשנת 1966/7 היה חלקן של החברות בהכנסה הלאומית 7.7%. עד שנת 1968/9 הוא עלה ב־40% והגיע ל־11% מכלל ההכנסה הלאומית. אולם חלקן של החברות בתקבולי מס־ההכנסה לא עלה כלל בשנתיים אלה. גם חלקם של העצמאיים בהכנסה הלאומית גדל באותן שנים, אולם חלקם במס־ההכנסה ירד. ואילו אצל השכירים להיפך: חלקם בהכנסה ירד (מ־68.7% ל־63.2%) וחלקם במס־ההכנסה גדל (מ־51% ל־53%).

מר בר־חיים עצמו טען בשיחה אתי, כי „הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה קובעת את ההכנסה הלאומית בעיקר לפי התצרוכת שלנו", ואילו בכתבו מסתמך בר־חיים על נתוני הלשכה כהוכחה לבדיקת כוונות המס.

העובדה כי הסטטיסטיקה על ההכנסה הלאומית מפוקפקת כיום ביותר, מוכחת מעצם ה„תיקונים" הנעשים בה מפעם לפעם, לאחר שמתברר כי היא מביאה לידי אבסורדים. לא מזמן „הוסיפה", למשל, הסטטיסטיקה הרשמית להכנסות העצמאים ב־1969 יותר מ־300 מיליון ל"י, כדי שלא ייצא שכלל הכנסותיהם ירדו באותה שנת־שפל. טענתו של מר בר־חיים כי חלקם של העצמאים במס יורד והולך בגלל „מעבר" עצמאים לחברות, אינה עומדת במבחן העובדה: בשנה 1969 גדל מיספרן של החברות הרשומות ב־1000, ומיספר העצמאים ב־4000.

אם ננסה להשוות את המצב בתחומים אלה לפי המיספרים הרשמיים לזה שהיה קיים בשנת 1964, נראה כיצד פגע המשק המלחמתי שלנו בשכירים. אם נהפוך את כל המדדים של 1964 ל־100, יתברר, כי בשנת 1971 ירד חלקם של השכירים בהכנסה הלאומית ל־97 ואילו חלקם במס־ההכנסה עלה ל־118.7. אותו זמן עלה חלקן של החברות בהכנסה ל־129 וחלקן במס ירד ל־96.4. העצמאים שמרו, כמעט, על חלקם בהכנסה, אך חלקם במס ירד ל־79.2. זאת לפי מיספרים רשמיים. אין לי ספק שבמציאות גדל חלק העצמאיים בהכנסה הלאומית.

הטבלאות שמסר מר בר־חיים כוללות גם את מילווה הבטחון ומילווה החסכון. מר בר־חיים אף אמר בשיחתו אתי: „לעולם לא תצליח לגלות את האמת על מס־הכנסה מפני שהמיספרים תמיד מעורבים עם המילוות". אבל דובר משרד האוצר, מר דן הלפרין, הואיל בטובו להפריד את המיספרים בשבילי, ואז הבנתי מדוע מצרפים את המילוות אל המס. בשנת 1971/2 שילמו המעבידים (חברות ועצמאים) מילווה חסכון בסך 416 מיליון ל"י והשכירים — 204 מיליון ל"י. כאשר מצרפים מילווה זה (שתנאיו נוחים מאוד ואין היא מס, כיוון שהוא מוחזר לבעלים) למיספרי מס־ההכנסה, מקבלים כמובן תמונה מסולפת.

לפי המיספרים ששלח לי מר דן הלפרין שילמו העצמאים בשנת 1971/2 רק 18.3% מכלל מס־ההכנסה, כלומר חלקם במס הוסיף לרדת.

אגב הניכויים במקור מקבלני ביצוע ומפקידי־ממשלה, שמר בר־חיים טוען כי הם מכניסים כביכול את התמונה הכוללת, היו ב־1971 רק קצת יותר מ־3% מכלל מס־ההכנסה.

בקשר לגביית מקבלנים מבלבל מר בר־חיים מיספרים שמסרתי בשיחת רדיו, עם מיספרים שמסרתי במכתבי ל„הארץ". אחזור, איפוא, בתשובתי לנתונים שהופיעו במכתבי ל„הארץ". מר בר־חיים אינו משיב כלל על שאלתי, כיצד קבעו לקבלני עבודות עפר בשנת 1969/70 (שנת „קו בר־לב") הכנסה ממוצעת של 1.650 ל"י בחודש, וכיצד קבעו לקבלני בית הכנסה של 900 ל"י ולבעלי מחצבות חצץ — 730 ל"י. הוא טוען רק, כי בקבוצת „קבלני בניין ראשיים" שהושוו במס־הכנסה כלול גם קבלני־ביצוע. ניחא כך. אך כיצד זה נקבעה בשנת 1969/70 לבעלים אלה הכנסה ממוצעת של 1.440 ל"י בחודש? האם נכון זה דוגמה להתנהגם האמיתית?

בר לי על בעלי המוניות. כיוון שהתעסקתי בדוגמה שלהם גם בטלוויזיה, גם ברדיו וגם בעיתון, התחילה נציבות־המס לא להתבגע לפי דרישותיהם (הם טענו להכנסות של 600—1.000 ל"י בחודש בשנה 1970/1), הגיעה להחלטה כי „בעל מונית המעסיק נהג בקו בין־עירוני, ישלם לשנים 1969, 1970 לפי 2.400 עד 2.900 ל"י בחודש". אבל מר בר־חיים עצמו אמר לי כי הכנסותיהם של בעלי מוניות עם נהג נוסף בקווים בין־עירוניים (הם בעלי ההכנסות הגבוהות ביותר בענף זה) היו 4.250 ל"י בחודש בשנת 1969 וכמעט 6.000 ל"י בשנת 1970. כלומר, למעשה חושבה לבעלי מוניות אלה לשנת 1970 הכנסה שעליה יצטרכו לשלם רק כשליש מהמס המגיע מהם לפי החוק.

מעניין, שקיים אדם אשר ברשותו 48 מוניות ורשיונות־למוניות (דבר הנוגד את הוראות משרד התחבורה אך בוצע בעזרתו של משרד זה) בקווים בין־עירוניים והוא הגיש לשנת 1970 דו"ח על הכנסה של כ־80 ל"י לחודש מכל מונית (שבר־חיים טען, כי הכנסותיה הן כ־6,000 ל"י בחודש). לאחר ויכוחים הוסכם כי הוא ישלם מס לפי הכנסה של פחות מ־200 ל"י לחודש מכל מונית (לו השכיר את המוניות על רשיונותיהן לאחרים, היה מקבל חמש פעמים יותר בבלי לעבוד כלל).

בסוף מכתבו מבצע מר בר־חיים תרגיל מדהים המיועד להוכיח כי הכנסות העצמאים בישראל אינן מגיעות אלא ל־1.3 מיליארד ל"י בשנה. המספרים הרשמיים הם (במיליארדים): הכנסה לאומית — 19.1; ללא הוצאות קופות לדיור — 17.8; מזה שכר — 10.9 (ולא 14); הכנסות החברות — 2.3; עצמאים — 4.6, יותר מפי 3 ממה שקבע מר בר־חיים ופחות הרבה מהאמת לדעתי.

אני טוען שמיספריו של מר בר־חיים מנותקים מהמציאות וכי קיימת בישראל „כלכלה שחורה", המתרחבת והולכת. בכלכלה זו משלמים בעל־הבונית, קבלן עבודות־העפר ומחלק־הגז לקבלן הבניין חלק ניכר ממחיר הדירה (ולבעל חנות הרהיטים — בוודאי) „מתחת לשולחן". כך מושלמים סכומי מס שהערכתי אותם, בעזרת מומחים, ב־2—3 מיליארד ל"י בשנה. כבר בשנת 1969 עלו הוצאותיהן המוצהרות של המשפחות בישראל על הכנסותיהן המוצהרות ביותר משני מיליארד ל"י.

ברוך נאדל

אודים

מחווה למזכ"ל

ברצוני להודות למזכיר ההסתדרות על דברי הקילוס בפרשת ה„ילדי ניר". צר לאוהד אבידה נחשבתי בחוג מכרי לקפיטליסט חיוור מן השורה, הנאבק 10 שעות ביום במיפעלים האבי יצרניים, ובמכסת בשעות הפנאי חשבון הוצאות בנק. מיטב תקוותי היו ביכולות בכינסה ראקציונר כשהי אבר אלי יוזדן לי יום אחד לצעוד.

מר בן־אהרון שינה את מהלך חיי. עם הבליח לבי עם מנהיג פועלים הביאה לי תועלת בל־תשוער. תיבת הדאר שלי מוצפת בהזמנות „על חשבון הבית" ממסעדות יוקרה, כרטיסי אשראי, חברויות במועדונים, הזמנות להצגות בכורה וכו'.

הייתי רוצה לגמול למזכיר ההסתדרות על טובה היטיב עמי, אולם כל שאוכל לעשות לא יגיע את גודל התודה. כמחווה סמלי אני שוקל בימים אלה להצטרף להסתדרות.

כ. ידלין

תל־אביב

הישיבות התיכוניות

הודעתי מגישתו של יאיר קוטלר במאמרו „טלית שלא כולה תכלת" (מוסף „הארץ" 14.7). האם יעלה על דעתו של אדם כי הלימוד בישיבות התיכוניות כפוי על כל — או אפילו רוב — התלמידים? הרי אין הישיבות מכריחות את התלמידים להירשם אצלן! מי שאין דרכו של הישיבות מתאימה לו, מוטב ילמד במקום אחר.

לא כאן המקום לעמוד על מעלותיהן של הישיבות התיכוניות, אך כאדם המכיר בעולמן ביכולתי להעיד כי אין המאמר משקף את טיבן ופעלן.

ד"ר ד. יפלין

תל־אביב

ראיתי שמעתי

העין הציבורית

יוסף שריק כותב לי מסאן סבאסטיאן: בעוד שבפסטיבל הסרטים בברלין היה השיא מבחינה ישראלית הקומזיק (לפחות מבחינת הערך התדמיתי), הרי בפסטיבל הסרטים הבינלאומי ה־20 בסאן סבסטיאן היה השיא הופעתו של חיים טופול. טופול בא (למסיבת העתונאים ולקבלות פנים שונות), ראה (את מאות אספני האוטוגרפים) וכבש (את ציבור הפסטיבל הספרדי).

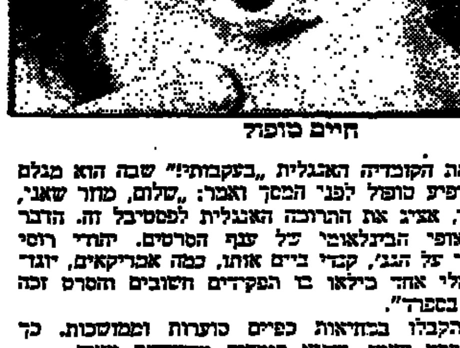

חיים טופול

בהציגו את הקומדיה האנגלית „בעקבותיי" שבה הוא מגלם בלש יווני, הופיע טופול לפני המסך ואמר: „שלום, מחר שאני, כשחקן ישראלי, אציג את התרומה האנגלית לפסטיבל זה. הדבר מעיד על האופי הבינלאומי של ענף הסרטים. יהודי רוסי כתב את „כנר על הגג", קבלי בית אותו, כמה אמריקאים, יוגוסלבים וישראלי אחד מילאו בו הפקידים חשובים והסרט זכה בהצלחה רבה בספרד".

דבריו נתקבלו בתשואות כפיים סוערות וממושכות. כך נתקבל גם הסרט עצמו, שהוא קומדיה משעשעת מאוד.

חיים טופול יקבל את פרס „צדף הזהב" בפסטיבל כאן, עבור משחקו בסרט „העין הציבורית".

הכרטיסן פוטר

בבדור זה התפרסם ב־16.7.72 קטע על התנהגות בלתי הולמת של כרטיסן בדן. הכרטיסן, בני בסיקה, לא טרח לבקש מהנוסעים להתקדם ולפנות מקום בירכתי האוטובוס. לשאלות החוזרות מדוע אינו עושה זאת ענה באדישות: „זה לא תפקידי, בצד כה שמשלמים לי לא אאבק את גרוני בפניה לנוסעים. לא איכפת לי העניין".

בימים אלה קיבלתי מכתב מדובר דן בזו הלשון:

„המקרה נבדק יאושת. תשובות הכרטיסן ויחסו האדיש נמצאו מנוגדים להוראות. אי לכך פוטר בסיקה מעבודתו. למותר לציין שאנו מבקשים ומדריכים עובדינו לאדיבות וליעילות. כל תלונה תבדק ותזכה לתגובתנו".

חד־סיטרי, פתאום

דיירי רחוב [illegible] התעוררו בוקר אחד וגילו [illegible]

[illegible]

ר"ן

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

השחיינים ינסו להגיע למינכן-דרך אדינבורו

היום פתיחת תחרות 8 האומות

מאת סופר ספורט „הארץ"

שחייני נבחרת ישראל יזנקו הערב לבריכת השחיה באדינבורו, סקוטלנד, שם שתחל תחרות שמונה האומות בשחיה. התצעה מיבחנים יהיו היום ויתרם בשבת, החל ב־2.30 אחה"צ.

ישראל דורגה אשתקד, בתחרות שהיתה בארץ, שישית מבין שבע נבחרות. הפעם הצטרפה למפעל איסלנד, ומלבדה ישתתפו גם סקוטלנד, נורווגיה, ספרד, ויילס, שוויץ ובלגיה.

הראשונה שתתחרה מבין הישראלים תהיה דורית זלץ־ליכור, במישחה 400 מטרים חתירה. אחריה יתחרה השיאן הישראלי ב־100 מטר פרפר אברהם מלמד, שישחה הפעם למרחק 200 מטרים. יהיה זה מבחן ראשון ליכולתו של השחיין, שהתאמן בעת האחרונה בארצות־הברית, שם הוא משתלם בלימודיו.

משחים אישיים וקבוצתיים

המועמדת הישראלית לאולימפיאדת מינכן — שלומית ניר — תהיה השלישית מבין הישראלים שיתחרו באדינבורו. היא תשחה היום למרחק 200 מטרים בסגנון חזה.

דן ברגר ישחה היום 100 מטרים בסגנון חתירה; גלינה ויגר — 100 מטרים גב; דן שטרן — 400 מטרים

דורית ליכטר־זלץ

בסגנון מעורב אישי, ומשה גרטל — 1500 מטרים בסגנון חתירה.

שני מישחים נוספים יהיו היום: 4×100 מטרים מעורב (יעקבי, קנדה, בלמר, קראוס), 4×200 מטרים מעורב (ברגר, קראוס, סמואל, מלמד).

המטרה: מינכן

„היום הראשון לתחרות יתן הזדמנות למלמד לעבור את המינימום למינכן ב־100 מטרים בסגנון פרפר במסגרת מישחה השליחים או ב־200 מטרים בסגנון פרפר. המינימום של מלמד הוא 59.6. התחרות החשובה לגבי דורית זלץ־ליכור תהיה מחר, כאשר תשחה 100 מטרים בסגנון חתירה. עליה לעבור את המרחק תוך 1:03.2 דקה, כדי להכלל ברשימת היוצאים למינכן.

היום ינסה גם יואל קנדה להשיג את המינימום, במשחה 100 מטרים בסגנון זה. עליו לעבור את המרחק בזמן של 1:09.8 דקה, כדי לצאת לאולימפיאדה. לפני יותר משבוע שיפר קנדה את שיאו ב־4 עשיריות, כשקבע 1:11.5 ד'. היום הראשון להתחרויות יהיה הקובע לגבי המועמדים הגבריים של ישראל לאולימפיאדת מינכן.

תכנית התחרויות בשבת: 400 מטרים חתירה — גרטל; 100 מטרים חתירה — ליבור; 400 מטרים מעורב אישי — ניר; 200 מטרים גב — יעקבי; 100 מטרים פרפר לנשים —

אברהם מלמד

שחם; 200 מטרים חזה — קנדה; 4×100 מטרים חתירה לנשים (לימור, יוטבת, וייס, ויגר); 4×100 מעורב לנשים (ניר, שמיר, לימור, יוטבת).

מנהל סלטיק: בשלב זה איני רשאי לומר דבר בעניין שפיגלר

מורטון מאוכזבת מהפסקת המו"מ עם הכדורגלן הישראלי שהעדיף לבחון כוחו אצל אלופת סקוטלנד

גלאזגו, 27 (אי.פי. ושרות „ספורט הארץ"). קבוצת גלאזגו סלטיק עשויה להחתים את הכדורגלן הישראלי מרדכי שפיגלר על חוזה מקצועי, אולם עד כה לא פורסמה ידיעה רשמית בעניין זה.

מנהל הקבוצה, ג'וק סטין, אמר כאן: „השחקן הישראלי הסכים להתאמן עמנו כמה ימים. בשלב זה איני רשאי להוסיף דבר". התפתחות הבלתי צפויה איכזבה במידת מה את ראשי קבוצת מורטון, עמם ניהל שפיגלר מו"מ שהופסק מיד לאחר בואו מישראל.

מנהל קבוצת מורטון קיווה לסכם בחיוב את המו"מ שלו עם שפיגלר עוד בתחילת השבוע. אולם אז נכנסה לתמונה קבוצת סלטיק. נראה ששפיגלר איננו דמות זרה למנהלי סלטיק. הוא הופיע בנבחרת הישראלית במשחק נגד סלטיק בעת שביקרה בישראל.

מנהל סלטיק, ג'וק סטין, הוסיף: „אני זוכר אותו כשחקן יעיל ביותר. הוא הרשים את כולנו".

שפיגלר ניסה תחילה להצטרף לקבוצה האנגלית וסטהאם. אולם חוק, האוסר על שחקנים זרים להופיע בקבוצות הליגה האנגלית, מנע ברגע האחרון את צירופו לקבוצה זו. חוק כזה אינו קיים בסקוטלנד.

שפיגלר עושה בגלאזגו מתחילת השבוע, בטורה על אימונים ומבחנים בקבוצה הסקוטית. בליל יום ד' השתתף במשחק של סלטיק נגד קבוצת סנט מירן. הוא נכלל בהרכב ב־30 דקות הסיום של משחק זה, בו ניצחה סלטיק 2:4. ביום ה' (אמש) עמד שפיגלר להשתתף במשחק מבחן נוסף של סלטיק נגד קבוצת האמילטון אקאדמיקל.

שחמורוב ובלס ירוצו מחר בנורווגיה

וישניצר ינסה להשיג את המינימום האולימפי בהולנד

אוסלו, נורווגיה, 27 (שרות „ספורט הארץ"). האתלטית הישראלית אסתר שחמורוב ואביבה בלס ישתתפו בשבת בתחרות בין־לאומית גדולה במאלבו, כאשר הראשונה תרוץ 100 מטרים במשוכות והשניה תנסה להגיע את המינימום הישראלי למינכן בריצת 800 מטרים.

אמש, בתחרות שהיתה בשטוקהולם בחוג אויר קריר וגשום, קבעה שחמורוב 13.4 (בעשיריה יותר משיאה), ו־13.7 בשתי ריצות ל־100 מטרים משוכות. האוסטרלית פאמלה ראיין־קילבורן, השותפה לשיא העולמי, ניצחה בשתי הריצות בזמן זהה של 13.1 שניות. קארין באלצר ממערב גרמניה קבעה זמנים של 13.1 ו־13.3 שניות.

שחמורוב הקדימה בתחרות זו את השוודית אולסון ואת האמריקאיה קונילי, שסיימו בזמנים חלשים שמעל ל־14 שניות.

וישניצר — רביעי בהולנד

הרץ הישראלי יובל וישניצר תפס מקום רביעי, בזמן 3:44.0 דקות, בריצת 1,500 מטרים שהיתה אמש בהולנד. תוצאה זו נופלת ב־7 עשיריות השניה משיאו הישראלי של וישניצר ורחוקה מן המינימום האולימפי הדרוש לו להופעה במינכן (3:41.6 דקות). וישניצר הנפל תוך כדי המירוץ, התאושש כעבור שניה אך פיגר אחרי המנצח, המערב גרמני שראו, שקבע 3:39.7 דקות.

אחיו של יובל, רפי, סיים במקום השביעי בזמן של 3:48.8 דקות.

בשבת ישתתפו האחים וישניצר בתחרות נוספת למרחק 1,500 מטרים באיצטדיון פאפאנדל, שליד העיר ארנהאם.

ביום א' יוצת ביוון הלפיד האולימפי

אולימפיה, יוון 17 (א.פ.). הלפיד האולימפי יוצת כאן ביום א' — חורבות הכפר האולימפי הקדום, כקיב עם קוריבו האולימפיאדה הקדומה. פועלים עובדים עתה בנקור המקום, לקראת כבס ההדלקה של הלפיד.

הצתת הלפיד נעשית בידי ארבע כוהנות — למכתקי הקרין הגמוניה, ההלקה היא באמצעות קרני השמש, ללא מגע יד אדם — נוהג הנהוג במסורת האולימפיה מאז ומקדם.

את הלפיד יעבירו אתלטים יוונים לאתונה ומשם בדרך הימית למינכן, אליה יגיע למועד פתיחת המשחקים, ב־26 באוגוסט.

הפסד 1:3 להפועל חיפה בגרמניה

מנשנגלדבאך, מערב גרמניה, 27 (שרות „ספורט הארץ"). קבוצת הכדורגל של הפועל חיפה נוצחה כאן אמש 1:3 על ידי בורוסיה מנשנגלדבאך במשחקה הראשון בסיורה בגרמניה. במחצית היתה התוצאה 1:1. את השער היחיד לזכות הישראלים הבקיע יצחק אנגלנדר בדקה ה־27.

ביום א' ישחקו החיפאים נגד קבוצת באד־הומבורג מן הליגה המחוזית.

משלחות כדורסל וכדורגל של הפועל ירושלים היום לגרמניה

מאת סופר ספורט „הארץ" בירושלים

כדורסלן הנבחרת הלאומית, האמריקאי אלן פרידמן, חתם אתמול על חוזה עם קבוצת הפועל ירושלים. מנהל הקבוצה משה גור, שמסר על כך, ציין כי הקבוצה מצויה בשלבים מתקדמים של מו"מ עם 3 כדורסלנים אמריקאים, ששניים מהם מתנשאים לגובה שמעל 2 מטרים והשלישי רכז מצטיין.

כן נודע, שהחוזה של מאמן נבחרת הנוער רלף קליין עם הקבוצה הירושלמית עדיין לא נחתם. קליין הביע את הסכמתו העקרונית לאימון, אולם בדעתו לנסוע להשתלמות מאמנים בארה"ב. בימים הקרובים אמור קליין לתת את תשובתו הסופית.

בינתיים יוצאת היום הקבוצה למסע של שבועיים בצרפת, הולנד וגרמניה. הנסיעה הנוצל כנוחה דטופס, ולא יהיו בהחלפה משחקים. על פי התכנית תהיה הקבוצה בעת שהותה בגרמניה בשהי הנבחרת הלאומית באוגסבורג, במסגרת הטורניר הקדם אולימפי.

בראש המשלחת עומד חבר מזכירות מועצת הפועלים, עמנואל זיסמן.

גם הכדורגלנים יוצאים

גם קבוצת הכדורגל של הפועל ירושלים יוצאת הבוקר למסע של שלושה שבועות בגרמניה המערבית, כאורחת הקבוצה הגרמנית בוכום שביקרה בארץ. במהלך הסיור תקיים הקבוצה מחנה אימונים ותלויה משחקי מבחן. אל הקבוצה יתלווה מאמנה החדש, אמציה לבקוביץ. בראש המשלחת עומדים יצחק כיליס ושלמה מושני, מזכיר מועצת הפועלים במזרח ירושלים. המשלחת מונה 25 איש, בהם 18 כדורגלנים.

מועצת הפועלים עמדה על כך שבראש המשלחות יעמדו חברי מזכירות מועצת הפועלים, כיוון שהיא מממנת בהוצאות הנסיעה ונושאת באחריות הציבורית לקיום המסע.

רק 2 קלעים הומלצו למינכן

מאת סופר ספורט „הארץ"

הקלעים הנרי הרשקוביץ וזליג שטרוך הומלצו כמועמדים היחידים לאולימפיאדת מינכן. מאמן סגל הקלעים שהתאמנו לאולימפיאדה, קהת שור, המליץ בפני ועדת הקליעה לשגר רק את שני הקלעים.

הרשקוביץ ייצג את ישראל בתחרויות בשלושה מצבים, וגם בתחרויות במצב שכיבה. בתחילה היתה כוונה להוסיף קלע, כדי לא להכביד על הרשקוביץ, אולם המאמן — שקבע כי שני קלעים אלה הם הטובים ביותר בשני המקצועות — המליץ לשגר רק את שניהם.

מחר — מישחה אשדוד

[illegible] אשדוד, המאורגן ע"י [illegible] יהיה 2 ק"מ והזינוק יינתן מחר בשעה 9 בבוקר.

מאלזיה — קוריאה היום בגמר טורניר המרדקה

קואלה לומפור, 27 (א.פ.). נבחרות דרום קוריאה ומאלזיה יתמודדו כאן ביום ו' (היום) במשחק הגמר ה־16 של טורניר המרדקה, על גביע המרדקה שנתרם מאז 1957 על ידי הטונקו עבדול רחמן, ראש ממשלת מאלזיה.

משרד הפנים

האגף לתפקידים מיוחדים

חוף פלמחים

(הדיפלומטים)

נסגר לרחצה

משרד הפנים מודיע בזה שחוף פלמחים שבשטח שיפוטה של המועצה האזורית גן רוה נסגר לרחצה.

אזהרה חמורה

האיסור חל מהיום 28.7.72

והרחצה מסוכנת ואסורה בהחלט!

מודנמורק לביתך

רהיטי סקנדינביה

לבחירתך מבחר רהיטי דנמרק באיכותם המפורסמת.

לעולים — מחירים פטורי מכס ומסים.

בוא ראה והתרשם

גלריות רהיטי סקנדינביה בע"מ

חיפה: רח' פבזנר 11, טלפון 643443

תל־אביב: רח' דיזנגוף 203, טלפון 234440

ספקי שק"ם בארץ

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

הודעה לציבור

מכרז 107/72

משרד החקלאות

המחלקה לנכסים

ביצוע משק

[illegible]

מכרז 109/72

משרד החקלאות

המחלקה לנכסים

ביצוע המשק

מוצעים בזה למכירה כ־3.5 טון זיתים

[illegible]

דרוש מכונאי מעולה לרכב פרטי

תנאים טובים מאד לאיש המתאים

טלפון 725157

בשעות הערב

מפיים ליבודי

מוסמך מנהל עסקים בוגר אוניב' קנדית שולט היטב בעברית, אנגלית, צרפתית וגרמנית, מעוניין בעבודה המבטיחה אתגר, עניין וקידום.

ת.ד. 16540 ת"א

מספר 1781

לחברת ס.א.ב.

דרוש נער

עם קטנוע לביצוע עבודות החזקה שונות

להתקשר טל. 758822

לבית מרקחת בירושלים

דרוש/ה רוקח/ת

בדרגה גבוהה

שכר מתאים

תנאים טובים

ת.ד. 17023 ירושלים

טלפון 80065

למשרדנו דרושה לעבודה קבועה

פקידה

ידע שפה

הודעה להדפיס עברית לעבודה מגוונת ומעניינת הקשורה במגע עם קהל. לפנות אישית או בכתב ל„מנפאואר" רח' ברנר 8 ת"א, טל. 284128

דרוש מנהל צרכניה

בעל נסיון בניהול צרכניה

יפנה לבלשר נתן, טל. 055—96387

לחברת בנין ארצית

דרוש קנין

בעל נסיון מסחרי ומנהלי

עדיפות לאדם מסודר בעל ידע בענף הבניה

נא לפנות ת.ד. 14038 תל־אביב, עבור „קניין" בצרוף קורות חיים, נסיון מקצועי והמשכורת המבוקשת

סודיות מובטחת

דרוש(ה) למשרד במוח מנהל(ת) חשבונות

רצוי עם נסיון בשטח הבניה

בהצעות לפנות ת.ד. 4505 חיפה עבור מנהל חשבונות

למפעל לתכנון אניות באילת

דרוש מנהל חשבונות עצמאי

בעל נסיון של לפחות 3 שנים בעבודה מעשית, עצמאית.

למועמד המתאים תנאי עבודה ושכר נאותים.

נא לפנות בכתב לת.ד. 8005 חיפה.

(סודיות מובטחת)

לחברה לשווק מזון בחיפה

דרוש סוכן עם רכב

לעבודה במוסדות ומפעלים.

לפנות בכתב לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 281.

יפנו רק בעלי נסיון.

דרושות ציירות לתעשיה קרמית

בעלות נסיון מעשי

לקביעת ראיון להתקשר טלפונית 56136/7 או בכתב לת.ד. 8070, תל־אביב

המפלגה הליברלית

תכנית שבועית

יו"ר מוסדות

היום יום שישי 28.7, בשעה 8.30 בבוקר, ישיבת יו"ר המוסדות, בבית המפלגה הליברלית בת"א, רח' אבן־גבירול 68, קומה ד' (במגדל).

מרחב ת"א־יפו

ביום שבת 29.7.72, בשעה 11.00 לפנה"צ, בבית־ציוני־אמריקה בת"א, רח' דניאל פריש 1, ירצה ד"ר עקיבא הכהן, יו"ר הנהלת המרחב, על הנושא: „מצב האזרח בישראל".

מרחב תל־אביב־יפו / חוג דוברי אנגלית

ביום ראשון 30.7, בשעה 8.00 בערב, פגישת דוברי אנגלית בהשתתפות מר יעקב אלקוב, יו"ר החוג, בבית המפלגה, רח' אבן־גבירול 68, קומה ה'.

מרחב תל־אביב־יפו

ביום שני, 31.7, בשעה 7.30 בערב, מתכנסת מזכירות הסניף בהשתתפות הח"כ [illegible] — יו"ר ההנהלה הארצית, בבית המפלגה בת"א, רח' אבן גבירול 68, קומה ה'.

מרחב תל־אביב־יפו / חוג עולי דרום־אמריקה

ביום שלישי, 1.8, בשעה 6.00 בערב, תתקיים פגישת עולי החוג עולי דרום אמריקה בהשתתפות חברי [illegible], בבית המפלגה, קומה ה'.

שפרעם

ביום שלישי 1.8, בשעה 11.00 לפנה"צ, יתקיים [illegible] בשפרעם, בהשתתפות מר זאב גרנק.

קבלת קהל / מחלקת הקליטה

[illegible] בבית המפלגה הליברלית בת"א, רח' אבן־גבירול 68, קומה ד' [illegible] 610, למר אריה [illegible] מנהל המחלקה.

כמו כן אפשר לפנות [illegible] מלצ'ט 1, טלפון 611202.

PHILCO

זה ממש אוצר

* מכונות כביסה * טלויזיות * מכונות יבוש
* מדיחי כלים * מזגני אויר תוצרת ארה"ב

פילקו תמיד באיכות עולמית

PHILCO

איגוד התעשיה בת ים, רח' הסוללים 9, טל: 86 01 11

וידרפר: ספיר שוקל הורדת מסים

טוען: אין הצדקה לפטור ממס על דמי הבראה

מאת כופרו הכלכלי של „הארץ"

...ר האוצר מר ספיר שוקל „באופן ...י ביותר „הורדה נוספת בשי־ ...י המסים הישירים, לקראת שנת קציב 1973/72" — אמר אתמול ה־ ...נה על הכנסות המדינה, מר משה דרפר, ביום עיון על בעיות מסים ...ערך בתל אביב בטעם ארטס. הוא ...ר כי בימים אלו הולו כשרדי ה־ ...שלה בדיונים ראשונים להכנת ...ציב השנה הבאה.

...ר נוידרפר אמר כי הוא מסכים ...ויה להמלצות ועדה אשר להקי־ ...את שיעורי המס הישירים ב־25%. ...ם הדבר חייב להעשות יחד עם ...נת מס ערך מוסף, כיון שאין אפשרות להפחית את סך המסים.

הממונה על הכנסות המדינה אמר כי אין הצדקה לתת לשכירים בלבד פטור ממס הכנסה על דמי הבראה ושעות נוספות, ולקפח לרעה את העצמאיים. הוא סבור שיש לבטל פטורים אלו, ובמקום זאת להגדיל — כנראה בשיעור מקביל — את הניכוי האישי או הניכוי היציב לכל הנישומים.

מת הטרקטוריסט שנפצע בתאונה

(עת). שלמה אסיאו (35), מבית ...ן, שנפצע בסוף השבוע שעבר ב־ ...ונה בגן־השלושה (סחנה), מת ...צעיו אתר לאהאבול בבילינסון. ה־ ...ח נפגע קשה בראשו כאשר או־ ...ינוס פגע בטרקטור בו נהג.

איגוד העתונאים מכריז על סכסוך בענין שעות נוספות

(ע). — הנהלת האיגוד הארצי של עתונאי ישראל החליטה בישיבתה אתמול לפנות לממונה על יחסי העבודה ולהודיע לו על סכסוך עבודה עם איגוד המוציאים לאור של העתונים היומיים.

הנהלת האיגוד הארצי ייפתה כוחה של משלחת המו"מ לנקוט בסנקציות נגד העתונים בהם לא מופעל סעיף השעות הנוספות. הכוונה של ההחלטה להפעיל סנקציות עד כדי שביתה חלקית או מלאה.

הנהלת האיגוד הארצי קבעה בהחלטתה, כי המדובר אינו בתביעה חדשה, אלא בהפעלת סעיף מהסכם העבודה לשנים 1971/2 בעתונים בהם לא הופעל סעיף זה עד כה.

הקבלנים לשרף:

חמרי בנין מתייקרים; הפועלים דורשים העלאת שכר ב־40 אחוז

מאת אליעזר לוין, סופרו הכלכלי של „הארץ"

חמרי בנין שונים מתייקרים בשבועות האחרונים, ובאחדים מורגש מחסור חמור — מסרו חברי נשיאות מרכז הקבלנים, בראשות מר דוד שפרן, לשר השיכון מר זאב שרף, עמו נפגשו בתל־אביב כדי לדון בבעיות הענף.

כך למשל התייקר לאחרונה מחיר כל כוחד ברזל צלה ב־80 לירה (כ־7%) לטונה, וקיים בו מחסור בשבועות האחרון. בעלי מחסן ומ־ זמים רגילים ב־2 לירות, ובמקומם הנפיסו הורים ב־5 לירה לירודה. מחירי ברזל מרפסים אינו, וכך מקי־ מינים את הקוסר, גורמים הפסדים ללקוחות המבצעים את בניית הפרוייקטים. בלוקים רבים פגומים, וכבר בנצאר יצרנים שהופיע לשוק מה שהם מכנים „בלוק בלתי פגום", אינו בד מתקנים במוצר הזה בד־ הזר גבוה במחיר הרגיל. הקבלנים מסרו כי ענו בשבוע שעבר לבי־ כונה על המחירים בדרישה להדק את ההתייקרויות, אך לא נענו.

בחלט־הסכם־השכר

עוד מסרו הקבלנים, כי זה חד־ שים מתנהל מו"מ מייגע עם עובדי הבנין בענין הסכם השכר החדש. הפועלים דורשים העלאת שכר של 40%, הדבר יביא לייקור הדירות ב־10—15 אחוז. הקבלנים מוכנים להע־ לות את השכר ב־17% לכל היותר. כן דרשו הקבלנים להדק מחדש את המדיניות שלפיה אין לבנות בשי־ רדיב, כי במצב הנוכחי הופכים די־ רות למשרדים.

מר שרף השיב להם הלוהת ה־ קבלנים בשפט לאקוני: „אני לוקח את דבריכם לתשומת לבי". בענין תביעות השכר הזהיר את הקבלנים שלא לשלם מעל הסכם המסגרת, ואמר כי „אם תסכימו להעלאות שכר של עשרות אחוזים, יהיו לכם חיים קשים אתי". עוד אמר כי ביקש להם־ מיך את מפקחי משרדו לבדוק את המקרים של מכירת ברזל, ולהם להם סמכות להגיש תביעות פלי־ ליות.

תוגבל נחיתת מטוסים בשדה דב

לצמצום הרעש

(ל.צ.מ.) — נחיתת מטוסים אזרחיים בשעות היום במסלול בכוונה למערב של שדה דב ונחיתה המיראות בשעות הלילה של מטוסים אזרחיים על אותו מסלול נאסרה לפי הוראת שר התחבורה, מר ש. פרס, במטרה לצמצם את הרעש המטריד את תושבי הצפונית ל'.

דובר משרד התחבורה שמסר על־כך מציין כי בפגישה של ועד התושבים המשתכנים הודיע שר התחבורה כי יוקפד במלואו על ביצוע הוראות אלו. השר הסביר לאנשי הועד כי הפתרון להעברת מטוסי ההראלד מ־שדה דב יוכנא כאשר תושלם בנית מערכת מסלולים אלקטרוניים בנמל לוד. כן הודיע מר פרס כי קיימת תוכנית אלטרנטיבית נוספת — בנית חצי מסלול בים בצורת אצבע לתוך הים מכוונת למערב. התוכנית נמצאת כיום בבדיקה.

עוד אמר השר כי משרדו יעשה אמנם ככל שניתן להקל על הרעש אולם אין מקום להסל את התנופה האזורית בשדה דב עד שימצא פתרון שיתאים לתנופה.

בפגישה נמסר כי מנכ"ל ארקיע, מר ליב ביגון, אסר על הרצת מנועי ההראלד בשעות שבין 11 בלילה ל־6 בבוקר, כדי למנוע רעש.

גב' רנה גוטמן שכוהנה כמנכ"ל משרד מבקר המדינה

הופסקה חברות לביב באגודת העתונאים

הנהלת האיגוד הארצי של עתונאי ישראל החליטה אתמול פה־אחד ל־ הפסיק את חברותו של העתונאי יב־ אל לביב באגודת העתונאים בגלל פגיעה בכבוד המקצוע והאגודה.

הנהלת האיגוד הארצי קיבלה את ההחלטה לאחר דיון ושמיעת ניר קיום של חברי ועדת האתיקה וועד אגודת העתונאים בת"א. ההנהלה אישרה את החלטת ועד האגודה בת"א, שנתקבלה בענין זה בישיבתו מיום 21 ביולי, שבה פורטו העובדות שעליהן מתבססת ההחלטה.

(ראה מאמר בעמ' 11)

סגנית לנשיאות איגוד עתונות נשים

שולמית לבארי, עורכת מדור „ל־ אשה ולבית" של „הארץ" נבחרה ל־ סגנית ראשונה לנשיאה הבין־לאו־ מית של איגוד עתונות נשים. כנס האיגוד נערך באחרונה בפלרמו, סי־ ציליה.

בעקבות משבר בנק אגרי

ועדה ממליצה על הטלת נוהלי פיקוח חדשים על עבודת בנקים והנהלותיהם

הנגיד הורה למפקח להוציא מיד הוראות ביצוע

מאת כופרו הכלכלי של „הארץ"

נגיד בנק ישראל, מר משה זנבר, הורה למפקח על הבנקים להוציא מיד הנחיות בדבר דרכי פעולתו של דירקטוריון מוסד בנקאי, לאור ההמלצות שהגישה ועדה בעקבות בחינת העברת עיסקי בנק אגודת ישראל לבל"ל.

הועדה בהרכב: ד"ר א. להמן — יו"ר, הה"ה ז. התאייב ועו"ד א. קירשנר, המליצה על:

ההוראות — לקבוע הסדרים ש־ יאפשרו למפקח על הבנקים להדיש צמצום הלוואות שנהלן חורג מהי־ קף סביר. להנהיג סדרי דיווח מיד הרים לגבי הלוואה לפקידים בכי־ רים וחברי דירקטוריון ולהבטיח בי־ קורת תקופתית שיטתית של כל תי־ קי האשראי בכל המוסדות הבנקאיים מעל להקף מסוים. לחזק את הסנ־ קציות שבידי המפקח על הבנקים ונגיד בנק ישראל בהקשר להפרשות לחובות מסופקים ותיקון פגמים ב־ ניהול הבנק.

פעולת הדירקטוריון — לנקוט פעולה שתחזק את הפיקוח של דירקטוריון הבנק על דרכי פעו־ לתה של ההנהלה העסקית. מספר ניכר של חברי הדירקטוריון יהיו תו־ שבי הארץ ועל הדירקטוריון להת־ כנס לפחות אחת לחודש. בפניו צרי־ כות להיות מובאות החלטות המת־ ייחסות להשקעות, הלוואות גדולות ללקוחות, והלוואות למנהלים ופקי־ דים בכירים. כן יובאו לפניו הצעות למינוי פקידים בכירים.

מעד לרכישת מניות — תיקון החוק בדרך שימנע בצורה אפקטי־ בית שימוש בכספי הבנק למימון רכישת מניות על־ידי הבעלים.

העברת בנק כושל — להזק את סמכויות הנגיד במקרה שנדרשת פעולה מהירה לשלילת רשיון בנק, או העברת הבעלות.

נפגעי פעולות איבה וספר ישלמו שליש מהמסים העירוניים

(ל.צ.מ.). לפי פניית המוסד לבי־ טוח לאומי הורה מנכ"ל משרד הפ־ נים לרשויות המקומיות לשחרר נפ־ געי פעולות איבה וספר מתשלום שני שלישים של המסים העירוניים.

עוד נמסר כי מתנהל מו"מ עם גורמים ממשלתיים להנהלה פטורים נוספים על נפגעים מסוג זה.

ספיר תוקף בחריפות מנכ"ל הביטוח הלאומי

* „מסית ומדיח"
* „בצפון ת"א גרים גם פועלים"

מאת סופר „הארץ" לענייני מפלגות

בהתקפה חריפה ללא תקדים נגד מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, ד"ר ישראל כ"ץ, יצא אתמול שר האוצר מר פנחס ספיר, בפגישתו עם פעילי איחוד הקבוצות והקיבוצים והקיבוץ המאוחד. במפגש השתתפו גם השר־ רים יגאל אלון, ישראל גלילי וחיים גבתי.

מר ספיר כינה את ד"ר כץ כ־ „מסית ומדיח" על טענתו ש־250 אלף איש בישראל סובלים רעב. „אני קו־ בע כי זה שקר ועלילה", אמר. „לד"ר כץ יש בכלל טבע יפה. היום הוא מדבר לעתונות ומחר הוא רץ ומכחיש מה שאמר אתמול".

לשאלות על הפער החברתי והכל־ כלי ודוחות מלחמה מופרזים, העלו את חמתו של מר ספיר. הוא הכחיש בתוקף כי גדל הפער החברתי והביא נתונים סטטיסטיים, בהם אלה „שצו־ בדו על־ידי אנשי מפ"ם, שאין להם אינטרס להגן עלי", על היקף הבניה, החינוך, השרותים הסוציאליים וכו'.

היקף הבניה בישראל מהגדולים בעולם ואין לו תקדים במדינות ה־ מנהלות מלחמה, אמר. כעת נמצאים בבניה כ־100 אלף דירות „וגם הפו־ עלים תדלו לגור כבר ב־70 מטרי. „משרד השיכון לא בונה בשביל פרומצ'נקו או מושביץ ואפילו לא בשביל הילדים שלי", אמר. „בית שאן של היום לא בית שאן מלפני שנתיים".

נגד שוויונות

כאן הפסיק אותו אחד המשתתפים בקריאת ביניים: „אבל גם צפון תל־ אביב של היום זה לא צפון תל־אביב מלפני שנתיים". מר ספיר השיב ב־ רוגז תוך דפיקה אגרוף בשולחן: „אני קובע כי הפער קטן! בצפון תל־אביב גרים היום גם פועלים. אני לא מאמין בשוויונות. אם יהיה בי־ רור על מה שרוצה באמה בן־אהרון, אני אוכיח שזה לרעת הפועלים. לא אני המצאתי את צ'ילה ויוגוסלביה. ביוגוסלוויה שעון יד זה מותרות בשביל פועל".

מר ספיר מסר כי באותם הסכמי עבודה שנחתמו עד עכשיו יש העל־ את שכר של כ־20 עד 28 אחוז. „אם בצטרך לתת רק חלק ממה ש־ דורשים הפרופסורים, המהנדסים ו־ אחרים, אני לא אהסס להביא הצעה להעלות מיסים", אמר.

עקורי איקרית: מכה קשה

מכתב גלוי

עקורי איקרית שלחו את המכתב הגלוי הבא אל נשיא המדינה זלמן שזר, ראש הממשלה גולדה מאיר, שרי הממשלה, חברי הכנסת, אנשי הרוח ואזרחי המדינה.

במכתב הגלוי נאמר: החלטת ה־ ממשלה שנתקבלה ביום א' 23.7.72 האוסרת עלינו אנו עקורי הכפר איק־ רית לשוב לכפרנו היוותה אכזבה גדולה ומכה קשה עבורנו.

ציפינו כי הצדק בישראל ייעשה והיינו בטוחים שלא ייתכן שהממש־ לה תקבל את ההחלטה הנ"ל. וזאת מכיוון שבתור אזרחים נאמנים למ־ דינה בטוחים היינו, כי תוחזר לנו זכותנו הקדושה הנ"ל אחרי ציפייה של עשרים וארבע שנים.

ב־1948 קיבלנו בבתינו באיקרית את חיילי צה"ל בצורה חגיגית. כא־ שר ניתבקשנו לצאת מן הכפר בימים ההם, הובטח לנו ע"י צה"ל כי נשוב לכפר כעבור שבועיים. ההבט־ חה ניתנה לנו לפני שהועלנו למכו־ ניות של הצבא ואנחנו קיבלנו את מילת הכבוד של צה"ל.

במשך עשרים וארבע השנים ש־ עברו לא הפסקנו מלבקש לחזור ל־ כפרנו. דרשנו לבצע את פסק הדין של בית הדין הגבוה לצדק משנת 1951 הפוסק להחזירנו לכפרנו.

הובהר לנו כי ראש הממשלה קיב־ לה מידע מוטעה ולא נכון לפני קב־ לת ההחלטה האוסרת עלינו לשוב לכפרנו. מר ראובן אלוני טען בפני הממשלה כי בשנת 1948 היו ב־ איקרית רק שמונים משפחות וכי ארבעים משפחות עזבו את המדינה. כמו כן טען הוא כי ששים ושבע משפחות מבין שמונים משפחות ה־ גיעו לידי הסכם עם הממשלה וקיב־ לו פיצויים או קיבלו אדמות חדשות תמורת אדמותיהן באיקרית.

המידע שנימסר לממשלה ע"י מר אלוני הוא ללא ספק מוטעה! הא־ מת היא כדלקמן:

אף משפחה מאיקרית לא עזבה את הארץ לפני או אחרי קום המדינה. מספר המשפחות שלא הסכימו ל־ הגיע להסכם עם הממשלה הינו 126 המונות כ־616 אנשים. מה"כ של אלה שהגיעו להסכם עם מקר־ קעי ישראל הוא 31 משפחות בלבד!

שטח אדמותיהם של התושבים ש־ הגיעו להסכם עם מקרקעי ישראל הינו כ־400 דונם. אמת נוספת שב־ רצוננו לציינה היא כי הרשויות ה־ נוגעות בדבר התוודו בפני הוואתיקן, באמצעותו של הארכיבישוף הגא קילדאני ובמיסמך רשמי כי שטח האדמות של תושבי איקרית שלא הסכימו לשום הסכם עם הממשלה מגיע ל־4500 דונם.

אנו מאמינים כי עשינו יותר מ־ שחייב האזרח לעשות. הבטחנו ל־ ממשלה כי הננו מוכנים לוותר על אדמותינו שניתנו לקיבוצים ולמו־ שבים. אמרנו שאנחנו ויהודי המו־ שבים הננו אחים ושאנחנו מוכנים להתחלק, ולחיות חיי אהבה, אחווה וידידות אם יוחלט להחזירנו לכפרנו ולשאר אדמותנו.

איננו מאמינים כי בטחון המדינה ייפגע מהחזרתנו לכפרנו.

אנו חוזרים ומכריזים בקול רם כי הננו אזרחים נאמנים למדינה וכי לא ייתכן שנהווה, בשום אופן ו־ פנים, כל מיטרד שהוא על ביטחון המדינה שלנו.

אנו מזכירים כי מספר לא מבוטל של בנינו שירתו ועדיין משרתים ב־ שורות צה"ל ומישטרת ישראל. חלק מהם אף נפל במילוי תפקיד וחלק חי היום כבני צה"ל.

אדונים נכבדים,

אנו פונים אליכם כי תדונו מח־ דש במצפון ער ובכובד ראש ואח־ ריות מלאה בבעייתנו הכאובה וכי תתרמו ותפעלו ותעשו כמיטב יכול־ תכם לשנות את החלטת הממשלה הנ"ל אשר ניתקבלה כתוצאה ממידע מוטעה שנימסר לראש הממשלה ו־ לשרים.

בהזדמנות זו, הננו לב להביע את תודתנו העמוקה לעיתונות הישרא־ לית ולכל אזרח ואזרחית אשר עמדו לצד דרישתנו הצודקת לחזור ל־ כפרנו ובזה הם נילחמו למען הצדק. אנו ממשיכים לבקש מהם להוסיף ולתמוך בנו, למען ביצועו של פסק הדין של בית הדין הגבוה לצדק, גם ברגעים קשים אלה.

איננו מתנגדים למינויה של וע־ דה, הן רשמית והן ציבורית, אשר תדון באופן יסודי ומציאותי בבעיה הקשה ואשר תעמיד את הממשלה והציבור על מצבנו החמור.

אנו מתפתלים מכאב. המכה היא עצומה. ואף על פי כן ולמרות מה שנעשה לנו, אנחנו עוד מאמינים ומקווים כי יישמעו קולות המצפון, הצדק והאמת ויהדהדו: „יתוקן ה־ עוול שנעשה לתושבי איקרית". לא אבדה תקוותנו.

כל תושבי איקרית
כל עקורי איקרית

כפר ראמה 14 יולי 1972

שודדי הבנקים ייאלצו להמתין

מאת אבי ולנטין, כופר „הארץ" לענייני משטרה

שודדים שיאיימו בקרוב על קופ־ אים בבנקים, ייאלצו להמתין עד חצי שעה ברגע פתיחת הכספת ב־ כפתה עד שיוכלו להגות בבטחות הכספת, בעקבות התקנת מנגנוני הש־ היה — טיימארים — בדלתות הכ־ ספות.

כדי לשכנע את השודדים שאין ביכולתו של הקופאי לפתוח את הכ־ ספת בגלל מיתקן מנגנון השהייה, יופעל ביד עם הפתיחה הראשונה של הכספת שלט ובו יהיה כתוב: „המתן! הכספת תיפתח בעוד עש־ רים דקות". (דוגמא בלבד).

מנגנון זה יגרום בעיות מנהליות לעובדי הבנקים, שכבר הודרכו כיצד לפעול. ההגבלה בפעילות הבנקים לא תהיה משמעותית, בעוד שמידת הביטחון — תוגבר. נסיונות בסדרה כבר נעשו והיא נמצאה מתאימה.

נוסף למנגנון ההשהייה הותקן, תוך זמן קצר, בכל הבנקים מערכת אזעקה משוכללת שהציוד בשבילה נרכש על ידי משרד התקשורת בשי־ ייק. המערכת נקראת אוטופון. הי־ עיקרון שלה הוא: חיבור ישיר של כל הבנקים למוקד המשטרה. כל סניפי הבנקים באזור תל־אביב יחוב־ רו למוקד במטה המחוז. הבנקים באזורים אחרים יחוברו למוקד הק־ רוב של המשטרה.

גם מערכת אזעקה זו נבדקה ונמ־ צאה אמינה מאד. מספר אזעקות השוא — אפסיות, ולא ניתן לחבל במערכת. גם אם ינותק חיבור הכבי־ לה למוקד המשטרה, יופעל אזעקה שיתריע על מצב בבוקר וב־ צורה בחשב יתקבלו נהגים על הבנק — כמו, לתובנה, הדרכים המהירות להגיע אליו בהתאם לעומס התנועה בכל שעות היום.

מגמה לתגבר המשטרה בת"א

מאת סופר „הארץ" לענייני משטרה

תיגבור היחידות המבצעיות של המשטרה באזור תל־אביב — זו המגמה המסתמנת בדיונים בצמרת המשטרה, ואשר תוגבש אחרי חילו־ פי הבכירים בתחילת החודש הבא.

המטרה היא להגדיל את המחוז הדרומי של משטרת תל־אביב כדי להלחם בכל הפשיעה הגואה. תקן מפלג 1 (העיקרי) במחוז הדרומי — 93 איש. הסיור — 25 שוטרים.

חילופי גברי

למרות שעוד אין אישור רשמי לחילופי הגברי בצמרת המשטרה נראה שניצב דוד עופר, מפקד המ־ חוז הדרומי, יתמנה להפקיד במפקד המחוז תל־אביב במקום ניצב יהודה פראג הפורש מהשירות. הם ניצב אהרון שלום יתמנה כנראה למפקד המחוז הדרומי. לתפקיד מפקד המ־ חוז הצפוני יתמנה כנראה מפקד מש־ מר הגבול, ניצב שכמון אנכי. במ־ קום אהרון שלא נקבע להפקיד ה־ מפכ"ל.

עו"ד של משפחת אוקמוטו ייפגש הבוקר עם קוזו

מגילת־קלף לקריצ'מן

מאת אבי ולנטין, סופר „הארץ"

עו"ד מיפאן, מר מצ'יו טסוקו, יפ־ גש הבוקר עם הרוצח היפאני קוזו אוקאמוטו, ויביא לו מכתבים מבני משפחתו. יצטרפו אליו אנשי שגרי־ רות יפאן ועו"ד מקס קריצ'מן שהגן על הרוצח במשפטו.

מר טסוקו הגיע במפתיע, ונפגש אתמול לשיחה ארוכה עם מר קרי־ צ'מן. מר טסוקו, המייצג את משפ־ חת אוקאמוטו ביפאן, הביע בפני עמיתו הישראלי את הערכתו למש־ פט בישראל, ובעיקר לתוצאות מש־ פט אוקאמוטו. הוא הביע צער על כי אוקאמוטו לא השמיע אף מלה אחת של חרטה על הרצח. הוא הגיש למר קריצ'מן מגילת קלף, ובה דבר־ תודה על מאמציו — מתנת לשכת עורכי הדין ביפאן.

ועדת פריאר ממליצה להחליף הנהלת האופרה

מציעה לשנות המיבנה, להקים אופרה קמרית; עובדי המוסד: חטא לאמת

מאת סופר „הארץ" בת"א

מסקנות מרחיקות לכת להחליף את הנהלת האופרה הישראלית, ולשנות את מיבנה המוסד, הועברו לדיון ב־ מועצה לתרבות ואמנות, לאחר ש־ ועדה בראשות י. פריאר הגישה מס־ קנותיה בענין זה לשר החינוך מר יגאל אלון.

האופרה שזכתה בשנים האחרונות לביקורת חמורה הן בציבור הצי־ בורי ובמקרים רבים גם בציבור ה־ אמנותי, דורשה מצידה מהממשלה ומהעירייה הגדלת התמיכה, מציאת אכסניה מתאימה לאחר פינוי המיב־ נה הנוכחי. במיברק התתום בידי „נציגי כל אמני ועובדי האופרה ה־ ישראלית" אל גב' לאה פורת, מנ־ הלת המדור לאמנות ותרבות במשרד החינוך טוענים התתומים, כי מסק־ נות הועדה הם „חטא לאמת" וכי ידעו כבר לכן הפגישה הראשונה עם חברי הועדה כי בכוונתם להמ־ ליץ לחסל את האופרה ולתת את תקציבה לפילהרמונית ולגורמים א־ חרים. „על כן ברצוננו להפנות ת־ שומת לבך כי היה לא יהיה הדבר כל עוד מאות משפחות, וביניהן רבים עולים חדשים, מתפרנסים מ־ המפעל התרבותי היחיד שנותר ב־ מדינה..."

מסקנות הועדה מוגדרות על־ידי החתומים על המברק כ„סילוף חסר אחריות", ולטענתם מבוססות על „רכילות".

בין שאר מסקנות הועדה נאמר כי לדעת חבריה תרומה כספית בלבד להקלת המצוקה הכספית של ה־ אופרה לא תפתור את בעיותיה אף כי יש להוקיר את תרומת גב' אדיס דה פיליפ. לדעת הועדה המבטר ב־ אופרה מבוסס על הפחדה והשלטון היחידני שאין בהם כדי לבסס הד־ רכה אופראית והבקרה. המלצות הועדה כוללות שנה אופראית בת ששה שבועות בניגוד לעונה ארוכה המבוצעת כמעט על פני כל חודשי השנה כנהוג על ידי הגב' דה פיליפ, שיתוף כוחות מוסיקליים, הקמת סדנת אופרה וקיום אופרה קא־ מרית, במסגרת תקציבית סבירה.

בנין האופרה נמכר למשקיעי חוץ לשם הקמת בית מלון. העיריה וה־ ממשלה התחייבו לפנות את האופרה עד 1976.

ועדת הכלכלה מציעה להגביר שיווק עוף קפוא

(ל.צ.מ.) — ועדת הכלכלה של הכנסת הניחה אתמול על שולחן הכנסת את מסקנותיה על המצב בע־ נף הבשר. הנושא נבדק בעקבות שתי הצעות לסדר היום של חברי הכנסת י. הורוביץ וא. זילברברג.

במסקנותיה ממליצה הועדה על נקיטת שורה של צעדים בייצור ושיווק פטמים ותרודים כדי למנוע תנודות תפרשים ניכרים במחיר וב־ היצע בעונות השונות.

בין השאר ממליצה הועדה להגיע לקביעת מיכסות תקופתיות, בהתאם לתקופת הגידול, כלומר מיכסה תלת־ חדשית בפטמים ומיכסה חצי שנ־ תית בהודים.

כן ממליצה הועדה על הגברת תוד־ עת הצריכה של עופות מוקפאים בקרב עקרות הבית, על ידי שיפור המוצר לפני איחסונו בבתי הקירור, מבחינת גודל, אריזה וסימון המחיר הסביר.

בהמלצה אחרת מבקשת הועדה ב־ גורמי התברואה במשרד הבריאות וברשויות המקומיות לשמור על סדרי הפיקוח הווטרינרי תוך ביקורת קפ־ דנית ומתמדת.

הועדה גם סבורה, לאור ההסבר־ רים שקיבלה, כי ההשגחה על הכש־ רות צריכה להיות כלל־ארצית ולא מקומית, כפי שהיא כיום. הסדר כזה יביא, לדעת הועדה, גם לייעול השיווק.

סיירת תברואה בר"ג

מאת סופר „הארץ" בגוש דן

סיירת תברואה נייחת תופעל ברמת־גן החל מיום א'. על הס־ יירת ייחנו סטודנטים באוני־ ברסיטה בר אילן שילבשו מדים ויוסמכו לרשום דוחו"ת נגד ע־ ברייני תברואה. הסיירת תפעל בשעות אחר הצהרים והערב ה־ מוקדמות במטרה למנוע זיהום חוצות העיר על ידי הרוכבים ב־ שעות שהפיקוח העירוני אינו פועל.

* ברגע שהתכלה בניה בבניין שהיה שייך למלך הפלאפל ברחוב פרנקפורט 35 בתל אביב, הגיעו לקה הפיקוח בצעדים לכבוש — הודיע אתמול מנהל מטעתו של כ"ס ראש העירייה אריאל צפרד, בת־ גובה לבקשת דיירי הסביבה שהש־ לי השב כי כבישם במקום ליש־ מק אשר הפעלתו הפגע בשנתם עד שעות מאוחרות בלילה.

* בנמל חיפה החל בהרכבת מנוף גשר, ראשון מסוגו בארץ, המי־ יועד לפריקת מכולות וטעינתן לא־ ניות. הוא יופעל לקראת סוף השנה.

סבון מיוחד לקיץ ממש־ פחת סבוני באלי בתר־ ספת TBS המונע הווצ־ רות בקטריות. באלי פרש מונע את ריחות הגוף על ידי הרחקת חיידקים גרם־חיוביים וגרם־שליליים. ככל ש־ תרבי לרחוץ גופך בבאלי פרש תווכחי שאין כמו־ הו להרגשה רעננה.

באלי פרש — סבון בריאות: באקלים שלנו עורך זקוק להגנה בפני אבק, יובש וריחות זיעה. באלי פרש סבון מרענן מיוחד לימות הקיץ החמים בעל ניחוח משכר, מונע ריחות זיעה.

באלי פרש — סבון מותרות: ניחוח בושם מעודן — קצף רך ומלטף, מחטא מזיהום ומונע ריחות זיעה. מעניק הרגשה רעננה משך שעות ארוכות... באלי פרש הסבון המרענן החדש לימות הקיץ.

באלי פרש — סבון תענוגות: עורך רך ועגוג, ריחך משכר, את בטוחה שריחות הזיעה לא ישובו משך שעות רבות — כל זאת הודות לבאלי פרש, הסבון המרענן החדש לימות הקיץ.

באלי פרש סבון נפלא — שי לכל המשפחה

שחם לבינסון איילון

סלע — חברה לבטוח בעמ

סוכן הביטוח של "סלע" המצויד במידע מעודכן אינו "מוכר" ביטוח מנהלים, הוא "תופר" אותו לפי מידת המבוטח. "סלע" חברת הביטוח שלקוחותיה המרוצים מעידים עליה יותר מכל.

המשרד הראשי: רח' אחוזת בית 6, תל־אביב, טלפון 53181 (10 קוים).

לך על ביטוח! ...בטח ב"סלע"

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

תודתנו
לכל אלה אשר השתתפו בצערנו
על מות אמנו היקרה
מרים שרה מוזס ז"ל
משפחת מוזס

מתאבלים על מות
גב' **פני פונר־שפהרד**
בשיבה טובה

בניה: דן שפהרד ומשפחתו, סביון
עזרא שפהרד ומשפחתו, כרכור
בתה: רות דוידסון ומשפחתה, סרינסי, אנגליה
ומשפחות: בדש, היימן וליפזיץ

הלויה תצא מבית המנוחה רחוב הנשיא, כרכור, היום, יום ששי, 28.7.72 בשעה 11.00 לפנה"צ

למאיר לוי היקר

אנו משתתפים בצערך ובצער משפחתך בהלקח מכם
אמכם היקרה ז"ל

ההנהלה ועובדיה
בנק לאומי לישראל בע"מ
סניף טרומפלדור

במלאת שלושים לפטירת יקירנו
ד"ר א. א. ויינברג ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו בהר המנוחות ביום ראשון, י"ט מנחם־אב תשל"ב, 30.7.72 בשעה 4.30 אחה"צ

בו ביום בשעה 6.30 אחה"צ תתקיים **אזכרה** בבית הכנסת הר־אל, רח' שמואל הנגיד, ירושלים
המשפחה

משטרת ישראל — נפת יזרעאל
משתתפים בצערם של
רס"ל נסים בן משה
ושוטרת
הרצליה בן משה
במות עליהם האשה / האם
פרידה בן משה ז"ל

במלאת שלושים לפטירת המורה ומורה לפתוח קול
מרים שלמונית ז"ל
תתקיים אזכרה ביום א' 30.7.72 בשעה 8 בערב בכתלי הקונסרבטוריון ברחוב הפרסים 9 חיפה.
תלמידיה, ידידיה, ומוקירי זכרה מוזמנים.

הקונסרבטוריון ע"ש ס. רובין, חיפה

חברת פלתורס
משתתפת בצערו העמוק של
מר נורמן מ. ג'קובס ומשפחתו
על מותו באנגליה של אחיו היקר
אלכסנדר ס. ג'קובס

במלאת שלושים לפטירת יקירנו
עו"ד **מרדכי יפה** ז"ל
נעלה לקברו ביום ראשון, י"ט באב תשל"ב בשעה 5.30 אחה"צ (30.7.72)

לאזכרה וגלוי מצבה

תודה מקרב לב לכל
אשר השתתפו באבלנו
והביעו לנו נחומים
המשפחה

נפגשים ליד השער הראשי בבית העלמין בחולון
אוטובוס מיוחד יצא מבית המנוח
רחוב ורבורג 6 תל־אביב בשעה 4.30

לחברנו **אריה דוידזון**
קבל נא השתתפותנו באבלך על מות אמך
נחמה ז"ל

הועד וחבר העובדים
במשרד מבקר המדינה

במלאת שנה לפטירת יקירנו
ד"ר **צבי רייבנבך** ז"ל
תיערך אזכרה ליד קברו
ביום ראשון י"ט אב תשל"ב (30.7.72), בשעה 14.30 בבית העלמין בסיכון ותיקים
המשפחה

למשפחת מנלזון היקרה
אתכם בצערכם הכבד
על מותו של ידידנו המסור והאהוב
נחום מנלזון ז"ל
משפחת חרל אהרן, חיפה

במלאת שנה לפטירתה של יקירתנו
איטה זיידלר ז"ל
נעלה לקברה
בהר־הזיתים ביום ראשון, י"ט באב, 30 ביולי 1972
אוטובוס מיוחד יצא מבית המנוחה, ברחוב שמואל הנגיד 2, ירושלים בשעה 3.30 אחה"צ.
המשפחה המתאבלת

לשופט **אלי גלסנר**
משתתפים בצערך במות
אמך
שופטי בית המשפט המחוזי
ובתי משפט השלום
במחוז הדרום

במלאת שנה לפטירת בעלי, אבינו ואחינו היקר
צבי שקד ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום א', י"ט אב תשל"ב 30.7.72 בשעה 4.30 אחה"צ בבית העלמין הישן בשכונת בורוכוב
נפגשים על יד שער בית העלמין
המשפחה המתאבלת

לאלברט פוגל
השתתפותנו הכנה באבלך
במות
האב ז"ל
נתיבי אויר אולימפיק
ההנהלה והעובדים

ביום הי"ט לאב אנחנו מוסיפים 20 שנה לזכר
בעלי, אבינו וסבנו
אליעזר זילברמן
(לזכר מורינו)
המשפחה

למר דוד דינרי
רותי ויצחק, שרה וצבי וב"ב
אתכם באבלכם בהלקח מכם
אם המשפחה ז"ל
רחל ואליהו חרפק
בשם כל המשפחה

למשפחת סנובסקי
אתכם באבלכם במות ראש המשפחה
יצחק סנובסקי ז"ל
פילוט רדיו (ישראל) בע"מ
ההנהלה והעובדים

דיסקונט להשקעות ועיסקת אלסינט

בשוקי ההון והכספים
מאת מרדכי צבי

עולם הבורסה ידע הרבה סיפורי הצלחה. הפעם נפל בחלקה של חב־רה ישראלית לטעום את הטעם ה־מתוק של הצלחה פיננסית מסחר־רת, בלתי רגילה במושגי המשק ה־ישראלי.

לחברת דיסקונט להשקעות חברה בת בשם אלרון. זו התפתחה בשנים האחרונות בקצב מהיר עד שהפכה קונצרן של חברות בתחום האלקט־רוניקה. לקונצרן זה שייכת חברת בת בשם אלסינט. זו הוחלה להתפ־תח לפני כארבע שנים ולעסוק ב־יצור מיכשור מדעי ורפואי גרעיני. הון המניות של אלסינט 2.25 מיליון ל"י. דיסקונט להשקעות מחזיקה ישירות 170 אלף ל"י ובאמצעות אלרון 1.1 מיליון ל"י נוספים. עתה עומדים להנפיק בארה"ב 400 אלף מניות של אלסינט וכל מניה תימכר ב־10 דולר כלומר ב־42 ל"י או לפי שערי הבורסה התל־אביבית לפי 4,200.

כתוצאה מפעולה זו יהיה לדיס־קונט להשקעות רווח הון מידי של 4.2 מיליון ל"י. שכן האמיסיה כוללת מכירת 100 אלף מניות של אלרון. ואולם לפי השער בארה"ב יוצא כי חלקה של דיסקונט להשקעות באל־סינט מוערך ב־12 מיליון דולר או כ־50 מיליון ל"י. הרי שהשקעה זו עולה על כל ההון של דיסקונט להשקעות.

אין תימה, איפוא, כי בקונצרן דיסקונט מהרהרים באפשרות הנפ־קת מניות נוספות של מפעלים ה־שייכים לדיסקונט להשקעות ב־ארה"ב.

הצלחת אלסינט עשויה לגרום ל־שינוי מרחיק לכת גם בתודעת שאר הגורמים הפועלים בבורסה הישרא־לית. אין לצפות כמובן שאצלנו ישלמו בעד מניה שערכה המאזני 1.5 ל"י 42 ל"י. אך מספר מקרים ש־אירעו לאחרונה מלמדים כי ברכי־שות גדולות משלמים מחיר הגבוה מזה שהוערך בבורסה. כך, למשל שילם בעד מניות כבלים חוטי חש־מל לפי 180 כלומר ב־25 נקודות יותר מן השער בבורסה. עבור מניות אפריקה להשקעות שולם לפי 420 כלומר ב־80 נקודות מעל לשער ב־בורסה.

מניות הכשרת הישוב

מושפעות בכיוון דומה הועלו ה־שבוע בחוגי הבורסה ביחס למניות הכשרת הישוב. אתמול נמסר על זימון אסיפה כללית מיוחדת שתאשר הגדלת ההון הרשום של החברה. ה־ידיעה באה לאחר שמועות שרווחו קודם לכן בדבר הנפקת אמיסיה של החברה. אולם עתה הורחב מעגל הניחושים. יש הטוענים כי גיוס ה־הון הוא רק שלב ראשון בשורה של עסקות הקשורות בחברה זו ה־נחשבת לעתירת נכסים קרקעיים.

בדרך כלל השפיעו שמועות אלו לטובה על השוק שעמד ברוב ימי השבוע במגמת עליה. מבחינה מכ־נית שמר חלקו של שוק המניות: נסתיימו שתי אמיסיות גדולות הש־קעות בנק דיסקונט וקרן בדולח. ה־כספים שגויסו, בעיקר על ידי קרן בדולח יופנו להשקעות במניות. עד להנפקה הבאות פנוי השוק לפעי־לות שוטפת והוא עומד בסימן הגב־ברת הנזילות במשק. המחזורים ה־יומיים עלו על ממוצע של 3 מיליון ל"י.

שוק אגרות החוב נחלש בסוף ה־שבוע, בעיקר בצמודים משני המד־דים: למדד ולדולר. נראה כי על צמודי המדד השפיע בעיקר הירידה במדד המחירים וחוסר הודאות לגבי התפתחות המחירים בחודש זה. ה־דולר נתייד ירד אתמול באגורה נו־ספה ל־4.33 המחזור 18,000 דולר. בשוק השחור נסחר הדולר לפי 4.45 — 4.47 ל"י. הזהב לפי 9,500 ל"י הק"ג.

מדד שערי המניות
בבורסה התל־אביבית
100 — 31.3.67

	27.7.72	26.7.72
כל המניות	248.65	248.59
כספים וביטוח	190.71	189.72
מקרקעין	242.70	241.09
תעשיה ומסחר	387.91	387.41
חברות להשקעה	204.52	203.26
חברות נפט	230.73	228.54

חותם־עופרת על מנועי אוטובוסים
מאת כתב „הארץ" לעניני תחבורה

נוכח ריבוי פליטות עשן על ידי אוטובוסים מעל לשעור המותר, החל־לט במשרד התחבורה לחייב גם את חברות התחבורה להחתים בחותם עופרת את משאבות הדלק במנועים לאחר כיוונן הנכון.

המגמה היא למנוע מנהגים כיוון מחודש של משאבת הדלק כדי לקבל תאוצה ומהירות גדולה יותר, הגור־מות גם לפליטת עשן גדולה יותר. וכן למניעת אפשרות של החלפת משאבות בדרכים על ממונאים בלתי מוסמכים וללא בדיקות. כיוון המש־אבות וההחתמה תיעשה גם להבא על ידי מכונאי אגד־דן, שהם בעלי הסמכה לכך ממשרד התחבורה.

ביצוע ההחלטה דורש תיקון בחק־נות למניעת זיהום אויר הנתונות ל־סמכות משרדי הפנים והבריאות.

אחרי 3 שנים
„מיתרסים" יוקרן בטלוויזיה
מאת סופר „הארץ" בירושלים

הסרט „מיתרסים", העוסק במשבר המזרח תיכוני מנקודת מבטן של משפחה יהודית ומשפחה ערבית ב־ארץ, שהוכן בשביל הטלוויזיה לפני יותר משלוש שנים אך הוקרנו גם־נעה, יוקרן בתוכנית „השעה השלי־שית" ביום שלישי הבא.

הסרט, שצולם בידי רם לוי הנ־פק בידי מהמוד אבו באקר, היה גנוז באורכיון הטלוויזיה מאז הופק. מדי פעם רצו יזמיו להקרינו אך הממונים עליהם גרסו כי הנושא ר־גיש מדי וכי עדיין אין השעה מתאי־מה לכך. הסרט מביא את סיפורן של המשפחות בהקשר לקרע היהודי־הערבי מאז 1948. הקרנתו במסגרת „השעה השלישית", שתעסוק ביחסי יהודים־ערבים, אושרה שלשום לאחר דיונים ממושכים בהם השתתפו גם גורמים ממשלתיים. אורך הסרט 60 דקות.

איקרית ובירעם

בישיבה של האחראים על מער־כות החדשות ברדיו ובטלוויזיה של־שום סוכם כי אמצעי התקשורה ה־ממלכתיים לא ימשיכו לעסוק בסי־קור פרשת איקרית ובירעם אלא אם יתרחשו בהקשר זה אירועים חשו־בים.

נחנק למוות

חמצי בה, 27 (ע). אייל צור (5) מקבוץ חמצי־בה, נחנק למוות אור לאתמול לאחר שנתקף בעוית קוצר נשימה. נסיונות הורין ואנשי הקיבוץ להצילו עלו בתוהו. הילד הוא בנו של קצין במשמר הגבול.

נהרג ממכת אבן בסכסוך שכנים

צבדאללה־איסמעיל אלבסטי (70) מכפר בית אולה שבאיזור חברון, נרצח אור לאתמול במכת אבן בקטטה שפרצה בין שתי משפחות על רקע של סכסוך קרקעות ובנייה. המשטרה עצרה חמישה אנשים.

תנועת מטוסים בלוד
יום שישי

נחתים:
אל־על (464) ב־00.40 מרומא; מ.ח.אי (S11) ב־04.10 מארה"ב, המזרח הרחוק; איירפראנס (183) ב־04.30 מסייגון, הודו, מטהראן; אל־על (100) ב־06.10 מניו יורק; בי.אי.אי. (504) ב־11.30 מקנדה, רומא; אל־על (200) ב־11.45 מניו־יורק; אל־על (386) ב־12.00 מאיסטנבול; אליטאליה (738) ב־12.15 מרומא; מ.ח.אי (740) ב־13.25 מארה"ב, פרנקפורט; אל על (252) ב־13.35 מניו־יורק, פאריס; מ.ח.אי. (888) ב־13.40 מניו־יורק; סייפרייר (302) ב־13.50 מניקוסיה; אל־על (410) ב־14.05 מאתונה; אל־על ב־14.50 מניו־יורק, לונדון; אל־על (164) ב־15.00 מניירובי, אדיס אבבה; אל־על (464) ב־15.30 מרומא; מ.ח.אי. (S10) ב־15.35 מבוסטון, פאריס, רומא; אל־על (264) ב־16.10 מניקוסיה; מ.ח.אי. (840) ב־16.30 מארה"ב, רומא, אתונה; איירפראנס (194) ב־16.40 מפאריס; סוויסאייר (330) ב־17.05 מציריך; אליטאליה (746) ב־17.40 מרומא; בי.אי.איי. (482) ב־19.15 מלונדון; איירפראנס (138) ב־21.10 מפאריס, אתונה; סוויסאייר (336) ב־23.35 מז'נבה.

ממריאים:
אל־על (163) ב־02.00 לאדיס אבבה, ניירובי; איירפראנס (193) ב־05.35 ל־פאריס; מ.ח.אי. (S11) ב־06.00 לרומא, פאריס, בוסטון; מ.ח.אי. (741) ב־06.50 לפראנקפורט, ניו־יורק; אל־על (401) ב־07.10 לז'נבה, ציריך; סוויסאייר (331) ב־07.20 לציריך; אל־על (361) ב־07.50 לאיסטנבול; מ.ח.אי. (841) ב־07.40 ל־אתונה, רומא, ארה"ב; אל־על (463) ב־08.00 לרומא; אל־על (23) ב־08.15 לפאריס, ניו־יורק; אוסטריאן (502) ב־08.25 לוינה; אולימפיק (302) ב־08.30 לאתונה; איירפראנס (139) ב־08.40 ל־אתונה, פאריס; אל־על (409) ב־09.20 לאתונה; בי.אי.איי. (483) ב־09.25 ל־לונדון; מ.ח.אי. (801) ב־09.30 לאתו־נה, פאריס, ניו־יורק; אל־על (263) ב־10.40 לרומא, ניו־יורק; אל־על (465) ב־11.10 ללונדון; סי.פי.איי. (206) ב־12.45 לרומא, מונטריאול; אל־על (303) ב־13.00 לניקוסיה; אליטאליה (739) ב־13.00 לרומא; סייפרייר (308) ב־14.30 לניקוסיה; אל־על (467) ב־14.45 לפינ־כן, פאריס; מ.ח.אי. (810) ב־16.40 ל־בומביי, המזרח הרחוק, ארה"ב; אל־על (462) ב־17.20 לציריך, ז'נבה; סוויסאייר (337) ב־17.55 לז'נבה, צי־ריך; איירפראנס (194) ב־18.00 למזרח הרחוק; אליטאליה (747) ב־18.30 לרו־מא.

יום שבת

נוחתים:
מ.ח.אי. (S11) ב־04.10 מארה"ב, ה־מזרח הרחוק; בי.או.איי.סי. (321) ב־09.00 מטהראן; אליטאליה (738) ב־12.15 מרומא; מ.ח.אי. (740) ב־13.25 מניו־יורק, פרנקפורט; לופטהנזה (634) ב־15.10 מפרנקפורט, מינכן; מ.ח.אי. (S10) ב־15.35 מבוסטון, פאריס, רומא; מ.ח.אי. (840) ב־16.30 מארה"ב, רומא, אתונה; איירפראנס (136) ב־16.55 מ־פאריס; סוויסאייר (330) ב־17.05 מ־ציריך; מ.ח.אי. (806) ב־17.10 מניו־יורק, פאריס, אתונה; בי.או.איי.סי. (322) ב־17.35 מלונדון; אליטאליה (746) ב־17.40 מרומא; בי.אי.איי. (482) ב־19.15 מלונדון; אל־על (478) ב־19.20 מפאריס; אל־על (470) ב־19.25 מלונ־דון, מינכן; אל־על (480) ב־19.45 מ־פרנקפורט; אל־על (472) ב־20.20 מצי־ריך, ז'נבה; אל־על (304) ב־20.25 מ־ניו־יורק, רומא; אל־על (452) ב־21.10 מפאריס; אל־על (474) ב־21.20 מאמ־סטרדם; איירפראנס (182) ב־21.40 מ־פאריס, רומא; אל־על (476) ב־21.45 מלונדון; אוסטריאן (711) ב־22.15 מ־וינה.

ממריאים:
מ.ח.אי. (811) ב־06.00 לרומא, פא־ריס, בוסטון; מ.ח.אי. (741) ב־06.50 לפרנקפורט, ניו־יורק; סוויסאייר (331) ב־07.20 לציריך; מ.ח.אי. (841) ב־07.40 לאתונה, רומא, ניו־יורק; אייר־פראנס (139) ב־08.40 לאתונה, פאריס; מ.ח.אי (S33) ב־09.20 לאתונה, ניו־יורק; בי.אי.איי. (483) ב־09.25 ללונ־דון; בי.או.איי.סי. (321) ב־09.45 ל־לונדון; אליטאליה (739) ב־13.00 ל־רומא; לופטהנזה (637) ב־16.00 לפינ־כן, פרנקפורט; מ.ח.אי. (810) ב־16.40 ל־בומביי, המזרח הרחוק, ארה"ב; אייר־פראנס (133) ב־17.55 לפאריס; בי.או.איי.סי. (322) ב־18.30 לטהראן; אלי־טאליה (747) ב־18.30 לרומא; אל־על (289) ב־19.30 לבוקארשט; אל־על ב־23.30 לאמסטרדם, ניו־יורק.

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו
של ראש משפחתנו היקר
יצחק ב"ר **מרדכי סנובסקי** ז"ל

שנפטר לאחר מחלה ממושכת בשנת ה־68 לחייו
הלויה תצא **היום**, יום ששי, י"ז באב תשל"ב (28.7.72) בשעה 11.00 לפנה"צ מבית הלויות הפיזיולוגי רחוב דפנה 5 תל־אביב לבית העלמין בקרית־שאול

המתאבלים:
אשתו: רחל סנובסקי
בנו וכלתו: עו"ד משה ורחל סנובסקי וב"ב
בנו וכלתו: דן ודינה סנובסקי וב"ב
אחותו וגיסו: שרה וצבי זהבי וב"ב
אחיו וגיסתו: זלמן ואנה סנובסקי וב"ב

ומשפחות:
ד"ר אריה רפופורט וב"ב
רחל בורסי וב"ב
ד"ר אלחנן נרקונסקי וב"ב
ד"ר ליאון נרקונסקי וב"ב
יוסף זלמני וב"ב
מהנדס וד"ר גדרו וב"ב
ומשפחת קרלסברון וב"ב

יקירנו
המהנדס יוסף שטילר
רדום — חיפה
איננו

הלויה תצא **היום** יום ו' י"ז באב תשל"ב 28.7.72 בשעה 12.00 מביה"ח רוטשילד חיפה לבית הקברות החדש בכפר סמיר.

אוטובוס יצא מבית המנוח רח' מוריה 92, בשעה 11.30

השרויים באבל כבד אשתו: פנינה שטילר
משפחות: שטילר, רפאלי, רווה (בלסבלג), דיאמנט

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו
פרופ' ד"ר **וילי** (זאב) **הירש** ז"ל
תערך **אזכרה** ביום א', י"ט באב תשל"ב, 30.7.72 בשעה 8.00 בערב בבית ההסא שדי ויבנים 2 חיפה
עליה לקבר ביום ב', 31.7.72 בשעה 15.00.
מתאספים על יד שער בית העלמין חוף הכרמל
המשפחה

ביום ראשון, י"ט באב תשל"ב, 30.7.1972
במלאת שלושים לפטירתו של ראש משפחתנו היקר
בנימין (ניומה) **רוגובסקי** ז"ל
נערוך **אזכרה** וגלוי **מצבה** בשעה 4.00 אחה"צ בבית העלמין החדש ליד כפר סמיר חיפה
אוטובוס מיוחד יצא בשעה 3.30 אחה"צ מכיכר פלומר חיפה
המשפחה האבלה

שערי ניירות ערך בבורסה התל־אביבית
27.7.72

מניות
תעשיה, מסחר ושירותים

השמל (ש)	61.5	—0.5	62
אליאנס ב' (ש)	845		845
אלקו 1 (ש)	123	—0.5	122
אלקו 2.5 (מ)	123		123
אלקטרה 1 (ש)	245		241
אלקטרה 5 (ש)	242	—3	
ארגמן (ש)	376		
ארגמן (מ)	378	+3	378
ארגמן (ר"מ) (מ)	377		380
אתא ב' (ש)	168.5	+0.5	168.5
אתא ג' (ש)	168	+0.5	167.5
אתא משנה (ש)	156		
בית הרכב (מ)	69.5	+1	69.5
דובק ר"מ (מ)	395	+4.5	393
קרור 1 (ש)	356	+5	
קרור 10 (ש)	330	—5	
כבלים (מ)	183.5	+1	183
טו"ב ר"מ (מ)	143		
ספנות (ש)	179	—2	177
כימיקלים (ש)	63	+1.5	64
לא"פ ר"מ (מ)	94.5		94.5
מולר (ש)	183.5		
נחושתן ר"מ (מ)	280	+0.5	
טבע (ש)	890	+9	
טבע (מ)	910	—9	
פיניציה ר"מ (מ)	125.5	—0.5	
מפעלי נייר (ש)	600		586
עסיס ב' (ש)	275.5	—1	270.5
שמן ר"מ (מ)	109	—0.5	109
הצל ב' (מ)	207		
ערד (ש)	131	+1	131
כספים ובטוח			
אוצר שלטון (מ)	137		136
א' ה' ה' (מ)	270		
אוצר לתעשיה (מ)	397	+3	
אי.די.בי. ר"ג (ש)	201	+0.5	201
אי.די.בי. ב' (ש)	223.5		225
בנק אגוד (ש)	241	—1	
אפותקי (מ)	206.5	+1	207.5
אי' בריטי ר"מ (מ)	272	+2	
אי' בריטי (מ)	230	—1	230
דיסקונט א' (ש)	378		380
בנק לחקלאות ר"מ (ש)	94.5	+0.5	
בנק מזרחי (מ)	128.5		130
פועלים (מ)	256	+2	257
פועלים ר"מ (מ)	271	+1	272
בנק כרמל (כ)	139.5		140
לאומי רגיל (ש)	312	+1	313
לאומי חדשות (ש)	307.5		308.5
משכ' בנין (מ)	148		
סחר חוץ (מ)	315.5		
פ' תעשיה 8% (ש)	85		
פ' משכ' (מ)	201.5		
משכ' שכ' (כ)	157.5	—1	160
כלל תעשיות (ש)	172	+1	175
מרכזית ב' (ש)	195		
הסנה (מ)	188	+2	
ו.ק.מ. — 1. (ש)	203		
ו.ק.מ. — 10. (מ)	123.5	+0.5	124
ספחות ר"מ (מ)	187.5	+0.5	
כפתות (מ)	184	—1.5	184.5
סהר ג' (מ)	151.5	—0.5	151
צור (מ)	147		
מקרקעין ופיתוח			
אזורים (ש)	153		156
אפריקה 1 אקס (ש)	310	—110	315
אפריקה 10 אקס (ש)	272	—105	278
הכ' הישוב (ש)	264.5	+5	267
הכ' הישוב (מ)	269.5	+6.5	271
מטעי הדר (ש)	93.5	—0.5	94
ישרס (ש)	155.5		154.5
נ. ובנין (ש)	224		223
מהדרין (ש)	175.5		175.5
פרי אור (ש)	148	—5	152
אנג' — יש' (כ)	123.5		
נאות אביב (ש)	83.5	—1	85.5
נכסים חדשות (ש)	213.5		214
ריאלקו (ש)	126.5	+1.5	126.5
רסקו ר"מ (ש)	105.5	+0.5	106
רסקו (ש)	74.5	+1	73.5
דלק הנפט			
דלק ג' (מ)	182	+1.5	184
דלק (ש)	171.5		174
ירדן א' (ש)	89.5	+2	
חברות להשקעה			
אלגר (מ)	88.5	+1.5	89.5
אלרן (מ)	213.5	—3	216
פועלים (מ)	223	+1	223
יצוא (מ)	87	+1	87
פז (מ)	111.5		112
אמפא א' (ש)	117		118.5
דיסקונט (ש)	214.5		214.5
עוז (ש)	195		192
דיסקונט חדשות (ש)	200	—0.5	200
לאומי (ש)	199	+0.5	200
סחר חוץ (ש)	90		
מזרחי ב' (מ)	109		
פרידן ב' (ש)	82	—0.5	82
כלל (ש)	141		141
שוק חופשי			
נפטא (ש)	73	+1	73
לפידות (ש)	158.5	+1.5	159
לפידות (מ)	178	—2	
מניות בכורה			
אי.די.בי. (ש)	207	+0.5	207
אמישר (ש)	66.5		67.5
7% בנק משכ' לשיכון (מ)	122.5	—0.5	128
6.5% כור (ש)	165		169
7% צים (מ)	256		
מניות הצמודות במטבע חוץ			
אוניקו א' (מ)	78.5	—0.5	
8% אוניקו (מ)	91	—3	
7% פ' התעשיה (ש)	217		
6% פ. התעשיה ג' (ש)	162		
6% פ. התעשיה גג (ש)	98.5		
6% פ. התעשיה גג 1 (ש)	98		
גדית (ש)	66		

אגרות חוב

	סגירה	שינוי
צמודות לדולר		
5% זוטא ים המלח (ש)	אין מסחר	
5% אג"ת ים המלח (מ)	117.5	—0.7
6% חשמל חטיבה ב' (ש)	130	—0.1
חלפסון קלור מאיר 6.5% אג"ת (ש)	84.5	
הולליס 5	119.1	
הולליס 6	119	—0.5
הולליס 7	123	
הולליס 8	102.5	
הולליס 9	102.9	—0.6
הולליס 10	101.9	
הולליס 11	104.4	+0.3
הולליס 13	105.3	+0.6
הולליס 14	105	—0.1
הולליס 15	103	+0.1
הולליס 16	102.2	
הולליס 17	106.2	+0.3
הולליס 18	105.1	—0.5
צמודות למדד קרן וריבית		
מלוה בטחון 1967		
סדרה ד'	172.7	
סדרה ט'	171.9	—0.1
סדרה י"א	173.8	—0.1
מלוה בטחון 1968		
סדרה א'	150.7	—0.3
סדרה ה'	148	—0.4
סדרה מ"א	146.1	
מלוה בטחון 1969		
סדרה א'	142	
סדרה ס'	137	
סדרה מ"א	135.3	
מלוה קליטה 1962 אינדקס 132.6	151.6	—0.4
מלוה קליטה 1963 אינדקס 132.6	220	
מלוה קליטה 1964 אינדקס 138.5	198.6	—0.7
מלוה קליטה 1965 אינדקס 110.1	178	
מלוה קליטה 1966 אינדקס 118.7	148	

החברה לניהול קרנות בנאמנות בע"מ

	מחיר יחידה	מחיר פדיון	מחיר שוק
צבר	225.2	214.8	214.8
ארז	127.2	121.3	121.3
איתן	118.58	—	115.69

הנאמן: בנק הפועלים בע"מ

מחפשים שטח משרדי
למשרד אדריכלים בתל־אביב
דרושים כ־130 מ"ר שטח משרדי בשכירות לתקופה ארוכה
בהצעות לפנות: אקסלרוד את גולדנר,
רחוב הירקון 107, ת"א, טל. 220312.

המפלגה הליברלית
מחלקת הארגון הארצית
פגישות מועצות והנהלות הסניפים
על הנושא: המצב בגח"ל

יום	שעה	מקום	בהשתתפות
יום א' 30.7.72	7.30 בערב	ראשון לציון	הצבי רפאל
יום ב' 31.7.72	7.30 בערב	תל־אביב	ח"כ שמחה ארליך
יום ה' 3.8.72	8.00 בערב	אשדוד	ח"כ פת גדעון
יום ה' 3.8.72	8.00 בערב	אשקלון	שמואל רכטמן
יום א' 6.8.72	8.00 בערב	גבעתיים	ח"כ שמחה ארליך
יום א' 6.8.72	8.00 בערב	הרצליה	ח"כ גדעון פת
יום א' 6.8.72	8.00 בערב	פתח־תקוה	ח"כ תמיר יוסף
יום ד' 9.8.72	8.00 בערב	רמת־גן	ח"כ שמחה ארליך
יום ה' 10.8.72	8.00 בערב	נתניה	ח"כ פת גדעון
יום א' 13.8.72	8.00 בערב	ראשון לציון	ח"כ כץ אברהם
יום ב' 14.8.72	8.00 בערב	נהריה	ח"כ תמיר יוסף
יום ב' 14.8.72	8.00 בערב	זכרון יעקב	פלומין יחזקאל
יום א' 20.8.72	8.00 בערב	צפת	[illegible]
יום ג' 22.8.72	8.00 בערב	רמלה	ח"כ פת גדעון
יום ה' 24.8.72	8.00 בערב	נשר	רפאל הצבי
יום ה' 24.8.72	8.00 בערב	עפולה	פלומין יחזקאל
יום ב' 28.8.72	8.00 בערב	פרדס־חנה	ידידיה באר"י
יום ג' 29.8.72	8.00 בערב	קרית־שמואל	שמואל רכטמן
יום ד' 30.8.72	8.00 בערב	נס־ציונה	דיקמן ליאון

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב, רח' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות לשורה / יום ו': 90 אגורות לשורה

פרקי היום בתנ"ך

● איוב, כ"ו—כ"ח.

המשנה היומית

● נדרים, ה' ו'ו — מ' (א'—ב').

הדלקת הנרות

● ע"ש: ירושלים — 18.45; תל-אביב — 19.00; חיפה — 19.14.
● מוצ"ש: ירושלים — 19.51; תל-אביב — 20.11; חיפה — 20.13.

תורנות רופאים לפי המקומות

תל-אביב

[illegible]

תורנות בתי מרקחת

[illegible]

תורנויות בתי חולים

● היום: איכילוב.
● שבת: איכילוב.

נרשמו לנשואין

[illegible]

הודעות

[illegible]

אירועים ובידור

● למכירה מרכז ברמת-אביב ... [illegible]

קבלנים

● למכירה גג לבנית 10 חדרים בהר' דיזנגוף. 230180.
● הברת "שי" בונה בהולון, דירות לוקסוס 3 חדרים. לפנות 845263.

דירות

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

● 3 חדרים למכירה, טלפון שלומה שאטרה 145 ר"ג.

[illegible]

2-2½ חדרים

● בהזדמנות דירת 2½ חדרים, רחוב חן 5, פתח-תקוה, חזית, ק"ב, (מתנה אחרי בילינסון).

[illegible]

1-1½ חדרים

● בהזדמנות במרכז חולון דירת חדר קרקע 2 מרפסות 2 כניסות, מטבח גדול + טלפון 834236.

[illegible]

דירות בדמי מפתח

● ברמ"ג 3 חדרים גדולים בבית דו משפחתי ... [illegible]

[illegible]

דירות בשכר חודשי

● בפ"ת 2 חדרים והול ... [illegible]

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)

טלפונים: מחלקת מודעות — 240905, 230521, 230401

המחיר: יום חול: 75 אגורות למלה / יום ו': 90 אגורות למלה

● בשכ"ח דירה ריקה 4 חד' בנוה־אביבים + טלפון + הסקה + מעלית. לטלפון 56511.

● 3 חדרים + ריהוט, 300 לחודש, אזור, תנה פנס בלוס 8, דירה 8.

● להשכרה דירה חדשה בת 2½ חדרים בראשון — טל' 780606.

● דירה מתוהשת שני חד' ק"ג, חזית, מלפונה כיוונים, גז, מקרר, ארונות־קיר — אבא הלל 32 רמת־גן. טלפון 0.9-730408.

● להשכיר דירת לוקסוס בצפון תל־אביב 4 חדרים ל־1—1½ שנה. לטלפן סלומון. 611576

● בכתיבם 3 חדרים ארונות קיר + טלפון 827209 גם ב־שבת.

[illegible]

עסקים

● בדמ"פ קופת גג מתאים לבית־המלאכה, במרכז מסחרי בת"א. ...

[illegible]

הצעות עבודה

● דרושה מטפלת לבי ילדים ...

[illegible]

אולמות

● דרוש אולם לתעשיה זעי־רה 20—30 מ"ר + כח בסבי־בות ת"א טל. 953857.

● למכור אולם לתעשיה ב־קרית־המלאכה ת"א לפנות: טל. 820548.

● דרוש אולם לתעשיה זעי־רה 20—30 מ"ר + כח ב־סביבות ת"א, טל. 953857.

[illegible]

משרדים

[illegible]

מחסנים

[illegible]

מגרשים

[illegible]

חנויות

[illegible]

דירות להחלפה

[illegible]

חדרים מרוהטים

[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

דירות מרוהטות

● 3 חדרים מרוהטים בדה' ארמיה בגבעתיים טל. ...

לוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב שד' רוטשילד 99 (פנת סינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 75 אגורות לשלה / יום ו': 90 אגורות לשלה

• דרושים מכונאים למסגריות מכנים, בורוכוב, טל. 85507 ת"א.

• למורה בפ"ת דרושה אשה מבוגרת טל. 404632.

• דרוש/ה מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת ליום שלם. נא לפנות: ת.ד. 1231 ת"א.

• עובד נקיון דרוש ליום שלם לחנות/דירה ת"א.

• הזדמנות לתלמידה עבודה אחה"צ ,פרטיה" ירמיהו 48 תל-אביב.

• דרושים מוכנים למפעל דברי עץ.

• דרוש צירח בגיל 25—21 טלפון 613916 ת"א.

• דרוש נער לעבודות משרד.

• דרוש נער לארוזות מסגרות.

• דרוש אדם לעבודה על מכונת אמברסיו, יום מסודר.

• לאכסדרנית מרים דרושה אחראית לעבודות בית.

• דרושה פקידה בוגרת בי"ס לפקידות.

• דרוש מוכר מנוסה לספר.

• חברת ,,בריגמן" דרושים עובדים לעבודה במתכת, הכישורים הדרושים: עד גיל 30, 10 שנות לימוד לפחות, בריאות טובה.

• דרושה אשה או בחורה אחר הצהרים לטיפול בילדים.

• בית ספר לאחיות לתפירה דרושות.

הכשרה לעבודה

• בי"ה ,,ארו" הכשרה מקצועית. קורסים: ,,יעודו" — פג'ו 404 — מכונים — דינו — פולקסווגן (תנאים מיוחדים לחקלאים) ,,ארו", תחנת רכבת ארלוזורוב ת"א.

• קורסים לנשיונל וניקוב.

• קורסים מזורזים: פקידות ומזכירות הנהלת חשבונות.

ביקוש עבודה

• מעונינת לקבל עבודות הדפסה בביתה.

מכוניות למכירה

• פולקסוואגן מהודרת 1500 שנה טבס.

• שברולט אימפלה 1966 במצב מצוין, אחרי אוברול + טייפ.

• פורד אנגליה 63 במצב מצוין.

• פולקסוואגן סטיישן פרטי, 1971.

• קובארו סובגות משנה אולם תצוגה ומכירות.

• פולקסוואגן ,,יעודית" 1968.

• פיאט 600 די, במצב מצוין.

• מיניקופר 1969 כושר למכירה 1000 ,,ריבולי" מכוניות, הגיון איילון.

• וילים מכונית אמריקאית.

מציעים למכירה

• למכירה ולהשכרה מערכי בתים, כבלים ומנגלים.

• צוהרים מתאימים במחיר 45.

• מונן משומש במצב טוב.

ביקוש דבר

• מזמינים הקבל עבור מבר.

אופנועים וקטנועים

• למכירה ד ראשונה.

רוצים לקנות

• מעונינים לקנות מכונה למילוי בקבוקים.

• קונים מקררים והיטים.

• קונים דברים משומשים.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

מלוויזיה

● מהילואו! טאליוויזיה... אחריות... מ"ר ת"א.

● אנטנות לטלוויזיה, קדר בה ותיקונים, באחריות וב־ זול — כ"ל 311.

● טלוויזיות נפלאות רגם 1972, גב באה לידות לחד־ ר"ל. התקשר עוד היום, לטל־ פון 242092.

● 27 ל"י בחוח — היקון כל סוגי טלוויזיות.

● עקיבא — תיקוני טלוויז־ יה — בביתכם. באחריות.

מכונות בביסה

● מכונות כביסה חדישות... התקשר עוד היום לטלפון.

מכונות כתיבה

● "אלקטרוסל", תיקוני טל־ ויזיה, הרכבה ושיפוץ.

מכונות גילוח

● אליאס מכירה ותיקונים בכל הסוגים. עליה 19.

דודי שמש וחשמל

● קרויאור, הדוד גדול? ... תל־אביב.

מקררים

● פריג'ידרים למכולת ו־ קונדיטוריה, חצי מחיר — "ראשה", רח' אלנבי.

● מקררים חשמליים להשכ־ רה 25—20 לחודש.

● מחיר טוב!!! עבור ה־ מקרר המשומש שלך.

● קניה — הסכרה — בימוח — תיקונים — מכירת חדשים ישנים.

● תרמוסטטים — כולל אח־ ריות — "במרכז המקררים"!

רהיטים

בולים ומטבעות

הלבשה

● לסוחרי בגדים בהזדמנות למכירה דברי הלבשה אמרי־ קאיים לנשים.

שטיחים

● כבוד לניקוי והיקוי שטי־ חים.

סירות

חיות בית

● גורי דוברמן נוצריים עם תעודות.

טפטים

תריסים

כלי נגינה

תנורי חמום

צילומים

הלוואות

● לבעלי ורוכשי רכב פר־ טי!!! הלוואות בתנאים נו־ חים!!! — 282019.

● הלוואות לרוכשי ובעלי רכב.

● אנו נותנים הלוואות ל־ עובדים קבועים לתקופה של שנתיים.

● הלוואה מיידית לעובדי הבנקים והמדינה.

● 1000.— ל"י מיידית ל־ עובדי מדינה, צבא, וציבור.

חוגים

● בשלושה חודשים תלמד! גיטרה — חלילית — חצוצ־ רה — תופים.

ריקודים

● למדו לרקוד בביה"ס ה־ מעולה בארץ.

קייט

● דירת הדר קטנה בנהריה ליד הבריכה להיום הוצאה ל־ חודשי הקיץ.

קוסמטיקה

● למכירה בהזדמנות ציוד קוסמטי.

טיולים

● אפשרויות להכיר צעי־ רות וסטודנטים בטיול ל־ אירופה.

ספרים

● קונה ומוכר ספרי לימוד מרנסים.

שידוכים

● אני מעוניינת להכיר את־ הה. אני נמצאת בין אלפי הרשומים ב"רעים".

● גבר מסודר יפה, מדבר שפות, משכיל, מעוניין להכיר...

● "רעים" — מכון שידוכים.

מי מצא?

בית־ספר ושיעורים

סוסות

חקלאות

שרותים

קבלנים

● דירות 4 חדרים בגוש...

וילות ובתים

● זוהי ההזדמנות שלך ל־ הגיע לוילה משלך. וילה 2 קומות + דונם אדמה.

בתי כנסת

● בהיכל יונית קולג', רח' דוד המלך 13, תפילת שחרית בשבת ב־10.

תורנויות בתי חולים

● היום: שערי צדק (יל־ דים), בקור חולים.

תורנות בתי מרקחת

תורנות רופאים

● הזמנת רופאים במקרים דחופים בכל ערב עד למח־ רת בבוקר, טלפון 101.

דירות

● פרסים וכתובות לדירות בכל יום ב"פרסום אור", בן־ יהודה 3.

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

● דירה חדשה 3 חדרים, — בסביון יפה הגבוה 114/8.

● ברמת אשכול, 4 חדרים, מרווחת + ארונות קיר.

הלוח הכפול ירושלים

ידיעות אחרונות: הלל 28 טל. 225251
הארץ: החבצלת 5 טל. 224245

● אמקר חב' לבנין בע"מ מציעה למכירה: דירות מפו־ ארות בנות ארבעה חדרים (2 סלונים) בצפון תלפיות רח' כספי, נוף מרהיב לעיר הע־ תיקה.

● דירת 3 חדרים והול ב־ קומה שניה עם נוף מרהיב ברחוב טשרניחובסקי.

● קוטי את כליפא בע"מ טל. 69868 רח' הפלמ"ח 84 מציעים דירה בת 3½ חדרים ברחוב הברון הירש, קרית משה במחיר מיוחד.

● 3 חדרים והול מרווחת, דרך חברון 70.000.

דירות 1-1½ חדרים

● 1½ חדרים ומרפסת, למ־ כירה מיידית, במקום שקט ותוספת בניה בקריית־יובל.

דירות בדמי מפתח

● בדמ"פ דירת 2 חדרים ב־ מקור חיים 35 כתו יוסף.

● בדמ"פ דירת חדר קטנה על הגג, מעלית, ברחוב בן־ יהודה.

דירות 2-2½ חדרים

● דירת 2½ חדרים בקרית יובל, רח' יצחק ניידית 18 — אולאי אברהם.

● דירת 2½ חדרים למכירה יפו 200.

דירות בשכר חודשי

● דירה 2 חדרים מרוהטת חלקית בסנהדריה.

● בשכר חודשי, דירת 3 חדרים, בהתחלת שדרות הר־ צל, מתאימה גם למשרד.

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

דירות מרוהטות

אולמות

חנויות

מגרשים

● מעוניין לקנות מגרש בי־ רושלים המתאים לתעשיה בגודל 1 דונם. ת.ד. 3504 — ירושלים

בתי מלאכה

● מבנה תעשייתי 140 מ"ר + גלריה 80 מ"ר.

משרדים

● למשרד בכרכז דירת 2 חדרים + הול + טלפון + חניה ברחוב החבצלת.

עסקים

● בשכ"ח חנות קטנה למכי־ רת פלפל במחנה יהודה.

● למכירה חנות מעדנים (ד מכלה), בסביבה מתאימה.

הצעות עבודה

● דרוש/ה כפר או כפרית לעבודה עם בנינו.

● דרושה עוזרת בית לשבוע.

שחתי רכב

מכוניות

● הילמן מנקס 1970 55.000

הלוח הכפול חיפה והצפון

ידיעות אחרונות: הנביאים 28, טל. 667931
הארץ: נורדאו 20, טל. 661166

תורנות רופאים

תורנויות בתי חולים

תורנות בתי מרקחת

וילות ובתים

קבלנים

דירות

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

טלוויזיה

רהיטים

כלי נגינה

חיות בית

מכונות כתיבה

בולים ומטבעות

נופש

קייט

ליקודים

שידוכים

בתי-ספר ושיעורים

פנויים וקטנועים

מציעים למכירה

דירות בשכר חודשי

חדרים מרוהטים

דירות להחלפה

ביקוש דירות

מגרשים

עסקים

דירות בדמי מפתח

דירות מרוהטות

בתי מלאכה

מחסנים

חנויות

חדרים 2-2½

משרדים

הכשרה לעבודה

ביקוש עבודה

הצעות עבודה

מכוניות

ביקוש רכב

שרותי רכב

אופנועים וקטנועים

מציעים למכירה

רוצים לקנות

מקררים

טלוויזיה

רהיטים

בתי"ס לנהיגה

הלבשה

כלי-נגינה

נופש

חיות בית

בתי-ספר ושיעורים

סירות

תערוכות

תנורי חמום

שידוכים

שרותים

[illegible]

הלוח הכפול באר-שבע

מכוניות

וילות ובתים

דירות מרוהטות

דירות

ביקוש דירות

הצעות עבודה

דירות בשכר חודשי

דירות למכירה

בתי ספר ושיעורים

[illegible]

הלוח הכפול נתניה

דירות למכירה

ביקוש דירות

בתי ספר ושיעורים

דירות בשכר חודשי

אירועים וביחד

נופש

מכוניות למכירה

אשדוד

הצעות עבודה

דירות בשכר חודשי

בתי ספר ושיעורים

[illegible]

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י
ועדת המכרזים הארצית — אזור תל-אביב

מכרז לביצוע עבודות נקיון במעון שרונית מס' 33/72-תא

1. הנהלת הסוכנות היהודית לא"י (להלן „הסוכנות"), מזמינה בזאת הצעות לביצוע עבודות נקיון במעון שרונית רח' חבצלת השרון 37 הרצליה פיתוח.

2. את פרטי העבודות, תנאי המכרז וטופסי ההצעה אפשר לקבלם החל מיום א' 30.7.72 וכן במשרדנו בתל-אביב, רחוב קפלן 17, חדר 438.

3. המעונינים יוכלו לסייר במעון הנ"ל בכל יום חול בשעות 09.00—12.00.

4. את ההצעות יש להגיש בשני העתקים ולהגישן לתיבת המכרזים בכתובת שעל גבי המעטפה או לשלחן בדואר רשום.

5. ההצעות חייבות להגיע אל הסוכנות לא יאוחר מיום ה' 10.8.72, שעה 12.00.

6. אין הסוכנות מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

תיק עזבונות 3016/72

בענין: ירושת המנוח לטפולה ספירוזה (שפירזה), מרחוב העצמאות 35, הרצליה, שנפטר בפית ביום כ"ג טבת תשל"ב — 10.1.72

ובענין: המבקשת אסתר שפירזה (ספירוזה), מרח' העצמאות 35, הרצליה, באמצעות ב"כ עוה"ד אברהם בריר ו/או שרה רדיק, מרח' הנביאים 34, תל-אביב.

הזמנה

להווי ידוע כי הוגשה לבית המשפט בקשה ליתן צו המכריז על ירושת המנוח הנ"ל והנני מזמין בזה כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה בעזבון המנוח הרוצה להתנגד להכרזה, להגיש תוך חמישה עשר יום מיום פרסום הזמנה זו התנגדות להכרזה המבוקשת, שאם לא כן יתן בית המשפט צו לטוב בעיניו.

דוד הכן, שופט
רשם ביהמ"ש המחוזי

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

תיק עזבונות 2965/72

בענין: עזבון המנוח צבי סביון ת.ז. 0117757 מרח' המעון 29, גבעתיים, שנפטר ביום 1.4.1972.

המבקשת: נאוה אורך מס' ת.ז. 0117760 מרח' הגפן 4 גוה מונסון ע"י ב"כ י. וינשטיין ו/או א. פרק מרח' יהודה הלוי 112 תל-אביב.

הזמנה

להווי ידוע כי הוגשה לבית המשפט בקשה למתן צו המכריז על ירושת המנוח הנ"ל והנני מזמין בזה כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה בעזבון הרוצה להתנגד להכרזה, להגיש תוך חמשה עשר יום מיום פרסום הזמנה זו, התנגדות להכרזה, שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

דוד הכן, שופט
רשם ביהמ"ש המחוזי

هكذا من الأصل

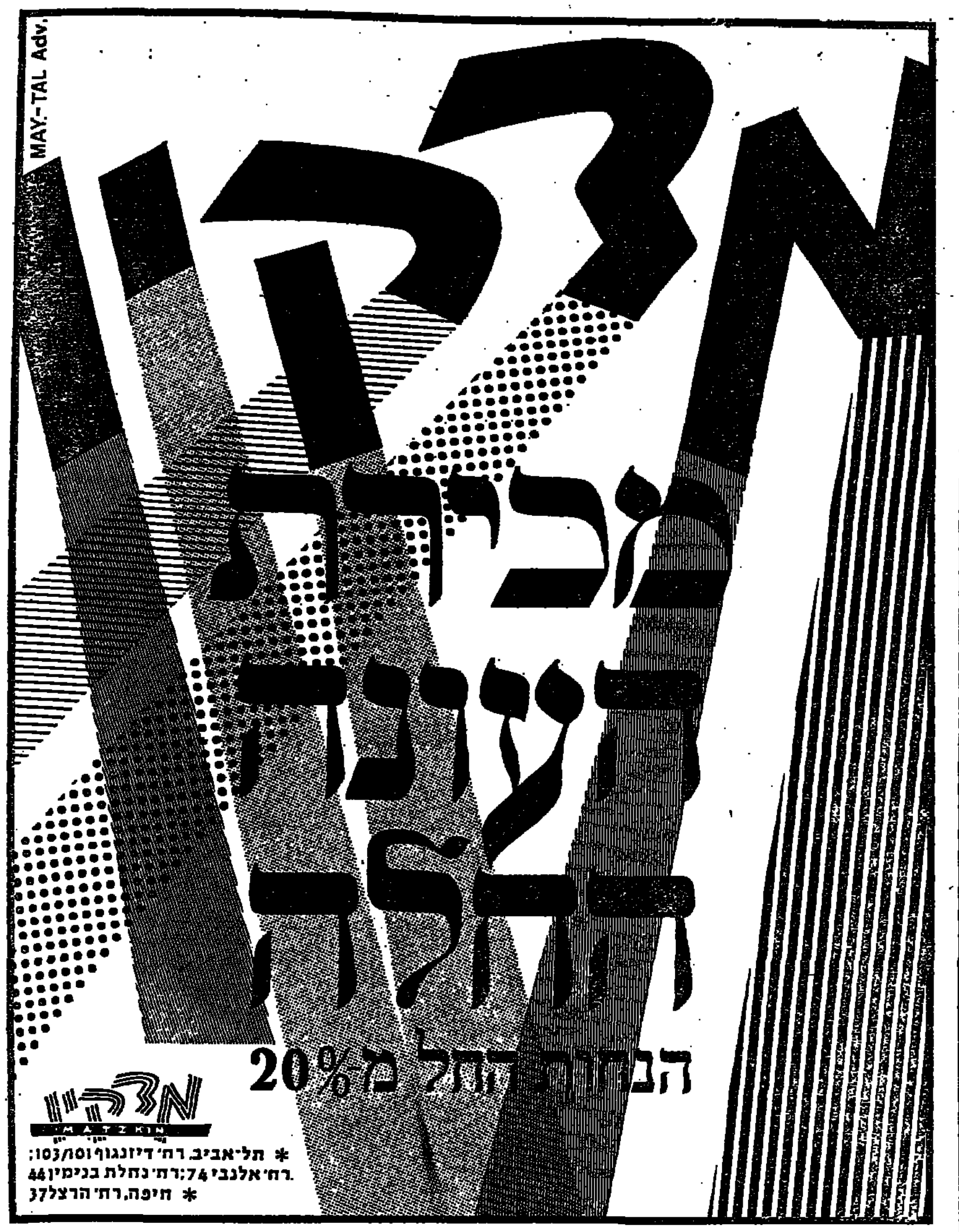

הלוואה ממשלתית ללא תקדים ניתנה לגודיק

מיליון ל״י בלי בטחונות ממשיים לפרעון חובות למס הכנסה ולבנקים

לא ברור איך יצא מהארץ

מאת אלעזר לוין, סופרו הכלכלי של „הארץ״

משרד האוצר הלווה לגיורא גודיק, לפני חמישה חדשים, מיליון לירות ל־8 שנים ברבית נמוכה וללא בטחונות ממשיים. ההלוואה ניתנה לו בעיקר שיוכל לפרוע חוב של 500 אלף ל״י שנוצר כתוצאה מאי־העברה ניכויים של עובדים למס הכנסה, דבר המהווה עבירה על פקודת מס הכנסה. ההסדר שנעשה עם גדיק הוא חסר־תקדים.

חובו של גדיק למס הכנסה הלך וגדל במשך השנה האחרונה, ובשלב מסוים עשתה עמו נציבות מס הכנסה הסדר תשלומים. גדיק לא עמד בהסדר, ואז בוטל ההסכם, וחוקרי נציבות המס הטילו עיקולים על נכסיו והעבירו את הטיפול למחלקת החקירות. מר גדיק מיהר אל פקידים בכירים וביקש מהם עזרה. הוא אמר כי נחוצה לו הלוואה גדולה יותר, כדי שיוכל לפרוע גם חוב של כ־100 אלף ל״י לביטוח לאומי, חוב של 200 אלף ל״י לבנקים (מובטח בחלקים שווים בערבות של משרד החינוך ועירית תל־אביב), וכן להשיג הון חוזר נוסף.

המלצה

בעקבות פניותיו של מר גדיק, שלח סגן ראש הממשלה מר יגאל אלון, ב־28 בפברואר, מכתב למנכ״ל משרד האוצר מר אברהם אגמון ולחשב הכללי מר חיים שטסל. במכתב נאמר כי גדיק „נתקע לאחרונה למצב כספי ללא נשוא. אין משרד החינוך משתתף באחזקת תיאטרון מסחרי, ויש לציין שגדיק קיים את התיאטרון שלו במשך כל זמן קיומו בלי שיזדקק לעזרה. כדי שיתגבר על הקשיים הזמניים בהם הסתבך, הנני פונה וממליץ לאשר סידור לי הלוואה קונסטרוקטיבית בתנאים נוחים״.

מקורות ממשלתיים אמרו אמש כי מכתבו של מר אלון לראשי האוצר היה מתואם עמם מראש, כדי לתת „כיסוי״ לאוצר לתת הלוואה תקציבית חסרת־תקדים לפרעון חוב שנוצר כתוצאה מעבירה על החוק. ואמנם, תוך ימים ספורים, במהירות לא־שכיחה, אושרה הלוואה של 380 אלף ל״י ל־8 שנים.

הבטחון העיקרי להלוואה היה שיעבוד הכנסותיו של גדיק מהצגות אמנות לעם, 180 אלף ל״י לשנה לכל אורך הזמן. אולם עתה, מתברר שהבטחון חסר ערך, ולמעשה הפסידה המדינה מיליון לירות.

הממונה על הכנסות המדינה, מר משה נוידרפר, אמר אמש כי קורה לעתים רחוקות שמס הכנסה מסייע לנישום לפרוע חוב מעין זה. אולם רק על ידי המלצה לבנק לתת הלוואה, ולא על ידי הלוואה מכספי התקציב. הוא אמר כי מס הכנסה איננו נותן הלוואות ואינו עושה סידורים מעין אלה.

במיליון הלירות שקיבל פרע גדיק את רוב חובותיו למס הכנסה, לביטוח לאומי ולבנק המסחרי. נותרו בידו כ־200 אלף ל״י לפחות. ראוי לציין כי לפני חדשיים דחה משרד החינוך בקשה של תיאטרון בימות לתת המלצה לאוצר לאשר לו הלוואה של 100 אלף ל״י בלבד. כן דחה המשרד בקשה דומה של איש התיאטרון מר אברהם דשא.

איך עזב?

בינתיים לא ברור כיצד הצליח גדיק לצאת מהארץ. רישומי משטרת הגבולות מורים כי עזב את ישראל ב־20 ביולי, בטיסה 741 של ט.ו.א. לפרנקפורט וניו־יורק. אולם ברשימת נוסעי טיסה זו לא מופיע שמו של גדיק.

חובותיו של גדיק מגיעים כנראה ליותר מ־1.5 מיליון ל״י. פרט לחוב לממשלה נצברו אצלו חובות במאות אלפי לירות לפרסומאים, בעלי אולמות, בונה תפאורות, שחקנים, משרד לכרטיסים. נראה כי יש גם חוב ניכר לאחד הבנקים המסחריים הגדולים. חובות שקשה לאתרם הם של מלוים ברבית קצוצה, שהילוו כנראה לגודיק בחודשים האחרונים כסף „שחור״. מלווים אלה לא ימהרו להתלונן במשטרה.

(ע). למשטרת מחוז תל־אביב לא הוגשה עד כה כל תלונה בקשר לגדיק ולכן אין המשטרה מטפלת בנושא זה — מסר אתמול בערב דובר משטרת המחוז.

ועדת קשתי בעד רכבת תחתית בת״א

ממליצה להקים צוות תיכנון מורחב ✶ אפשר להקימה תוך 8—10 שנים

מאת סופר „הארץ״ לעניני תחבורה

ועדת קשתי לבדיקת ההצעה להקים מערכת הסעה המונית (רכבת תחתית) באיזור המטרופולין של תל־אביב, החליטה פה אחד לחייב את ההצעה. מסקנות הועדה הוגשו אתמול לראש עירית תל־אביב ולשר התחבורה שיעבירון לדיון בועדת השרים לעניני כלכלה הממשלה.

מר קשתי אמר אתמול במסיבת עתונאים בתל־אביב כי הועדה בהרכבה ובזמן שהועמד לרשותה (נתמנתה לפני חודשיים), לא בדקה הצעות אלטרנטיביות, כפי שנתבקשה לעשות, תוך הדגשה כי לא היו בפניה הצעות אלא אלו שעיבד משרד התחבורה.

בהמלצותיה קובעת עוד הועדה כי אין להפריד את תכנון מערכת ההסעה ההמונית — שיעלה 10 מיליון ל״י כשלב ראשון — מהתכנון הפיסי של האיזור, ולכן היא ממליצה להקים צוות תיכנון מורחב ומשולב מגורמי התיכנון השונים. בצוות זה ייכללו מתכנני מערכת ההסעה ההמונית של משרד התחבורה, מתכנני משרד הפנים ומתכנני תכניות המיתאר ברשויות המקומיות באיזור. כן ממליצה הועדה למנות ועדה מנחה לצוות התיכנון מורכבת מנציגי הממשלה והרשויות. הועדה בדעה שעל משרד התחבורה להיערך לאלתר מבחינה ארגונית להכנת התכניות ההנדסיות הכלליות ולהבטיח שהחלטות עקרוניות יתקבלו על ידי הכרעה משותפת של כל הגורמים. עוד מציעה הועדה כי הממשלה תשקול אם השלבים השונים של עריכת התיכנון מחייבים הקמת חברה בבעלות הממשלה והרשויות המקומיות באיזור, שתטפל בנושאים אלה.

אם מסקנות הועדה יתקבלו על ידי הממשלה אפשר יהיה להקים את מערכת ההסעה ההמונית תוך 8—10 שנים, מזה כ־3 שנים לתכנון וכ־5 עד 7 שנים לביצוע. ההשקעה במערכת נאמדת מ־600 מיליון ל״י עד 1.5 מיליארד ל״י.

רוצחי יוסקאי למאסר עולם

(ע). מאסר עולם הוטל אתמול בבית המשפט המחוזי בתל־אביב על רוצחיו של יוסף (יוסקאי) מורחי שהיה מנהל קבוצת הכח רמת־גן.

שמעון (בעבוע) מנחם (43) משיכונת הכרמל 12 בתל־אביב ואברהם אקרישבסקי (49) מרחוב נחליאל 4 בתל־אביב הורשעו ברצח על־ידי השופטים ז. צלטנר, מ. בייסקי, וגב׳ ש. ולנשטיין.

פסק הדין קובע כי אברהם אקרישבסקי הוא שהחליט למשוך את יוסקאי בערמה למקום מבודד בשכונת מנשיה כדי לרצוח אותו. יוסקאי נתפתה ובא עם אקרישבסקי ושם הופיע שמעון מנחם וירה ביוסקאי.

איגוד שוחרי בריאה בישראל
ביום שני, 31.7.72, בשעה 8 בערב, בבית־הספר „נרקיס״, ארם הכהן 3, תל־אביב, תתקיים, מסיבת אהרונה בעונה זו, הרצאת תרגילים למעוניינים בהתעמלות בית, הרצאת הה׳ אליעזר זוהר על נושא בריאות והקרנת סרט בליווי הסברה על נשימה נבונה. תירושי ההדגמה — אחרי השנים.
הכניסה לכל. הציבור מוזמן.

אבא פרומצ׳נקו:

נפרק את עלית אם תימשך השביתה מספר חודשים

טוען: תביעות העובדים 2.5 מיליון ל״י בשנה

מאת סופר „הארץ״

„אם תימשך השביתה מספר חודשים נפרק את עלית ולא נכנע לתביעות העובדים״, אמר לי אתמול מנכ״ל עלית, מר אבא פרומצ׳נקו, שציין כי תביעות העובדים מסתכמות ב־2.5 מיליון ל״י לשנה. הוא הוסיף כי ההנהלה היתה מוכנה להענות לדרישות אחרות של העובדים המסתכמות בתוספת של 40% על השכר ל־1972/73.

מר פרומצ׳נקו אמר עוד כי השביתה בעלית לא תגרום נזקים בשבועיים הראשונים. בתקופה זו של השנה פוחת הייצור, אחוזים מהמפעלים נסגרים והעובדים יוצאים לחופשה. „הבעיה תתעורר לאחר מכן כשיצטרכו לחדש את הייצור לקראת החגים. לפי הערכה יגרמו אז נזקים של כ־40 אלף ל״י ליום שביתה. הנהלת עלית מקווה לקבל כ־37 אלף ל״י לכל יום שביתה מקרן המעסיקים. בקרן נמצאים כיום כ־4.5 מיליון ל״י.

נתוני שכר

בעקבות הביקורת על השכר הגבוה המשולם בעלית, אספה הנהלת הקונצרן מספר נתונים על שכר העובדים. בקבוצה שתופיע להלן מצויים כל חברי ועד עלית ועובדים אחרים. פועל ייצור בעל ותק של 37 שנה — 1260 ל״י ברוטו שהם 920 ל״י נטו; פועל ייצור בעל ותק של 29 שנה — 1044 ל״י (791); פועל ייצור (ראש קבוצה) ותק של 28 שנים — 1219 ל״י (915); פועל ייצור שעבד 307 שעות, קיבל 2458 ל״י ברוטו לחודש (1645 ל״י נטו); פועל ייצור בעל ותק של 9 שנים במפעל קיבל 1233 ל״י ברוטו שהן 945 ל״י נטו (עבד 6 שעות נוספות), מסגר בעל ותק של 5 שנים קיבל 1613 ל״י ברוטו שהן 1168 ל״י נטו (עבד 22 שעות נוספות).

מרכז מחקרים על שם אהרון קציר

(ע). מכון ויצמן החליט להקים מרכז על שמו של פרופ׳ אהרון קציר שנרצח בהתקפה בנמל לוד.

המרכז יקיים לתיאום המחקרים בתחום הביולוגיה הפיסיקלית העוברים כיום במכון, יעניק מילגות על שם המנוח ויערוך סימפוזיונים מדעיים בישראל ובארצות אחרות.

את המרכז ינהל ועד בין־לאומי בראשות חתן פרס נובל פרופ׳ מנפרד אייגן וועד ישראלי בראשותו של פרופ׳ אפרים קציר, אחיו של אהרן.

מגדלי הכותנה תובעים להעלות את מחיריה

מאת סופרו הכלכלי של „הארץ״

תביעה להעלות את מחירי הכותנה למגדלים ב־20% העלו אתמול ראשי מועצת הכותנה באסיפה הכללית השנתית, שנערכה בבית סוקולוב בתל־אביב. חשיביהם מורים כי היו התייקרויות בעבודות מכונות (5.3% על סך ההוצאות) חמרי הדברה (4.3%) ועוד. בסך הכל תובעים המגדלים להעלות את המחיר שמשלמת המטוויות מ־20.3 (ל־3.87 ל״י לקילו. מזכיר ארגון המגדלים, מר צבי נוימרק, אמר עם זאת כי „המינימום שנסתפק בו הוא 3.70 ל״י.

המטוויות כבר הודיעו כי הן דוחות את התביעה לייקור. מצידן, תובעות המטוויות להעלות בכ־17־18 אחוז את מחירי החוטים, בלירה לקילו בערך, בשל התייקרות שכר, הוצאות מימון ופחת, חלפים וכו׳.

יקור הכותנה והחוטים יביא מיד לעליה של כ־20% במחירי בדים ובגדי כותנה לצרכן.

אררט
חברה לבטוח בע״מ
המשרד הראשי: בית אררט
רחוב יבנה 32, תל־אביב, טלפון 614431
סניף ירושלים, רחוב בן־יהודה 5, טלפון 233721
סניף חיפה, רחוב נתן 11, טלפון 68236

העבודה מחייבת חוק מימון המפלגות

איסור תרומות ממפעלים וחברות ✶ יועלה הפקדון

מאת סופר „הארץ״ לעניני מפלגות

לשכת מפלגת העבודה החליטה אתמול לחייב חוק למימון המפלגות וחייבה את סיעת המערך בכנסת לעבד פרטים של הצעת החוק ולהגישה. לפי ההחלטה תוגש הצעה לתיקון החוק הקיים, אשר תרחיב את המימון — נוסף למימון הבחירות — גם על פעילות המפלגות בתקציב שנתי מכספי המדינה. התקציב יחולק בין המפלגות המיוצגות בכנסת, לפי מספר המנדטים בכנסת הבאה. לפני הבחירות יקבלו המפלגות מיקדמות על חשבון הסכומים שייקבעו להן.

למבקר המדינה תהיה זכות ביקורת על הכנסות המפלגות ועל הוצאותיהן בבחירות. לעומת זאת לא יהיה זכאי לבקר את ההוצאות השוטפות של מפלגות. החוק יטיל איסור על המפלגות לקבל תרומות ממפעלים, חברות ומוסדות כלכלה אחרים. מותר יהיה לנהל מגבית מפלגתית בין החברים.

ההצעה הובאה לישיבת הלשכה, בה השתתפו גם חברי סיעת העבודה בכנסת, על ידי יו״ר ועדת הכספים ח״כ ישראל קרגמן. מר קרגמן מסר כי ההצעה התגבשה תוך מגעים בין המערך, גח״ל, המפד״ל ולי״ע.

בדיון היו דעות חלוקות בקשר לשאלה האם חוק מימון חדש יחייב גם העלאת אחוז החסימה. בעד ההעלאה היו ח״כ משה ברעם ומר יהושע רבינוביץ. מזכיל העבודה ח״כ אהרון ידלין היה נגדה. הוחלט כי יועלה סכום הפיקדון שיידרש מרשימות חדשות המופיעות בבחירות, כנראה מ־5 אלפים ל־20 אלף ל״י.

מזהירים משביתה בנמל חיפה

מאת סופר „הארץ״ בחיפה

כ־200 נציגי פועלים ומנהלי עבודה בנמל חיפה שעבדו בעבר בחברת שבים (סולל בונה) שנמכרה לרשות הנמלים, הודיעו אתמול כי כל נסיון לפגוע בזכויותיהם בקרנות הפנסיה, יגרור אחריו שביתה בנמל.

הענין נתעורר לאחר שהוחלט להעביר את יציבי סולל בונה מקרן הפנסיה של נתיב, שלה משתייכים גם פועלי הנמל לקרן הביטוח של פועלי הבנין. עובדי נמל חיפה (לשעבר עובדי שבים) טוענים כי הוצאתם של יציבי סו״ב שחלקם בנתיב 27 אחוז תחליש את הקרן והעלאה תשש של פגיעה חמורה בזכויות הפנסיונרים מעובדי הנמל.

התראת פשיטת רגל לשותף באתא פלסט

(ע). — התראת פשיטת רגל הוצאה אתמול בבית המשפט המחוזי בתל־אביב נגד יעקב ורדון מבני־ברק, אחד השותפים בחברת אתא־פלסט חיפה שקנתה את מחלבת רפנן בפתח־תקוה והסתבכה בחובות.

ההתראה הוצאה לבקשת בנק לאומי שזכה בפסק־דין המחייב את אתא־פלסט לשלם לבנק 1.5 מיליון ל״י. מנהלי החברה, מאיר טורנהיים ויעקב ורדון חוייבו סולידרית עם החברה לפרוע את החוב, בהיותם ערבים לכל חובותיה. כאשר לא שילם ורדון את החוב, ביקש הבנק להוציא נגדו התראת פשיטת רגל. השופט יוסף חריש נענה לבקשה.

בהתראת פשיטת הרגל נאמר, כי אם תוך שבוע לא ישולם החוב — יוכרז החייב כפושט רגל.

✶ בשנת 1973 תשקיע כור כ־200 מליון ל״י בהקמת מפעלים חדשים ובהרחבת הקיימים. השקעות אלה ינוצלו בעיקר להגדלת כושר היצוא של המפעלים ופיתוח אמצעי ייצור משוכללים שיעלו את רמת הרווחיות — אמר אתמול מנכ״ל כור מאיר עמית בכנס מנהלי המפעלים של כור.

זה עתה הופיע
זאב הערבה
מאת הרמן הסה
„זאב הערבה״ הוא סיפורו של האמן המודרני הסובל מישותו הוא וממציאות ההווה סלוח הרסן. בהרבבה של התמזגות עם היקום כולו נושא האמן בקרבו את גורל העולם ומלואו.
הרמן הסה, חתן פרס נובל 1946 הוא אחד החדשנים בספרות המודרנית. בתקופה האחרונה החלה התעניינות מחודשת ביצירותיו בקרב הנוער בעולם ובישראל ועתה מוגשת המהדורה השניה לקורא הישראלי.
ש הוצאת שוקן/ירושלים ותל־אביב

יד הרב מימון — מוסד הרב קוק
ירושלים
הכינוס הארצי
החמשה־עשר
לתורה שבעל־פה
המוקדש
לשאלות שנת השמיטה ובעיות הלכה בשטחים המשוחררים
יתקיים בימים כו, כח, כט במנחם־אב (7,8,9.8)
בבית מוסד הרב קוק ירושלים
בכינוס משתתפים גדולי תורה ואנשי מחקר מהארץ ומחוץ לארץ
ביום רביעי, כ״ט מנחם־אב ייצאו המשתתפים לסיור אל הר שומרון ובקעת הירדן בהדרכת ד״ר זאב וילנאי
בדבר פרטים נא לפנות למזכירות, מוסד הרב קוק
ת. ד. 642, טל. 526231, ירושלים

בוא לבקר בגני צהלה
רובע חדש המוקם על גבעה נשאה
ל־יד צהלה
בנוסף לנוף מקסים תמצא
בגני צהלה
דירות רווחה בנות 4 חדרים
עם שרותים כפולים ● מעלית ● חמום מרכזי ● חניה צמודה.
לרשות המשתכנים מרכז מסחרי וגן ילדים
המחיר לא צמוד למדד
תנאי תשלום נוחים
א. יצחקי
חברה לבנין והשקעות בע״מ
המשרד: תל־אביב, בן־יהודה 74, טל. 236737

תחיה ויעקב אופיר
לבית הורנשטיין ופיינגולד
שמחים להודיע על הולדת בנם
רועי
אח לקרן
ניו־יורק 21.7.72

עדנה וגיורא שביב
משפחות לויטה ושורצבוים
שמחים להודיע על הולדת
ניר ואילן
אחים לגיא
איתקה ניו־יורק — כ״ד בתמוז תשל״ב 6 ליולי 1972

לחנה ומשה יעקבסון
מיטב ברכותינו לנשואי
עופר
חברי האנסמבל הישראלי לכלי פריטה.

למנכ״ל שקם
הא׳ חנן גיאור
וגב׳ דיאנה גיאור
ברכות לבביות מעובדי שקם
בהגיע
רונית ושרית
לגיל מצוות
הועד הארצי

כלל ופרט
יצאו מישראל
סגן שר התיירות, ח״כ יהודה שערי, לאירופה ולאמריקה הלטינית בענייני משרדו (באל־על).

אסותא תל־אביב אלישע חיפה
נולדו ל: — — —
אסתר ואברהם גרוס — בת
בלה ושלמה ברגר — בת
ג׳ורג׳ט ואברהם מלכי — בן
נורית וחזקיה בראל — בן
מרים וד״ר דוד פרנק — בן
דניאלה ויורם גורדין — בן
שושנה ועמוס גולדשטיין — בן
גאולה ושמואל דסקל — בן
חביבה ויצחק אשר — בן
מרים וישראל עבו — בת
קתרין ומוריס פרדג׳יה — בת

שרות חיתולים הביתה
למגנות לבתי־חולים „אסותא״ „אלישע״
חיפה 87414 — תל־אביב 245215

הודעה לסוחרי המכולת
משרד החקלאות — המועצה לענף החלב בישראל
כל סוחר מכולת המעוניין ברכישת מקרר־חלב בתנאים מיוחדים, על מנת להגדיל את שיווק חלב השתיה, יכול לפנות בכתב אל:
מועצת החלב
תל־אביב, ת.ד. 20035
לשם קבלת פרטים מלאים על המודל, המחיר והתנאים המפורטים. הרכישה מתאפשרת באשראי ל־5 שנים ב־8% ריבית.

למסירה בדמי מפתח
בית בצפת
4 חדרים + מטבח + חצר יפיפיה
מבנה בסגנון מזרחי מעניין.
לפנות טל: 56870 ת״א, ליצחק.

אל קוראי „הארץ״ בארה״ב ובקנדה
לנוחיותכם קיים משרד של העתון בניו־יורק לקבלת מינויים חדשים, לחידוש מינויים קיימים ולקבלת מודעות מכל הסוגים ל„הארץ״ ול„הארץ שלנו״:
Israel Communications Inc.
110 East 59th Street
New York, N. Y. 10022.
Tel 421-5547.
מצויים בלעדיים של „הארץ״ בארה״ב ובקנדה

ON 5 & 10 DOLLAR A DAY GUIDES
England
Spain
Greece
Scandinavia (Denmark — Sweden — Finland — Norway)
New York
Washington, D.C.
South America
Mexico
India
Hawaii
DOLLARS WISE GUIDES
England
France
Italy
Germany
הפצה בלעדית
סוכנות סטימצקי
ירושלים · תל־אביב · חיפה
נמל תעופה לוד
להשיג בכל מקום

הלוח הכפול
עמודים: 5, 6, 7, 8, 9, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26
הכל בכל בכלול בלוח הכפול

שאלות אישיות
עם מנכ״ל המוסד לביטוח לאומי
ד״ר ישראל כץ
בגלי צה״ל
שבת 29.7.72
בשעה 1.03 בצהרים.

בהזדמנות
מגרשים
בכפר־שמריהו, רשפון, חולון, ראשון־לציון וצפת
החל מ־3000 ל״י הדונם
בתשלומים נוחים
לטלפן 284712 ת״א

NEW PAPERBACKS
POCKET BOOKS
★ A Pocket Guide To Birds — Allan D. Cruickshank
★ The Red Orchestra — Giles Perault
★ Ali & Nino — Kurban Said
SIGNET
★ Preparation For Childbirth — Donna And Roger Ewy
★ Like Any Other Fugitive — Joseph Hayes
הפצה בלעדית
סוכנות סטימצקי
ירושלים · תל־אביב · חיפה
נמל תעופה לוד
להשיג בכל מקום

הזמנות לבתי מרגוע ומלונות בכל הארץ, ללא תשלום נוסף
רח׳ גורדון 28, תל־אביב, טל. 222042
סניף רמת־גן: רח׳ המעגל 1 (פינת ביאליק 53)

הזמנת ספרים וכתבי עת מחו״ל
ש. בראון בימים לספרים
תל־אביב, אלנבי 35 (כניסה בנפס 43)
ירושלים, שלומציון המלכה 9

במלאות שנה לפטירתו של הישר באדם האהוב והנערץ, בעלי היקר
ד״ר הרמן־צבי ולטר ז״ל
נעלה לקברו ביום שני, 31.7.72, בשעה 1.30 אחה״צ לבית הקברות בחולון.
התייחדות עם זכרו.
אוטובוס מיוחד יעמוד לרשות הידידים והחברים של המשפחה, כביתו של המנוח בבקעה, ירושלים, רחוב ציפורה בלוק דיבקין 26 בשעה 1.00 אחה״צ
ד״ר רבקה ולטר

[redacted]